

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

22 Kasım 2023 Çarşamba
24'üncü Toplantı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

Sayfa

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Diyarbakır Milletvekili Halide Türkoğlu'nun Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

3.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Van Milletvekili Gülcan Kaçmaz Sayyigit'in Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

4.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, İstanbul Milletvekili Özgül Saki'nin Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ve bütün milletvekillerini İç Tüzük'ün 67'nci maddesine uymaya davet ettiğine ilişkin açıklaması

5.- Oturum Başkanı Orhan Erdem'in, Diyarbakır Milletvekili Adalet Kaya'nın Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

6.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, İstanbul Milletvekili Saliha Sera Kadıgil'in Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde

yaptığı konuşması esnasında çıkan tartışmaya ve parti gruplarını itham edici şekilde konuşulmaması gerektiğine ilişkin açıklaması

7.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Ağrı Milletvekili Nejla Demir'in Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

8.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bütçesiyle ilgili önergelerin oylanması esnasında çıkan tartışmadaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri

a) Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

IV. AÇIKLAMALAR

1.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un Diyarbakır Milletvekili Halide Türkoğlu'nun Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bütçesi üzerindeki konuşmasıyla ilgili yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

2.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un İstanbul Milletvekili Özgül Saki'nin Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bütçesi üzerindeki konuşmasıyla ilgili yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

3.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, Oturum Başkanı Orhan Erdem'in Diyarbakır Milletvekili Adalet Kaya'nın Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bütçesi üzerindeki konuşmasıyla ilgili yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

4.- İzmir Milletvekili Ümit Özlale'nin, Uşak Milletvekili İsmail Güneş'in Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bütçesiyle ilgili önergelerin oylanması esnasında çıkan tartışmadaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

5.- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türeli'nin, Uşak Milletvekili İsmail Güneş'in Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bütçesiyle ilgili önergelerin oylanması esnasında çıkan tartışmadaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

6.- Uşak Milletvekili İsmail Güneş'in, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bütçesiyle ilgili önergelerin oylanması esnasında çıkan tartışmadaki kendisinin bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

24'üncü Toplantı

22 Kasım 2023 Çarşamba

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 10.03'te açılarak üç oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Mehmet Muş,

Komisyonun bugünkü gündemine,

Diyarbakır Milletvekili Halide Türkoğlu'nun Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Van Milletvekili Gülcan Kaçmaz Sayyigit'in Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

İstanbul Milletvekili Özgül Saki'nin Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ve bütün milletvekillerini İç Tüzük'ün 67'nci maddesine uymaya davet ettiğine,

İstanbul Milletvekili Saliha Sera Kadıgil'in Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşması esnasında çıkan tartışmaya ve parti gruplarını itham edici şekilde konuşulmaması gerektiğine,

Ağrı Milletvekili Nejla Demir'in Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bütçesiyle ilgili önerilerin oylanması esnasında çıkan tartışmadaki bazı ifadelere;

Oturum Başkanı Orhan Erdem,

Diyarbakır Milletvekili Adalet Kaya'nın Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

İlişkin açıklama yaptı.

2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerine devam edilerek,

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının,

2024 yılı bütçesi ve 2022 yılı kesin hesabı kabul edildi.

Muş Milletvekili Sezai Temelli,

Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un Diyarbakır Milletvekili Halide Türkoğlu'nun Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bütçesi üzerindeki konuşmasıyla ilgili yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un İstanbul Milletvekili Özgül Saki'nin Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bütçesi üzerindeki konuşmasıyla ilgili yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

Oturum Başkanı Orhan Erdem'in Diyarbakır Milletvekili Adalet Kaya'nın Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bütçesi üzerindeki konuşmasıyla ilgili yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine;

İzmir Milletvekili Ümit Özlale, Uşak Milletvekili İsmail Güneş'in Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bütçesiyle ilgili önergelerin oylanması esnasında çıkan tartışmadaki bazı ifadelerine,

İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türeli, Uşak Milletvekili İsmail Güneş'in Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bütçesiyle ilgili önergelerin oylanması esnasında çıkan tartışmadaki bazı ifadelerine,

Uşak Milletvekili İsmail Güneş, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bütçesiyle ilgili önergelerin oylanması esnasında çıkan tartışmadaki kendisinin bazı ifadelerine,

İlişkin açıklama yaptı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, 2024 yılı bütçelerini görüşmeye devam etmek için 23 Kasım 2023 Perşembe günü saat 10.00'da toplanmak üzere toplantıya 21.38'de son verildi.

22 Kasım 2023 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.03

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri, Değerli Bakanım, Bakan Yardımcılarımız, kamu kurum ve kuruluşlarımızın değerli bürokratları, basınımızın kıymetli temsilcileri; Başkanlık Divanı adına sizleri saygıyla selamlıyorum.

Komisyonumuzun 24'üncü Birleşimini açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Gündemimizde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bütçe, kesin hesap ve Sayıştay Raporu bulunmaktadır.

Şimdi, müzakerelere başlayacağız ancak müzakerelere başlamadan önce kamu kurumlarımızın temsilcilerinin Bakan Yardımcılarımızdan başlamak üzere kendilerini Komisyonumuza tanıtmalarını rica ediyorum.

Buyurun lütfen.

(Katılımcılar kendilerini tanıttılar)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, bürokratlar kendilerini tanıtmışlardır, kendilerine teşekkür ediyorum

Şimdi, konuşmasını yapmak üzere, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanımız Sayın Mahinur Özdemir Göktaş'a söz veriyorum.

Sayın Bakanım, süreniz otuz dakikadır.

Buyurun.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri ()*

a) Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun kıymetli üyeleri; sizleri saygıyla ve hürmetle selamlıyorum.

** (1/276) ve (1/274) esas numaralı Kanun Teklifleri 20/10/2023 tarihli 4'üncü Toplantı Tutanağı'na eklidir.*

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının faaliyetleri, 2024 yılı bütçe teklifi, 2022 yılı kesin hesabı ve Sayıştay Raporu'na dair bilgi sunmak üzere söz almış bulunuyorum. Bu vesileyle cumhuriyetimizin 100'üncü yaşını bir kez daha kutluyorum. Büyük bir coşku ve gururla karşıladığımız devletimizin 2'nci asrının ülkemiz ve milletimiz için hayırlar getirmesini temenni ediyorum. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü, bu vatani canları pahasına korumuş şehitlerimizi ve gazilerimizi rahmet ve şükranla yâd ediyorum. Türkiye Yüzyılı'nın ilk bütçesinin, 2024 yılı bütçesinin, ülkemiz ve milletimiz için hayırlı olmasını diliyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; konuşmamda güçlü birey, güçlü kadın, güçlü aile, güçlü Türkiye anlayışıyla yurt içinde ve yurt dışında yürüttüğümüz politikalarımız ve faaliyetlerimiz hakkında bilgi sunacağım. Sunumuma geçmeden önce Sayın Cumhurbaşkanımızın Kudüs'ün ve tüm Filistin topraklarının eski günlerine kavuşması dileğini, ateşkesin ve insani yardımların engelsiz şekilde Gazze'ye ulaşmasının sağlanması çağrısını yinelemek istiyorum. Bugün devlet olarak Gazze'ye insani yardımları ulaştırmak için elimizden gelen tüm çabayı ve gayreti gösteriyoruz, bu kapsamda Filistinli çocukları Türkiye'ye getirerek bu haksız saldırıların açtığı yaraları saracağız. Türkiye dünyanın neresinde olursa olsun mazlumlara uzatılan bir şefkat eli olmaya devam edecek.

Değerli Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; 6 Şubat'ta, geçmişte bir benzeri daha görülmemiş büyük bir yıkım yaşadık; Kahramanmaraş merkezli depremler nedeniyle binlerce vatandaşımızı kaybettik, deprem nedeniyle 46 çalışma arkadaşımızı yitirdik. Acısını hâlâ derinden hissettiğimiz vatandaşlarımız için bir kez daha Allah'tan rahmet ve milletimize sabırlar diliyorum.

Devlet olarak ilk andan itibaren tüm imkânlarımızı seferber ettik, merkez ve taşra teşkilatlarımızla depremden etkilenen kardeşlerimizin yardımına koştuk. Deprem'in ilk gününde korumamız altında olan engelli, yaşlı, çocuk ve kadınlardan oluşan 2.610 kişiyi güvenli bölgelerdeki kuruluşlara yerleştirdik; 1.300 kişilik afet acil sosyal yardım ekibini ivedi bir şekilde bölgeye yönlendirdik, vatandaşlarımızın acil ihtiyaçları için sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarına 1,8 milyar Türk lirası gönderdik, ulusal ve uluslararası 88 aynı bağış deposu kurduk, 206'sı deprem bölgesinde olmak üzere 300 sosyal market kurduk, 14 mobil sosyal market tırını faaliyete geçirdik, kadınlar ve bebekler için 27 giyim ve bebek bakım ünitesi kurduk, aynı bağışlar için hava araçlarıyla 487 sefer tertip ettik, 32 binden fazla yardım tırını aynı yardım depolarına yönlendirdik; ekiplerimizle hastanelerde, çadırlarda, vatandaşlarımızın yaşadığı tüm alanlarda depremden etkilenenlerle görüştük, ihtiyaçlarını tespit ettik. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti dâhil Türkiye'nin dört bir yanında bulunan depremden etkilenenlere yüz yüze yedi gün yirmi dört saat boyunca kesintisiz psikososyal destek faaliyetleri yürüttük; bu kapsamda 3,9 milyon kişiye ulaştık. Afet alanında ihtiyaç duyulan malzemelerin lojistik planlamasını yaptık, teminini sağladık. Rehabilitasyon amacıyla "Kadın Kooperatifleri İş Atölyesi" adıyla sosyal alanlar oluşturduk. Çocuklar için tüm kurumlarımızda sıkı bir çalışma yürüttük. Çocuklarla ilgili talep ve bildirimlerin alındığı, 7/24 hizmet veren bir çağrı merkezi kurduk. Tüm bilgileri şeffaf bir şekilde kamuoyuyla paylaştık. Deprem nedeniyle ailesinden ayrı düşmüş veya refakatçisi olmayan 1.912 çocuğa Türk milleti adına biz sahip çıktık. Hızlı bir koordinasyonla çocukların kimliklendirme çalışmalarını tamamladık. Bu kapsamda, 1.866 çocuğu ailesine veya aile yakınlarına teslim ettik. 5 çocuğu aile odaklı hizmetlerden faydalandırdık, tedavisi devam eden 2 çocuğun durumlarını takip ediyoruz, 24 çocuğu Bakanlık olarak bakım ve koruma altına aldık, 15 çocuk ise maalesef vefat etmiştir. Geçtiğimiz ekim ayında çocukların güvenli ve huzurlu bir ortamda yetişmeleri için Adıyaman ve Hatay'da yeni çocuk evleri sitelerimizin temellerini attık. Bu yeni yaşam merkezlerimiz yeşil alanları, oyun ve spor sahalarıyla çocuklara sıcak bir yuva olacak. STK'lerimizle iş birliği içerisinde kadınlar ve çocuklar için çeşitli faaliyetler ve etkinliklerin düzenlendiği merkezler açtık.

Diğer yandan, depremden etkilenen engelli vatandaşlar için 120 işaret dili tercümanı sahada canla başla çalıştı. Engelliler için 6 molaevini hizmete açtık. Sahada hâlâ aktif bir şekilde çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Vatandaşlarımıza destek olmaya devam ediyoruz. Bu vesileyle, deprem bölgesinde büyük fedakârlıklarla çalışan kıymetli çalışma arkadaşlarıma huzurlarınızda teşekkürlerimi sunuyorum. Rabb'im ülkemize, milletimize bir daha böyle büyük bir acı yaşatmasın.

Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; Türkiye Yüzyılı'nı inşa edecek güçlü nesillerin yetişeceği aile yapısının ve değerlerinin korunması ve güçlendirilmesi için güçlü politikalar hayata geçiriyoruz. Kadınların hayatın tüm alanlarında fırsat ve imkânlardan eşit bir şekilde faydalanması için çalışmalarımızı kararlılıkla sürdürüyoruz. İhtiyaç sahiplerine sosyal hizmet ve yardımların etkin bir hizmet ağıyla adil bir şekilde ulaştırılmasını sağlıyoruz. On İkinci Kalkınma Planı'nda yer alan "Nitelikli insan, güçlü aile, sağlıklı toplum" hedefi bu anlayışın somut bir göstergesidir. Merkez, taşra ve yurt dışı teşkilatlarımız, sosyal hizmet kuruluşlarımız ve sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarımızla vatandaşlarımıza hizmetlerimizi ulaştırıyoruz. Büyük fedakârlıklarla çalışan şehit yakını, gazi ve gazi yakınları, yükümüzü omuzlayan engelli kardeşlerimiz, devlet koruması altında yetişmiş arkadaşlarımız dâhil olmak üzere 66.386 personelimizle milletimize hizmet etmeye devam edeceğiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; toplumumuzun temeli olan aileyi güçlü kılmak için tüm paydaşlarımızın katkılarıyla 81 ilde aile çalıştayları gerçekleştirdik. Bu çalışmalarımızı Sayın Cumhurbaşkanımızın katılımlarıyla düzenlediğimiz 8'inci Aile Şurası'yla taçlandırdık. Şurada alınan kararların Türkiye Yüzyılı hedeflerine ulaşılmasında önemli bir yol haritası olacağına yürekten inanıyorum. Şura kararlarını destekleyecek Ailenin Güçlenmesi Vizyon Belgesi ve Eylem Planı'nı 2024'ün başında milletimizle paylaşacağız. Bu planla aile bağlamında kalkınma, çevre, iklim ve dijitalleşme gibi konularda Türkiye'nin dört bir yanında farkındalık artırıcı çalışmalar yapacağız. Aile yapısının ve değerlerinin güçlendirilmesine, ailenin risk ve tehditlerden korunmasına, aile bireylerinin psikososyal durumlarının iyileştirilmesine ilişkin politikalarımıza yön verecek aile enstitüsü ve bilim kurulu kuracağız. Enstitüyle Bakanlığımız politikalarına yön verecek akademik çalışmalar gerçekleştirecek ve personelimizin mesleki bilgi ve becerilerini artıracak nitelikli eğitim programları oluşturacağız. Bilim kuruluyla Bakanlığımız çalışma alanlarına ilişkin veri temelli bilimsel ve bütüncül bir perspektifle daha güçlü politikaların hayata geçmesini sağlayacağız. Yeni dönemde Türk devletleriyle aile odaklı hizmet, eğitim, araştırma ve psikososyal destek alanlarında iş birlikleri geliştireceğimiz önemli bir süreci başlattık. Bu kapsamda, yapacağımız Türk Dünyası Aile Bakanları Zirvesi ve Türk Dünyası Aile Çalıştayı için çalışıyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ailenin korunması ve güçlendirilmesi programına ayırdığımız bütçe aileye verdiğimiz önemin somut bir göstergesidir. 2023 yılında programa 3,8 milyar bütçe ayırmışken yüzde 208 oranında bir artışla 2024 yılında 11,9 milyar lira ödenek tahsis ettik. Ülkemizin dört bir yanında açtığımız 410 sosyal hizmet merkezimizle vatandaşlarımızın tek bir noktadan sosyal hizmetlere erişimini sağlıyoruz. Sosyal hizmetlere erişimi kolaylaştırmak için merkezlerimizi ülkemizin farklı bölgelerinde yaygınlaştıracamız. 2024 yılı içerisinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde bir sosyal hizmet merkezi açacağımızın müjdesini paylaşmak isterim.

Politikalarımızın güçlü bir uygulaması olan Aile Sosyal Destek Programı'mızla ihtiyaçları sahada tespit ediyoruz. Kırmızı yeleklî kahramanlarımızla hizmetlerimizi kişiye özel hâle getirerek rehberlik ve önleyici tedbir faaliyetleri yürütüyoruz. 2017'den bu yana 6,9 milyon haneye misafir olduk. Sadece bu yıl, deprem bölgesi dışında, 4.786 ASDEP görevlimizle 1,3 milyon haneye ulaştık. Aile içi iletişimi

geliştirmek amacıyla başlattığımız aile danışmanlığı hizmetiyle 109 bin kişiye hizmet sunduk. Evlilik Öncesi Eğitim Programı'mızla 1,6 milyon gencimize, Aile Eğitim Programı'mızla 3,8 milyon kişiye eğitim verdik.

Petrol, doğal gaz ve maden gelirleriyle kurulan Aile ve Gençlik Fonuyla yeni evlilikleri teşvik ederek gençlerimize destek olacağız. Ayrıca, fon aracılığıyla gençlerin girişimlerine, gelişimlerine ve sosyal risklerden korunması projelerine de destek olacağız. Fonun kurulmasına dair kanun teklifi komisyonunda kabul edildi, Genel Kurulda ise görüşmeleri devam ediyor. Kanun teklifinin Meclisimizden geçmesinin hemen ardından 2024'ün ilk yarısında pilot uygulamalarını deprem bölgesinden başlatacağız. 150 bin liralık desteği kırk sekiz ay vadeli, iki yıl geri ödemesiz olacak şekilde gençlerimizin istifadesine sunacağız. Türkiye Yeşilay Cemiyetiyle iş birliğinde, gençleri ve aileyi tehdit eden madde bağımlılığıyla mücadeleyi kararlılıkla sürdüreceğiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; çocukların millî değerlere sahip, kendine güvenen, eğitilmiş ve sağlıklı birer fert olarak yetişmeleri için tüm gayretimizle çalışıyoruz. Bu kapsamda, çocukların sağlıklı gelişimi ve ebeveyn becerilerinin desteklenmesi için eğitim programları düzenliyoruz. Çocukların Korunması ve Gelişiminin Sağlanması Programı'na 2023 yılında ayırdığımız bütçe 14 milyar lirayken, 2024 yılında yüzde 90 oranında bir artışla bu programa 26,5 milyar lira ödenek tahsis ettik. 0-3 yaş dönemi çocuklara bakım ve eğitim hizmeti veren kurumların sayısını artıracak çalışmalar yapıyoruz, bu kapsamda mahalle odaklı kreş modelini başlatıyoruz. Türkiye'nin dört bir yanında yaygınlaştıracığımız bu modelle özellikle kadınların ev veya iş hayatı arasında bir tercih yapmak zorunda olmalarının önüne geçmeyi hedefliyoruz. 164 bin çocuğu ailelerinin yanında ve sosyal çevresinden koparmadan Sosyal ve Ekonomik Destek Programı'yla takip ediyoruz. Psikososyal destek ihtiyacı olanlara sosyal hizmet, maddi zorluk yaşayan ailelere aylık 3.571 lira maddi destek sağlıyoruz.

Sayın Emine Erdoğan Hanımefendi'nin himayelerinde yürüttüğümüz Gönül Elçileri Projesi'yle, ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar sevgi ve şefkatle büyüyorlar. Nitekim koruyucu aile yanında kalan çocuk sayısını 2023 yılı itibarıyla 9.535'e çıkardık. Her bir çocuk için 5.705 lira destek sağlıyoruz. Koruyucu aile sisteminin güçlendirilmesi, uzman ve geçici koruyucu aile programının yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Evlat edinme hizmetiyle sadece bu yıl 494 çocuk sıcak bir yuvaya kavuştu, böylece 19.441 çocuğun aile şefkatiyle büyümelerini sağladık.

Çocuk bakım kuruluşlarımızda büyük bir hizmet dönüşümü gerçekleştirdik. Bugün 14.464 çocuğun 1.185 çocukevi, 116 çocukevleri sitesi ve 64 ihtisaslaştırılmış çocukevleri sitesinde aile ortamında büyümelerini sağlıyoruz. Bu çocuklar arasında bulunan 2.828 engelli çocuğa özel koruma ve bakım hizmeti veriyoruz. Uzman personelimizin gayreti ve sevgisi, sizlerin ve aziz milletimizin desteğiyle çocukları hayata hazırlıyoruz.

Şu an kuruluşlarımızda kalan ve en az bir spor dalıyla uğraşan 5.517 çocuk bulunuyor. 20'si millî, 1.557'si lisanslı ve 3.960'ı amatör olan sporcu çocuklarla gurur duyuyoruz. Mayıs ayında gerçekleşen Avrupa Okullar Satranç Şampiyonası'nda bir gümüş madalya kazandık. Ulusal müsabakalarda ise farklı branşlarda 175 adet derece elde ettik. Daha fazla çocuğun ulusal ve uluslararası müsabakalarda yer almasını teşvik ediyoruz. Sporun yanı sıra kültür, sanat, teknoloji ve bilişim alanlarına meraklı olan çocukları destekliyoruz; yeteneklerini geliştirecek programlara katılmalarını sağlıyoruz. Ayrıca mesleki gelişimlerine katkı sunmak için özel staj programları hazırlıyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün itibarıyla devlet korumasındaki 61.480 gencimizin kamuda istihdam edilmesini sağladık, gençlerin özel sektörde istihdam edilmesini de teşvik ediyoruz. Bu kapsamda, işe girişlerinden itibaren beş yıl boyunca gençlerin SGK primlerinin tamamını biz ödüyoruz. Gündüzlü çocuk hizmet birimi olan çocuk yaşam merkezinin pilot uygulamasını geçen yıl

Bursa'da faaliyete geçirmiştik. Bu yıl da Kahramanmaraş ve Hatay'da hizmete açtığımız çocuk yaşam merkezlerimizi yaygınlaştırmak için çalışmalarımıza devam ediyoruz. Çocuk katılımında dünyada örnek olan çocuk hakları komitelerini kurduk. Komite üyesi olan 880'i engelli 41.209 çocuk, çocuk haklarına yönelik yürüttüğümüz çalışmalarda aktif bir şekilde görev alıyor. Çocukların haklarıyla birlikte sorumluluklarının da farkında olacağı politikalar oluşturuyoruz. Bu kapsamda bu yıl nisan ayında ilk Çocuk Şurası'nı gerçekleştirdik. Hafta başında bir araya geldiğimiz 24'üncü Çocuk Forumu da bu hedefimizi gerçekleştirmede önemli bir aşama oldu. "Çocuklar Güvende" ekiplerimizin sayısı 382'yi buldu. Ekiplerimizle okulları ziyaret ediyor, çocukları karşılaşılabilecekleri tehlikelerden uzak tutmaya gayret ediyoruz. Çocuklarımızın zarar görebileceği içerikleri yakından takip ettik. Bunun yanı sıra dijital zorbalığı önleyici eğitimler düzenliyoruz. İnsanı koruyan her şeyin ailenin ve toplumun kimliğini koruduğu inancıyla RTÜK'le çocukların dijital mahremiyetine yönelik çalışmalarımızı başlattık. Yetimleri unutmamak, ülkemizde sayısı 352 bini bulan öksüz ve yetim çocuğa sosyal hizmetlerimizi ve yardımlarımızı ulaştırıyoruz. Son iki yılda 31.687 çocuğu ve ailesini bizzat ziyaret ederek ihtiyaçlarını yerinde tespit ettik. Ailesinden ayrı düşmüş yabancı uyruklu çocuklara psikososyal destek sağlıyoruz. Kolluk birimlerinden teslim alınan bu çocukları uzman ekiplerimiz gözetiminde kuruluşlarımızda misafir ediyoruz. Bu kapsamda ülkemizde yaşayan 385 binden fazla yabancı uyruklu çocuğa ulaşarak sosyal uyum hizmeti sunduk.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; engelli kardeşlerimiz için eğitim, bakım, rehabilitasyon, istihdam ve erişilebilirlik başta olmak üzere her alanda önemli politikalar hayata geçirdik. Bu yıl engellilerin toplumsal hayata katılımı ve özel eğitim programına yüzde 71 artış oranıyla 72,3 milyar lira bütçe ayırdık. 2002'den bu yana 68.108 engelli vatandaşımızı kendileri için uygun olan kadrolara atadık. Bu yıl şubat ayında 2.323 engelli vatandaşımızın atamalarını gerçekleştirmiştik. Bu vesileyle kısa bir süre içerisinde yeni engelli atamalarının yapılacağını müjdesini de sizlerle ve milletimizle paylaşmak isterim. Çalışma ortamlarını engellilerin ihtiyaçlarına göre düzenleyen korumalı iş yerlerine kaynak aktardık. Engelli vatandaşların aile bütünlüklerini muhafaza edecek şekilde bakımlarının evde yapılmasını önceliyoruz, ailelerine aylık 5.097 liralık evde bakım yardımı yapıyoruz. Bugün bu hizmetten 562.267 kişi faydalananıyor. Bu kapsamda 2006 yılından bugüne kadar 110,5 milyar liralık ödeme gerçekleştirdik. Özel bakıma ihtiyacı olan 7.049 engelli için 107 bakım ve rehabilitasyon merkezimizle gece gündüz demeden hizmet veriyoruz. 310 özel bakım merkezi, 136 gündüzlü bakım ve rehabilitasyon merkezi ve 149 umut eviyle engelli vatandaşlarımıza hizmet sunuyoruz. Bunun yanı sıra engelli ailelerinin kendilerine vakit ayırmalarına imkân sağlamak için yatılı kuruluşlarımızda misafir bakım hizmeti sunuyoruz. Engelli Hakları İzleme ve Değerlendirme Kuruluyla engelli haklarının korunması ve güçlendirilmesine yönelik çalışmalar yürütüyoruz. Kurul bu yıl teknik bir çalıştay gerçekleştirdi. Çalıştaydan elde ettiğimiz sonuçlar doğrultusunda ülkemizin koşullarına uygun, uzun süreli bakım güvence sistemini hayata geçireceğiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yaşlıların topluma katılımını üst düzeyde tutacak özel politikalar geliştiriyoruz. Aktif ve Sağlıklı Yaşlanma Programı'na yüzde 102 artış oranıyla 2024 yılında 8,5 milyar lira bütçe ayırdık. Bu kapsamda on gün önce Sayın Cumhurbaşkanımızın vizyonuyla ecdat yadigarı Darülaceze Sosyal Yaşam Şehri'ni milletimizin hizmetine sunduk. Geniş yaşam alanları, cami, havra ve kilisesiyle rehabilitasyon merkezleri, hasta poliklinikleri, çocuk yuvası ve atölyeleriyle dünyaya örnek olacak bir yaşam alanı oluşturduk. Darülaceze yüz yirmi sekiz yıldır olduğu gibi yardıma ihtiyacı olan çocuklar, gençler, yaşlılar ve hastalar için yuva olmaya devam edecek. Tıpkı burada olduğu gibi 168 huzurevinde 14.637 yaşlıya bakım hizmetini yatılı olarak sunuyoruz. Ayrıca 13.312 yaşlıya özel kuruluşlarca işletilen 268 huzurevinde bakım hizmeti sağlıyoruz. 2016 yılında başlattığımız Yaşlı Destek Programı'yla yaşlıların temel bakımlarını evlerinde yapıyoruz. Bu kapsamda belediyelere

proje bazlı kaynak aktarıyoruz. Programla 87.479 hanede 128.148 yaşlıya hizmet götürdük. Engelli ve yaşlıların toplumsal hayata katılımlarına destek olmak için şehir içi toplu taşımadan ücretsiz olarak yararlanmalarını sağladık. Bu kapsamda 2015 yılından bugüne kadar 1,9 milyar lira ödeme yaptık. Araç başına yaptığımız ödemeyi bu yıl yüzde 100'den fazla artırdık. Yaşlıların dijital okuryazarlığını geliştirmek için dijital bahar odaları kurduk. Yaşlılar için üçüncü yaş üniversitelerini yaygınlaştırıyoruz. TÜİK'le yaşlı profili araştırması yapıyoruz. Yaşlılara yönelik politikalarımızın seyrini belirleyecek bu araştırmanın ön sonuçlarını 2024'ün Mart ayında kamuoyuyla paylaşacağız. Yaşlı ve engelliler için yürüttüğümüz çalışmalarımızın kapsamını daha da genişletiyoruz. Yeni dönemde hizmetlerimizin önem ve yoğunluğunu göz önüne alarak bu alanı iki müstakil genel müdürlük olarak yeniden düzenleyip çalışmalarını daha spesifik hâle getireceğiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; kadının medeniyetimizde her daim saygın bir yeri olmuştur. Şefkatin ve merhametin simgesi olan Anadolu kadını geçmişten bugüne her türlü sıkıntıya fedakârca göğüs germiş; her zaman devletin, milletin yanında olmuştur. Son yirmi bir yılda ülkemizin büyümesinde, gelişmesinde ve kalkınmasında önemli rolleri üstlenen kadınların hak ve özgürlüklerinin genişletilmesi, refahının artırılması, her alanda etkin bir şekilde yer almaları için önemli adımlar attık. Genel istihdam oranı yüzde 12 artarken kadın istihdamını yüzde 25 oranında artırdık. Her geçen gün daha fazla kadının istihdam ediliyor olması hepimiz için son derece mutluluk verici bir durumdur. Fakat bunu yeterli görmüyoruz. Bu oranı artırmak, kadın istihdamını güçlendirmek için çalışmalarımızı sürdürüyoruz. İŞKUR eğitimleri, KOSGEB ve KOBİ destekleriyle kadınlara yeni iş imkânları sağladık. KOBİ sahibi ve esnaf kadın girişimcilerin sosyoekonomik konularını güçlendirecek ihracat ve e-ihracatta daha fazla yer almalarını sağlayacak ve kadın girişimciliğini daha da yaygınlaştıracacağız. Mühendislik, bilişim teknolojileri imalat ve inşaat gibi yüksek katma değer sağlayan alanlarda kadının güçlenmesine yönelik çalışmalarımızı arttıracacağız. 2 bakanlığımızla birlikte yürüttüğümüz çalışmalarla 1.008 yeni kadın kooperatifinin kurulmasını sağladık. Kadınların Kooperatifler Yoluyla Güçlendirilmesi Projesi'yle 7.114 kadına ürün geliştirme ve gıda güvenliği konularında danışmanlık ve eğitim hizmeti verdik.

Geleceğini Kuran Genç Kadınlar Projesi'yle 11 ilimizde kadınların ihtiyaçlarına göre eğitim ve danışmanlık faaliyetlerini yürütüyoruz. Bu programla birçok alanda eğitimler düzenliyoruz. Genç kadınlarımızın Türkiye'nin her yanında iş, staj, eğitim ve girişim desteğine ulaşmalarına destek oluyoruz.

Türkiye'de Kadın Erkek Eşitliğine Duyarlı Planlama ve Bütçeleme Projesi'yle kadın ve erkeklerin farklı öncelik ve ihtiyaçlarını gözeten bir bakış açısını planlama ve bütçelemenin tüm aşamalarına yansıtmayı hedefliyoruz. Ülkemizde bu yaklaşımı sistematik ve sürdürülebilir kılmak için çalışıyoruz.

Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; hayatın hangi alanda olursa olsun, kadınların şiddetle karşı karşıya kalması hukuken de vicdanen de ahlaken de asla kabul edilemez. Kadına yönelik şiddet fiziksel, psikolojik ve ekonomik boyutları olan can yakıcı bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Tüm bu boyutlarını göz önünde bulundurarak mücadelemizi sıfır tolerans ilkesiyle büyük bir kararlılıkla sürdürüyoruz ve sürdürmeye devam edeceğiz. Bugün küresel bir sorun olan kadına yönelik şiddetle hepimiz aynı kararlılıkla mücadelemizi yürütmeliyiz.

Kadının Güçlenmesi Programı'na ayırdığımız bütçeyi 2024 yılı için yüzde 165 oranında artırdık. 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'la kadına yönelik şiddetle mücadelede dünyada eşi benzeri az bulunan bir hukuki düzenlemeye sahibiz. Bu kapsamda, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele 4'üncü Ulusal Eylem Planı'yla 2024 yılı faaliyet planımızı bu hafta sonu kamuoyuyla paylaşacağız. Kadının Güçlenmesi 2'nci Strateji Belgesi ve Eylem Planı'yla

eğitim, sağlık, ekonomi, liderlik ve karar alma mekanizmalarına katılım, çevre ve iklim değişikliği konularında temel politikalarımızı güçlendireceğiz. Şiddetle mücadele politikalarımız için önemli bir kaynak olacak Türkiye’de kadına yönelik aile içi Şiddet araştırmasının 3’üncüsünü 2024 yılının ilk yarısında yapacağız. Mevcut koşulları göz önünde bulundurarak genişlettiğimiz kadına yönelik Şiddetle mücadele genelgesinin birkaç gün içerisinde yayımlanacağını da dile getirmek isterim.

İçişleri Bakanlığımızla birlikte yürüttüğümüz ve 11 dil desteği bulunan KADES uygulamasıyla Şiddet ihbarlarına daha hızlı ve daha etkili bir şekilde cevap veriyoruz. Alo 183 Sosyal Destek Hattı, WhatsApp ve BİP uygulamalarıyla anlık danışmanlık hizmeti veriyoruz. Şiddet mağduru kadınların ve beraberindeki çocukların adalete erişimlerini kolaylaştırdık.

“Şiddetle mücadele toplumsal bilinçle başlar.” diyerek kamu çalışanlarına sivil toplum kuruluşlarına ve tüm paydaşlarımıza farkındalığı artırıcı eğitimler veriyoruz. Bu kapsamda bugün itibarıyla 4 milyondan fazla kişinin eğitim almasını sağladık. 81 ilde bulunan ŞÖNİM’lerle 2012’den bugüne kadar toplam 1 milyon 618 bin kişiye hizmet verdik. Merkezlerimizin sayısını arttırmak için çalışmalarımız devam ediyor. 2024 yılında Adana, Antalya, Bursa, İstanbul, İzmir, Konya ve Şanlıurfa’da yeni ŞÖNİM’leri faaliyete geçireceğiz. Bunun yanı sıra sosyal hizmet merkezlerimizle Şiddetle mücadele irtibat noktaları oluşturarak hizmet veriyoruz. 2002 yılında kapasitesi 283 olan 11 kadın konukevimi bulunuyorken bu yıl itibarıyla 112’si Bakanlığımıza bağlı olmak üzere 149 kadın konukevinde 3.650 kadına yardım eli uzatıyoruz. Gizlilik esasına göre hizmet veren konukevlerimizde kadınların psikososyal destek almalarını sağlıyoruz. Kadınlar ve çocukların özellikle anne-çocuk ilişkisine destek oluyoruz, psikolojik gelişimlerine katkı sağlıyoruz. Kadın konukevlerini mağdur kadınların ve beraberindeki çocuklarının risk durumları ve farklı ihtiyaçlarına göre yapılandırıyoruz. Bu doğrultuda 15 ilde 17 kadın konukevlerini ihtisaslaştırdık. Eğitimlerimizle konukevlerinde kalan kadınların bilgi ve becerilerini geliştirmelerine, toplumsal ve ekonomik hayata daha güçlü bir şekilde katılımlarına destek oluyoruz. Finansal okuryazarlık ve teknoloji eğitimleriyle kendi işlerini kurma imkânı sağlıyoruz. Ayrıca, Şiddet mağduru kadınlara ekonomik destek ve çocukları için ücretsiz kreş hizmeti sunuyoruz. Erken yaşta ve zorla evlilikleri önlemek için 28 ilde acil eylem planlarımızı etkili bir şekilde yürütüyoruz. Bu kapsamda, 2002 yılından bugüne 16-17 yaş grubunda evlenen kız çocuklarının oranını yüzde 73 azalttık. Kadın, çocuk ve aile bireylerine yönelik her türlü Şiddet, istismar ve ihmâl vakalarının hukuki süreçlerini 81 ilde 350 avukatımızla titizlikle takip ediyor, davalarda mağdurların yanında yer alıyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye Cumhuriyeti, Őehitlerimiz ve gazilerimizin kahramanlıkları ve fedakârlıklarının eseridir. Onların emanetlerine sahip çıkmak vefa borcumuzdur, gönül borcumuzdur. Bu anlayışla Şehit yakını ve gazileri ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda destekliyoruz. Bu kapsamda, Şehit yakını, gazi ve gazi yakını 48.819 kişinin kamuda istihdamını sağladık. Nisan ayında yaptığımız değişiklikle muharip gazilerin Şeref aylıklarının sosyal güvencesi olup olmadığına bakılmaksızın eşitlenmesini sağladık. Toplam 226.367 ücretsiz seyahat kartını Şehit yakını, gazi ve gazi yakınları ile vazife malullerimize ulaştırdık. 30.929 Kıbrıs gazimize Millî Mücadele madalyalarını tevcih ettik. Bu yıl 81 ilde sınavlara giren Şehit ve gazilerin çocuklarına 3.296 rehberlik ve danışmanlık hizmeti sunduk, kariyer planlamalarına yardımcı olduk.

Türkiye Şehit Yakınları ve Gaziler Dayanışma Vakfımızla Şehit yakını ve gazilere hizmet etmeye devam ediyoruz. 15 Temmuz, İstanbul Beşiktaş saldırısı ve Zeytin Dalı Harekâtı’nda hayatını kaybeden Şehit yakını ve gaziler için yapılan Şartlı bağışları hak sahiplerine aylık ödemeler hâlinde aktardık. Yardım miktarını 2.600 liradan 4.000 liraya çıkardık. Son iki yılda bayramlarda, 15 Temmuz Demokrasi ve Millî Birlik Günü’nde ilave ödemeler gerçekleştirdik. Hak sahibi Şehit yakını ve gazilere

bugüne kadar 569,9 milyon Türk lirası ödemesi yaptık. Bu ayın başında 2.863 şehit yakını ve gazinin toplu ödeme talebini yerine getirdik. Vakıf hesaplarında bulunan 7,2 milyon Türk lirası ile 15 Temmuz Dayanışma Kampanyası kapsamında 218 hak sahibine tercihleri doğrultusunda aylık ödeme yapmaya devam ediyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sosyal devlet olmanın gereğini yerine getirerek ihtiyaç sahibi olanlara yardım eli uzatmaya devam ediyoruz. Toplumun tüm kesimleriyle Türkiye'nin büyüyen ve gelişen refahını paylaşıyoruz. Bugün sosyal yardımlardan faydalananların yüzde 82'si çalışamayacak durumda olan vatandaşlarımızdan oluşuyor. Vatandaşlarımızın ihtiyaçlarını gözeterek geliştirdiğimiz sosyal yardım programlarıyla ihtiyaç sahiplerine doğrudan ulaşıyoruz. Kapsayıcılığı ve erişilebilirliğini artırdığımız sosyal yardımlarla yoksulluğun olumsuz etkisiyle mücadele ediyoruz. Sosyal yardımları değişen ihtiyaç gruplarına göre çeşitlendirdik. Buna bağlı olarak 2022 yılı itibarıyla sosyal yardımların farklı kalemlerinden 4,4 milyon hane yararlandı.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; kadınların sosyal, kültürel, kişisel ve mesleki gelişimlerine katkı sağlamak için sadece bu yıl 279 Aile Destek Merkezi ve 61 Sosyal Dayanışma Merkezi açtık. Böylece ADEM sayısını 610'a, SODAM sayısını 108'e çıkardık. Türkiye Aile Destek Programı'mızı bir yıl daha uzattık. 2010 yılında başlayan yaşlıların ve engellilerin kişisel bakımlarının yapılmasını geçtiğimiz yıl ulusal bir program hâline getirdik. Böylece, Ulusal Vefa Programı'yla yaşlıların ve engellilerin zaruri ihtiyaçlarının düzenli olarak karşılanmasını sağlıyoruz. Bu kapsamda 2022 yılında 59 bin yaşlı ve engelli vatandaşa hizmet verirken 2023 yılında hizmet götürdüğümüz yaşlı ve engelli sayısını 126.040'a çıkardık. Çalışabilecek durumda olan vatandaşlarımıza İŞKUR üzerinden iş imkânı sağlıyoruz. Düzenli sosyal yardım alırken istihdam edilen kişilerin on iki ay boyunca işveren sigorta primini ödüyoruz. Bu kişilere, brüt asgari ücretin yüzde 10'una kadar ve tek seferlik 4.471 lira işe başlama yardımı yapıyoruz. Ayrıca, eğitim, gıda ve kömür yardımlarında öncelik tanıyor, eğitim ve sağlık yardımını on iki ay boyunca devam ettiriyoruz. Dünyada en kuşatıcı sosyal destek sistemine sahip ülkelerden biri olarak 2024 yılı Bakanlığımız bütçesinde ücretsiz seyahat desteği için 740 milyon, Koruyucu Aile Programı için 1,4 milyar, ihtiyaç sahibi ailelerin çocukları için 12,5 milyar, Aile Destek Programı için 32 milyar, engelli vatandaşlarımızın evde bakımları için 56,2 milyar, bakımı yapılan engelli ve yaşlı yakınları için 64,1 milyar, sağlık primi giderlerini karşılayamayan vatandaşlarımız için 100,5 milyar liralık kaynak ayırdık. Yardımlarımızın etkinliğini artırıp sosyal yardımları daha bütüncül bir şekilde ihtiyaç sahiplerine ulaştıracağız, sosyal yardım alanlarının istihdam edilmelerine özel önem vereceğiz. Atacağımız güçlü dijitalleşme adımlarıyla sosyal yardımları sadeleştireceğiz. Protokol imzaladığımız 19 STK'yle saha performansımızı artırarak vatandaşlarımıza hizmetlerimizi daha hızlı bir şekilde ulaştırıyoruz. Önümüzdeki günlerde deprem bölgesi için STK'lerle eğitim ve vaka yönlendirme çalışmayı yapacağız.

Değerli Başkanım, kıymetli milletvekilleri; uluslararası platformlarda aile, kadın, çocuk, engelli ve yaşlı hakları konusunda çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Bu yıl içinde imzaladığımız 5 uluslararası anlaşmayla taraf olduğumuz anlaşma sayısını 35'e çıkardık. Yurt dışı temsilciliklerimizle vatandaşlarımıza ve soydaşlarımıza sosyal konularda destek oluyor, ülkemizle olan bağlarını güçlendiriyoruz; Türk aile yapısının ve değerlerinin muhafaza edilmesi için çalışmalar yürütüyoruz. Bu kapsamda Almanya Düsseldorf'ta ilk ataşeliğimizi açmıştık; bunu Hamburg, Köln ve Stuttgart ataşeliklerimiz takip etti. Ayrıca Berlin'de de bir müşavirliğimiz faaliyete başladı. Türklerin yoğun olarak yaşadığı yerlerde yeni yurt dışı temsilcilikleri açmak için çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Bugün itibarıyla 76 ülkede 1.883 uluslararası sosyal hizmet vaka çalışması yürüttük.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; kısa bir süre önce ek ders karşılığı çalışan personelimizin şartlarını iyileştirdik. Diğer alanlarda çalışan arkadaşlarımızın da beklentileri olduğunun farkındayız. Çalışanlarımızın tüm haklarını gözeterek beklentilerini karşılamak için elimizden gelen tüm çabayı göstereceğiz. Yeni dönemde Bakanlığımıza bağlı tüm birimlerimizin arasında iletişim ağını daha da güçlendireceğimiz yeni bir uygulama başlatıyoruz. Kuruluşlarımız ve sosyal yardımlardan faydalanan vatandaşlarımız arasında koordinasyonu güçlendireceğiz. Bir yandan kuruluşlarımızın hizmet standartlarını yükseltecek, diğer yandan vatandaşlarımıza sunduğumuz maddi ve manevi desteğimizin hakkaniyetle ulaştırılmasını sağlayacağız.

Bu yıl 3 huzurevini, çocukların kalacağı 4 çocuk evi sitesini, bir engelsiz yaşam merkezini, bir kadın konukevini, bir sosyal hizmet merkezi ve il müdürlüğünü bütçe imkânlarıyla milletimizin hizmetine sunduk. 2024 yılı bütçemizle de 8 huzurevini, 4 engelsiz yaşam merkezini, 4 çocuk evleri sitesini, bir kadın konukevini, 5 sosyal hizmet merkezi ve il müdürlüğünün yapım ve hizmete alma faaliyetlerini sürdüreceğiz.

Konuşmanın sonunda Sayıştay Başkanlığının denetim raporlarına ve bu raporlara ilişkin genel değerlendirmemize de değinmek istiyorum. Rapor doğrultusunda özel hizmet içi eğitimler düzenledik.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakanım, sürenize eklemeye yapıyorum.

Buyurun lütfen, sözlerinizi toparlayınız.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ – Bulguları azaltma adına yapılan eğitimlerin yanında ödeme birimlerinin altyapısını güçlendiriyor ve kullanılan yazılımları yeniliyoruz.

Son olarak, 2022 yılı kesin hesaba ilişkin olarak bütçemizin yüzde 99,6'sına tekabül eden 100 milyar liralık ödeneği kullandık. 2024 yılı bütçe teklifimiz ise 334 milyar 349 milyon 925 bin Türk lirasıdır. Bakanlığımız merkez ve taşra birimlerinin personel giderlerine 28,4 milyar, sosyal güvenlik giderlerine 4,3 milyar, mal ve hizmet alım giderlerine 13,7 milyar, cari transferlerine 283,5 milyar, sermaye giderlerine 4,1 milyar, sermaye transferlerine 5,2 milyon Türk lirası bütçe tahsis edilmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; en büyük gayemiz, kadını erkeği, genci yaşlısı, çocuğu engellisiyle 85 milyonluk büyük Türkiye ailesinin huzur ve barış içerisinde yaşamalarıdır. Bu anlayışla Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın ortaya koyduğu Türkiye Yüzyılı hedefleri doğrultusunda tüm ekibimizle birlikte aziz milletimiz için gece gündüz demeden hizmet etmeye devam edeceğiz.

Bu vesileyle, sözlerime son verirken Sayın Başkanımıza, Plan ve Bütçe Komisyonu üyelerimize, değerli milletvekillerimize, tüm mesai arkadaşlarıma ayrı ayrı teşekkür ederim; 2024 yılı bütçemizin hayırlı olmasını diler, saygılar sunarım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakanım, teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, size bugünkü program hakkında bir bilgilendirme yapacağım: Öncelikle gruplar adına konuşmaları alacağız, akabinde Komisyon üyesi milletvekillerimizin konuşma taleplerini karşılayacağız, sonrasında Komisyon üyesi olmayan milletvekillerinin konuşma taleplerini karşıladıktan sonra on beş dakika süreyle Sayın Bakana soru kısmına geçeceğiz, sonrasında Sayın Bakana otuz dakika verip oylama kısmına geçeceğiz. Genel itibarıyla program taslağımız bu şekilde.

Gruplar adına hatipleri okumak istiyorum: Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Ankara Milletvekili Sayın Aylin Yaman konuşacak, HEDEP Grubu adına Diyarbakır Milletvekili Sayın Halide Türkoğlu, İYİ Parti Grubu adına İstanbul Milletvekili Ayşe Sibel Yanıkömeroğlu, Saadet Partisi Grubu adına Denizli Milletvekili Sayın Sema Silkin Ün, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Konya Milletvekili Sayın Mustafa Kalaycı, Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Düzce Milletvekili Sayın Ayşe Keşir konuşacak. İlk olarak Cumhuriyet Halk Partisi Grubundan başlayacağım.

Sayın Yaman, hazırsanız mikrofonunuzu açacağım.

AYLİN YAMAN (Ankara) – Hemen, bağlantıyı yapıyorlar.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) – Sayın Başkan, sunuşların ve bütçenin PDF halini rica ediyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Onu tedarik edeceğiz size gün içerisinde.

Herkes istiyor mu?

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) – Herkes istiyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Herkese gönderiyoruz o zaman.

Sayın Yaman, hazır mıyız?

AYLİN YAMAN (Ankara) – Evet, hazırız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sunum yapacaksınız siz.

AYLİN YAMAN (Ankara) – Evet.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Evet, Sayın Yaman, süreniz yirmi dakikadır, buyurun lütfen.

AYLİN YAMAN (Ankara) – Teşekkürler.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli bürokratlar ve milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Konuşmama, Bakanlığımıza ait programlar itibarıyla bütçe teklifinin gerekçelerini oluşturan performans göstergeleriyle başlamak istiyorum. Bilindiği gibi genel olarak bir programın performans hedefi “SMART hedef belirleme tekniği” dediğimiz, uluslararası kullanılan, spesifik, ölçülebilir, ulaşılabilir, ilgili ya da ilişkili ve zamana bağlı tekniklerle oluşturulur. “Spesifik” dediğimizde, genellemeler yerine özellikli bir konuya yönelik; “ölçülebilir, ulaşılabilir” dediğimiz, iddialı fakat ayakları yere basan; “ilgili, ilişkili” dediğimiz, ana hedefle ilişkili ve zamana bağlı olarak oluşturulması gerekiyor. Bu bütçede özellikle dikkatinizi çekmek istediğim konu, hedeflerin bu ilkeler doğrultusunda seçilmediği, özensiz ve sonucun katma değer yaratmadığı hedefler görüyoruz maalesef.

İlk programdan başlayacak olursak Ailenin Korunması Programı'na ait olarak burada, bu kurduğunuz bütçedeki performans hedeflerini görüyorsunuz. İlk olarak 1'inci ve 2'nci maddede aile danışmanlık hizmetinden yararlanan kadın sayısı ve kişi sayısı; gayet güzel hedefler, kadının ayrı tutulması da takdir edilesi bir şey, o anlamda teşekkür ederiz size. Fakat bakarsanız 2024, 2025 ve 2026'daki hedeflere, 2023'te -gerçekleşmesi tahmin edilen- 8 bin kadın varken 2024, 2025 ve 2026'da 5.500 kadına aile danışmanlık hizmeti verilmesi planlandığı gözleniyor. Aynı şekilde, kişi sayısına baktığımızda 2023'ü yaklaşık 12 binle tamamlamayı öngörürken 2024, 2025 ve 2026'da 8 bin kişi hedeflenmiş.

Aile Sosyal Destek Programı'yla ulaşılan hane sayısına bakacak olursak 2022'de 1 milyon 727 bin haneye ulaşılmış ve 2023'te 1 milyon 250 binle tamamlanması öngörülmüştür; 2024, 2025 ve 2026'da daha az haneye ulaşılması hedefleniyor. Bu, yoksulluğun bitirileceği ve sosyal desteğe ihtiyaç olmayacağı anlamında mı? Yoksa hedef neden az konmuş, onu özellikle merak ediyorum.

Ailenin Güçlendirilmesi Programı'na bakacak olursak burada ilk 6 maddeye değil, özellikle ülkemizi çok ilgilendiren 7'nci maddeye dikkat çekmek istiyorum. Kötü alışkanlık ve bağımlılıkların azaltılmasına yönelik eğitim verilen kişi sayısı... Madde bağımlılığı malum, hepimizin, gençlerimizin, çocuklarımızın uyuşturucu batağında olduğunu hepimiz biliyoruz. 2022'de yaklaşık 250 bin gencimize ya da kişiye eğitim verilmiş, bu da çok takdir edilesi bir durum; 2023'te planlanan 105 bin; 2024, 2025 ve 2026'da yine 105 bin kişiye yani 2022'de gerçekleşenin neredeyse yarısı kadar kişiye eğitim verilmesi hedefleniyor. Bunun anlamını da çözemedim, neden böyle bir şey planlandığını?

Yaşlı bakımına gelecek olursak, biliyorsunuz, nüfusun yüzde 9,9'u, yaklaşık 8,5 milyon vatandaşımız 65 yaş üstü ve ağırlıklı olarak 65 yaş üstünün de yüzde 55,6'sı yaklaşık 56'sı kadınlara ait, dolayısıyla yaşlı kadını çok daha fazla. Burada seçilen performans göstergesine baktığımız zaman huzurevleri ve yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezlerinden hizmet alan yaşlı kadın sayısı ayrı tutulmuş, bu da çok önemli, bunu da teşekkür ederek size vurgulamak istiyorum çünkü gerçekten kadın yaşlılığı, kadın yoksulluğu ve beklenen yaşam süresi kadınlarda 80-81'e uzadığı için gerçekten kadınların ayrı tutulması çok önemli. Fakat baktığımız zaman, hizmet verilen kadın sayısı 2024, 2025 ve 2026'da yaklaşık 50 kişi artmış burada. Genel yaşlı sayısına baktığımız zaman 2024'te yaklaşık 14 bin kişi hedeflenirken 2024, 2025 ve 2026'da sadece 15 bin kişiye çıkıyor. Oysa sadece 85 yaş ve üstünde -65 yaş üstüne yüzde 8'i 85 yaş üstüdür- yaklaşık 700 bin vatandaşımız var burada ve gerçek anlamda bakıma ihtiyacı olan bu 700 bin vatandaşımızdır, bunun yaklaşık 450 bini kadındır. Kadın yaşlılar ve aile desteği olmayan 1,5 milyon yaşlımızı düşündüğümüz zaman kadınların sadece yüzde 1,4'üne hizmet vermeyi hedefliyorsunuz, genel olarak baktığımızda ise sadece yüzde 2'sine huzurevi ve rehabilitasyon sistemi hedefliyorsunuz.

Kurumsal bakım hizmetlerinin kalitesine bakmak istediğiniz zaman, o da çok önemli bir kriterdir. Bütün dünyada kurumsal bakım verirken mutlaka kriterlerine bakmanız lazım, iyi bir hizmet sunuluyor mu? Kişisel olarak bu hizmetin aslında Sağlık Bakanlığı altında verilmesini savunan kişilerden biriyim çünkü biliyorsunuz, 65 yaş üstü nüfusun yüzde 90'ının en az bir kronik rahatsızlığı vardır, 80 yaşın üstünde kronik rahatsızlık oranı yüzde 93 kronik rahatsızlıkla seyrediyor. Dolayısıyla bu kişilere bakım verirken mutlaka aslında Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının değil Sağlık Bakanlığının uhdesinde olması çok daha anlamlıdır ama bakacak olursak, nasıl kaliteli bir hizmet sunduğumuza bakarken 3'üncü parametreye bakacak olursanız kuruluştaki kalan yaşlıların sosyal, kültürel ve sportif etkinliklere katılım oranı olarak verilmiş. Dünyada hiçbir yerde böyle bir kalite göstergesi olamaz. Uluslararası kalite göstergesi, kaldığınız kurumdaki baskı yarısı oranlarıdır, yaşlı düşme oranlarıdır, kas kitlesindeki kayıp oranlarıdır, yaşlı beslenme endeksidir ve öz bakım endeksleridir. Bir yaşlının kaliteli bakıldığına mutlaka sportif faaliyetlere katılımından değil bu endekslere uyup uymadığından bakarsınız. Diğerine bakacak olursak, yaşlıların toplumsal yaşama aktif katılımlarına bakacak olursak seçtiğiniz performans göstergesi ücretsiz seyahat hizmeti kapsamında gelir desteği verilen araç sayısı. Bu, güzel bir şey ama hiçbir zaman bununla bir performans ölçülmez. Burada bir performans ölçmek istiyorsanız istihdamdaki 65 yaş üstü nüfus oranına bakmanız lazım, sanatsal aktivitelerde 65 yaş üstü bilet alım oranlarına bakmanız lazım, spor merkezlerine katılan 65 yaş üstüne bakmanız lazım, ulaşım araçlarında, metro, otobüs ve trende ne kadar 65 yaş üstü ücretsiz faydalanıyor ve ne oranda faydalanıyor onlara bakmanız lazım, sağlık sisteminde nasıl bağımsız ve aktif olarak gidebiliyor yaşlılar onlara bakmanız lazım toplumsal yaşama aktif katılımlarını ölçebilmeniz için.

Bakım sistemine bakacak olursak siz de Sayın Bakanım belirttiniz konuşmanızda, şu anda Bakanlığınıza bağlı olan ve ağırlıklı büyükşehirlerde olan 169 huzurevinde yaklaşık 18 bin yatak kapasitesi mevcut. Son dönemde özellikle özel sektörde hızla artan 266 adet huzurevi bulunmakta ve yine devletkine yakın -devlette 18 bin yatak- özel sektörde de 18 bin yatak kapasitesi... Zaten

çarpıklık burada başlıyor. Bir de diğer grup olarak belirttiğimiz Millî Eğitim Bakanlığına ve belediyelere bağlı yaklaşık 3 bin yatak kapasiteli yaşlı bakım merkezi mevcut. Yani total olarak bütün ülkede 8,5 milyonluk 65 yaş üstü için 40 bin yatak; ben 8,5 milyonu geçtim çünkü artık daha sağlıklı yaşlılarımız, 1,5 milyon tek başına yaşayan yaşlımız var ve bunun 700 bini 85 yaş üstünde ve bunlara gerçek anlamda yaşlı bakımı gerekiyor ve biz bu 1,5 milyon, hadi onu da geçtim, 700 bin kişi için sadece 40 bin yatakla hizmet veriyoruz.

Engelli bakımına geçecek olursak, bir performans göstergesi olarak daha çarpıcı olan göstergelerden gideceğim; 5'inci göstergemiz resmi bakım ve rehabilitasyon merkezleri sayısı; 2022 yılında 107 olan sayının 2023 yılında 108 olarak tamamlanması öngörülüyor, her yıla 1 artış olarak konulmuş. Siz de takdir edersiniz ki bütün bir ülke için sadece 1 rehabilitasyon merkezi artışı hedeflenmesi akılcı değil. Onun dışında, engelliler için çok daha önemli göstergelere aslında bizim ihtiyacımız var.

Türkiye genelinde engelli bireylerin istatistiki bilgileri en son 2011 yılı Nüfus ve Konut Araştırması'yla elde edildi ve Dünya Sağlık Örgütü tarafından geliştirilen ve kısaca "ICF" adı verilen İşlevsellik, Engellilik ve Sağlığın Uluslararası Sınıflandırılması'na göre hazırlanmış soru setleri üzerinden yapıldı. O yıldan bu yana tüm dünyada 7 kez güncellenmesine rağmen biz hâlâ o yılın, on iki yıl öncesinin verilerini kullanıyoruz. Bu araştırmada 6 farklı engellilik grubu araştırıldı ve 3 yaşın üzerinde en az 1 engeli olan nüfusumuz o dönem için yüzde 6,9 hesaplandı, yaklaşık 4 milyon 800 bin vatandaşımıza karşılık geliyor ve biz hâlâ o verilerle yaklaşık yüzde 6,9 diye devam ediyoruz. Ayrıca, bu verilere göre; dünyanın her yerinde kadın engelli sayısı erkekten daha fazladır -bu, genel bir tıbbi bilgi- Türkiye'de de o dönemde kadınların yüzde 7,9 olduğu söylenmiş. Bu veri setinin dünya tarafından kullanılmasına rağmen birtakım eleştirileri var; 3 yaş üstünde olması, doğuştan gelen bazı engellilik oranlarını ekarte ettiği, gözden kaçırdığı ve genel olarak tutma, yakalama, çıkma, inme gibi tanımlar nedeniyle gerçek nedeni göz ardı ettiği söyleniyor.

Bir diğer engellilik araştırması TÜİK'in araştırması, Türkiye Sağlık Araştırması. TÜİK'in Sağlık Araştırması aslında 2022 yılında yayımlandı ama biz engellilik oranında hâlâ bir önceki yılın engelli oranları ile yüzde 15'i kullanıyoruz. Dolayısıyla şunu vurgulamak istiyorum: Engellilikte bu kullanılan performans göstergeleri yerine bizim gerçek anlamda Türkiye'de ne kadar engellimiz var hâlâ bilmiyoruz; şu anda yüzde 7 ile 15 arasında genel bir engellilik oranından bahsediliyor ve ortalama biz yüzde 10-11'i alıyoruz ve yaklaşık 10 milyon engellimiz var diye varsayıyoruz.

Daha da vahim olanı, engelli nüfusa yönelik veri ihtiyacı, günümüzde sizin Bakanlığınızdaki Ulusal Engelli Veri Sistemi'nden karşılanıyor ve engellilik raporu üzerinden değerlendiriliyor. Buraya baktığımızda -ben en son bir soru önergesiyle sordum, teşekkür ederim, yanıt verdiniz- resmi sitenizde 2 milyon 400 bin gözükmesine rağmen şu anda 3 milyon 40 bin engelli raporlu kişi var ve burada erkek ağırlıklı. Çünkü bu, başvuruya göre hesaplanan, işe başvurularda istenen ağırlıklı bir şey olduğu için nasıl kadın engellilerin burada da ötelendiği, burada da ikinci planda kaldığının bir göstergesi aynı zamanda.

Bir vahim durumu daha ortaya koymak istiyorum. 20 Şubat 2019'da bir yönetmelikle engellilik raporu sistemi değiştirildi, skala değiştirildi. Eskiden "Engeli var: 'Evet' ya da 'Hayır'" olarak değerlendirilen sistem şimdi üçlü bir skalaya döndü: Tam bağımsız, yarı bağımsız ve bağımlı olarak değerlendiriliyor. Bu, çok sayıda hak kaybına neden oldu; engelliler çok mağdur, 2019 öncesinde alınan birçok engellimizin engellilik oranı düştü. Buradaki hak kayıplarını acilen gidermeniz gerekiyor çünkü bu, ekonomik olarak -bilirsiniz- ÖTV'den muafiyet gibi birçok şeye yansıyan, engellilik aylığına da yansıyan çok ciddi hak kayıplarına neden oldu. Ben burada böyle bir performans göstergesi görmek isterdim; ne kadar bir hak kaybı, engellilik oranları nasıl değişti, onu görmek isterdim açıkçası. Ayrıca,

“Sürekli engeli var.” ibaresi olandan dünyanın hiçbir yerinde tekrar tekrar engellilik oranı istenmez eğer süreklilyse, değişmeyecekse. Mesela, doğuştan yüzde 90 görme kaybı var, bunu her seferinde istediğinizde, her ayrı hekime gittiğinizde bir oran değişikliği çok ciddi hak kaybına ve insanları mağdur etmeye neden oluyor; burada açıkçası bu oranı da görmek isterdim.

İş gücüne katılım çok önemli. Bakın, burada engellilerin ekonomik ve sosyal hayata katılımına bakmışsınız. Burada gördüğüm şeye gerçekten üzülüm. 1’inci performans göstergesine bakacak olursanız, “engellilerin haklarına ilişkin gerçekleştirilen farkındalık toplantı sayısı” denilmiş. Sayın Bakanım, böyle bir gösterge olabilir mi? 2022’de 3 toplantı gerçekleştirilmiş; 2024, 2025 ve 2026’da 4 toplantı... Zaten böyle bir gösterge olmaz da konuluyorsa hiç değilse toplantı sayılarını artırım Sayın Bakanım. Yani, gerçekten ben çok üzülüm, bir Bakanlığın bütçe sunumunda böyle bir gösterge görmekten ülkem adına üzülüm açıkçası.

Kendi işini kurma hibe desteği verilen proje sayısı, bence bu çok önemli bir gösterge. Bundan dolayı da teşekkür ediyorum ama bakın, 2023’te 440 hibeyle tamamlanması planlanıyor; 2024, 2025, 2026’ya aynı sayı konmuş; bu son derece özensiz. Yani “440’la bitirdik, biz 2025 ve 2026’da da aynı sayıda hibe vereceğiz.” diyorsunuz. Yani bu gerçekten çok üzücü, standart bir performans göstergesi.

Bunun dışında, 50 ve daha üstü çalışanı olan özel sektörde, biliyorsunuz, yüzde 3; kamuda ise yüzde 4’lük bir kota var ama biliyorsunuz, dolmuyor çünkü üniversite mezunu aranıyor genellikle. İŞKUR’a diyorlar ki: “Biz üniversite mezunu istedik, temin edemediniz.” Oysa zaten engelliler okullarını bitiremiyorlar. Bu konuya bir el atmanız gerekiyor, gerçekten çok ciddi bir mağduriyet var burada.

Engelli aylıklarına bakacak olursanız en son artışla 2.700 küsurlara çıktı. Bir asgari ücretin 4’te 1’i neredeyse; bununla yaşaması bekleniyor engellilerin, mümkün değil.

Şimdi, diğer konuya geçeceğim; diğer kırılğan grubumuz, şehit yakını ve gazilere yönelik. Orada da açıkçası üzülüm bir göstergeyi göstermek istiyorum: Müracaat eden hak sahibi şehit yakını, gazi ve gazi yakınlarının istihdam edilme oranı. Bence bu da çok önemli bir gösterge. 2022’de yüzde 100 gerçekleşmiş, çok güzel. 2023’te yüzde 100 bitmesi planlanıyor; 2024, 2025, 2026’da yüzde 100. Bakın, eğer bir hedefe ulaşıyorsanız, bir doyunluk varsa artık onu takibi bırakır başka bir kritere geçersiniz yani performans takibinin mantığı budur. Bu, özensizliğin bir göstergesi. Elbette bunun takip edilmesi ve şehit yakınlarının yüzde 100 istihdama katılması elzemdir ama bu, buraya artık konmaz.

Şimdi, Bakanlığımızın en önemli konusu yoksullukla mücadele ve sosyal yardımlaşmaya gelecek olursak; bakın, 4’üncü maddeden başlamak istiyorum. Eşi vefat etmiş kadınlara yapılan yardımdan faydalanan kişi sayısı; çok önemli, bu da bence önemli bir gösterge. 2023’te 81 bin kadınla yaklaşık sonlandırılacakken giderek azalan bir hedef konmuş. Yani, eşi vefat eden kadınlara gittikçe daha mı az yardım etmek istiyorsunuz? Ben buradaki mantığı anlayamıyorum.

Genel sağlık sigortası primi devlet tarafından karşılanan kişi sayısı; bu bir yoksulluk göstergesidir, eskinin yeşil kartı, hiçbir işte çalışmayan, kendi primini de ödeyemeyen kişi sayısı. Bakın, 2022’de 9,5 milyona tamamlanmış. Siz bunu hedefinize daha az koyuyorsunuz. Bu ülkede yoksulluk bitti mi, neden azaltıyorsunuz? Belli ki bu giderek, katlanarak artacak.

Diğer bir şeye bakacak olursak yoksullukla mücadelede aylık bağlanan yaşlı sayısı; burada da aynı özensizlik. 2024, 2025 ve 2026’da sadece 5 bin kişi arttırıyorsunuz; bu kadar artan yaşlıya ve yoksulluk, yaşlı yoksulluğu bu kadar artmasına rağmen sadece 5 bin kişi arttırarak götürüyorsunuz.

Bitiriyorum. Son olarak, programlar itibarıyla genel bütçenize bakacak olursanız ilk şey, ailenin korunması ve güçlendirilmesine 2022’de yaklaşık 2 milyar 264 bin lira. Ben geçmiş yılları da araştırdım, yaklaşık 1,5-2 milyar liralık artışlarla seyrederken 2023’te yaklaşık 3,8 milyar lira olmuş yani bütçeye sadık kalarak bitireceksen 2024’te bir anda 12 milyar liraya zıplattıyorsunuz. Bu bir yoksulluk göstergesidir, bir. Aynı zamanda, Genel Kurula getirdiğiniz Aile ve Gençlik Fonunu neden bu Fonun içinde karşılamıyorsunuz da bu kadar artırarak ayrıca bir fon kullanıyorsunuz? Bu da bir merak konusu çünkü orada 3 milyar lira, Cumhurbaşkanının takdiriyle 6 milyar liraya kadar çıkacak bir Fon oysa burada zaten ciddi bir zıplama var 12 milyar liraya çıkarak. Bu Fonun içinden karşılanabilecek bir şey.

Şehit yakını ve gaziler... Burada çok üzüntü duyduğum başka bir konu, bakacak olursanız şehit yakını ve gazilere, nasıl bitirdiğinize; 2023 yılında 31 milyon lira hedeflemenize rağmen ancak 19 milyon lirayla tamamlıyorsunuz; bütçedeki tek kaleminiz, aşmadığınız ve altında, bu kadar altında kalan, harcama yapmadığımız.

Ve yoksullukla mücadelede bakacak olursanız -korkunç bir rakam bu- 2022’de 62 milyar harcamışsınız 39 milyar öngörmenize rağmen, 2023’te ise 91 milyar yani yaklaşık 100 milyara yakın planlamanıza rağmen 140 milyarla tamamlayacaksınız ve bitirdiğiniz rakam -2024’e koydunuz- 205, 213 diye çok az artışlarla gidiyor. Bu bütçe, bu koyduğunuz rakam yoksulluğun Bakanlığımız tarafından itirafıdır.

AYLİN YAMAN (Ankara) – Tamamlıyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Yaman, ilave iki dakika süre veriyorum, toparlayın lütfen.

AYLİN YAMAN (Ankara) – Tamam, çok teşekkür ediyorum, tamamlıyorum.

Bu, Bakanlığımız tarafından yoksulluğun itirafı; göstergelerin son derece özensiz hazırlandığı, gerçek olarak takip edilmesi gereken göstergeler yerine... “Göz boyayan” demeyeceğim çünkü göz de boyamıyor, aslında böyle şeyler yapılır şirketlerde -ben özel sektörden geliyorum- çok yaparlar bunu, o bile yapılmamış yani öyle bir özen dahi gösterilmemiş, oranlar aynı bırakılmış, hedef yüksek olmasına rağmen hedefler düşürülmüş. Dolayısıyla Sayın Bakanım, bir bütçe bir bakanlığın, bir programın aynı zamanda onurudur, gururudur çünkü bütçe disiplini önemli bir şeydir. Ona uyamayabilirsiniz, bütçe disiplinine ama neden uyamadığınız notlar hâlinde açıklanır ve biz de biliriz ama bu özensizlik açıkçası düşündürücü.

Çok teşekkür ediyorum efendim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Yaman, teşekkür ediyorum.

Şimdi de HEDEP Grubu adına Diyarbakır Milletvekili Sayın Halide Türkoğlu...

Sayın Türkoğlu, süreniz yirmi dakikadır.

Buyurun lütfen.

HALİDE TÜRKOĞLU (Diyarbakır) – Değerli Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; hepinizi selamlıyorum.

Bakanlığınızın görev ve sorumluluklarına dair gönderdiğiniz dosyalarda madde madde yazılı. Bu maddelerde kadına karşı ayrımcılığı önlemek, kadının insan haklarını korumak, ulusal politika belirlemek gibi çok önemli başlıklar yer almaktadır. Eminim Sayın Bakan bu görev ve sorumluluğun şimdiye kadar ne kadar yerine getirilmediğinin de farkındadır ancak sadece bu sorumluluk üzerinden tüm kadınlar adına sözümüzü kurmaktan da çekinmeyeceğiz. En nihayetinde buradaki amacımızın, gayemizin kadına yönelik şiddet ve katliamların önlenmesi, ayrımcılığın son bulması, kadınlar için yaşanabilir bir hayat olmasıdır.

Kadına karşı şiddeti, ayrımcılığı önlemek sizin sorumluluğunuzda Sayın Bakan. 14 Mayıs seçimlerinden sonra, bu sorumluluğu geldiğiniz makam itibarıyla aldınız. Görevinizde yeni olmanız bu sorumluluğun farkında olmadığımızı göstermez.

Bakanlığınız geçmişindeki olumsuz pratikler malumunuzdur, ben de bu olumsuz pratiklerden yola çıkarak yine Bakanlığınızın geçmiş dönem faaliyet raporlarına da birkaç gönderme yaparak konuşmama başlamak istiyorum. Keşke bugün burada bu olumsuzlukları değil daha iyi nasıl politikalar üreteceğimizi konuşabilseydik ancak maalesef ki iktidarınız döneminde kadına yönelik şiddet ve ayrımcılığın katbekat artması durumu alenen ortaya koymaktadır. Bu Bakanlığın adından “kadın” çıkarıldı. “Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe” kavramı bu iktidar döneminde ortadan kaldırıldı. Yine kadınların anayasası olarak kabul edilen İstanbul Sözleşmesi bu iktidarın, Bakanlığınızın hedefi oldu. Hatırlatalım Sayın Bakan, sözleşmenin imzalandığı 24 Kasım 2011’de iktidarınız her yerde bunun propagandasını yaptı. Sözleşmenin temel ilkesi toplumsal cinsiyet eşitliğine dayanmaktaydı. Soruyoruz: Bakanlığınızın adından neden “kadın” çıkarıldı? İstanbul Sözleşmesi’nden neden vazgeçildi? Varsa bir cevabınız söyleyin lütfen, yoksa da ben buradan ne olur ne olmaz açıklamak isterim çünkü bu iktidarın kadını tanımladığı tek yer var; aile; birisinin eşi, birisinin annesi, birisinin kız kardeşi vesaire vesaire olarak tanımlanıyor. Kadını özne olarak görmeyen bir iktidarın Bakanı olarak size bir kez daha hatırlatıyoruz: Kadınlar bu yaşamın öznesidir. Adında “kadın” geçmeyen bir Bakanlıkta kadın sorunlarını tartışmak, kadına yönelik şiddet ve katliamlara karşı politika üretmek, kadınlar lehine toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe oluşturmak da bu şartlarda ancak bu kadar olur diyebilirim. Ve bir kez daha belirteceğim; Sayın Bakan, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı 2022-2026 Stratejik Planı’nda 5 amaç ve 20 hedef bulunmaktadır; bu hedeflerde kadının adının geçtiği 2 başlık görünüyor.

(Uğultular)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, bir uğultu var salonda.

HALİDE TÜRKOĞLU (Diyarbakır) – Bunlardan birincisi...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türkoğlu, bir saniye...

Değerli milletvekilleri, bir uğultu var, lütfen bu uğultuyu sonlandıralım ki her hatip konuşuyorken diğerleri de onu dinleyebilsin.

Teşekkür ediyorum.

HALİDE TÜRKOĞLU (Diyarbakır) – Benim süremden gitmiyor değil mi?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ekleyeceğiz sürenizi, bizde hak kaybı olmaz.

Buyurun lütfen.

HALİDE TÜRKOĞLU (Diyarbakır) – Bu hedeflerde kadının adının geçtiği 2 başlık görünüyor: Bunlardan birincisi, kadına yönelik her türlü şiddeti ve ayrımcılığı önlemek için çalışmalar yapmak; ikincisi ise kadınlara, yaşlılara, çocuklara, engellilere yönelik ihtisaslaşmış barınma ve bakım hizmetleri geliştirmek. Geriye kalan 18 hedef, aileyi koruma kollama neredeyse. Soruyoruz: “Kadına yönelik şiddet ve ayrımcılığın önüne geçmek” derken neyi kastediyorsunuz? İstanbul Sözleşmesi’ni reddeden sizin iktidarınız değil mi? Sözleşmenin her bir maddesi şiddet ve ayrımcılığı önlemeye dönük hazırlanmışken bu sözleşmeyi ortadan kaldırmış bir iktidarın Bakanlığı bu konuda ne kadar samimi olabilir?

Hatırlatalım, nafaka hakkı da sizin döneminizde hedef oldu yine. Bizzat kendi sözcüklerinizi size bir kez daha hatırlatıp sormak istiyorum. Bizzat, erkeklerin mağdur olduğunu siz söylediniz, nafaka hakkımı beş yıllı sınırlı tutan sizin Bakanlığınız, sonrasında ihtiyaç dâhilinde Bakanlığınızın bu ödemeyi

yapacağını söylemişsiniz. Soruyoruz: Bırakın nafaka hakkını ödemeyi, çoğu zaman çocuğa dair olan kısmını bile ödemezken erkekler nasıl bir mağduriyet yaşıyor? Beş yıldan sonra hangi kriterlere göre kadının nafakasının devam edip etmeyeceğine karar vereceksiniz? Nafaka hakkını ortadan kaldırmakla kadınların boşanmasının önünün kesilmesi istenmektedir. Bugün binlerce kadın tek başına yaşamını idame ettiremediği için şiddet ortamında kalmak durumundayken siz bunu daha da derinleştirecek bir kararı nasıl söylemektensiniz? Sizin Bakanlığımızın görevi kadına yönelik şiddetle mücadeledir, kadının kazanılmış haklarını hedef almak, gasbetmek değildir; sizin asli göreviniz kadınları şiddetten korumaktır, aile içi şiddetten korumaktır.

“Aileyi korumak”tan kastınız nedir Sayın Bakan? Hangi aileden bahsediyorsunuz; kadınların içerisinde her türlü şiddete maruz kaldığı aile mi, erkeğe bağımlı hâle getirilmek istendiği aile mi? “Aile içi şiddetin son bulması” diye bir kavram bu iktidarın literatüründe neden yoktur? Aile içi şiddet bu kadar derinleşmişken sizin buna dair söyleyeceğiniz tek bir sözünüz yok mu?

Sayın Bakan, sadece iki buçuk yılda 1.079 kadın katledildi. Yine, sadece sizin Bakanlığınız döneminde yani haziran ayı itibarıyla 127 kadın katledildi, 93 kadın şüpheli bir şekilde yaşamını yitirdi.

Fatma Altınmakas cinayetini hatırlatıyoruz; Denizli’de eşini öldürdüğü için ağırlaştırmış müebbetle yargılanan katilin -erkek- tahliye edilmesini hatırlatıyoruz. Bu şiddet neden bitmiyor? Erkek iktidarı, erkek yargısı eliyle yürütülen cezasızlık politikaları bu şiddeti derinleştiriyor.

Gülüstan Doku’nun kaybedilişinin üzerinden bugün itibarıyla bin dört yüz on yedi gün geçti. Sayın Bakan, biz bıkmadan usanmadan Gülüstan’ın akıbetini sormaktan vazgeçmeyeceğiz. Bir kere bile “Benim Bakan olduğum ülkede gencecik bir kadın, bir hemcinsim kaybedildi; nerede olabilir?” diye hiç düşündünüz mü? Her gün yeni bir iddia, yeni bir delil ortaya çıkıyor. Gülüstan’ın avukatları aracılığıyla kamuoyuna 17 Kasım’da yeni bir gelişme daha açıklandı. Başşüpheli Zainal Abarakov’un polislikten ihraç edilen babasına ait olan ve Gülüstan Doku’nun zorla bindirilmeye çalışıldığı otomobilin soruşturma açıldığı gün il dışına kaçırıldığı ortaya çıkmıştır.

İpek Er’i ölüme sürükleyen Musa Orhan’ın sizin döneminizde de hâlâ serbest olması, elini kolunu sallayarak toplumun içinde yaşamını sürdürüyor olması, bu duruma tepki gösteren sanatçı, aydın kadınların bu karara tepki gösterdiği için yargılanıyor olması sizi rahatsız etmiyor mu?

Hakkâri’nin Şemdinli ilçesine bağlı Oğlaklı köyünde 27 Mayıs 2016 tarihinde Esra Yücel isimli 11 yaşındaki kız çocuğunun istismar edildiği iddiasıyla açılan davada sanıklara beraat verildi. Bir kez daha buradan bunları hatırlatalım.

Stratejik planınızdaki bir diğer hedef kadınlara, yaşlılara, çocuklara, engellilere yönelik ihtisaslaşmış barınma ve bakım hizmetleri geliştirmektir. Kadınları, yaşlılar-çocuklar kategorisine almanızı asla kabul etmiyoruz. Faaliyet raporunuzda yer alan verilere göre 2022 yılında Türkiye genelinde Bakanlığınıza bağlı 81 ilde 112, yerel yönetimlere bağlı 13 ilde 33, STK’lere bağlı, diğer kamu kurumlarına bağlı 3 kadın konukevi olmak üzere toplam 149 kadın konukevi olduğu belirtilmiş. Faaliyet raporunuzun eksik olduğunu söylüyorum. Belki sizin döneminizde olmadı ama bu ülkede yerel yönetimlere bağlı sığınmaevleri kapatıldı. Bu da sizin iktidarınızın faaliyetidir, hanenize yazabilirsiniz bu yönüyle. Belediyelerimize atadığınız kayyumlar eliyle bu sığınaklar kapatıldı ve bugün siz de buna sessiz kalmaya devam ediyorsunuz.

Ben sizi o döneme tek bir örnekle götüreceğim: Diyarbakır Kayapınar Belediyesine bağlı açılmak istenen sığınacağın aylarca prosedürler bahane gösterilerek açılması engellendi. Mersin Akdeniz Belediyesine bağlı kadın sığınacağı kapatıldı, Diyarbakır Büyükşehir Belediyemize bağlı sığınacağımız kayyumlar eliyle gasbedilerek Bakanlığa bağlandı. Belediyelerimize bağlı kadına yönelik şiddetle

mücadele merkezleri sizin iktidarınız tarafından kapatıldı, siz hangi barınmadan bahsedeceksiniz? Kadın sığınaklarını kapatan bir iktidar kadınların barınma sorunlarını nasıl çözecek? Soruyoruz Sayın Bakan: Yerel yönetimlere bağlı kadına yönelik şiddetle mücadele merkezlerini kapatmak hangi aklın ürünüdür? Bu bütçe kadının özne olarak yaşamına devam etmesi için hazırlanan bir bütçe değildir. Bu bütçe kadının şiddet gördüğü ortamda şiddet görmesine göz yuman, onay veren, meşrulaştıran bir bütçedir.

Değınilecek çok şey var ancak özellikle vurgulamak istediğim nokta bakım hizmetleri: Engelli bakımı için geçen yıl ayrılan ödenek 16 milyar küsur TL, bu konuda Bakanlığın gerçekleştirdiği ödenek 22 milyar küsur TL yani yüzde 100. Peki, Sayın Bakan sormak istiyoruz: Bu bakımı gerçekleştirenlerin kimler olduğunu biliyor musunuz? Engelli, hasta, yaşlı bakımının yükünün kimlerin omzunda olduğunu biliyor musunuz? Bu yükü taşımaktan bin parçaya bölünen kadınların ne yaşadıklarından haberdar mısınız? Ben sadece partimizin Engelli Komisyonu tarafından gerçekleştirilen Kadın Engelli Çalıştayı'ndaki tek bir kadının sözlerini sizlerle paylaşmak istiyorum, bire bir aktarıyorum: "Çocuğın engelli olduğunu öğrendiğimizde gemiyi ilk terk edenler babalar yani erkekler oluyor." demişti. Yine, bu bakımı gerçekleştiren kadınların sözleri: "Verdikleri ödeneklerle engelli bireyin masraflarını dahi karşılayamazken bunun sanki bizim maaşımızmış gibi gösterilmesini kabul etmiyoruz. Dışarıya çıkmak, sosyalleşmek bizler için çok uzak hayaller oluyor çünkü çocuğumuza bakacak, onu emanet edecek güvenilir tek bir alan görmüyoruz, var olanlar da ücretli ve bizim bunu ödeyecek bir paramız yok." İşte, bu iktidarın kadınlara reva gördüğü tek gerçek bu. Engelli bakımının neredeyse tamamı kadınların omuzlarına yüklenirken sizlerin bu emeği veren kadınlara reva gördüğünüz aylık 5.098 TL. Biz değil, siz verin bunun cevabını: Bu bakım ücretiyle ne yapılabilir? Bize bir liste çıkarın, 5.098 TL'yle ne yapılacak? Engelli bireyin ihtiyaçları mı yoksa bu hizmeti veren kadınların ihtiyaçları mı karşılanacak? Derhâl engelli bireylerin ihtiyaçları ücretsiz bir şekilde karşılanmalıdır. Engelli bireylerin önündeki tüm engellerin kaldırılması için öncelikle sağlamlık politikalarından vazgeçilmelidir. Bu bütçe; sağlamlı bir ideolojiyle hazırlanmıştır, engelli bireylerin, bu bakımı verenlerin hakları gözetilerek hazırlanmış bir bütçe değildir.

Bir diğer konu: Bakanlığımızın aile ve topluma yönelik sosyal hizmet faaliyetleri kapsamında bazı araştırmalar yapılmış. Araştırma başlıkları ne: Türkiye Ergen Profili Araştırması, Türkiye Üniversite Gençliği Profili Araştırması, Türkiye'de Boşanma Nedenlerinin Mevcut Durum Analizi, Türkiye Aile Yapısı Araştırması, Bölgeler İtibarıyla Sosyal Durum ve Yaşam Koşulları Araştırması. Ne hikmetse hiçbirinin raporu yok, hepsi hazırlık aşamasında. Ancak daha önemli olan bir şeyi sormaktan geri duramıyoruz: Bu araştırmalardan biri de kadına yönelik şiddetin artmasının nedenleriyle ilgili olmaz mı, bu şiddetin hangi ortamlarda nasıl açığa çıktığına dönük bir çalışma var mıdır, kadına yönelik şiddet verileri düzenli tutulmakta mıdır? Kadın yoksulluğuna, kadın işsizliğine dair tek bir şeffaf veri sunmayan bir gerçeklikle karşı karşıyayız. Soruyoruz Sayın Bakan: Bu veriler neden sunulmuyor? Aynı şekilde cevaplıyoruz da; bu veriler paylaşıldığında iktidarınızın kadın düşmanlığı ortaya çıkacak, bu bütçenin ne kadar erkek bir bütçe olduğu ortaya çıkacak. Bu bütçe kadın yoksulluğunu, işsizliğini gidermeye dönük değil, yoksulluğun kadınlaşmasının bütçesini asla kabul etmiyoruz.

Eşi ölmüş, geliri olmayan kadınlara aylık bin TL yardımda bulunduğunuzu söylüyorsunuz; bunu iki ayda bir düzenli periyotlarla ödöyorsunuz. Sayın Bakan, sizin ekonomik krizden, kadınların yaşadığı yoksulluktan gerçekten haberiniz yok. Ya, kadınlar birincil ihtiyaçlarını dahi karşılayamaz durumda. Sizin bir ped fiyatından haberiniz var mı? HPV aşısının fiyatından haberiniz var mı? Doğum kontrol haplarının fiyatlarından haberiniz var mı? Bu rakamı faaliyet olarak gösterebiliyorsanız ben haberinizin olmadığını düşünmek istiyorum. Kadınların hijyen ihtiyaçlarının ücretsiz karşılanmadığı bir bütçeye bizlerin oluru yoktur.

Yine, Kadın Kooperatiflerinin Güçlendirilmesi İşbirliği Protokolleri kapsamında çalışmalar yapılmış. İktidarınız eliyle kapatılan kadın kooperatiflerini bunun neresine koyuyorsunuz acaba?

Bol evlilikli bir bütçe... Evlilik yaşantısına bilinçli bireyler olarak girilmesini sağlamak amacıyla eğitimler verilmiş, Erken Yaşta ve Zorla Evliliklerle Mücadele İl Eylem Planı kapsamında personel yetiştirildiği, eğitimler verildiği belirtilmiş. Sizden bir parça şunu bekliyoruz... Erken yaşta evliliğin her dönem önünü açan, bunu ısıtıp ısıtıp gündeme getiren ama her defasında kadınların tepkisiyle geri çekmek zorunda kalan yine sizin iktidarınız değil mi? Bunun adı “erken yaşta evlilik” değil Sayın Bakan, bunun adı “çocuk istismarı”dır; ülkemizde çokça yaşanan, özellikle tarikatlarda, cemaatlerde yaşanan çocuk istismarıdır. Siz tüm bu istismarlara sessiz kalan Diyanetle kadına yönelik şiddetle mücadelede 2023 Eylem Planı’nızı aktarmışsınız. Kürt Düşmanı bir Diyanet, kadın düşmanı bir Diyanet, bunu Kobani davasına müdahillik talebiyle tescilleyen Diyanet; çocuk ihmal ve istismarına karşı sessizliğini koruyan, evlilik yaşının 6-9 olduğunu söyleyen bir vakfın sahibi olan Diyanetten bahsediyoruz. Size tavsiyemizdir: Eğer gerçekten kadına yönelik şiddetle mücadeleye dair bir şeyler yapmak istiyorsanız öncelikle Diyanetin bağımlılığından kurtulun.

Deprem, sel, yangın ve benzeri doğal afetler nedeniyle mağdur olan vatandaşlarımızın gıda, giyim, barınma ve benzeri temel ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla Bakanlığınızın destekler verdiğini belirtmişsiniz. Size 6 Şubat depremini bir kez daha hatırlatayım. Yakın zamanda deprem bölgesindeki yağış sonrasında kadınların yaşadığı yoksulluk ve yoksunluk görüntülerine cevap vermek istiyorum.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Diyanet nasıl Kürtlere karşı, onu açıklar mısınız?

HALİDE TÜRKOĞLU (Diyarbakır) – Kobani davasına müdahil olmaya çalıştı ya.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Böyle bir şey mi oldu Allah aşkına ya?

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Oldu.

HALİDE TÜRKOĞLU (Diyarbakır) – Bu, deprem bölgesinde kadınların durumu Sayın Bakan. Barınma olarak verdiğiniz yerlerde en küçük bir doğal afette, afetin en ağır acı hâllerini yaşayan kadınların tekrar tekrar aynı travmalara maruz kalması sizin iktidarınızın eseridir. Bu fotoğraf, doğal afetlere karşı yürüttüğünüz politikaların ne kadar yetersiz olduğunun göstergesidir. Tutuklu ve hükümlüler ile çocukların sosyal hizmetten yararlandırılmasına yönelik çalışmalar yürüttüğünüzü belirtmişsiniz.

Sayın Bakan, cezaevlerine yönelik yürüttüğünüz çalışmalara atfen birkaç noktaya değineyim. Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü 9 Mart 2001 tarihinde yaptığı basın açıklamasında “0-6 yaş aralığındaki 345 çocuk anneleriyle birlikte cezaevindedir.” demiş. Hamile kadınlar, çocuklu kadınlar, sırf kadın özgürlük mücadelesi yürüttüğü için, erkek egemen iktidara karşı diz çökmediği için, boyun eğmediği için cezaevinde tutulmaktadır. Türkiye cezaevlerinde yaşanan hak ihlalleri özellikle kadınlar açısından ayrı bir boyuta gelmiştir. Sağlığa erişim hakkından çıplak aramaya, işkence ve kötü muameleye yönelik her gün kamuoyuna onlarca haber düşmektedir. Sizin yapmanız gereken asıl iş, bu ihlallerin de son bulmasını sağlamaktır, bu ihlallere karşı sessiz kalmamaktır.

Konuyu bütçeye getireyim. Sizin cezaevlerindeki kantin fiyatlarından haberiniz var mı? Dışarıda pahalılığın misli katının adı “cezaevleri kantinleri”dir. Çocuğunu beslemek zorunda olan kadınların nasıl geçindiğini biliyor musunuz? Süt, mama, ped ihtiyaçlarını karşılayamayan kadınlar için Bakanlığınızın bir çalışması olacak mıdır? Çocuklu annelerin infazının ertelenmesine dönük bir girişiminiz olacak mıdır?

Tüm bu toplam konuşmamla aynı zamanda bu ülkede kadına yönelik her türlü şiddetin resmini ortaya koymak istedim. 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Uluslararası Mücadele Günü’ne giderken ülkenin tablosunun işte bu olduğunu bir kez daha vurguluyoruz. Haftanın anlam ve önemine atfen birkaç

noktaya değinmek istiyorum. Uzun süredir, her 25 Kasım ve 8 Martta alanlara, meydanlara, sokaklara çıkarak erkek devlet şiddetine karşı isyanını birleştiren kadınlar kolluk şiddeti ve yasaklamalarla karşı karşıya kalıyor. Yüzlerce kadın hakkında gece yürüyüşüne katıldığı için davalar, soruşturmalar açılmıştır. Yürüyüş alanları iktidarımızın bariyerleriyle çevrildi, yasaklanmak istendi. Bizler bu 25 Kasım da “Vazgeçmiyoruz, her yerdeyiz.” şiarıyla alanlarda olacağız. Kadın örgütleri, kadın platformlarıyla birlikte geceleri yürüyüşümüzü de isyanımızla aydınlatacağız. Sizler de kadına yönelik şiddetle mücadelede bir parça samimiyseniz bu yürüyüş ve etkinliklerin önüne bariyer konulmasına izin vermezsiniz, kadınlarla birlikte bu yürüyüşte olursunuz.

Son olarak şunları belirtiyoruz: Kadınların fikrinin, onayının, sesinin, sözünün olmadığı, kapalı kapılar arkasında erkekler eliyle hazırlanan bu bütçeye olurumuz yoktur. “Kadınların ihtiyaçlarının ücretsiz karşılanacağı, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe.” diyoruz. Kadınların sorunlarının konuşulduğu, çözümünün üretildiği, bütçesinin ayrı görüşüldüğü kadın bakanlığını savunuyoruz ve ısrar ediyoruz. Kadın işçilerin emek sömürsüne karşı verdikleri direnişi görmeyen, işçilerin taleplerini duymayan bu bütçeyi reddediyoruz. İstanbul Sözleşmesi’nden geri çekilerek kadınların yaşamlarını riske atan bu iktidarın kadın düşmanı bütçesini kabul etmiyoruz. Kadın emeğini yok sayan, bakım hizmeti veren, engelli kadınların emeklilik talebini görmeyen bir bütçeyi kabul etmemiz mümkün değildir. Sunulan bütçe teklifinde de bir kez daha görülmüştür ki kadına yönelik şiddet, kadın yoksulluğu, kadın işsizliği, emek sömürüsü onaylanarak devam edecektir. Ancak şu da iyi bilinsin ki bizlerin de tüm bu şiddete karşı direnişimizle ve örgütlülüğümüzle mücadelemizi yükselteceğimizden, katlayacağımızdan kimsenin şüphesi olmasın; sizlerin de olmasın. Vazgeçmiyoruz, her yerdeyiz diyoruz.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş’un, Diyarbakır Milletvekili Halide Türkoğlu’nun Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türkoğlu, konuşmanız içerisinde “Kürt düşmanı” sonra bir de “kadın düşmanı” da eklediniz oraya.

HALİDE TÜRKOĞLU (Diyarbakır) – Tabii.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şimdi, “hem kadın düşmanı hem Kürt düşmanı Diyanet” dediniz, size Anayasanın “Kanun önünde eşitlik” başlıklı 10’uncu maddesini hatırlatıyorum; Anayasa “MADDE 10 - Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.” Bir kurumun çalışmalarını eleştirebilirsiniz ama bir etnisiteye yönelik sürekli... Bu konuda ilk hatip siz de değilsiniz, sizin gruptan sürekli böyle bir konuşma oluyor. Bu ayrımcı dili kabul etmediğimizi, reddettiğimizi ifade etmek isterim.

Sayın Temelli, buyurun.

IV.-AÇIKLAMALAR

1.- Muş Milletvekili Sezai Temelli’nin, Komisyon Başkanı Mehmet Muş’un Diyarbakır Milletvekili Halide Türkoğlu’nun Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bütçesi üzerindeki konuşmasıyla ilgili yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

SEZAI TEMELLİ (Muş) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Anayasa 10’u savunmaya devam ediyoruz, ayrımcılık uygulayanlara karşı Anayasa 10’un hatırlatılması gerçekten önemli bir konu; başta da Diyanet İşleri Başkanı olmak üzere çünkü Diyanet İşleri Başkanı ortaya koyduğu icraatla çok ciddi bir ayrımcılığı hatta bir düşmanlığı sergilemiştir.

Dolayısıyla biz burada “Kürt düşmanlığı” “kadın düşmanlığı” dediğimizde bir durum tespiti yapıyoruz; eğer biz bu düşmanlıklara karşı çıkacaksak bu düşmanlıkları yapanlarla mücadele etmeliyiz, bunları dile getirenlerle değil.

Teşekkür ederim.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, Aile Bakanlığımızın sunumu ve konuşması siteme yüklenmiştir. Şimdi, kendimizin, Plan Bütçe Komisyonunun bir grubu var, oraya gönderiyorum fakat diğer milletvekillerinin indirebilmesi için de siteden yayınlıyoruz. Siteden indirebilirsiniz, bir problem olursa bize iletirseniz tekrar müdahale ederiz. Hem bu kitapçık hem de konuşma metni ikisi de sitemizde şu an mevcut durumda.

Şimdi de İYİ Parti Grubu adına İstanbul Milletvekili Sayın Ayşe Sibel Yanıkömeroğlu...

Süreniz yirmi dakikadır.

Buyurun lütfen.

AYŞE SİBEL YANIKÖMEROĞLU (İstanbul) - Sayın Bakan, Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri, değerli basın mensupları; İYİ Parti Grubu adına söz almış bulunuyorum.

Öncelikle, genel anlamda bütçeye baktığımızda, merkezî yönetim bütçe teklifinde bütçe toplamı yaklaşık 11 trilyon iken Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı için yalnızca 334 milyar ayrılmıştır. Bu tutar maalesef tüm bütçenin yüzde 3'üne tekabül etmektedir. 2022 yılında bu oran 3,77; 2023 yılında 3,35; 2024 yılında ise yüzde 3,015'e gerilemiştir. En büyük endişemiz, önümüzdeki yıllarda Aile Bakanlığı bütçesinin başkanlıklar bütçesine kadar düşmesidir.

Yine, genel bütçeden devam ediyorum. Faiz giderlerine baktığımızda ise Sayın Bakan, 1 trilyon 254 milyar, sizin Bakanlığınıza ayrılan bütçenin neredeyse 4 katı. Ülkemizde yoksulluk bu kadar derinleşmişken, çocuklar yataklarına aç girerken sosyal yardımları yapacak olan Bakanlığınız faiz lobisi tarafından ezilmiş durumda. Buna neden bir tepki göstermiyorsunuz, gerçekten merak ediyoruz.

Sayıştayın Bakanlığınızla ilgili hazırlanmış olduğu 2022 yılı denetim raporuna geldiğimizde ise özellikle taşra teşkilatlarının muhasebe kayıtları ile bazı satın almalarda ciddi sıkıntılar olduğunu görüyoruz. Doğrudan temin suretiyle yapılan alımlar usulüne uygun yapılmamış ve bu konuda Sayıştay tarafından birçok kere uyarıldıkları hâlde aynı usulde devam edilmiştir. Personel adına açılan avans ve krediler zamanında mahsup edilmemiştir. Farklı harcama birimlerine ilişkin muhasebe kayıtları toplu olarak yapılmış, bu ise denetimde belgelere ulaşım noktasında sıkıntı yaratmıştır. Bakanlık personelinin özlük bilgileri sistemde güncellenmediği için personele eksik, fazla, yersiz ödemeler yapılmıştır. Yine, işçiler için ayrılması gereken kıdem tazminatı tutarları muhasebede hatalı görünmektedir. Bakanlığın kullanımında bulunan taşınmazlara ilişkin hatalı uygulamalar yapılmıştır. Bazı müdürlüklerin banka hesaplarında olan tutarlar da mali tablolarda yer almamıştır. Bunların dışında Bakanlıkça özel kuruluşlara yapılan denetimler sonucu tahakkuk ettirilen idari para cezalarının muhasebeleşmediği de raporda belirtilmiştir. Tabii, bu saydıklarım dışında, Sayıştay raporu içerisinde daha birçok başlık mevcut. Bir Bakanlıkta bu kadar çok usul ve muhasebe hatası nasıl yapılır, uyarılara rağmen nasıl düzeltilmez? Anlayamıyoruz.

Gelelim 2024 bütçe teklifinize Sayın Bakan. Ben ilk olarak, vatandaşların da merak ettiği bir soruyu tarafınıza yöneltmek istiyorum: Bakanlığınızın yıllardır kiracısı olduğu meşhur gökdelenin kirası ne kadar? Taşınan günden bugüne kadar bu yer için toplam ne kadar kira ödendi? Çünkü bunu bilirsek kadınlar, çocuklar, engelliler için ayırdığınız bütçeye tekrar bakıp insana verdiğiniz değeri açıkça görmüş olacağız.

Tabii, Bakanlığınızın adından “kadın” kelimesi kaldırıldığından beri kadına bir birey gibi yaklaşmadığını, değer görmediğini ve yalnızca aile içerisinde konumlandırıldığını maalesef ki her fırsatta tecrübe ediyoruz. On İkinci Kalkınma Planı “Ailede merkezî role sahip kadınların hak ettiği üstün kıymeti görmesi...” şeklinde başlayınca sizin bütçenizin de aileyi esas alarak hazırlandığını görüyoruz. Aile danışmanlık hizmetleri, kötü alışkanlık ve bağımlılıkların azaltılması hizmetleri, evlilik öncesi eğitimler başlık başlık güzelce sıralanmış ancak sahaya çıktığımız zaman ve verilere baktığımızda bunların hiçbir faydası olmadığını görüyoruz. Aileyi koruyabilmeniz için önce çocukları koruyabilmeniz gerekiyor ancak Türkiye İstatistik Kurumunun Ağustos 2023 tarihinde yayımladığı verilere göre güvenlik birimlerine gelen veya getirilen çocukların karıştığı olay sayısı 2022 yılında bir önceki yıla göre yüzde 20,5 oranında artarak 601.754 olmuş. 2022 yılında 902 çocuk adam öldürme suçuna, 9.304 çocuk ise uyuşturucu kullanma ve satma suçlarına karışmış. Çocukları koruyabilmiş misiniz? Görünüyor ki hayır.

Yine, çocuktan devam edelim ve çocuk işçiliğini konuşalım istiyorum Sayın Bakan. Ülkemizde çocuk işçiliği 5 yaşa kadar düşmüş durumda şu an. Ekmek almaya gönderirken tereddüt ettiğimiz 5 yaşındaki çocuklar yoksulluk nedeniyle çalışmak zorunda kalıyor; yoksulluk arttıkça çocuk işçi sayısı da artıyor. Türkiye İstatistik Kurumunun Nisan 2023 tarihinde yayımladığı verilere göre 2022 yılında toplam nüfusun içerisindeki yoksul çocukların oranı maalesef yüzde 35,4 Sayın Bakan. Devlet okullarında talep edilen kırtasiye masrafları, ulaşım ve yemek giderleri, okul aile birliklerinin istediği ekstra ücretler ailelerin karşılayamayacağı tutarlara ulaşmış durumda. Hâl böyleyken çocuklar, aileleri tarafından eğitim hayatından mahrum bırakılıyor. Hem iç hukukumuzda hem de imzacısı olduğumuz uluslararası metinlerde çocuk işçiliğinin yasaklanması ve istihdama kabul için asgari yaşın yükseltilmesi gerekse de bunlar yalnızca kâğıt üzerinde kalıyor.

Yine, aileden devam edelim. Bakanlığınızca doğum yardımları veriliyor. Bir defaya mahsus, 1’inci çocuk için 300 lira, 2’nci çocuk için 400 lira, 3’üncü ve sonraki çocuklar için 600 lira ödeme yapılıyor. Bu konuşmayı hazırlarken güncel fiyatlara baktım; indirimdeki bir markanın 70’li yeni doğan bezi 474 lira, 400 gramlık bir bebek maması 280 lira ki organik yazan mamalara zaten güç yetmiyor. Şimdi, bu durumda vermiş olduğunuz doğum yardımlarıyla bir ailenin hangi ihtiyacını karşılamasını bekliyorsunuz Sayın Bakan? Çünkü görünen o ki bu rakamlar bir haftalık bez veya mama ihtiyacını dahi karşılayamıyor. Bakanlığınızca yapılan yardımları inceleyince geçen seneki bütçe görüşmelerinde yoksullukla mücadele etmek yerine yoksulluğu yönettiğinizle ilgili getirilen eleştirileri dikkate aldığımız görülüyor. Bu doğrultuda sosyal yardımlardan faydalanacak kişi sayısı tahminlerini her geçen yıl için azaltmışsınız. Peki, buna gerçekten inanıyor musunuz Sayın Bakan? Yoksulluk sınırı 43.500 TL’ye dayanmışken ancak asgari ücret hâlâ 11.400 TL iken sosyal yardım talep edecek kişi sayısı mı azalacak, yoksa siz Bakanlık olarak bu yardımları yapmaktan imtina mı edeceksiniz?

Süremin geri kalan kısmını “kadın” konusu için ayırmak istiyorum. Malum, Bakanlığınızca kadına pek değer verilmiyor; bu, bütçe teklifinizde de açıkça görülüyor. Kadınlar söz konusu olunca kaynak yokluğu başlıca engellerden biridir. Oysa toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve kadınların yaşadıkları sorunların çözümü bütçe ve kaynakların dağılımıyla doğrudan ilişkilidir. Cinsiyet eşitliği, bütçede sadece kadınlara yönelik alt başlık oluşturmak değildir. Kadının güçlenmesi programına

ayrılan 2024 bütçesi toplam Bakanlık bütçesinin yalnızca yüzde 0,87'sine tekabül ediyor. Yaklaşık 2 milyar 901 milyonluk bu bütçe ne üzücü ki şehit yakınları ve gaziler programından sonraki en düşük paya sahip. Kendisinden sonraki yönetim ve destek programına ayrılan bütçe bu rakamın yaklaşık 2,4 katı yani Sayın Bakan, aslında bu bütçede kadının adı yok.

Kadına yönelik şiddetin önlenmesi için toplumsal bilinç düzeyinin yükseltilmesi, rehberlik ve danışmanlık hizmetleri sunulması, kadın konukevi kapasitelerinin artırılmasından bahsetmişsiniz ama bunları yapabilmemiz için her şeyden önce verilerden hareket etmeniz gerekiyor. Etkin politikalar üretilmesi ve kadına yönelik şiddetle gerçekten mücadele edilmesi için bu şart fakat Bakanlığımıza veri soruyoruz, cevap olarak "Veri bizde yok." diyorsunuz. Veriler sizin Bakanlığınızda nasıl olmaz Sayın Bakan? Kadın cinayetleri dosyalarına Bakanlığınız müdahil oluyor, ŞÖNİM'ler size bağlı, avukatlarınız dosyaları takip ediyor, sizde veri nasıl olmuyor, veri olmadan nasıl politika üretiyorsunuz, bütçeyi neye göre hazırlıyorsunuz?

Ülkemizde her gün en az bir kadın cinayeti ve bir şüpheli kadın ölümü gerçekleşiyor. Hükümet bununla mücadele etmek ve bu sorunu kökten çözmek yerine İstanbul Sözleşmesi'nden bir gecede hukuksuz bir şekilde çıkılmasına alkış tutuyor. Bakın, ülkemiz 6 Şubatta çok yıkıcı bir deprem yaşadı. Ben afet bölgesi ilan edilen illerdeki kadına yönelik şiddet verilerini İçişleri Bakanlığına sordum. Son sekiz ayda, afet bölgesi ilan edilen illerde 17.705 kadına yönelik şiddet vakası gerçekleştiği iletildi. Aynı zamanda, 6284 sayılı Kanun kapsamında kadın lehine 47.891 önleyici tedbir kararı, 3.701 koruyucu tedbir kararı verildiği belirtildi cevaplarında. Sadece afet bölgesi ilan edilen illerde dokuz aylık bir süreçte bu kadar vaka gerçekleşirken bütçede 2024 hedefi olarak kadın konukevi sayısının 164 olarak belirtilmesi kadınların şiddet gördüğü zaman sığınacağı yer olmadığını da bizlere gösteriyor Sayın Bakan. Devlet, kadına yönelik şiddetin temel kaynağının toplumsal cinsiyet eşitsizliği olduğunu kabul etmelidir. Kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda etkin politikalar üretmek için de toplumsal cinsiyete duyarlı bakış açısını edinmelidir. Toplumsal cinsiyet temelli roller, gelenekler ve görenekler, ön yargılar değiştirilmelidir. Dünya Ekonomik Forumu'nun Küresel Toplumsal Cinsiyet Uçurumu 2023 Raporu'na göre Türkiye 146 ülke arasında 129'uncu sırada yer alıyor. Yine, Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneğinin hazırladığı 2021-2022 Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini İzleme Raporu'na göre ise ülkemiz OECD ülkeleri arasında 36 ülke içerisinde maalesef 35'inci sırada yer almakta. Bu durum devletin topyekûn toplumsal cinsiyet eşitsizliğiyle mücadele etmesi gerektiğini göstermektedir. Örneğin, devlet toplumsal cinsiyet eşitsizliği nedeniyle çoğunlukla kadınlar lehine hükmedilen yoksulluk nafakasının kaldırılması için çaba göstermemelidir. Onun yerine, nafakanın miktarını ve tahsil kabiliyetini artırmak adına çalışmalar yapılmalıdır. Unutulmamalıdır ki kadınların kazanılmış haklarına müdahale taşıyan her söz ve eylem derdest dosyalara da etki etmektedir.

Yoksulluk nafakasından bahsetmişken, her geçen gün derinleşen kadın yoksulluğuna da değinmek istiyorum. Ülkemizde kadınların iş gücüne katılım oranlarının düşük olması, daha düşük ücretli işlerde istihdam edilmeleri kadın yoksulluğunu doğuruyor. Kayıt dışı sektörlerde ve sigortasız çalışmaları, iş gücü piyasasında kadınlara yönelik ayrımcı tavırlar bu durumu körüklüyor. Toplumsal cinsiyet rolleri nedeniyle ev içi emeğin tamamen kadınlar tarafından sarf edilmesi, çocuk ve yaşlı bakımını kadınların yerine getirmesinin beklenmesi, ücretsiz aile işçisi olmaları yoksulluğun derinleşmesine sebep oluyor. Bakanlığınızın bu konuda daha etkin politikalar üretmesi gerekiyor. Kadınların istihdam oranının artırılması, kadın girişimcilere teknik ve finansal destekler sağlanması, kreş hizmetlerinin artırılması, kadın kooperatiflerinin yaygınlaştırılması gibi konularda Çalışma Bakanlığıyla daha çok iş birliği yapılması lazım. Bakın, Türkiye İstatistik Kurumunun bilgilerine göre, 2021 yılında hanesinde 3 yaşın altında çocuğu olan 25-49 yaş grubundaki kadınların istihdam oranı yüzde 26,1'ken erkeklerin istihdam oranı yüzde 89,1'dir. Bu da bizi yine toplumsal cinsiyet eşitsizliğine götürüyor. Bu eşitsizlik

giderilene kadar kadınların çalışma hayatı ve özel hayatları arasındaki uyumu sağlayacak politikalar geliştirmek, kısmi, süreli ve esnek çalışma modellerinin yaygınlaşmasını sağlamak zorundasınız. Ekonomik özgürlüğünü elde eden kadınların şiddete karşı daha güçlü mücadele edeceğini de bu sayede görmüş olacaksınız.

Tekrar bütçe konusuna dönüş yaparsak, toplumsal cinsiyet odaklı bütçe sistemine geçilmeli, kadına yönelik şiddeti ortadan kaldırmaya yönelik çalışmaların ve kadınların hayatlarını iyileştirmeye yönelik destek hizmetlerine aktarılan finansal kaynakların payı artırılmalıdır. Kadın sığınmaevlerinin sayısı artırılmalıdır, yerel yönetimlere de sığınak ve dayanışma merkezi açılmalı ve oradaki ihtiyaçların karşılanmasına yönelik özel bütçeler oluşturulmalıdır. Hem bütçe hazırlıklarında hem de politikalar hazırlanırken sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği içinde hareket edilmelidir. Bazı barolar ve sivil toplum kuruluşlarının görüşleri alınıp diğerleri muhalif görüşler diye sürecin dışında bırakılmamalıdır. Avrupa Birliğiyle yapılan projelerde proje ortağı olarak hep aynı dernekler seçilmemelidir.

Özetle Sayın Bakan, sizden beklentimiz, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik çalışmalarda bulunmanız, kadınların kazanılmış haklarına müdahale edilmesini engellemiz, kadın ve çocuk yoksulluğunu giderecek projeleri hayata geçiriniz ve 6284 sayılı Kanun'un etkin biçimde uygulanması için Bakanlığınızın üzerine düşen sorumlulukların layığıyla yerine getirilmesini sağlamanızdır.

Sözlerimi bitirirken yaklaşmakta olan 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü dolayısıyla şiddetin sonlanmasını diliyor, İstanbul Sözleşmesi yaşıyor diyorum.

Çok teşekkür ediyorum Başkanım.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ederim Sayın Yanıkömeroğlu.

Şimdi Saadet Partisi Grubu adına Sema Silkin Ün...

Süreniz yirmi dakika.

Buyurun.

SEMA SİLKİN ÜN (Denizli) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, Kıymetli Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi Aile Bakanlığımızın bütçesini görüşmek üzere toplandığımız bu salonda Saadet ve Gelecek Grubu adına selamlıyorum.

Bugün, evet yani muhalefet penceresinden ve iktidar penceresinden bir bakış ortaya koyacağız bütçe ve konularına dair. Burada herkes üzerine düşen vazifeyi ifa edecek; iktidar bir cennet tablosu çizecek, muhalefet bir cehennem tablosu çizecek, biz bardağın boş tarafını göreceğiz, sizler hep dolu tarafını göstereceksiniz bizlere ama arzu ettiğimiz şey elbette bunun istişarelerimizle ortasının bulunması, iki tarafın da birbirlerinin bakış açısıyla gerçekten dezavantajlı gruplara hizmet etme noktasındaki elimizdeki tek güç olan Aile Bakanlığının daha da güçlendirilmesidir. Bunu yaparken tabii, devlet, Hükümet sizlerin elinde, dolayısıyla buradaki olgunluk öncelikle sizlere düşecektir. Bu karşılıklı sorunu neden halledemiyoruz? Aslında hep tek pencereden baktığımız için ve biraz da Aile Bakanlığının bugüne kadar, yıllara sari birikimi, Sayın Bakanın uluslararası alandaki tecrübesi bu öz güvene sahip olması gerektiğini aslında bizim önümüze koyuyor; ben bu inançtayım ve muhalefetle, sivil toplum kuruluşlarıyla yani yılların tecrübesini sırtlanmış sivil toplum kuruluşlarıyla, dünya görüşü nasıl olursa olsun, mesele bu sorunlarımızı çözmekse mutlaka bir istişare zemininin en azından sizin Bakanlığınız döneminde inşa edilmesini arzu ediyorum.

Burada konuştuğumuz konular elbette sadece Aile Bakanlığının konuları olmayacak çünkü bütçeye de baktığımızda sorunlar ortaya çıktıktan sonra daha fazla devreye giren bir işlevi olduğunu görüyoruz oysa bizim arzu ettiğimiz, bu sorunlar yaşanmadan -telafi edici politikalar elbette olacak ama- arzu edilen önleyici politikaların daha aktif şekilde hayata geçirilmesidir. Bunun için de elimizde bir tek Aile Bakanlığımız var, Adalet Bakanlığına ulaşamadığımız yerde kadınların haklarını sizler üzerinden savunmak durumundayız. Kadınların istihdam hakkını Çalışma Bakanlığıyla çözemediğimiz yerde -bunu da size destek olarak ve sizi sürükleyici bir güç olarak- bir şekilde bu bakanlıkların üzerinde zorlayıcı etki inşa etmeniz gerekiyor; bunu sağlamanız için biz mutlaka sizlere bu konuda destek vereceğiz ama yeter ki sizler sadece kendinize Bakanlığınız düzeyinde bir sınırlamaya tabi tutmayın ve buradaki açılımı diğer bütün bakanlıklarla birlikte yapabilsin. Burada bütün bakanlıklara baktığımızda, Aile Bakanlığının güzel bir yönü rantın en az olduğu bakanlık gibi görünür, dolayısıyla tüm dezavantajlı kesimler hem saygıdeğer milletvekillerinin yani yasamanın hem yürütmenin, bir taraftan da tüm toplum kesimlerinin aslında topyekûn varlığıyla destek olacağı bir bakanlık; bunun avantajını en iyi şekilde kullanmanızı arzu ediyorum.

Önümüzdeki günlerde, birkaç gün sonra Kadına Yönelik Şiddete Karşı Mücadele Günü; ülkemizin de maalesef en can yakıcı problemlerinden biri. Siz birkaç gün sonra bu konunun çözümüne yönelik bir genelge yayınlayacağınızı az önce sözlerinizde ifade ettiniz ancak hepimiz tabii, bu konularla ilgili yarayı biraz daha anlatmak, istişare etmek durumundayız. Geldiğimiz noktada yani bugün 2023 Türkiye'sinde Avrupa ve OECD ülkeleri içerisinde, maalesef, en yüksek kadına şiddet oranlarını yaşıyoruz, sadece bu yılın bile ilk dokuz ayında 234 kadını öldürüldü ve bunların yarısı evlerinde öldürüldü. Biz evlerimizi yuva ve kadınların en huzurlu olduğu yerler olarak belirtirken bir taraftan da bakıyoruz, evlerimizin de sokaklarımız gibi güvenli olmadığı gözüküyor kadınlar için. Kadın sorunu, aslında bütün meselelerin altında kendini bulduğumuz bir alan olduğu için bu kadar önümüzde ve üzerinde mücadele etmemiz gereken bir alan. Türkiye'de de gündemi meşgul etmesi gerekiyor. Ciddi bir problem var ve çözümsüzlüğe mahkûm edildiği her gün daha da şiddetlenerek artıyor maalesef.

Kadın cinayetlerinin ve şiddetin bu kadar yüksek olduğu bir ülkede silahlanmaya da bu şekilde müsaade edilmesi, bu kadar rahat silahlanmanın olması hiç kimsenin, hiçbir yetkilinin asla tasvip etmeyeceği bir durum olmalı ve mücadele edilmesi gereken bir alan olmalı; Adalet Bakanlığımı ilgilendiren bir konu ama mücadeleyi sizlerin omzundan vermemiz gerekiyor. Şikâyetler sonrası şiddet uygulayan kişilerin salıverilerek evlerine dönmesi, cezaların caydırıcılığı konusu oldukça tartışmalı bir durum artık Türkiye'de. On yıl hapis cezası olan bir hükümlü sadece dört yıl cezaevinde yatıyor, dört yılın da yalnızca bir yılı kapalı ceza infaz kurumunda geçirmesiyle sonuçlanıyor; alınan hapis cezası eğer dokuz yıla kapalı infaz kurumunda geçirilen sürenin bir aya kadar indirilmesi mümkün olabiliyor. Görüldüğü gibi, bu sorun suç tiplerine ilişkin cezaların yaptırımlarının düşük olmasından değil, aslında infaz sistemlerinin ya da en az onun kadar infaz sistemlerine ilişkin düzenlemelerin, ceza hukukunda indirimine neden olan diğer düzenlemelerin uygulanması sonucunu ortaya koyuyor, bu hâle geliyor; bu nedenle cezaların caydırıcı etkisi ortadan maalesef kalkmakta, bu durum cinsiyetçi yargı pratikleriyle de birleşince kadınlara karşı şiddet cezasız kalmakta maalesef. Kamuoyunda kadınlara karşı şiddet fiiline ilişkin bir cezasızlık algısı oluştuğu muhakkak. Sorunun çözümü belli suç tiplerinde ya da bunlara ilişkin yaptırımlarda değişiklik yapmak değil, söz konusu kurumların yani ilgili infaz düzenlemelerinin ve erteleme sonucu doğuran kurumların kadınlara karşı şiddet olaylarında uygulanmasını engellemek olmalı. Bununla birlikte, şiddet bir semptom olarak da özellikle ele alınmalı ve bunu ortaya çıkaran sorunlarla mücadelenin sıfır toleransla takip edilmesi gerekir.

Şimdi, kadınlarla söze başlamışken kadınlarımızın toplumsal hayatımızda nasıl bir yerde olduğunu hep birlikte biraz paylaşalım. Kadın istihdamında yüzümüzü güldüren tek tablo maalesef, yani maalesef demeyeyim ama yüzümüzü güldüren tek tablo akademiye yaşıyor. Avrupa Birliği ülkeleri arasında yüzde 34'lük bir kadın profesörlük temsiliyetine sahibiz ve 3'üncü sıradayız, bunu övünerek tüm platformlarda dile getiriyoruz ama bir süre sonra, akademiye başlangıçta, ilerlerken bu yüzde 50'lerde olan oran maalesef sızdıran boru hattı misali yüzde 30'lara kadar düşüyor. Evet, buna seviniyoruz ama asıl sorun, bizim mücadelesini vermemiz gereken asıl sorun kadınların akademik yönetimdeki temsiliyetlerin erkeklerin karşısında gerçekten düşük olması, başladıkları yüzde 50'lik oranların yüzde 20'lere kadar düşmesi. Kadın yönetici düzeyinde sadece yüzde 28'lik bir temsiliyet söz konusu, burada da hem dikey ayrışmanın hem de cam tavanın en belirgin şekilde karşımıza çıktığını görüyoruz.

Yaşadığımız bir hadise; buna, bir politikanın gerekliliğine az önce sayın vekillerimiz de biraz değindiler. Türkiye artık genç bir ülke değil maalesef, nüfus gittikçe yaşıyor. 40-60 yaş arası nüfusumuzun oranı yüzde 21'ken, 65 yaş üzeri nüfus yüzde 69'lar dolayında artış gösterirken 15-30 arası genç nüfusumuzdaki artış son yıllarda maalesef yüzde 1,2'lerde kaldı. Bizim "Türkiye genç nüfusuyla güçlü." mottomuz maalesef bu süreçten sonra kendisini koruyamıyor, burada tehlike bir durumu var. Refah arttıkça toplumda çocuk sahibi olma eğiliminin arttığını hepimiz biliyoruz. 2016 yılında kadın başına doğum hızı... 2,10 seviyesi bir barajdır ama bu baraj 2016 yılından beri çok geriye düşüyor ve bizler için binde 12,2 gibi tehlikeli bir rakama işaret ediyor. Burada "pronatalist" politikalara, çocuk sahibi olmayı teşvik edici politikalara Türkiye'nin ihtiyacı olduğu gerçeğini hepimiz kabul etmek durumundayız. Bu, kadınları istihdamdan ayıracak bir durum asla değildir; kadını "istihdamdaki kadın" ve "evdeki kadın" olarak ayrıştırma zihniyetinden herkesin kurtulması ve annelik hakkıyla birlikte çalışan kadına yönelik politikaların hızla hayata geçirilmesi gerekiyor. Yoksa bu tehlikeli durumdan maalesef kurtulamayacağız. Kadın istihdamında mutlaka son yıllarda iyi gelişmeler olduğu iddia edilecektir ama OECD ve Avrupa Birliği ülkeleri, Avrupa ülkeleri arasında çok gerilerde olduğumuzu söylemek durumundayız. Burada en az özel sektöre verilecek teşvikler kadar kamudaki kadın istihdamını arttırmanın da sizlerin elinde olduğu, sizlerin mücadelesi sonucunda karşılık alınabileceği inancımızı koruyoruz çünkü Avrupa'da yüzde 57'lerde olan kamu istihdamındaki kadın oranı ülkemizde maalesef yüzde 25'lerde; özel sektör teşviki kadar -yine söylüyorum- daha fazlası kamu alanında kadınların istihdamına açılarak katkı sağlanabilir; erkek istihdamının maalesef yarısı kadar ülkemizdeki kadın istihdamı. Yirmi yıl öncesiyel kıyasladığımızda iyi bir ilerleme kaydedildiğinin elbette farkındayız ama hedeflerin tutturulamadığını da görüyoruz çünkü yüzde 41'lik hedefin bugün yüzde 36'yla çok gerisinde kalmış durumdayız. Kadın işsizliğinde tabii bu oranlar yine tam tersine dönüyor; yüzde 12,7 olan kadın işsizliğiyle AB ve OECD ortalamasının maalesef 2 katından daha fazla bir işsizliğe sahibiz. Genişletilmiş işsizlik, umudunu kaybetmiş kadınlarımızın işsizlik rakamları da neredeyse yüzde 30'lara yaklaşıyor. Tabii, buradaki en önemli gerekçe kadınlarla yapılan saha araştırmalarında kadınların ev, aile sorumlulukları nedeniyle iş yaşamına dâhil olamamalarıdır, bunu hepimiz görüyoruz. Burada iş-yaşam dengesinin sağlanmasına yönelik politikaları oluşturmak da Bakanlığımızın görevi.

Kayıt dışı istihdam, bu bizi her alanda mutlaka yaralıyor ama en önemlisi kadınların bu alanda sömürüye çok açık olmaları, yüzde 32'ler seviyesinde, 3 milyondan daha fazla kadınıma maalesef sosyal güvenceden yoksun çalışıyor. Kayıt dışılığı belirleyen en belirgin unsur da yüzde 68'le yarı zamanlı çalışma alanında yaşıyor. Şimdi, elbette biz, hepimiz esnek çalışma modellerinin savunulmasını düşünüyoruz çünkü kadınlarımızın iş yaşamına dâhil olmalarının önündeki en büyük engeli esnek çalışmanın yaygınlaştırılmasında görüyoruz, yaygınlaştırılmasının etkisiyle görebiliyoruz ama önümüzdeki tablo da kayıt dışılığın en çok da yarı zamanlı işlerde olduğunu gösteriyor. Burada,

tabii bu iki tablo arasında karşılıklı bir tezat durum var. Burada olması gereken sizlerin Çalışma Bakanlığıyla çok sıkı bir çalışma içerisinde, güvenceli çalışma hayatını sağlamanız yani yarı zamanlı çalışmayı bu kadar güvencesiz bırakırsak bu sömürüye -özellikle kadınlarımız için- ciddi bir istismar alanına dönüşmüş oluyor. Güvenceli esneklik çalışma biçimlerini bir şekilde hayata geçirmek adına bütün akademik çalışmalar önümüzde, bunların nasıl sağlanabileceğiyle ilgili pratiği yaşatmak da yürütmenin elinde; bu konuda sizlerden ciddi bir destek bekliyoruz.

En önemli meselelerimizden biri, evet, hem nüfusumuz hem de maalesef nüfusumuz gençleşemediği için çocuklarımızla ilgili ciddi bir problem yaşıyoruz. Çocuklarımızın hem iş... Yani çalışma hayatında “çocuk işçilik” kavramını hâlâ ülkemizde yaşıyor olmamız, beslenme sorunu gibi 2023 yılına, cumhuriyetin 100’üncü yılına hiç yakışmayan bir kavramı bugün tartışıyor olmamız bizleri açıkçası mahcup ediyor ülkemizde.

Şimdi, TÜİK, resmî rakamlardan ilerleyerek söylüyoruz. TÜİK verilerine göre 2022 yılında 15-17 yaş aralığındaki çocukların iş gücüne katılma oranı yüzde 18,7, çocuk işçiliğinde sadece bir yıl içerisinde bile yüzde 20’lik bir artış var; bu, buradaki mücadelenin yetersizliğini maalesef gözümüzün önüne koyuyor. Ülkemizde 720 bin çocuk işçi sayısına bir de 319 bin çırak işçi sayısını eklediğimizde 1 milyonun üzerinde çalışan çocuğumuz var demek, bunlara kayıt dışındaki çocuklarımızı hiç dâhil etmiyoruz bile. Çocuk işçiliğini ortaya çıkaran en başat faktör nedir? Elbette çocuk yoksulluğudur. Bu kavram da maalesef yüz kızartıcı, çocuk yoksulluğu riskini taşıyan çocuklarımız yüzde 48’lerde yani 2 çocuğumuzdan 1’i yoksullukla karşı karşıya kalma riski altında. Resmî verilere göre bile çocuk yoksulluk oranımız yüzde 23’lerde, 7,4 milyon çocuğumuz yoksulluğun pençesinde, bu oranın yüksekliğindeki temel faktör tabii ki kapsayıcı bir sosyal koruma uygulamasının henüz hayata geçememiş olması. Bu yaş grubu yoksulluğunda ülkemiz maalesef OECD ülkelerinde 2’nci sırada.

Bir başka can yakan problemimiz, “çocuk işçi” kavramı ne kadar canımızı yakıyorsa çocuk iş cinayetleri bundan daha fazla maalesef canımızı yakıyor. İSİG’in verilerine göre, 2013 yılından bugüne iş cinayetlerinde 556 çocuk işçimizin hayatını kaybettiğini ve bunların 316’sının tarımda yaşanan iş kazaları, iş cinayetlerinde aslında hayatını kaybettiğini görüyoruz, can verdiğini görüyoruz. Sadece geçtiğimiz Haziran ayında, bir ay içerisinde 5 tane çocuk işçimizi burada kaybettik maalesef. Elbette Bakanlık çokça çalışma yaptığını iddia edecek ve yapıyordur da buna hiçbir itirazımız yok ancak Bakanlığın verilerinden ve paylaştığı sunumlardan hareketle söylüyorum: 2021 yılında sokakta dilendirilen ve çalıştırılan 27.500 çocuğa dair önlem alındığını söyleyen Bakanlık 2022 yılında, yani 2023’ün bütçesi için söylüyorum bunu, 37.052’ye yükseldiğini kendileri itiraf etmiş durumda. Yani bu sokakta dilendirilen ve çalıştırılan çocukların sayısındaki artış, bir yıl içerisindeki bu artış -yani üzülererek ifade edelim- ya tedbirlerin gerçekten alınmadığını gösteriyor ya da tedbirlerin işe yaramadığını gösteriyor, her ikisi de vahim bizler açısından.

Bir diğer mesele çocuklarımız için beslenme meselesi. Bir gün içinde kırmızı ya da beyaz et tüketebilen çocuk oranımız yüzde 12’lerde. Ya, bu o kadar dramatik bir oran ki burada hiçbirimizin belki de anlayabileceği bir veri değil bu. Bu okul beslenmeleriyle yani bu dramatik oranın düşürülmesi hatta sıfırlanması için bir planlama ortaya konulmuştu, ne denilmişti: “Okul beslenmeleriyle bu aşılabılır, telafi edilebilir.” diye düşünülmüştü ama geçtiğimiz yıl okullarda ücretsiz yemekten faydalanan 1,5 milyon olan öğrenci sayısının bu yıl, 2023 yılı başında kademeli olarak ilköğretim ve orta sınıflarda da orta sınıfları da kapsayacak şekilde 5 milyona çıkarılması hedeflenmişti. Tam bu hedeflerin konulduğundan sonra maalesef 6 Şubat depremini yaşadık. Her ne kadar bütçeye ilave katkılar yapıyor olsa da deprem öne sürülerek ama birçok alanda da hele ki böylesi can yakıcı bir

alandaki da bütçeye yapılan ilavelerin bu çocuklara verilecek beslenmelerden feragat edilmesinin önüne geçmediğini görüyoruz. Bu konu sizlerin özellikle hassasiyetine sunulması gereken bir durum Sayın Bakan, çocukların beslenmesi vazgeçilebilecek, feragat edilebilecek bir durum asla değildir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Lütfen tamamlayalım, iki dakika ek süreniz var.

SEMA SİLKİN ÜN (Denizli) – Evet, 2023 Türkiye'sinde bu sorunlu bir alan, çok can yakıcı bir alan ve üzerine mutlaka gidilmesi gerekiyor.

Sayın Bakan, bir konuyu mutlaka şey yapmak istiyorum, çok başlığımız var dezavantajlı kesimlerimize ilgili ama yaşlı ve engellilikle alakalı bugüne kadar yapılan bu yirmi yıllık serencamda birçok kez dile getirilen ama bir türlü hayata geçirilemeyen bakım sigortası önerimizi tekrar iletmek istiyoruz. 2005 yılında Engelliler Kanunu'ndan sonra 2007'de de gerçekleştirilmiş olan bir Özürlüler Şûrasının ana konusu bakım konusuydu ve daha sonra lağvedilen Özürlüler Yüksek Kurulunun da gündemine alınmıştı. Bu planlamadan sonra 2011 yılında Eylem Planı, bakım sigortasının Sosyal Sigortalar kapsamına alınması yönündeki Eylem Planı Resmî Gazete'de yayımlanmıştı, maalesef ondan sonra bazı konuların fikrî takibini yapamaz olduk ve bu alanda bir ilerleme kaydedemedik. Şimdi, yoksulluktan bağımsız olarak bu ülkenin bakıma muhtaç insanlarına devlet tarafından bakılmasının sağlanması gerekiyor. Bu, bütün Avrupa ülkelerinde -sizler daha iyi bilirsiniz- bakım sigortasının ihdasıyla gerçekleşiyor. Bu, hem iktidar partisinin hem de 6'lı masanın mutabakat metninde yer alan bir durumdu. Bunun mutlaka sizlerin döneminde hayata geçirilmesi gerekiyor, yoksa biz yaşlılarımızı, bakıma muhtaç insanlarımızı hep yoksulluk kriteriyle devlet korumasına alabilmek, o da...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Lütfen selamlamanızı yapın, bitti süre.

SEMA SİLKİN ÜN (Denizli) – O nedenle, bu konunun sizler tarafından önceliklendirilmesini ve önümüzdeki yılın bütçesinde bu konunun yer alması konusundaki hassasiyetinizi rica ediyorum.

Heyetinizi selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Şimdi, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Konya Milletvekili Sayın Mustafa Kalaycı....

Süreniz yirmi dakika.

Buyurun.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, kıymetli bürokratlar, basınımızın değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, görevinizin hayırlı olmasını diliyorum, kapsamlı sunumunuz için de teşekkür ediyoruz.

Birleşmiş Milletlerin 2023 Dünya Gıda Güvenliği Raporu'nda 2022 yılında 735 milyon insanın açlıkla karşı karşıya kaldığı, sayının 2019 yılına göre 122 milyon arttığı, dünya nüfusunun yüzde 29,6'sı olan 2,4 milyar insanın gıdaya sürekli erişiminin bulunmadığı belirtilmiştir. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı 2022 İnsani Gelişme Raporu'nda da Küresel İnsani Gelişme Endeksi'nin son iki yılda gerilediği, dünyanın daha fazla yoksulluk ve adaletsizliğe sürükleneyeceği belirtilmiştir. Türkiye ise İnsani Gelişme Endeksi'nde en yüksek kategori olan “çok yüksek insani gelişme” kategorisine 2019 yılından itibaren üst üste 3'üncü kez girmiş ve 2021 yılında 6 basamak birden yükselmiştir. Bilindiği üzere Dünya Bankası da Türkiye'yi üst, orta gelirli ülkeler arasında göstermektedir. Ülkemizde yoksulluk

ve gelir dağılımı verileri son yıllarda şu şekildedir: Yoksulluk ve yaşam koşulları istatistiklerine göre görece yoksulluk oranı 2020 yılında 21,9; 2021’de yüzde 21,3; 2022’de yüzde 21,6 olmuştur. Bu oranın 2023 yılında yüzde 21,5; 2024 yılında ise yüzde 20,8 düzeyine inmesi öngörülmektedir.

Gelir dağılımı istatistiklerine göre de Gini katsayısı 2020 yılında 0,410; 2021’de 0,401; 2022 yılında 0,415 olmuştur. Gini katsayısının 2023 yılında 0,415 olması beklenmekte, 2024 yılında ise 0,400’e ineceği tahmin edilmektedir. Toplumun en yüksek gelir elde eden yüzde 20’sinin elde ettiği payın en düşük gelir elde eden yüzde 20’sinin elde ettiği paya oranı 2020 yılında 7,8; 2021’de 7,6; 2022 yılında 7,9 olmuştur. Ülkemizin gelir dağılımı ve yoksulluk verilerinde 2022 yılında kısmi bir bozulma görülmekle birlikte sonraki yıllarda iyileşme yönünde ivme kaydetmesi beklenmektedir. Ülkemizde sosyal yardım ağıyla sosyal yardıma ihtiyaç duyan her insanımıza ulaşılması sağlanmaktadır. Söz konusu, geniş yardım ağı, pandemi döneminde de ilave yardım programlarının etkin bir şekilde uygulanmasında önemli bir rol oynamıştır. Milliyetçi Hareket Partisi devleti yaşatmanın yolunun insanı yaşatmaktan geçtiğine, ülkelerin değerinin insanlarına verdiği değerle artacağına ve istikbale güvenle bakabilmek için her bir vatandaşımızın onurlu bir yaşam sürmesinin temin edilmesi gerektiğine inanmaktadır. Bu itibarla, istikrarlı ekonomik büyümenin sağlanması ve güçlü bir üretim ekonomisinin tesisi suretiyle üreten, istihdam yaratan ve üretilen değerden bu süreçte yer alan her kesimin katkısı ölçüsünde adil pay almasını sağlayan, yoksulu gözeten, gelir dağılımını adaletli kılan bir sosyal refah düzeyinin oluşturulmasına yönelik politikalara önem ve öncelik vermekteyiz.

Ülkemizde asgari gelir desteği uygulamasına geçilmesinin ve bunun hak temelli olarak yasal bir güvenceye kavuşturulmasının uygun olacağı, ayrıca ev kadınlarına prim desteğiyle birlikte emeklilik hakkı verilmesi ve işsiz her aileden bir kişiye iş imkânı sağlanması görüşündeyiz. 3294 sayılı Kanun uyarınca gelir testine göre hane içindeki kişi başına düşen geliri aylık net asgari ücretin 1/3’ünden az olan kişilerden fakir ve muhtaç durumda bulunanlar sosyal yardımlardan yararlanabilmektedir. Bu gelirin altında geliri bulunmakla birlikte yardım alamayan aileler olabileceği gibi geliri bu seviyenin altında kalan ailelerin hepsi aynı tutarda yardım alabilmektedir. Örneğin, hane içindeki kişi başına düşen geliri 3.700 lira olan ile 2 bin lira olanlar aynı tutarda yardımlardan yararlanabilmektedir. Mevcut sistemin asgari gelir desteği uygulamasına dönüştürülmesi hâlinde, asgari gelir desteği ile hane halkı geliri arasındaki fark kadar tutar vatandaşlarımızın banka hesaplarına her ay düzenli olarak yatırılacaktır. Böylelikle hakkaniyete uygun, hak temelli bir sisteme geçilecektir. Bu uygulama “vatandaşlık temel geliri”, “garanti edilmiş gelir” gibi farklı isimlerle de olsa birçok ülkede bulunmakta olup genel olarak belirli gelir seviyesine erişene kadar ailelere yönelik destekleme ödemesi yapılması şeklindedir. Gerek Milliyetçi Hareket Partisinin gerekse AK PARTİ’nin seçim beyannamelerinde de asgari gelir desteği, ev kadınlarına emeklilik hakkı ve işsiz her aileden bir kişiye iş bulunması doğrultusunda görüşlerimiz ve vaatlerimiz bulunmaktadır. İnşallah, bu dönemde bu vaatlerimiz gerçekleştirilecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; millî ve manevî değerlerin korunması, yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarılmasında, millî bütünlüğün ve dayanışmanın pekiştirilmesinde aile kurumu büyük önem arz etmektedir. Türk toplumunun temel taşı olan ailenin ekonomik ve sosyal gelişmelerin yol açtığı olumsuz gelişmelere karşı korunması gerekmektedir. Modernleşme, kentleşme ve küreselleşme süreçlerinin ortaya çıkardığı geniş aileden çekirdek aileye dönüşüm, göç, boşanmalardaki artış gibi yapısal sorunlarla karşı karşıya kalan aile kurumunun güçlendirilmesi ve aile bireyleri arasındaki bağlılığı ve aile bütünlüğünü koruyucu politikalar geliştirilmesi önem arz etmektedir. Ailenin her türlü zararlı eğilimden korunması, sağlıklı nesillerin yetişmesi, dinamik nüfus yapısının ve kalkınmanın istikrarlı bir biçimde sürdürülmesini teminen aile kurumunun güçlendirilmesine yönelik politikaların iş hayatı ve sosyal hayatın her alanına nüfuz edecek şekilde uygulamaya konulması ihtiyacı sürmektedir. Aile ve evlilik kurumu ile aile bireylerinin güçlenmesine yönelik takip edilecek stratejileri, hedefleri ve

yürütülecek faaliyetleri içerecek Ailenin Güçlenmesi Vizyon Belgesi ve Eylem Planı'nın tamamlanarak uygulamaya konulmasını çok önemli görüyoruz. Boşanmaların altında yatan temel sorunların incelenerek sayısının azaltılmasına yönelik çalışmalar yapılması da önem arz etmektedir. Evliliğin kuruluş ve işleyişinde, çocukların yetiştirilmesinde yaşanan muhtemel sorunların çözümüne katkı sağlamak veya boşanma düşüncesinde olan çiftçilerin süreci sağlıklı yönetebilmelerine destek amacıyla başlatılan aile danışmanlığı hizmeti daha da geliştirilmeli ve yaygınlaştırılmalıdır. Aile ve Gençlik Fonu kapsamında evlenecek gençlerin ekonomik ve sosyal açıdan evliliklerini daha sağlam temeller üzerine kurmalarının desteklenmesi önemli bir gelişme olacaktır. Aile yapısındaki dönüşümleri anlamak için periyodik araştırma faaliyetleri, aile yapısını olumsuz etkileyen kötü alışkanlıkların ve bağımlılıkların etkilerinin azaltılması amacıyla farkındalık eğitimleri, araştırmalar ve projeler sürdürülmeli ve geliştirilmelidir. Aileye yönelik sosyal hizmet ve yardımlarda ailenin ihtiyaçlarını bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirmek, bu ihtiyaçlara kapsamlı bir şekilde rehberlik ve danışmanlık hizmetleriyle cevap verebilmek amacıyla yürütülen Aile Sosyal Destek Programı yaygınlaştırılmalı ve altyapısı güçlendirilmelidir.

Kadınlar Türk milletinin asli gücüdür. Türkiye'nin geleceği kadınlarımızın üstleneceği yapıcı role, yapacakları değerli çalışmalara ve eşsiz fedakârlıklara yakından bağlıdır. Toplumun yarısını oluşturan kadınların ekonomik, siyasi ve sosyal alandaki temsilini ve etkinliğini buna uygun hâle getirecek politikaları destekliyoruz. Kadınların iş gücüne katılımlarının artırılması, ülkemizin sürdürülebilir kalkınması ve ülke refahının adil bir şekilde paylaşımı açısından kritik öneme sahiptir. Kadınların istihdamında son yıllarda önemli ilerlemeler kaydedilmişse de hâlen iş gücüne katılım oranları erkeklere göre düşük seviyededir. Kadınların değişen iş gücü piyasası dinamikleri doğrultusunda çalışma hayatında daha aktif yer almalarını sağlamak ve nitelikli kadın istihdamını artırmak üzere yürütülmekte olan finansal okuryazarlık seminerleriyle kadın kooperatiflerinin güçlendirilmesi, eğitimde ve istihdamda olmayan genç kadınları hedefleyen Geleceğini Kuran Genç Kadınlar Projesi, Türkiye'nin Mühendis Kızları Projesi gibi çalışmalar önemli katkı sunmakta olup devam ettirilmelidir.

Kadına yönelik şiddet, en önemli toplumsal huzursuzluk sebeplerinden biridir. Önemli insan hakları ihlallerinden biri olması yönüyle, kadına yönelik şiddetle mücadelenin sıfır tolerans ilkesiyle bütün kamu kurum ve kuruluşları ve sosyal taraflarla iş birliği içinde sürdürülmesi önem arz etmektedir. Kadınların maruz kaldıkları her türlü şiddetten korunması, kadına yönelik şiddetin önüne geçilmesi amacıyla şiddet önleme ve izleme merkezleri, şiddetle mücadele irtibat noktaları ve kadın konukevleri aracılığıyla önemli ve yararlı hizmetler verilmektedir. Yine, aile içi ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi açısından Emniyet Genel Müdürlüğümüzün KADES programı da önemli bir uygulama olmuştur. Bunlarla birlikte, kadına yönelik şiddetin önlenmesine dair düzenlemeler daha etkin uygulanmalı ve toplumsal farkındalık daha da artırılmalıdır, kadına yönelik aile içi şiddet araştırması güncellenerek araştırmanın sonuçlarına göre kanıta dayalı politika yapımına ve kadınlara yönelik şiddetle ve erken yaşta ve zorla evliliklerle mücadeleye sıfır tolerans ilkesiyle devam edilmelidir.

İstanbul Sözleşmesi'nin feshiyle kadına şiddet sanki cezasız ve yaptırımsız kalmış, saldırıların sanki önü açılmıştır. 6284 sayılı Kanun yürürlüktedir, ailenin korunması ve kadına yönelik şiddetle mücadelede kapsamlı düzenlemeler içermektedir. Bizim görüşümüze göre, İstanbul Sözleşmesi beklentileri karşılayamamış, dahası toplumsal cinsiyet kimliğine ilişkin hükümleri aileyi, manevi değerleri, toplumsal düzen ve dengeyi tehdit etmiştir. Sözleşmeye imzacı olan ancak yürürlüğe sokmayan ya da çekilen de birçok ülke bulunmaktadır. Kadın cinayetlerini engellemek, şiddet vakalarıyla mücadele etmek sorumluluk mevkisinde bulunan herkes için başlıca görevdir. Ailenin korunması, şiddetin önüne geçilmesi konusunda kapsamlı bir ruh sağlığı yasasına ihtiyaç duyulduğu

tartışılmazdır. Şiddetin ruhsal ve psikolojik yönü mutlaka analiz edilmelidir, ülkemizin şiddet haritası çıkarılmalı, şiddetle mücadelede ufuk ve yol açıcı çalışmalar yerine getirilmelidir, medyada da şiddeti özendirip teşvik edecek her türlü yayın ve haberden kaçınılmalıdır.

Güçlü ve sürdürülebilir bir toplumun önemli bir parçası olan çocuklar ülkemizin kalkınma hızı, gelişmişlik seviyesi ve uluslararası konumu bakımından geleceğimizin teminatıdır. Toplumumuzda çocuk hakları kültürünün yerleştirilmesi, çocuğun sosyal ve fiziksel çevresinin, çocuk adalet sisteminin, çocuk koruma sisteminin ve eğitim sisteminin iyileştirilmesi, çocuklara yönelik etkin bir izleme sisteminin geliştirilmesi amacıyla çocuk haklarını ve çocuk katılımını ön planda tutan politikalar içeren Türkiye Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı bu yıl yürürlüğe konulmuştur. Her çocuğun aile ortamında bakımını sağlama kapsamında yürütülen aile odaklı hizmet modelleri yaygınlaştırılmalıdır. Bu yıl başlatılan Türkiye’de Koruyucu Aile Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi’yle koruyucu aile hizmet modelinin güçlendirilmesi ve yaygınlaştırılmasına yönelik eğitim, bilinçlendirme ve tanıtım faaliyetleri etkin bir şekilde sürdürülmelidir. Çocukların sağlıklı gelişiminde önem taşıyan okul ve okul sonrası sanatsal, sportif ve kültürel etkinlikler için mekânların ve uygulamaların artırılması gibi konularda politikaların geliştirilmesine yönelik çalışmalar sürdürülmelidir. Maddi yoksunluk içinde bulunan ailelerin çocuklarına yönelik, çocukların öz aile veya yakınları yanında daha iyi koşullarda yetişmelerini sağlamak amacıyla ailelere sunulan sosyal ve ekonomik destek hizmetleri ile fırsat eşitliğini artırmaya, yaşam kalitelerini yükseltmeye ve potansiyel riskleri azaltmaya yönelik sağlık yardımı ve eğitim yardımı programları devam ettirilmelidir.

Çocuklar şiddet, cinsellik ve istismar içeren, madde bağımlılığını ve sigara kullanımını özendiren yazılı, görsel ve internet ortamındaki her türlü zararlı yayınlara karşı korunmalıdır. Bu kapsamda, çocuklara zararlı yayınlar ve uygulamalar için ihbar mekanizması oluşturulması ve Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulunun yeniden yapılandırılması önemli gelişmelerdir.

Zorla çalıştırma, dilendirme, kapkaç yaptırma, terör eylemlerinde kullanma gibi gayriahlaki ve yasa dışı baskılara ve şiddete maruz kalan çocuklar devletin etkin koruması altına alınmalıdır. Çocuk işçiliğiyle mücadele kapsamında mevcut kurumsal yapılar güçlendirilmeli ve mevsimlik tarım işleri kapsamında aileleriyle birlikte göç eden çocukların koşulları iyileştirilmeli ve çocuk işçiliği sona erdirilmelidir. Sokakta çalıştırılan veya çalıştırılma riski olan çocuklara yönelik koruyucu ve önleyici hizmetler kapsamında mobil ekipler güçlendirilmelidir.

Çocukların dijital risklerden, yazılı ve görsel medyanın zararlarından korunması ve bilişim teknolojileriyle yaşlarına ve gelişimlerine uygun olarak tanışmaları amacıyla oluşturulan sosyal medya çalışma grubunun çalışmaları büyük önem arz etmektedir. Bağımlılıkla mücadele amacıyla çocuklara ve ailelere yönelik bilinçlendirme çalışmaları ve eğitimler devam ettirilmelidir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yaşlılara dönük politikaların onların yaşlılık şartlarını hazırlayan gençlik ve aktif çalışma dönemlerini de kapsayacak şekilde şümulü olması önem arz etmektedir. Yaşlı bireylerin haklarını gerçekleştirebilecekleri, kendi ihtiyaçlarına ve taleplerine uygun hizmetleri alabilecekleri ve yaşam deneyimlerini gelecek nesillere aktarabilecekleri, her yaş için toplum inşa etmek vizyonunu ortaya koyan Yaşlanma Vizyon Belgesi ve Yaşlı Hakları Ulusal Eylem Planı bu yıl kamuoyuyla paylaşılmıştır. 65 yaş üstü yaşlılarımızın korunması ve desteklenmesi amacıyla biyopsikososyal bakıma ihtiyacı olanların yaşadıkları mekânlarda gerekli olan bakımlarının yapılarak yaşamlarını kolaylaştıran Yaşlı Destek Programı insanımız tarafından gerçekten büyük bir takdirle anılmaktadır.

Ulaşımından eğitime, çalışma hayatından sağlık hizmetlerine varıncaya kadar her alanda engellilerimize insanca bir hayat sunmak insani ve hukuki mükellefiyettir. Engelli bireylerin haklarını geliştirmek, eşit fırsatlara sahip olmalarını güvence altına almak engellilerin yetenekleri ve potansiyelleri doğrultusunda gelişmelerini, onların ekonomik ve sosyal refahını sağlamak devletin önemli görevlerinden biridir. Engellilere yönelik birçok hizmet uygulamaya konulmuş ve engelli memur sayısında önemli artış sağlanmıştır. Yakın zamanda yeni atamalar yapılacağı müjdeniz de sevindiricidir. Bununla birlikte, engellilerin genel ve mesleki eğitim, mesleki rehabilitasyon, kendi işini kurma, hibe desteği, iş ve meslek danışmanlığı hizmetleri daha da geliştirilmelidir. Ayrıca, engelli ve engelli yakını aylığının artırılması, engelli aylığı ödemesinde aile geliri yerine engellilerin kendi gelirlerinin esas alınması da yerinde olacaktır. Binaların engellilere erişilebilir hâle getirilmesi için raporlama sistemi hazırlanmış, şehirlerin erişilebilirlik standartlarına uygunluğunu arttırmak amacıyla belediyeler için kaldırımlar, yaya geçitleri, duraklar ve kent parkları konulu atölye çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Bina, açık alan ve toplu taşıma aracıyla ilgili denetimler gerçekleştirilmekte ve erişilebilirlik belgesi verilmektedir. Çevresel ve fiziki şartların tümüyle engellilere uyumlu hâle getirilmesi için çalışmalar etkin bir şekilde sürdürülmelidir.

Şehitlerimizin emaneti ailelerine ve gazilerimize sahip çıkmak, korumak toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlamak devlet ve millet olarak vazifemizdir. Gazilerimize ve şehit ailelerine yönelik çok önemli haklar ve imkânlar sağlanmıştır. Elbette sağlanan hak ve imkânların onların hizmetleriyle ölçülmesi söz konusu dahi edilemez. En son, bu yıl yapılan düzenlemeyle bir yanlış uygulamaya son verilerek muharip gazilerimizin gelir ve iş durumuna bakılmaksızın hepsine aynı tutarda şeref aylığı ödenmesinin hükme bağlanması Kore ve Kıbrıs gazilerimizi sevindirmiştir. Şehit aileleri milletimizin engin ferasetine, emsalsiz maneviyatına emanettir. Şehitlerimizin eş ve çocuklarından biri ile anne, baba ve kardeşlerinden biri olmak üzere toplam 2 yakınına kamuda istihdam hakkı sağlanmıştır. Şehit çocuklarımızın biri haktan yararlanabilmekte olup hepsine sahip çıkılarak istihdam hakkı verilmesi görüşündeyiz. Şehit ve gazi çocuklarının her kademedeki eğitim harcamalarının devlet tarafından karşılanması yerinde olacaktır. İstihdam hakkından yararlanan gaziler ile şehit ve gazi yakınlarının büro işlerinde görevlendirilmesine dair 2018/4 sayılı Genelge'ye uyum mutlaka sağlanmalıdır. Şehitlerimizin anne ve babasına bağlanan aylıklar mutlaka artırılmalı, asgari ücretin altında kalmamalıdır. Şehitlerimizin yakınlarına sağlanan ÖTV'siz araç alma imkânından gazilerimiz de yararlandırılmalıdır. Terörle mücadelede yaralanmış olup mevzuata göre malul sayılmayanlardan ilgili nizamname hükümlerine göre derece tespiti yapılanlara bu dereceler esas alınarak belirlenen göstergeler üzerinden aylık bağlanmaktadır. Aylık bağlananlar vazife malullerine sağlanan istihdam hakkı, faizsiz konut kredisi, sağlık hizmetlerinden katılım payı alınmaması, elektrik ve su ücreti indirimi, ücretsiz ulaşım gibi haklardan yararlanmaktadır ancak bazı gazilerimizin talepleri söz konusu nizamname hükümlerine göre derece tespiti yapılamadığı ya da sınırın altında kaldığı gerekçesiyle reddedilmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Tamamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Buyurun Sayın Kalaycı.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Terörle mücadele esnasında yaralanmalarına, birçoğunun vücutlarında kurşun ve şarapnel parçaları bulunmasına rağmen gazi sayılmamakta, hiçbir haktan yararlanamamaktadır. Bu konuda 7082 ve 7091 sayılı Kanunlarla 15 Temmuz darbe teşebbüsünü püskürten kahramanlarımıza yaralanma derecesine bakılmaksızın gazilik unvanı verilmiş, istihdam hakkı tanınmış ve diğer haklardan yararlanmaları sağlanmıştır. Terörle mücadelede yaralanmalarına

rağmen malul sayılmayan gazilerimize de yaralanma derecesine bakılmaksızın gazilik unvanı verilmeli, istihdam ve diğer haklardan yararlanmaları sağlanmalıdır. Gazilik onların haklarıdır, millet nezdinde zaten onlar gazidir, onurla taşıyacakları ve çocuklarına gururla anlatacakları gazilik unvanı mutlaka verilmelidir.

Bakanlık ve kurumlarımızın 2024 bütçelerinin hayırlı ve bereketli olmasını diliyorum.

Saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Kalaycı, teşekkür ediyorum.

Gruplar adına son konuşma AK PARTİ Grubu adına Düzce Milletvekili Ayşe Keşir.

Sayın Başkan, buyurun.

Süreniz yirmi dakikadır.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Sayın Başkanım, Komisyonun değerli üyeleri, Sayın Bakan ve Bakanlık temsilcileri; grubum adına söz almış bulunuyorum.

Öncelikle, birkaç hususun altını çizmek isterim. Şimdi, ben konuşma akışında bir değişiklik yaptım. Engelli politikalarından girmek istiyorum aslında bir parça, konunun da yakından şahidi olan bir milletvekili olarak. 1989 yılında iş hayatıma ilk başladığımda engellilerle ilgili bir yayında başlamıştım ve Türkiye’de engelliliğin gerçekten adı yoktu. Birleşmiş Milletlerden misafirlerimiz gelirdi ve bize derlerdi ki: “Türkiye’de engelli yok galiba.” Niye? Sokakta göremezlerdi çünkü. 2005 yılında çıkan ilk kanun aslında Türkiye Cumhuriyeti devletinin engellileri tanıdığı kanundur. O anlamda, son derece köklü, külliyatlı bir mevzuatımız var. Çok önemli bir adım AK PARTİ iktidarları döneminde atılmıştır.

Tabii, bu süreçte, Sayın Bakan saydı, diğer grup temsilcileri kalemleri saydılar, yardım kalemlerini ya da engelli politikalarını. Onlara tek tek girmeyeceğim ama şunu özellikle söylemem lazım: Yani evde bakım yardımından engelli aylıklarına kadar pek çok konu bir ilktir son yirmi yılın uygulamaları açısından ama burada bundan sonraki hedef -bu, Sayın Bakanın dokümanlarında da var- artık tematik uygulamalar yani buradan kastettiğimiz şu: Engelli bireylerin ihtiyaçlarına yönelik tematik uygulamalar. İlkini daha önceki dönemlerde Bakanlık, Otizm Eylem Planı olarak gerçekleştirdi ve bundan sonraki yapılacak önemli bir kalemin de tematik engelli programları olduğunu ve bunun da Bakanlık çalışmalarına başladığını burada ifade etmek isterim.

Sosyal yardımlar konusuna gelince, Anayasa’nın sosyal devlet ilkesi AK PARTİ döneminde ete kemiğe büründü; bunu açıkça ifade etmem lazım. Daha önce 4 kalemle belirlenen ve hatta şöyle geçen: “Alır ya da almaz” sadece “evet” ve “hayır”la geçen sosyal yardım kalemleri bugün 50’yi aşmıştır. Buna farklı şekilde olumsuz anlam yüklemenin de son derece yanlış olduğunu düşünüyorum. Bunu niye söylüyorum? Artan refahtan toplumun tüm kesimlerinin pay alma politikasıdır kalem sayısının artması; özellikle bunu ifade etmem lazım. Sayın Bakan konuşmasında sosyal yardımların hizmet kitesinin yüzde 82’sinin çalışamayacak durumda olanlar olduğunu açıkça ifade etti zaten.

Burada son yıllardaki artan bütçe kalemleriyle ilgili söylenen ifadeyi de haksız bulduğumu ifade etmek isterim. Özellikle sosyal yardımlar kalemleri üzerinden Bakanlığın son yıllarda artan bütçesinin pandemi dönemindeki ödenekler ve beraberinde 6 Şubatta yaşadığımız depremle birlikte son iki üç yılda arttığını buradan tutanaklara geçirmek istiyorum.

Evet, şimdi, gelelim kadın ve aile politikalarına. Bakanlığın hizmet alanı olarak pek çok alan var, Sayın Bakan hepsine değindi, diğer konuşmacılar da bazılarına değindi ama ağırlıklı olarak kadın ve aile politikaları üzerinden bu bütçe görüşmeleri şekillendi; orada birkaç hususun altını çizmek istiyorum. Öncelikle, partimin, iktidar partisi olan AK PARTİ’nin kadın ve aile politikalarına bakışını,

perspektifini buradan tekrar söylemek istiyorum. Biz kadim doğrulardan güç alan ama yeni gerçekleri de göz önünde bulunduran bir partiyiz. Bakın, bunun altını tekrar çiziyorum, kadim doğrulardan güç alırız ama yeni gerçekleri göz önünde bulundururuz. Bir de pek çok siyasi partiden en önemli farkımız -kadın politikaları, aile politikaları bahsi geçerken- biz siyasette kadın ve aile politikalarına “ya/ya da” mantığıyla yaklaşmayız. Bu ne demek? Ya kadın politikaları ya da aile politikaları. Bunlar birbirinin hasmı, rakibi değildir; bir defa buranın altını çizelim. Bunu niye söylüyorum? Kadın politikalarını güçlendirdiğimizde, kadını güçlendirdiğimizde aile politikalarını zayıflatmayız ya da aile politikalarını güçlendirdiğimizde, adımlar attığımızda kadını zayıflatmayız çünkü biz AK PARTİ olarak “hem/hem de” diyen bir partiyiz. Aksi hâlde “ya/ya da” dediğinizde dikotomik mantığın sığınağına mahkûm olursunuz ve sadece tercih yaparak yol yürürsünüz; bu da toplumu kucaklayan bir yaklaşım olmaz. Çünkü toplum, sokak, mahalle “hem/hem de” yaklaşımıyla; bütün bu konular, sadece bu konu için söylemiyorum, kadın ve aile politikaları için söylemiyorum, pek çok konu da böyledir. Yani özgürlükçü ve güvenlikçi politikalar için de böyledir AK PARTİ’nin yaklaşımı, pek çok konuda “hem/hem de” diyerek yaklaşır, bunun özellikle altını çizmek isterim. Onun için pek çok siyasi partinin -özellikle muhalefet partilerinin- bizim bu perspektifimizi anlamalarını çok da beklemiyorum açıkçası; bunun özellikle altını çizmek isterim.

Şimdi, gelelim kadın ve aile politikalarına. Kadına ait tüm sorunlar... Nedir bu sorunlar? Şiddetle mücadele, iş yaşamına, iş gücü piyasasına katılım ya da karar alma mekanizmasına katılım -burada farklı rakamlar zikredildi- bütün bunların temelinde kadının güçlendirilmesi var, bütün bunların mücadelesinin temelinde kadının güçlendirilmesi vardır. Peki, kadını nasıl güçlendirirsiniz? En temel politika eğitim politikalarıdır. Çok üzülüyorum, bakın, 17 yaşından beri sivil toplumcuym. Ben sivil toplum çalışmaları ve kadın çalışmaları yapalı yaklaşık kırk yılı buluyor ama ne yazık ki dün kadınlar eğitim almasın diye kadınları korkutanlar bugün geliyorlar, AK PARTİ’nin de kadın politikaları üzerine eleştiri yapıyorlar. Eğitemediğiniz kadını güçlendiremezsiniz. Bakın, size bir rakam vereyim: 2001 yılında kız çocuklarının üniversiteleşme oranı yüzde 13,5. Peki, yüzde 13,5 eğitim verdiğiniz kadında nasıl kadın yoksulluğuyla mücadeleden bahsedebilirsiniz? İş gücü piyasasına katılımdan nasıl bahsedebilirsiniz?

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) – Kadınların özgürlük mücadelesini...

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Ben, bütün konuşmacıları dinledim, sözüm kesilmesin, istirham ediyorum.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Saygılı olalım arkadaşlar.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Sözüm kesilmesin. Ben, bütün konuşmacıları sessizce dinledim, notlarımı aldım.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Lütfen Sayın Keşir, devam edin.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Yüzde 13,5. Bakın, bugün yasaklar kalktı. Kız çocuklarının eğitimindeki en önemli engellerden biri kalktı ve bugün 207 üniversite var Türkiye’de, AK PARTİ’nin eğitime verdiği... Eğitim politikaları açısından söylüyorum bunu ve bugün kız çocuklarının çağ nüfusu içinde okullaşma oranı 48,5. Peki, erkeklerde kaç bu oran? 40.

Bir başka şey söyleyeyim, bugün üniversitelerde kız ve erkek çocuklarının oranı 0,8’le farklı, 0,8 puan, bakın 1 bile değil. Yani bugün üniversitede okuyan kız çocukların oranı yüzde 49,2, erkek çocukların oranı yüzde 50,8.

Şimdi, AK PARTİ olarak kadınların güçlenmesiyle ilgili -hiç başka veri vermeyeyim size, hiçbir başka veri paylaşmayayım- sadece eğitim politikalarımız ve kız çocuklarının eğitimle güçlendirilmesi bile kadın politikalarına nasıl yaklaştığımızın en net örneğidir.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) – Yusuf Tekin 430 bin çocuğun örgün eğitimde olmadığını söyledi.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Sözümlü kesmeyin, ben rakam veriyorum.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) – Ben de rakam veriyorum, nerede bu çocuklar?

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Bununla beraber...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) – Rakamlarla konuşuyorsanız bunu söyleyin lütfen, Yusuf Tekin verdi bu rakamları; 430 bin çocuk nerede?

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Milletvekilim, söz talebinde bulunursunuz...

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Söz sırası gelince konuşursunuz.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın milletvekillerim, kesmeyin. Siz, tekrar söz aldığımızda görüşürsünüz.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Sayın Başkanım, lütfen süreme ekleyiniz.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Keşir, devam edin.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Bununla beraber -Sayın Bakan az önce konuşmasında ifade etti- kadın istihdamı oranı son yirmi yılda erkeklerin istihdam oranının 2 katından fazladır, bunu da buradan belirteyim.

Yalnız bir hatip, kim olduğunu tam hatırlayamayacağım, bir rakamı yanlış söyledi, onu burada düzeltmek istiyorum. Bugün kamuda çalışan kadın oranı yüzde 41’dir. Birkaç kalem de burada kamuda çalışanlarla ilgili verileri vermek istiyorum. Mesela, bugün kamuda, hâkimlerin içinde kadın oranı yüzde 46’dır. Sağlık sektöründe kamuda çalışanların içinde kadın oranı yüzde 56’dır. Bununla beraber tüm avukatların içinde kadın avukat oranı yüzde 46’dır. Bunları da buradan ifade etmek... Tabii, sadece kamu istihdamı değil kadını iş gücü piyasasında, çalışma hayatında güçlendirdiğimiz. Bugün KOSGEB’den destek alan, girişimcilik desteklerini alanların yüzde 44’ü kadındır. Yine İŞKUR’un farklı programları var, vaktim azaldı tek tek girmeyeceğim onlara; işte meslek edindirme programları var, işbaşı eğitim programları var, tek tek bakabilirsiniz bunlara. Bunlardan faydalananların -tamamı için söylüyorum, 4 ayrı programın ortalamasını aldım- içinde kadın faydalancı oranı yüzde 53’ü aşmıştır. Bakın, İŞKUR, KOSGEB, kamu çalışma hayatından bahsediyorum.

Şimdi, bütün bunlar varken, hatırlayın, İstanbul Büyükşehir Belediye seçimleri, 1994’te Sayın Cumhurbaşkanımız Belediye Başkanı olduğunda birileri çıktı “Kadınlar ile erkeklerin otobüslerini ayıracaklar.” dedi. Sonra, 28 Şubat sürecinde kız çocuklarını ikna odalarında korkutmaya kalktılar. Ne yazık ki muhalefetin, kadınları ve kadın üzerinden bir korkutma politika yaklaşımı var. Son seçimlerde de hatırlayın, genç muhafazakâr kadınları korkutmak üzerinden gitti.

Bakın, rakamlar ortada, eğitim rakamları ortada, istihdam rakamları ortada, girişimcilik rakamları ortada, İŞKUR rakamları ortada; bütün bunlar varken kadınları korkutarak, kadınların üzerinden bir korku politikası yaparak politika yapma dönemini biz tarihe gömdük ya. Korkutamazsınız bu kadınları, hiçbir şeyle korkutamazsınız.

AYLİN YAMAN (Ankara) – Biz yapmıyoruz.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Kadınlarımız mesela korkmadan sokağa çıkamıyor şu anda.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Kadınlar korkmaz bir şekilde hem eğitim alıyorlar hem çalışma hayatında yer alıyorlar hem de karar alma mekanizmasında.

Bakın, karar alma mekanizması dedik; ya, bu ülkede önemli bir kazanımdır. 1935'te seçme ve seçilme hakkı elde edişi kadınların ve 1935'teki ilk Parlamentoda 18 milletvekiliyle kadın milletvekili oranı 4,1'dir. Ya, Allah aşkına ya, Allah aşkına, 2002 seçimlerine kadar bu 4,1; 0,1 puan dahi artmaz mı ya, 0,1 puan dahi artmaz mı? Artmadı ve ilk defa 2002 seçimlerinde bu oran aşıldı ve her seçimde bu kademeli olarak arttı ve bugün yüzde 20 oldu; bu da AK PARTİ'nin başarısıdır. Görmek istemerseniz de AK PARTİ'nin başarısıdır, Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın kadınlarla siyaset yapma, yol yürütme gayretinin bir sonucudur, kararlılığının bir sonucudur.

Diğer taraftan şunu da ifade etmek isterim: Bizim bir büyük Türkiye idealimiz var, bütün bunları bunun için söylüyorum.

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) – Evet, kadının olmadığı bir Türkiye ideali.

RESUL KURT (Adıyaman) – Dinlemeyi öğren önce.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Lütfen, söz atmayın.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Bu ülke büyüyecek, bu ülke ayağına prangalar vurmaya çalışanlara rağmen büyüyecek, bu ülke dünyanın en güçlü ekonomilerinden biri olacak birileri ayağına pranga vurmaya çalışsa da bu mutlaka kadın ve erkek birlikte olacak, kadın emeğiyle olacak, kadın ve erkek omuz omuza olacak. Siz isterseniz de olacak istemerseniz de olacak, bunun altını özellikle çizmek istiyorum.

Son kalan birkaç dakikamda da özellikle kadına yönelik şiddetle mücadeleyle ilgili birkaç hususa değinmek istiyorum. Tabii, eğitim verilerini söylerken -kayda geçsin, bilmeyenler için de öğrenme fırsatı olur diye düşünüyorum- kadın yoksulluğuyla mücadele için de en önemli konu eğitimidir. Bakın, bugün üniversite mezunu kadınların istihdam edilme oranı yüzde 67'nin üzerindedir. Onun için, dün eğitime pranga vuranlar, dün eğitimin önünde kapıları kapatanlar bugün hiç kadın hakları falan diye havanda su dövmesinler. Ayinesi iştir kişinin... Bunu bu kadar net ifade...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) – Genç işsizlik rekoru bu ülkede son beş yıldır...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Dinlemeyi öğrenelim, dinlemek erdemdir.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – İşinize gelmediği için insicamı bozmaya çalışıyorsunuz, işinize gelmiyor çünkü doğruları duymak. Bir daha bir daha anlatacağım, siz öğrenene kadar tekrar tekrar anlatacağım.

Gelelim kadına yönelik şiddetle mücadele konusuna. Biz bu konuda son derece kararlıyız. Bakın, bu niye önemli? Anayasa'nın eşitlik ilkesini, kadın-erkek eşitlik ilkesini biz getirdik ya, Anayasa'ya bizim dönemimize geldi. Medeni Kanun'daki eşitlik ilkesini de biz getirdik ve kadına yönelik şiddetle mücadeledeki en kapsamlı kanunu da biz çıkardık ve ben o kanun yapım sürecinde kamuda görev alan birisiyim, bütün kanun yapım sürecinin tanığıyım; STK'ler dâhil, bürokrasi dâhil, akademisyenler dâhil yapılan onlarca toplantının tanığıyım. Onun için öyle dışarıdan dışarıdan konuşmayın.

Gelelim ikinci bir konuya. Bu konu da özellikle...

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) – Ya, biz de bu ülkenin vatandaşıyız, biz de.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Dışarıdan konuşuyorsunuz çünkü ezber konuşuyorsunuz, ezber konuşuyorsunuz.

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) – Bence siz ezber konuşuyorsunuz.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Keşir, siz konuşmanıza devam edin.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – En köklü kanunu AK PARTİ iktidarında çıkmıştır. Bakın, bunu niye söylüyorsunuz? Ya, kadına yönelik şiddet kanunda tanımlı değildi AK PARTİ iktidarına kadar. Tanımı olmayan bir suç olamaz Ceza Kanunu'nda. İçinizde hukukçular var, suç tanımlanmadığında ceza

veremezsiniz ve AK PARTİ 2005 yılında çıkardığı köklü Türk Ceza Kanunu'yla kadına yönelik şiddeti suç olarak tanımladı, bunu AK PARTİ yaptı. İkincisi, cinsel saldırı fiili suç olarak tanımlı değildi Türk Ceza Kanunu'nda, bunu da AK PARTİ yaptı. Tabii, işinize gelmediği için bunları duymak istemeyebilirsiniz, bunu anlıyorum.

Diğer taraftan, kadına yönelik şiddetle mücadelede pek çok mekanizmayı hayata geçirdik yasayla beraber. Şiddet önleme merkezleri, KADES...

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) – İstanbul Sözleşmesi'nden niye vazgeçtiniz o zaman?

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Sayın Bakan onlara değindi, tekrara girmek istemiyorum ama şunu söylemem lazım: Az önceki hatiplerden birisi bir şeyi daha yanlış söyledi ezber konuştuğu için “Bütün dünyada en yüksek kadına şiddet verisi oranı oransal olarak Türkiye’de.” dedi. Bakın, Birleşmiş Milletlerin verileri burada, merak ederseniz açar bakarsınız; Amerika, Avrupa, Asya, Afrika dâhil en düşük oran Türkiye’de, bir tane dahi olmasın. Bakın, ben insan haklarını oranlar üzerinden tanımlamaya da karşıyım ama bir tane bile olmasın ama ne olur... Birleşmiş Milletler verileri bunlar, sizin elinize tutuşturulan veriler değil, Birleşmiş Milletler verileri bunlar. Diğer taraftan...

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) – Biz tutuşturmuyoruz...

AYŞE KEŞİR (Düzce) – İşinize gelmeyince dinlemek istemezsiniz.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Keşir, lütfen...

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) – Emniyet müdürleriniz açıklama yaptı, Adalet Bakanınız açıklıyor, kaç tane...

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Diğer taraftan şunu da ifade etmek isterim: Az önce bazı kurumlar üzerinden ya da iktidar üzerinden, siyaset üzerinden Kürt karşıtlığı ifadeleri kullanıldı. Bunu, Sayın Başkan da orada söz aldı... Bu şekilde fişlemelere ve ırkçı yaklaşımlara karşı olduğumu özellikle ifade etmek isterim. Eğer Kürt kadınlarının, Kürt kız çocuklarının ölümünü gerçekten dert ediyorsanız bunlara da karşı olursunuz. Bakın, Birleşmiş Milletler raporları var burada. 13-15 yaşındaki kız çocuklarının nasıl zorla silahlandırıldığı, nasıl zorla dağa kaçırıldığı, nasıl tecavüze uğrandığı, nasıl kandırıldığı, pek çok örnek ama bunları kınayamazsınız.

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) – Meral Akşener de açıkladı polis müdürlerinin genç kadınları nasıl otellerde çalıştırıldığını.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Çünkü siz Kürt çocuklarını ve kız çocuklarını araçsallaştırıyorsunuz. Kürt kız çocuklarını... (HEDEP sıralarından laf atmalar, güdültüler)

RESUL KURT (Adıyaman) – Dinlemeyi öğrenin.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – İşinize gelmeyince dinlemezsiniz, işinize gelmez. İşinize gelmez çünkü siz sırtınızı bunlara dayadınız, onun için işinize gelmez. Sırtınızı buraya dayadığınız için bunları dinlemek işinize gelmez.

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) – Öyle Kürt düşmanlığı yaparak politika üretemezsiniz.

MEVLÜT KARAKAYA (Ankara) – Hadi bir kınayın!

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Bunları dinlemek işinize gelmez.

Bakın, bir sürü örnek var burada, bir sürü ifade var, beyan var. İsmi vermiyorum, E.C. “Beni ilk defa götürdükleri yer Van’daki HDP binasıydı. Daha önce oraya hiç gitmemiştim, sonra orada konuştuğum 2 kadın beni alarak bir başka adamın yanına götürdü ve dağa götürdüler.” diyor. Yine bir başka kadın, B.E. “Örgüt gerçekten bataklik, girince çıkamıyorsun, vaatleri büyük ama örgüt insanların ölümünden başka bir şey vadetmiyor.” diyor; bunları diyenler hep kadın. Eğer Kürt Yezidi

kız çocuklarını şu kadar düşünüyor olsaydınız bunlarla ilgili bugüne kadar bir tek cümleliz olurdu, bir tek cümleliz. Kadına şiddet sadece ev içi şiddetle olmuyor, bugün zorla çatışmaya sürüklenen kadınlar, zorla silahlandırılan kız çocukları; oran ve sayı olarak en yüksek kadın ölümü, kadın cinayeti orada ama bunlar için ağzınızı açamazsınız çünkü bunlar için talimat almıyorsunuz, ağzınızı açamazsınız; özellikle bunu buradan kayda geçirmek istiyorum.

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) – Biz Soylu'nun projeleri olarak çok... Deniz Poyraz katledildiğinde niye...

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Sırtınızı dayadığımız kurum bunlar, sırtınızı dayadığımız yerler.

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) – HDP binasının önünde katledildi, kapının önünde polis vardı.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Hiç konuşmayın. İşinize gelmediği için...

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) – Sizin polisleriniz korumadı Deniz Poyraz'ı.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Bağırınca haklı olmuyorsun, bağırınca haklı olmuyorsun, bağırınca hiç haklı olmuyorsun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri...

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) – Soylu projeleri burada.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – İşine gelmiyor, hepsini belgeli konuştum, hepsini rakamlarla konuştum.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Ne oldu arkadaşlar; neye itiraz ediyorsunuz, ne yanlış var burada?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, böyle anlaşılamayız ama lütfen sükûneti tesis edelim.

Sayın Hatip, siz devam edin.

Buyurun lütfen.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Birleşmiş Milletlerin rakamlarına bakın. Ben sizin gibi gazete kupürüyle konuşmuyorum, ben uluslararası örgütün raporlarıyla konuşuyorum. Açın Birleşmiş Milletler raporlarına bakın, orada ne kadar çok Kürt kadınının, Kürt çocuğunun Suriye'de dağa kaçırıldığına, Kandil'e kaçırıldığına bakın; ondan sonra kadına yönelik şiddeti ne kadar araçsallaştırdığınızı, tüm kamuoyu biliyor, umarım, siz de fark edersiniz.

Sayın Başkan, daha notlarımız vardı ama süremi aşmamak adına sözlerimi burada nihayetlendiriyorum.

Bütçenin hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi Komisyon üyesi diğer milletvekillerinin söz taleplerini karşılamaya başlayacağız.

Sayın Gülcan Kaçmaz Sayyığit, Sayın İsmail Faruk Aksu, Sayın Ahmet Vehbi Bakırloğlu, sonrasında Sayın Orhan Erdem ve bu şekilde devam edeceğiz. Aradan sonra tekrar milletvekillerimizle devam edeceğiz.

Değerli milletvekilleri, saat 13.30 gibi araya gireceğiz.

Süreniz on dakikadır.

Buyurun lütfen.

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT (Van) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, milletvekilleri, değerli basın emekçileri ve salon içerisinde çalışan emekçi arkadaşlar; hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Kadınlar, çocuklar, engelliler başta olmak üzere toplumun geniş bir alanını kapsayan önemli bir Bakanlığın bütçesini bugün görüşüyoruz. Birçok sorun alanına yönelik partimizin eleştirileri ve tutumu arkadaşlarımız tarafından gün boyunca zaten dile getirilecek, bu nedenle ben daha spesifik konular üzerinden fikirlerimizi paylaşmak istiyorum.

Sayın Bakan, Kabinenin tek kadın bakanısınız, dolayısıyla bir kadın olarak doğru politikalarla başarılı olmanızı da açıkçası çok isterim ama kabul etmek gerekir ki iktidarın yürüttüğü merkezi politikalara rağmen ne kadar özgünlüğünüzü yansıtabilirsiniz o konuda da emin değilim. Çünkü tek başına “aile” denilerek açıklanmayacak, çözüm üretilmesi kolay olmayan bir durumla da karşı karşıyayız. Tabii, sadece Türkiye’de de değil, tüm dünyada kadınlar için yaşam zorlu bir süreçten geçiyor. Dünyanın farklı köşelerinde yükselen aşırı sağcı popülizm ve kapitalist dinamiklerle birlikte kadınlara ve toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik saldırılar her geçen gün artıyor maalesef. Bununla sadece katledilen veya istismar edilen kadın sayısı artmıyor, yaşanan vakalarda şiddetin daha da pervasızlaşarak açık hâle geldiğini hep birlikte görüyoruz. Özellikle eril tahakkümün yalnızca özel alanda değil, dışarıda ve kamusal alanda da bu süreçte yaygınlaştığını gözlemleyebiliyoruz.

Sayın Bakan, tam da bu sebeple, kadınlar yalnızca Bakanlığınızın birer dekoru olmamalı, politika yapımında birer özne olarak kabul edilmelidir. Kadınların bir özne olarak kabul edildiği bir bütçe de görmek isteriz açıkçası ama ortada ciddi bir kadın bütçesi yok maalesef. Bakanlığınızın toplam bütçe içerisindeki payına baktığımızda, toplam bütçede faize ayrılan paya göre değerlendirdiğimizde bunun açık olduğunu görebiliyoruz.

Bu ülkede tek bir kadın gerçekliği yok Sayın Bakan; KHK’yle ihraç edilen kadınlar var, mevsimlik işçi kadınlar var, Kürt kadınlar var, Roman kadınlar var, engelli kadınlar var, tekstil atölyelerinde çalışan kadınlar var, göçmen kadınlar var yani var da var. Bu listeyi uzatabiliriz ama bunlara tatmin edici çözümler üretebilecek bir bütçe yok maalesef ortada.

Elbette aile önemli, bunu asla yok saymıyorum ben de ama kadınlarla ilgili sorunları ve talepleri tek başına “aile” kavramı içerisinde tartışmak kadının birey ve özne olma idealiyle açıkçası örtüşmüyor. Dolayısıyla yalnızca Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı değişmiş olmasın, aynı zamanda bir perspektif de değişmiş olsun isteriz sizin gelişinizle beraber.

Sayın Bakan, bildiğiniz üzere 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü. Uluslararası düzeyde kabul edilen bir gün. Kadına karşı şiddetin arttığı, emek sömürsünün yaygınlaştığı, kadın kazanımlarının iktidarın tek bir imzasıyla ortadan kaldırıldığı, cezaevlerinin kadın siyasetçilerle dolduğu bir süreçten geçiyoruz. Dolayısıyla, Türkiye’de kadınlar gönül rahatlığıyla 25 Kasım’a gidemiyor çünkü insanlara direnmek dışında, mücadele dışında bir çare bırakmıyorsunuz. Bakın, geçen yıl 25 Kasım’da yürüdüklerinde şiddete maruz kaldı kadınlar ve gözaltına alındılar. Bu yıl da yine 20 Kasım’da birçok kadın siyasetçinin tutulduğu Sincan Cezaevinin önünde HEDEP Kadın Meclisimiz “Vazgeçmiyoruz. Her yerdeyiz.” şiarıyla kampanya başlattı. Türkiyeli tüm kadınlarla birlikte, her yerde kadınlar renkleriyle, zılgılarıyla, sloganlarıyla alanlarda olacak. Sizin de sokağın sesine kulak vermeniz gerekiyor Sayın Bakan çünkü size hakikati söyleyecek olan sokaktır. Bu itibarla, 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Günü’ne giderken Jina Mahsa Amini şahsında katledilen tüm kadınları da saygıyla anıyorum.

Sayın Bakan, ülkenin bir bölümünde Kürtlerin yaşadığı kentlerde bir kayyum uygulaması var, siz de biliyorsunuzdur. Merak ediyorum, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, kayyumların kadın düşmanı uygulamaları üzerinde bir çalışma yaptı mı? Çünkü 2016 ile 2019 yılları arasında DBP ve 2019 ile 2024 yılları arasında HDP belediyelerine atanan kayyumlar âdeta kadın belediyciliği modelimize savaş açtılar. Buna karşı hiç değilse kadın perspektifinden bakarak ses çıkardığımızı açıkçası duymadık.

Hâl böyleyken, Bakanlığınızın Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı hazırlamasının bir anlamı olamaz. Burada ana başlıklardan bir tanesi de karar alma mekanizmalarına katılım şeklinde karşımıza çıkıyor. Yerel yönetimlerden siyasetteki temsile değin birçok şeyden bahsedilmiş burada ama AKP iktidarının politikalarına bakıldığında yazılan ile yapılan maalesef birbirini tutmuyor. Bakın, Mecliste her dönem kadın temsiliyeti en yüksek oranda olan parti biziz. 28'inci Dönemde de Mecliste yüzde 47'yle en yüksek kadın temsiliyeti olan parti yine HEDEP'tir. Partimizde eş başkanlık sistemi var, eş başkanlık modelimiz var; bunu yerelde de uygulayan bir model geliştirdik. Çünkü kadınların siyasete ve kamusal alana aktif biçimde dâhil olmasını politik hattımızın ana unsuru olarak görüyoruz. Bu amaçla partimizin yerel yönetimler anlayışıyla neler yaptığımıza da değinmek istiyorum. Belediyelerimiz toplumsal cinsiyete dayalı bütçelemeyi esas almıştır daima. Birçok belediyemizde kadın kooperatifleri ve kadın semt pazarları inşa edilerek kadın istihdamına katkı sunuldu. Yine, kadın dostu kentler amaçlanarak Jin-Kart tarzı uygulamalar başlatılırken kadın yaşamını kolaylaştırmak için Tandır Evleri Projeleri geliştirildi. Erkek şiddetine karşı "Alo Şiddet Hattı" kuruldu, kadınların sığınabileceği evler açıldı. Her şey bir tarafa kadınların belediye meclislerinde güçlü temsili sağlandı, belediye eş başkanlığı mekanizmasıyla karar alma süreçlerine katılımlarının yolu açıldı.

Sayın Bakan, eğer Kadının Güçlenmesi Stratejisi Belgesi istiyorsanız bizce bunlara bakmanız yeterli, çünkü belediyelerimize atanan kayyumlar Kürt karşıtlığının yanında tamamen kadın düşmanlığının rafine bir tezahürü olarak karşımıza çıktı. Rafine kayyum darbesinin yerel demokraside yarattığı tahribat elbette çok büyük, zamanım elverdiğince açıklamak istiyorum burada. Bakın, 2019 öncesinde 95 belediyemize kayyum atandı, 2019 yerel seçimlerinde halkımız kayyumları tekrar bertaraf etti ama hiçbir hukuki gerekçe olmadan devlet gücüyle 48 belediyemiz yine kayyumlar eliyle ipotek edildi. Kayyum atayamadıklarında da KHK'li diye mazbata vermediler, bunlardan bir tanesi de benim; Van'ın Edremit ilçesinde yüzde 53,8 oyla seçilen biriyim ben ama ne yaptı iktidarınız? Belediyeyi hiçbir hukuk tanımadan AKP'li adaya verdi. İktidarın zulmü bununla da bitmedi, en az 21 kadın belediye eş başkanımızı tutukladı. Kadınları bu şekilde karar alma süreçlerinden uzaklaştırarak mı kadının güçlenmesini sağlayacaksınız?

Kayyumların ilk icraatı belediyelerde sözleşmeli işçi ve memur olarak çalışan onlarca kadının işine son vermek oldu Sayın Bakan çünkü yaşamın toplumsallaşmasına hizmet eden mor satış kabinleri, kadın kooperatifleri, kreş, yaşlı ve hasta bakımevleri, ucuz yemek merkezleri ve çamaşırhaneler kapatıldı; Sitiya Zin Kadın Danışmanlık, Kadın Yaşam, Meya Kadın, Çiçek Kadın, Peljin Kadın, Rewşen Kadın, Amida Kadın Danışmanlık gibi merkezler başta olmak üzere kadın politikaları daire başkanlıkları ve kadın politikaları müdürlükleri, kadın özgür yaşam evleri, kadın kooperatifleri, kadın sığınma evleri, kadın merkezleri ve kadın sorunlarını araştırma merkezleri ortadan kaldırıldı iktidarınız eliyle. Acaba, Hükümetinizin kadını cepheden hedef alan kayyum icraatları Bakanlığınızın strateji belgesi ve eylem planıyla uyuyor mu?

Sayın Bakan, kayyum garabeti burada bitmiyor maalesef. Bazı yerlerde kadın politikaları müdürlükleri ortadan kaldırılınca aynı işlevle faaliyet yürüten müdürlüklere erkek müdürler atandı; mesela, Mardin Belediyesi kadın daire başkanı görevden alındı, ihraç edildi, yerine tabii ki bir erkek müdür ikame edildi. Aynı şekilde, Batman Belediyesi Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğüne ilk olarak bir erkek müdür atandı ama kamuoyu tepkisiyle bundan vazgeçildi, bunların yanında kadın merkezlerine başvuran kadınların dosyalarına da keyfi bir biçimde el konuldu. Kadınların adlarını taşıyan birçok parkın, kent meydanının adları değiştirildi, kadın çalışmaları için kullanılan birçok bina iktidara yakın çevrelere tahsis edildi. Ortada kadın kazanımlarına pervasızca çökme durumu maalesef söz konusu.

Zamanım bittiği için ancak bu kadarını anlatabildim ama bu politikalar anlata anlata bitmez günlerce. Eğer Bakanlığınızın bir kadın derdi varsa bunları soruşturmasını tavsiye ediyorum.

Son söz olarak da şunu söylemek istiyorum Sayın Bakan: 25 Kasım, erkek aklının teslim aldığı söylem ve pratiklerinize rağmen bir mücadele günüdür. Ülkenin bütün kadınları olarak kadın düşmanı her türlü politikalarınıza karşı sesimizi çıkarmak için vazgeçmiyoruz, her yerdeyiz diyorum.

Teşekkür ederim.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARİ (Devam)

3.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Van Milletvekili Gülcan Kaçmaz Sayyigit'in Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, Sayın Sayyigit'in bazı ifadelerinden dolayı, "kadın düşmanlığı" "Kürt karşıtlığı" ifadelerinden dolayı Anayasa'nın 10'uncu maddesini hatırlatmak durumundayım: "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir." Dolayısıyla her kurum ve herkes buna uygun şekilde hareket etmek durumundadır.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Aksu, buyurun lütfen.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Sayın Bakanım, sayın milletvekilleri, değerli Bakan Yardımcıları, bürokratlar, basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bakanlık olarak ailenin ve toplumsal değerlerimizin korunması ve geliştirilmesine yönelik bütüncül ve adil sosyal hizmet modelleri uyguluyor, kadın, çocuk ve yaşlılarımıza, şehit yakınlarımıza, gazilerimize, engellilerimize, muhtaçlarımıza devletimizin şefkatini göstererek önemli bir hizmet yapıyorsunuz. Bu hayırlı hizmetleriniz ve kapsamlı sunumunuz için teşekkür ediyorum.

Bütçeden -Bakanlığımız bütçesi de dâhil- sosyal yardımlara ayrılan 334,4 milyar kaynağın 2024'te toplamda 497 milyar liraya yükseltilmesi öngörülmektedir. 2024 bütçesinin yüzde 4,5'ini oluşturan sosyal yardımların gayrisafi yurt içi hasılaya oranının da yüzde 1,2 olması tahmin edilmektedir. İftiharla söylenebilir ki ülkemizde ihtiyaca yönelik geliştirilmiş sosyal yardım programlarıyla hiç kimseyi sahipsiz bırakmayacak bir sosyal destek sistemi bulunmaktadır. Küresel ölçekte yaşanan krizlerin yol açtığı sıkıntılı ve asrın felaketi deprem sonrası sürecin başarılı bir şekilde yönetilmesinde Türkiye'nin güçlü sağlık ve sosyal güvenlik altyapısı ile sosyal koruma sisteminin etkili ve belirleyici olduğu açıktır. Aynı zamanda, toplumsal dayanışma anlayışımızın, millî ve manevi değerlerimizin yaşatılması da benzeri sorunların aşılmasında önemli bir paya sahiptir.

Bu değerlerin korunması, yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarılmasında, millî bütünlüğün ve dayanışmanın pekiştirilmesinde, sosyal düzenin güçlü bir şekilde oluşmasında ise toplumun temel taşı olan aile önemli bir role sahiptir. Aile kurumunu ve aile bütünlüğünü koruyucu politikaların geliştirilmesi, kadınlarımızın aile içindeki konumunun güçlendirilmesi, aileyi ve sosyal fonksiyonlarını zayıflatıcı unsurların ortadan kaldırılması için çok yönlü ve çok boyutlu bir mücadele gerekmektedir.

Bu doğrultuda, istihdam imkânı geliştirilerek her ailenin yeterli ve sürekli bir gelire sahip olması sağlanmalı, işsiz her aileden bir kişiye iş bulunmalı, çalışamayacak durumda olanlar sosyal korumadan yararlanmalıdır. Öngörülen asgari gelirin altında gelir elde eden aileler asgari gelir desteği kapsamına alınmalı ve bu çerçevede düzenli destek sağlanmalıdır.

Son yıllarda, ülkemizde kadın istihdamında hızlı, önemli bir artış olmakla birlikte hâlen istihdam ve iş gücüne katılım oranları düşüktür. 2022 yılında kadın istihdam oranı yüzde 30,4; erkek istihdam oranı yüzde 65; kadın işsizlik oranı yüzde 13,4; erkek işsizlik oranı ise yüzde 8,9 olarak gerçekleşmiştir. Yine aynı dönemde, kadınların iş gücüne katılım oranı yüzde 35,1; erkeklerin iş gücüne katılım oranı ise yüzde 71,4 olmuştur. Bunun yanında, Bakanlığımızca teşvik edilen, kadın emeğini destekleyen “Güçlü Kadınlar” gibi programlar birçok kadını motive etmiştir. Tarihin her döneminde üstlendikleri sorumlulukları feragat simgesi bir anlayışla yerine getiren kadınların ekonomik ve sosyal açıdan güçlenmesi, iş hayatında, karar alma mekanizmalarında daha fazla rol almaları, kalkınmaya olumlu etkisinin yanında, gelecek nesillerin sağlıklı bir şekilde yetiştirilmesine, aile ve toplumsal yapının sağlam temeller üzerinde yükselmesine daha fazla katkıda bulunacaktır.

Yaşadığımız asrın felaketi depremden en çok etkilenenler arasında kadın ve çocuklar yer almıştır. Bakanlığınız tarafından 11 bini aşkın personelle yaklaşık 2 milyon depremedeye psikososyal destek hizmeti sunulurken kadın ve çocuklara yönelik yardım ve destek çalışmalarına ağırlık verilmiş, deprem sonrası bölgedeki kadınların geçim kaynaklarının geliştirilmesi için çeşitli program ve projeler de kamu, özel sektör, sivil toplum ve uluslararası kuruluşların iş birliğiyle hayata geçirilmiştir. Bunlar için teşekkür ediyoruz. Cumhurbaşkanlığı yıllık programında vurgulandığı gibi bu destek hizmetlerinin etkinliğinin artırılması için sürekliliğinin sağlanması, ayrıca, özellikle, kırsalda yaşayan kadınları da kapsamaması önem arz etmektedir.

Milliyetçi Hareket Partisi olarak kadın ve erkeğe eşit fırsatların sunulduğu, kadına saygının ön planda olduğu bir yaklaşımı öngörüyoruz. Kadına yönelik şiddetle mücadelenin ilgili kurumlar ve sosyal taraflarla iş birliği içinde kararlılıkla sürdürülmesi önem arz etmektedir. Kuşkusuz -sunumunuzda da belirttiniz- hem önleyici hem de olaya müdahale anlamında etkili tedbirler devreye konularak devletimizce bu meseleye sıfır toleransla yaklaşılmaktadır. Önemli insan hakkı ihlallerinden biri olan ve toplumsal huzuru bozan kadına yönelik şiddetin bütünüyle önüne geçilmesi için lazım gelen önleyici tedbirler el birliğiyle mutlaka tesis edilmeli, bu amaçla kapasite güçlendirilmelidir. Parti olarak Türkiye Büyük Millet Meclisine sunduğumuz ruh sağlığı kanun teklifinin de yasalaşmasının bu anlamda önemli katkı sağlayacağını değerlendiriyoruz.

Kız çocuklarımızın okullaşması ve eğitimlerini sürdürerek meslek sahibi olmaları, istihdam imkânlarının artırılması için etkin politikalar geliştirilmeye devam edilmeli, kadınların sigortalılık öncesi doğumları için borçlanma imkânı getirilmelidir. Çocuğun yüksek yararının temel ilke olarak benimsendiği ve devlet tarafından her açıdan güvence altına alındığı, çocuklarımızın sağlığını ve esenliğini önemseyen, gelişimini ve potansiyelini destekleyen millî bir politika oluşturulmasını hedefliyoruz.

Ülkemiz nüfusunun 2020 yılı sonu itibarıyla yüzde 26,5’ini 0-17 yaş grubundaki çocuklar oluşturmaktadır. AB ülkeleri ortalaması olan yüzde 18,1’le karşılaştırıldığında, ülkemiz, AB ülkeleri içinde çocuk nüfus oranı en yüksek olan ülke konumundadır. Depremin ardından yakınlarına ulaşamayan, kimliksiz olan, ve/veya kendini ifade edemeyen ve hastanelerde tedavisi devam eden çocukların takip edilerek Bakanlığın çocuk bakım kuruluşlarında korunma ve bakım altına alınması memnuniyet verici olmuştur. Çocukların şiddet, istismar içeren madde bağımlılığını ve sigara

kullanımını özendiren yazılı, görsel ve internet ortamındaki her türlü zararlı yayınlara karşı korunması, ailelerin medya okuryazarlığı ve internetin doğru kullanımı konusunda bilinçlendirilmesi çocukların hayata hazırlanması bakımından önem arz etmektedir.

Çocuk istismarının önemli bir alanı da başta PKK olmak üzere FETÖ, IŞİD ve benzeri terör örgütlerinin yaptığı istismarlardır. Terörle mücadelede elde edilen başarılar sayesinde terör örgütlerine katılım azalsa da başta ailelerin, toplumsal aktörlerin katkısı, ekonomik ve sosyal gelişimle beraber, inşallah, bunun kökü tamamen kazınacaktır.

Milliyetçi Hareket Partisi, şehitlerimizin emaneti olan şehit yakınlarımızın ve gazilerimizin her zaman ve her şart altında yanındadır. Kamudaki istihdam hakkı başta olmak üzere elektrik ve su ücretlerinde indirim, ücretsiz ulaşım, psikososyal destek hizmetleri gibi birçok destek ve imkân devletimizce gazilerimize ve şehit yakınlarına sağlanmaktadır. Bu kapsamda, şehit yakınlarının 1 olan istihdam hakkı 2'ye çıkarılmış, gazi ve gazi yakınları gibi vazife malulü ve sivil terör mağdurlarının malullerine de 1 istihdam hakkı getirilmiştir. Ayrıca, muharip gazilere ödenen şeref aylığının, geliri olsun ya da olmasın, tüm gazilere aynı şekilde ödenmesi de sağlanmıştır. Bununla birlikte, şehit yetimlerinin tamamına iş hakkı verilmesi, bunların meslek becerisine göre uygun hizmet sınıflarında ya da genel idare hizmetleri sınıfında istihdamlarının sağlanması, şehit anne ve babalarından aldıkları maaşın artırılması, terörle mücadelede yaralanıp gazi ve malul sayılmayanların mağduriyetlerinin giderilerek "gazilik" ünvanı ve istihdam hakkı verilmesi, gazilere ikinci istihdam hakkı sağlanması, ayrıca ÖTV'siz araç gibi beklentilerin de karşılanması gerekmektedir.

Şehitlik ve gazilik ile vatana üstün hizmette bulunanlarla ilgili sosyal güvenlik sistemine ilişkin olanlar dışında müstakil bir kanuni düzenleme yapılması gerektiğini düşünüyoruz. Bunların sorunlarını yakından takip etmek ve gerekli düzenlemelerin yapılmasını sağlamak üzere Türkiye Büyük Millet Meclisinde bir ihtisas komisyonu oluşturulmasının da yerinde olacağını değerlendiriyoruz.

Engellilerimizi mağdur ve meşgul eden pürüzleri kaldırmak sadece Bakanlığın değil kuşkusuz hepimizin görevidir. Engelsiz bir Türkiye, engelsiz bir toplum, engelsiz bir gelecek için sorumluluk şuuru, empati kültürü, dayanışma ve yardımlaşma duygusu her daim canlı tutulmalıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun lütfen.

Bir dakika ekliyorum sürenize.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Engelli bireylerin eğitime katılımının artırılması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması için erken dönem eğitime ağırlık verilmesi önem taşımaktadır. Sunumunuzda da belirttiğiniz gibi, engelli istihdamına önem veriyorsunuz ve yeni atama müjdesini de bu vesileyle verdiniz, size teşekkür ediyoruz. Bu arada, hâlen engelli kotalarının hem özel sektörde hem de kamuda doluluk oranı nedir, onu da söylerseniz memnun oluruz. Kamu ve özel sektör istihdamı yanında, Bakanlığımız koordinasyonunda gerçekleştirilecek sosyal sorumluluk projeleri kapsamında -süreklili olmasa bile- engellilerin çalışmasını sağlamak onlar için önemli bir motivasyon, mesleğe hazırlama, sosyalleşme vasıtası olacaktır diye düşünüyoruz.

Son olarak, nüfusumuzun içindeki oranı giderek artan yaşlı nüfusa yönelik hizmet alanının genişletilmesi ve kalitesinin artırılması...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Aksu, mikrofonunuzu açıyorum, tamamlayın sözlerinizi.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – ...yaşlılara dönük politikaların onların yaşlılık şartlarını hazırlayan, gençlik ve aktif çalışma dönemlerini de kapsayacak şekilde olması sağlanmalıdır.

Türkiye, Anayasa'nın sosyal devlet olma ilkesinin gereğini layığıyla yerine getirmeye çalışan bir devlettir. Milletimizin her ferdine insanca yaşayacağı bir hayat standardının sunulması; muhtaç, güçsüz ve ihtiyaç sahiplerine de bu standartları eriştirecek desteklerin sağlanması, aynı zamanda millî, insani ve İslami bir görevdir.

Bu yönde gösterdiğiniz gayret için tekrar teşekkür ediyor, bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi de Sayın Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu, buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, hoş geldiniz. Biliyorsunuz, ülkemizdeki şu an için yaşlı nüfusun, 65 yaş üstü nüfusun oranı yüzde 10; dünya ortalamasını yakaladık. Artık yaşlanan bir ülkeyiz, hızla yaşlanan bir ülkeyiz. Öyle ki Fransa'nın yüzde 10 yaşlı nüfusunun yüzde 25'e çıkması yüz elli yıl sürmüşken ülkemizde bu kırk yılda olacak yani son derece hızlı bir şekilde yaşlanıyoruz. Burada demin arkanızdaki bürokratları sayarken de Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğünden bahsettiniz. Biz, geçen dönemde, 27'nci Dönemde yaşlılarla alakalı bir araştırma komisyonu kurulmuştu, orada görev almıştık; orada, yaşlı yurttaşlarımızın bu "Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü" ismine bir itirazları vardı yani yaşlılık bir engel değildir, esasında ayrı ayrı değerlendirilmesi lazım; onu ben hatırlatmak istedim. Yani bu isme bir itirazları var, ayrı değerlendirilmesi lazım.

Şu anda nüfusumuzun yüzde 10'u 65 yaş üstü, 2030 yılında bu rakam yüzde 12,9'a çıkacak, 2040 yılında da yüzde 16,3'e çıkacak. Şimdi, tabii, bu da beraberinde yeni politikaları, yeni yatırımları gerektiriyor. TÜİK'in bir araştırması var, Türkiye Aile Yapısı Araştırması; 2006, 2016 ve 2021 yıllarında yapılan bir araştırma. 2006 yılında Türk halkına örnekleme soruyorlar "Kendinize bakamayacak kadar yaşlandığınızda yaşam tercihiniz ne olacak?" diye. 2006 yılındaki sorulan deneklerin yüzde 9,3'ü huzurevinde kalmak istediğini belirtmiş, çocuklarının yanında kalmak istediğini belirten yüzde 55, "Evimde bakım hizmeti almak istiyorum." diyen yüzde 17,8. Sene 2021, aynı soru gene Türk halkına soruluyor, bu sefer "Huzurevinde kalmak istiyorum." diyenlerin oranı yüzde 15'e çıkıyor yani yüzde 9,3'ten yüzde 15'e çıkıyor. Burada esas artış "Evimde bakım hizmeti almak isterim." diyenlerin oranı; yüzde 30,7'ye çıkıyor yani çok ciddi artışlar var.

Mesela, "Huzurevinde kalmak istiyorum." diyenlerin oranı İstanbul'da yüzde 18, Ankara'da yüzde 21, İzmir'de yüzde 25,7. Önümüzdeki süreçte özellikle Ege Bölgesi'nde, Marmara Bölgesi'nde, metropollerde huzurevlerine olan ihtiyacın artacağı bir gerçek yani bu rakamlar bize onu gösteriyor. Yani düşünün, 2040 yılında 65 yaş üstü nüfusumuz yüzde 16,3 olacak, yüzde 10'dan 16,3'e çıkacak; bu da on yedi yıllık bir süre içerisinde. Biz, peki, sunumunuza bakıyoruz, bütçenize bakıyoruz; huzurevi ve yaşlı bakım rehabilitasyon merkezlerinde hizmet alan yaşlı sayısına baktığımız zaman, 2023 için planlanan 17 binmiş ancak gerçekleşme 14.800. 2024'te 14.950 yani 150 kişilik bir artış olacak kapasitede. Daha sonraki yıllarda da ellişer kişilik artış olacak yani burada Aktif ve Sağlıklı Yaşlanma Programı'na ayrılan kaynağa bakıyoruz, -yani biraz evvel sunumunuzda belirttiniz- artış var ancak yetersiz. Yani böyle bir ülke, giderek hızlı yaşlanan bir ülke için Aktif ve Sağlıklı Yaşlanma Programı'na ayrılan pay hakikaten de yetersiz; 8,5 milyar civarında. Ben burada yatırıma baktım, yatırıma ayrılan... Dedim ki kendi kendime... Acaba yeni huzurevleri yapılacak mı, yeni rehabilitasyon merkezleri yapılacak mı diye yatırıma ayrılan kaynağa baktım, orada 1 milyar 320 milyon liralık bir gayrimenkul

sermaye üretim gideri var yani 1 milyar 320 milyon liralık bir kaynak aktarılmış; bunun da çok yetersiz olduğunu size belirtmek isterim. Biraz evvel belirttim yani burada evde bakım hizmeti de çok önemli olacak. Peki, sizin önümüzdeki bu süreci yönetebilecek personel sayınız yeterli mi? Yani sosyal hizmet uzmanı, evde bakım teknisyeni, psikolojik destek ve rehberlik uzmanı, yaşlı bakım teknikeri; bu sayılar sizce yeterli mi şu an Bakanlığınız bünyesinde? Bunlarla ilgili yeni kadrolar açmayı, yeni alımlar yapmayı düşünüyor musunuz? Esasında yaşlanmaktan korkmaya gerek yok yani şu anda dünyanın en yaşlı ülkesi Japonya bildiğim kadarıyla ve dünyanın en büyük 3'üncü ekonomisi konumunda. Benzer şekilde, Avrupa için "yaşlı kıta" deniliyor, hakikaten de yaşlı nüfusunun çok yüksek olduğu bir yer, aynı zamanda dünyanın en önemli ekonomilerini de barındıran bir kıta. Yani yaşlanmaktan esasında korkmamak gerekli ancak burada önemli olan nasıl yaşlandığımız, yani en önemli sorunlardan bir tanesi bu. Yani bugün gençlerin, burada bulunan herkesin yarın -inşallah, Allah ömür verirse- bir yaşlı aday olduğunu unutmamak gerekli. Peki, buradaki benim gördüğüm en büyük tehdit şu; yoksul yaşlanmak, Türkiye'yi bekleyen en büyük tehlike bu, yaşlanmak ancak yoksul yaşlanmak ancak gördüğüm kadarıyla ülkemiz de adım adım bu tehlikeye doğru gidiyor.

Durum ne? Esasında çok endeks var, baktığımız zaman, "yoksulluk" kavramı çok tartışmalı bir kavram, işte, göreceli yoksulluk var, mutlak yoksulluk var, gelir üzerinden yoksulluk var. Mesela Hanke'nin 2022 Yıllık Sefalet Endeksi var, Türkiye'nin durumunu en iyi anlatan endekslerden bir tanesi bence şu anda bu. Bu Sefalet Endeksi'ne göre, 2022 yılında Türkiye dünyadaki en sefil 10'uncu ülke konumunda, ne yazık ki Zimbabve, Venezuela, Suriye, Lübnan, Sudan, Arjantin, Yemen, Ukrayna, Küba'dan sonra Türkiye gelmekte.

Biraz evvel dedim ya "Bugünkü çocuklar, gençler geleceğin yaşlıları, bunların ne şekilde yaşlanacağı önemli." diye, yoksul yaşlanmaktan bahsetmişim. Çocuklarımızla yapılan araştırmalar var, mesela EUROSTAT'ın verileri yoksulluk ve sosyal dışlanma riski altında olan çocuklar, 0-18 yaş; Türkiye'de 2020 yılında 0-18 yaş aralığındaki çocuklarımızın yüzde 43'ü yoksulluk ve sosyal dışlanma riski altında. Avrupa'da 3'üncü durumdayız bu konuda. Ciddi barınma yoksunluğu içinde olan çocuk nüfus oranı yüzde 34; Avrupa'da 1'inci durumdayız 12-17 yaş arasında. TÜİK'in yapmış olduğu çalışma, 2022, çocukların yaşadığı en büyük işlevsel zorluk, Türkiye'de neymiş biliyor musunuz? Kaygı, çocuklarımızın yüzde 7'si kaygı içerisinde, yüzde 7'si depresyonda. Bunlar TÜİK'in rakamları, bunlar korkmamız gereken rakamlar esasında. Çocuklarımız neyle besleniyor? Çocuklarımız şöyle besleniyor: En çok ekmek ve makarna yiyorlar, yüzde 62'si her gün bu besinleri tüketiyor. Et, balık, tavuk tüketen, Türkiye ortalaması yüzde 12,7; düşük gelirli ailelerde bu oran yüzde 8'e düşüyor.

Bakın, geçtiğimiz seçim döneminde yaşadığım bir hadiseyi anlatayım size: 30'lu yaşlarında genç bir arkadaşımız bana geldi, pazar yerinde geziyordum o esnada, şunu söyledi: "Vekilim, 6 yaşında bir evladım var, ellerinizden öper; benim çocuğum balığın tadını bilmiyor." Yani 6 yaşında bir çocuk düşünün ve 6 yıllık ömrü boyunca babası, ailesi ona balık yedirememiş, balığın tadını bilmiyor. Bu ülkede kıymanın tadını bilmeyen çocuklar var, etin tadını bilmeyen çocuklar var. Bakansınız, Brüksel'den geldiniz herhâlde, böyle bir ülkede Bakanlık yapacaksınız, işiniz kolay değil.

Şimdi, aile, evet, aile; On İkinci Kalkınma Planı'nda da aile çok önemli bir yer tutuyor, hepimizin hayatında aile çok önemli bir yer tutuyor. Evlenme, boşanma istatistiklerine baktım yani Türkiye'de kaba evlenme hızı 2001 yılında bin kişide 8,35'miş; bugün 6,76'ya düşmüş. Kaba evlenme hızında çok ciddi bir gerileme var. Buna karşılık boşanma hızında çok ciddi bir artış var yani 2001 yılında 1,41'miş, bugün 2,14. Tabii, bu, evlenme yaşlarına da yansımış durumda, 2022 yılında kadınlarda ortalama evlenme yaşı 25,6'yı, erkeklerde yüzde 28,2. Oysa bu rakamlar 2001 yılında kadınlarda 22,7; erkeklerde 26. İnsanlar yani gençler aile kuramıyorlar ne yazık ki. Bu, modernitenin dayattığı bir

şey değil benim gördüğüm kadarıyla. Sahada gördüğümüz şey, evlenmek artık hakikaten pahalı bir şey Türkiye’de. Yani bir düğün yapmaya kalktıklarını, bir ev kurmaya kalktıklarını düşündüğümüz zaman, en düşük rakam -temmuz ayında- 400 bin lirayı bulmakta, 400 bin, evlenmenin en düşük maliyeti; bir önceki yıl bu 90 bin liraydı, önümüzdeki yaz kaç para olur, hakikaten de onu bilmiyorum. Burada, hadi evlendin, bütün masrafları yaptın diyelim; bir düğün yaptın, bir şekilde borç harç beyaz eşyani aldın, kahverengi eşyani aldın, küçük eşyani aldın, bir evlilik yaptın.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakırlioğlu, ilave süre veriyorum, toparlayın lütfen.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – O zaman iki dakika süre alacağım, en son benim bir de.

Hadi diyelim evlendiniz, bir yuva kurdunuz diyelim; kiralar var, kiralarda çok ciddi bir artış var. Ocak 2019 ila Ekim 2023 arasında kiralardaki ortalama artış yüzde 713. Son bir yıl içerisindeki artış ise yüzde 127 ve Türkiye’deki ortalama metrekare kira bedeli 123,97 lira yani ortalama kira ne oluyor? 12.400 lira civarında oluyor. 11.400 lira asgari ücret olduğunu düşündüğümüz zaman, insanların kiralık ev bulma şansları yok; zaten kiralık evi bırak, artık ev alma şansları, hayalleri yok. Bugün için Türkiye’deki evlerin ortalama birim fiyatı 29.110, bu, metrekare fiyatı yani 2 milyon 900 bin lira bir evin fiyatı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakırlioğlu, sesinizi duyamıyorum, mikrofonu açıyorum.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Son bir dakika...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Arkadaşlar, bir daha mikrofonu açmayacağım, sonra bu gelenek hâline geliyor.

Sayın Bakırlioğlu, toparlamanız için mikrofonunuzu açıyorum.

Buyurun.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – 2 milyon 900 bin lira ortalama bir evin fiyatı. Hadi 900 bin lirayı bir şekilde anneden, babadan bulduğumuzu varsayalım, 2 milyon lira kredi çektiğimizi varsayalım; 85 bin lira aylık ödeme. Bakın, biz milletvekiliyiz, Türkiye’de en yüksek gelir grubuna sahip insanlarız; siz Bakansınız, maaşınızı bilmiyorum ama bizden aşağı olmadığını düşünüyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bizden biraz üstte.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Üstte mi? Tamam.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Biraz.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Yani siz 85 bin lira taksit girip de bir ev sahibi olabilir misiniz, bana onu söyler misiniz? Bakın, insanlar kiralık ev bulamıyor, ev sahibi olma hayalleri...

Bir de kayıp çocuklar... Bu çok önemli, bunu da söylemem lazım. 2.500 çocuğun DNA örneği alınmadan defnedildiği söylenmekte, 1.000’in üzerinde çocuğun kayıp olduğu söylenmekte; bu rakamlar doğru mu? Mesela, Hollanda’nın bir şehrinde sokakta tek başına dolaşan 5 yaşında bir deprezede çocuğun olduğu basına yansıdı, bu doğru mu? Şayet bu doğruysa çok büyük bir problemle karşı karşıya olduğumuzu belirtmek isterim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakırlioğlu, teşekkür ediyorum, sağ olun.

Sayın Özgül Saki, sonrasında Sayın Kurt...

Buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) – Değerli heyet, Sayın Bakan; sunumunuzu dinledik. Açıkçası bizi şaşırtmadı, özellikle kadınları hiç şaşırtmadı. Öyle bir gerçeklik sunuyorsunuz ki bize, biz başka bir dünyada yaşıyor gibiyiz. Bir bütçe hazırlanırken şöyle değerlendirmeler yapılır: Bir önceki dönem ne hedeflendi, ne gerçekleşmedi; önümüzdeki dönem sorun alanları tespit edilir ve bu sorun alanlarına ilişkin çözüm önerileri sunulur ama bu bütçeyi okuduğumuzda, sizi dinlediğimizde sorun alanı tespiti gibi bir mevhum hiç yok, zaten iktidarın hiçbir yerde sorun alanı tespiti yok. “Sorun” dediğinde ancak sermayenin talepleri, burjuvazinin talepleri varsa bunlar sorun olarak kabul ediliyor, diğer her şey, tüm sorunlar halı altına süpürülüyor. Ve bu bütçe sunumunda gördüğümüz en önemli şey ailenin güçlendirilmesi. Zaten aileyi her yerden güçlendirmek adına bütün her yerde sözünü ediyorsunuz, kadının adını siliyorsunuz ve siz ne zaman “güçlü aile” deseniz kadına yönelik şiddet, erkek şiddeti artıyor. Siz ne zaman “güçlü aile” deseniz aile dışında istihdama katılmak isteyen kadınların önüne erkekler tarafından engel konuluyor. Dolayısıyla ben konuşmamda, biraz, burada hiç söz edilmeyen birtakım şeylerin altını çizmek istiyorum. Kadınlar ekonomik kriz, ekolojik kriz, savaş koşulları, afetlerde sürekli yoksullaştırılıyorlar; kadın yoksulluğu değil, bilinçli olarak kadınlar yoksullaştırılıyor çünkü bu, aile içinde tanımlamanın en kolay yolu, kadınları esir almanın en kolay yolu. Sonra, savaşlarda bir bütün olarak şiddet, militarizm, kolluk kuvvetlerinin şiddeti artıyor, buna göz yumuluyor. Buna neden göz yumuluyor? Çünkü aslında niçin İstanbul Sözleşmesi’nden çıktığının, niçin 6284’e saldırıldığının gerekçesi de bu çünkü kadınlar aile dışında; üstelik bu ailede sadece AKP’nin tanımladığı bir aile olmak koşuluyla kadınlar orada olabilirler, bunun dışına çıktıklarında “İşte, sizi şiddet; işte, sizi yoksulluk karşılar.” diyerek kadınları siz korkutuyorsunuz. Oysa biz sürekli sürekli 25 Kasımlarda, 8 Martlarda dediğimiz gibi, susmuyoruz, korkmuyoruz; dolayısıyla bu politikalarınızı teşhir etmeye, bu politikalarınıza geçit vermemek için mücadele etmeye devam edeceğiz.

Bu bütçe, mesela, erkek egemenliğini görmeyen bir bütçe, patriarkali görmeyen bir bütçe. Bu bütçe ırkçılığı görmeyen bir bütçe, göçmen düşmanlığını görmeyen bir bütçe, homofobiyi görmeyen bir bütçe, LGBTİ+ nefretini görmeyen bir bütçe. Bunları görmemeyi tercih ettiğinizde, işte, biraz önce sunduğunuz gibi, “Her şeyi hallettik biz, hiçbir sorun yok...” Sadece, işte, biz -Ne denir ona?-kendiliğinden, böyle kendi kendimize vehmederek bir şeyler yapıyoruz. Toplumsal yaşama kulağımızı birazcık açsanız neler yaşıyor kadınlar çok rahatlıkla görebilirsiniz ama neden görmemeyi tercih ediyorsunuz? Çok açık çünkü bütçe tanımlamışsınız 334 milyar TL bütçe, bunun 283 milyarı sosyal yardımlara gidiyor. Şimdi, bu iyi bir şeymiş gibi söyleniyor. Ya, siz Bakanlık mısınız, sorunları çözmeye aday bir şey misiniz yoksa STK misiniz sosyal hizmet yardımı yapıyorsunuz? Siz sosyal hizmete muhtaç olmamayı öncelikle elzem kılmalısınız.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Sosyal devlet... Sosyal devlet.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Sosyal devlet yardım yapmaz.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) – Sosyal devletin tanımı da asla böyle muhtaçlık ekonomisi değildir, onu da ayrıca konuşuruz. Keşke vaktim olsaydı da o sosyal devleti nasıl bitirdiğinizi ayrıca anlatabilseydim. Sonra, bu aslında patriarkal kapitalizmin, uluslararası sermayenin tercihi “yoksulluk ekonomisi, muhtaçlık ekonomisi” dediğimiz şey çok kolay tercih edilen bir şey. Neden? Sistem bunu yöneterek kendini daim kılmaya çalışıyor. Şimdi, bu durum böyle.

Peki, gelelim... Kadına yönelik şiddetten arkadaşlarımız, daha önceki konuşanlar çok söz etti, ben biraz kadın emeğinden söz etmek istiyorum. Bu ülkede kadınlar ev içinde hayatlarını sürdürüyorlar ücretsiz. Ücretli emeğe katılıma geldiğinde ise onlardan yine ev içindeki bütün karşılıksız bakım hizmetlerini karşılamaları bekleniyor, ayrıca bir de ücretli çalışmaları bekleniyor. Peki, buna ilişkin herhangi bir tedbir var mı? Hemen şey diyebilirsiniz: “Aile ve iş yaşamını uyumlaştırma yasası.” Bakın o yasalara, o yasalar tam da kadına “Aile içindeki bütün yükümlülüklerini gerçekleştir ve eğer biz ihtiyaç duyuyorsak istihdama katıl ama lütfen istihdamda da sigortalı olma, lütfen haklarını talep etme, boynunu eğ, çalışmaya devam et.” diyor. Dolayısıyla mesela, sorunları çözmeye çalışsanız gerçekten ve burada bir bütün olarak topluma sesinizi açsanız, bize sesinizi açsanız aile çalıştaylarını öyle hepimizden kaçırarak yapmazsınız; tüm kadın örgütlerinden, feminist örgütlerden, meslek örgütlerinden kaçırarak yapmazsınız. Gelelim buna, niye bunu yapıyorsunuz? Çünkü biz diyeceğiz ki mesela, eğer böyle bir şey yapsanız: “Evet, istihdam meselesinde kadınlar zaten istihdama az katılıyor, katıldıklarında da işçi sağlığı ve işçi güvenliği meselesinde tamamen yoklar.” Bakın, kadınların... Kadın işçi sitesini takip etmezsiniz siz, onlara kulaklarınızı, gözlerinizi kapatırsınız ama ben söyleyeyim: Kadın işçi sitesinde yapılan araştırmalara göre, işçi sağlığı ve iş güvenliği tedbirlerinde standart bir model var: Erkek işçi. Eldivenler, iş kıyafetleri, tezgâhlar, her şey, her şey erkeklere göre düzenlenmiş vaziyette. Dolayısıyla mesela meslek hastalığı tespitleri, hemen hemen tamamı kadınların meslek hastalıklarını yok sayan, tırnak içinde, bunları ayıp sayan bir mantıkla sadece “genel başlık” altında ifade edilen zaten çoğu da güvencesiz olduğu için kadın çalışanların, herhangi bir tedbir almak zorunda da kalmıyorsunuz, sayfalarınızda da yer vermek zorunda kalmıyorsunuz çünkü görmezden geliyorsunuz. Kadınların istihdama katılımı meselesinin önündeki engeller meselesi çok önemli, bununla ilgili maddeler hâlinde daha sonra da konuşacağız.

LGBTI+’lar mesela, bu nefret politikalarınız zaten yok saymış vaziyette, istihdamda mesela istatistiği hiçbir yerde yok, eğitime katılımda karşılaştıkları zorluklar yok. Aksine, aksine, belirttiğiniz aile bütçesinde nefret politikalarını körükleyen bir perspektifle bize bunları sunuyorsunuz.

Şimdi, gelelim bir başka boyuta, yine, yok sayılan boyuta. Bu Hükûmet savaş hükûmeti. Orta Doğu coğrafyasında savaşlar bitmiyor dolayısıyla kitlesel göçlerle karşı karşıyayız.

RESUL KURT (Adıyaman) – Yok öyle bir şey ya! Çok ayıp ya! Çok ayıp!

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) – Göçmen emeği...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Nerede savaş var, nerede savaş var, nerede savaş var?

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Böyle bir dil kabul edilemez, böyle bir dil kabul edilemez!

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) – Ben “tezkereye evet” konuşmalarınızdan savaş hükûmetini kendinizin kabul ettiğini çok açık biliyorum. O yüzden insicamımı bozmayın ve...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Hayır. Öyle bir şey yok! Savaş yok!

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) – Savaş yok, terörle mücadele var.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Savaş yok, terörle mücadele var. Dağa kaçırılan kız çocuklarının mücadelesi var, Diyarbakır Annelerinin mücadelesi var.

SEZÂİ TEMELLİ (Muş) – Sayın Fidan söyledi burada savaş olduğunu. Tutanaklarda var, Sayın Fidan söyledi.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) – Bu Hükûmet hem kendi topraklarında hem bütün bölgede -savaş hükûmeti- savaş kıskırtıcılığı yapan bir hükûmet. Bu yargı çok açık, ispatı da çok açık.

Ben göçmenlere gelmek istiyorum. Bu politikalar nedeniyle kitlesel göçle, zorunlu kitlesel göçe karşı karşıyayız. Göçmen emeği meselesinde ikiyüzlü politikalarınız devam ediyor. Göçmen düşmanlığı meselesinde hiçbir tedbir almıyorsunuz ve kayıtlar bende, sermayeye göçmen işçilerini peşkeş çekiyorsunuz, üstelik burada defalarca göçmen işçisi sendikaları diyor ki: “Lütfen şu çalışma iznini patronun iki dudağı arasına bırakmayın.” Tek bir adım atmıyorsunuz ve bu yüzden patronların cinsel tacizine, patronların tecavüzüne, patronların maaşlarını ödememesine maruz kalıyor göçmen kadınlar ama tabii, siz bunları görmezsiniz. Saraylarınızda yaşıyorsunuz çünkü, size saray bütçesinden dağıtılanlarla yaşıyorsunuz. O yüzden asla göçmen kadınlarının neler yaşadığını, o merdiven altı atölyelerde...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Nerede...

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) – Ben gezdim, gördüm, göçmen örgütleriyle birlikte çalışıyorum.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Hangi...

(Gürültüler)

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) – Biz saray ile Meclis arasında yaşamıyoruz. O yüzden görüyoruz. Saray ile Meclisin dışına çıksanız görürsünüz halkımızın ne kadar yoksul olduğunu, merdiven altlarında yaşadığını.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) – Yapanın Allah belasını versin!

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) – Evet, AKP iktidarı yapıyor!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

Sayın Saki, devam edin.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Neyi yapıyor AKP iktidarı, neyi yapıyor?

Dilimize pelesenk olmuş.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, bir saniye...

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) – Süremi geri istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Saki, süreniz bitmiş.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) – Hayır, sürem bitmiş olamaz. Müdahalelerle konuşmam engellendi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun, ekliyorum bir dakika.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – En az beş dakikayı çaldılar Başkanım.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Yok artık!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun lütfen.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) – İstihdamdaki kadınların neler yaşadığını görmek istiyorsanız mesela Agrobay işçilerinin mektubunu okuyun. Agrobay işçileri sendikalaştıkları için işten atıldı. Siz kadınların sendikalaşmasını kolaylaştırmak için tek bir adım atmıyorsunuz, zaten burada “sendika” diye bir mefhum yok. Neden? Çünkü o anlaşma yaptığımız çok uluslu şirketler bunu size şart koşuyor: “Sendikasızlaştırın önce, bana işçileri lütfen masrafsız şekilde verin.” diyor. Ve siz bunu uyguluyorsunuz ve bunları görmezden geliyorsunuz. Sonra ne yapıyorsunuz? Bu istediğiniz iş yaşamını kurmak için bu “Biz çok şey yaptık.” dediğiniz Bütçe Kanunu’nda herkese eğitim veriyorsunuz, herkese eğitim veriyorsunuz, çok şahane ama nedense eğitimden ayrılmış gençleri, öğrencileri, kız çocuklarını görmüyorsunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) – Bir dakikam daha var.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir dakikanız yok.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) – Hayır.

Müdahalelerle bir dakikam daha var.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Hayır.

Değerli arkadaşlar, bir dakika olmadı. Ben ilave bir dakikayı sözlerinizi tamamlamanız için veriyorum. On bir dakika süre vermiyorum Sayın Saki, on dakika veriyorum.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) – Ama bana müdahaleler oldu.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Toparlayın diye bir dakika verdim işte size.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) – Son sözümü söyleyeyim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) – Nasıl olsa daha çok konuşacağız. Biz diyoruz ki: Hayatlarınız ailenize sığmaz, biz emeğimizi kendimiz istediğimiz gibi yaşayacağız; kadınları, LGBTİ+'ları yok sayan böyle bir bütçeyi kabul etmiyoruz. 25 Kasım'da, vazgeçmiyoruz, her yerdeyiz diyoruz ve artık iktidarınızın bu politikalarından yıldıdık diyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Saki, teşekkür ederim.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

4.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, İstanbul Milletvekili Özgül Saki'nin Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ve bütün milletvekillerini İç Tüzük'ün 67'nci maddesine uymaya davet ettiğine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Şimdi, değerli milletvekilleri, bir saniye. Değerli arkadaşlar, Türkiye'de bir savaş Hükümeti yok. Tezkerelere “Evet.” demek Türkiye'nin uluslararası terörle mücadelesinin Meclisin Türk Silahlı Kuvvetlerini görevlendirmesi üzerine yapılan bir uygulamadır, bunun da kaynağı Anayasa'dan ve ilgili yasalardan gelir. Birleşmiş Milletlerin 51'inci maddesine göre “Birleşmiş Milletler üyelerinden birinin silahlı bir saldırıya hedef olması halinde, Güvenlik Konseyi uluslararası barış ve güvenliğin korunması için gerekli önlemleri almaya dek, bu üyenin doğal olan bireysel ya da ortak meşru savunma hakkına halel getirmez.” Dolayısıyla tezkereler bu bağlamda çıkarılmaktadır.

Bir diğeri, değerli milletvekilleri, bütün milletvekillerinin şuna dikkat etmesi gerekir: Konuşma üslubu yani kaba ve yaralayıcı sözler söylemeden konuşmalarımızı yapmamız lazım, İç Tüzük 67'nci madde bunu emreder. Şu ifade insanları kırar Sayın Saki: “Size saray bütçesinden dağıtılanlarla yaşıyorsunuz.” Siz ne maaş alıyorsanız, buradakiler de o maaşı alıyor.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) – Ben emeğimin karşılığını alıyorum.

(Uğultular)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Saki... Değerli milletvekilleri...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Biz neyi alıyoruz?

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Bu da emek düşmanlığı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Keşir... Değerli arkadaşlarım...

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) – Yıllarca sendikal faaliyet içindeydim ben.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Saki, müsaade eder misiniz.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Ayrımcı bir dil bu.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, burada hiçbir milletvekili diğerinden daha fazla bir maaş almıyor -Sayın Bakan da böyle bir tık, bir tık, onların biraz daha fazladır, o da çok böyle minör bir rakamdır- dolayısıyla herkes burada aynı maaşı alır.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) – Siz kendinizi kandırmaya devam edin gerçekten.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Sen kendini kandırıyorsun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – İç Tüzük 67'ye hepinizi uymaya davet ediyorum.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Sizin emek, bizimki değil mi?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlarım... Değerli arkadaşlarım, İç Tüzük 67'ye uygun davranmaya ve temiz bir dil konuşmaya hepinizi davet ediyorum, bunun dışına lütfen çıkmayalım.

Sayın Temelli, buyurun lütfen.

IV. -AÇIKLAMALAR (Devam)

2.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un İstanbul Milletvekili Özgül Saki'nin Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bütçesi üzerindeki konuşmasıyla ilgili yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Sayın Başkan, temiz bir dille...

ORHAN YEGİN (Ankara) – Temiz bir dil...

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Evet, temiz bir dili hatırlatacaktım, iyi oldu söylemeniz. Gerçekten biz ne zaman fikirlerimizi, görüşlerimizi sunmaya başlasak karşıdan hakaretimiz bir dille bir saldırı gerçekleşiyor. Bu hakaret meselesine gerçekten bir son vermek gerekiyor çünkü sonuçta burası Meclis ve hepimiz burada bir temsiliyetle bulunuyoruz. Görüşlerimiz birbirimizi rahatsız edebilir, farklı sözcüklerle ifade ediyor olabiliriz ama bu birbirimize parmak sallamak, hakaret etmek, bağırarak şeklinde bir yaklaşımla nihayete ermez; biz görüşlerimizi söylemeye devam edeceğiz. Biz asker değiliz, bizim silahlı bir meseleye yaklaşımımızın da ne olduğunu çok iyi biliyorsunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Burada terminoloji tartışmasına meseleyi boğup bu savaşın, şiddetin yaratmış olduğu sonuçların üstünü örtme gayretine artık herkes son verse bence Türkiye'nin ve içinde yaşadığımız hele hele bu ağır sorunların çözümüne hep birlikte söz üretebiliriz, siyaset üretebiliriz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, şimdi 14.30'a kadar ara vereceğiz.

Kapanma Saati: 13.34

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 14.32****BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)****KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)**

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, 24'üncü Birleşim İkinci Oturumu açıyorum.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (Devam)

BAŞKAN – Konuşmalara kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Sayın Orhan Erdem'de kalmıştık.

İlk söz Sayın Erdem'in, buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

ORHAN ERDEM (Konya) – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Çok Değerli Komisyon üyeleri, Sayın Bakanım, Değerli Bakan Yardımcıları ve bürokratlar; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, birçok konuşma, sunum oldu.

(Uğultular)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Arkadaşlar, bir uğultu var salonda, uğultuyu keselim lütfen.

ORHAN ERDEM (Konya) – Daha iyisini arıyoruz, Bakanlığın yaptığı hizmetler olarak çok daha iyilerini arzu etmemizden daha doğal bir şey de yok. Ama tabii, geçmişi de hatırlatmak gerekiyor. AK PARTİ'nin siyasi hayatı “İnsanı yaşat ki devlet yaşasın” söylemiyle başladı ve dertli bir lider vardı başında. Hazreti Mevlâna der ki: “Derdi olanın rengi sarıdır.” Evet, dertli bir lider, gelir gelmez bu alanda çok önemli işlere onay verdi ve yapılmasını sağladı.

Şöyle bir baktım, AK PARTİ 2002'de geldiğinde ilk kez bir partide Özürlüler Koordinasyon Merkezi vardı, sonra kanunla -engellilere döndükten sonra- adını Engelliler Koordinasyon Merkezi'ne çevirdik. İlk Başkanı da görme engelli Sayın Lokman Ayva'ydı, daha sonra da Başkanlığını dört yıl ben yaptım. Gururla o dönemi yaşamış, biri olarak neler yapıldığını çok yakinen biliyorum. Bir kere, konuşmacılarımızdan söyleyenler de oldu; 2005 yılı engellilerin hayata tutunmaları, sosyal yardımlar ve bu alandaki her konuda bir milattır. Örneğin, daha önce SSK ve BAĞ-KUR ayırımından dolayı engelli çocuklar rehabilitasyon merkezlerine gidemezdi. Bu kanundan sonra ve daha sonra da kurumlar birleştirilerek bütün engelli çocukların rehabilitasyon merkezlerine gidışı sağlandı ve ücretlerini de devlet ödemeye başladı. Yine, özel sektördeki engelli istihdam oranı çok düşüktü, yüzde 3 engelli çalıştırma zorunluluğu da bu dönemlerde çıktı. Tabii, şöyle bir bakın, seksen yılda engelli olarak istihdama aldığınız 5.700 kişi, son yirmi yılda bunun 60 bin daha üzerine ilave yapmışsınız, hani hassasiyeti ve derdi burada görmekteyiz.

Evde veya hastanede eğitim imkânından evde hasta bakımına kadar Avrupa’da, gelişmiş ülkelerde bile olmayan birçok hizmet hep bu dönemde geldi. Engellilerin yaşamını kolaylaştırmak için ücretsiz yolculuk imkânları, indirimli yolculuk imkânları, GSM’de ve diğer internet hizmetlerindeki ayrıcalıklar; bunların hepsi imkânlar ölçüsünde sağlandı. Tabii, bunları sağlamak için -Ayşe Hanım bir kısmını dedi ama- yine çok önemli bir şey yapılmıştı. 2010 yılında Anayasa 10’uncu maddeye konulan bir değişiklik var. Bu değişiklikle “Kadınlara dönük alınacak tedbirler konusunda eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.” ifadesi girdi. Yine, ek fıkrada, devamında “Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz.” maddesi de böylece bu konuda hizmet yapmak adına önemli bir açılım oldu. Arkasından da engellilerimize, yaşlılarımıza, kadınlarımıza, çocuklarımıza dönük yeni alanlar açılmış oldu.

Yine, bu süreç içinde yüzde 40 ve daha fazla engeli bulunan engellilerimize yaş şartı aranmaksızın erken emeklilik hakkı getirildi. Ağır engeli bulunan vatandaşlarımıza beş yıl erken emekli olma imkânı tanındı, ağır engelli çocukları veya baktıkları yakınlarından dolayı. Özel mesai hakkı getirildi engellilere; gece nöbeti, vardiya gibi konular kaldırıldığı gibi iklim şartlarının olumsuzluklarında yine onlara farklı davranış imkânları verildi.

Engelli ve yaşlı bakım hizmeti kapsamında engelli bakım ve rehabilitasyon merkezleri... Bunu ben çok önemsiyorum çünkü bakamadığı ağır zihinsel engelli çocukların, yetişkinlerin zincirlere bağlandığı günleri unutmadık, imkânsızlıklar aileleri bu sıkıntıya sürüklemişti. Elhamdülillah, şimdi, devletimiz 30 bine yakın engelliye ya kendi imkânlarıyla kurumlarında veya özel bakım merkezlerinde denetleyerek bu hizmeti veriyor. Bu hepimiz için çok önemli bir şey. Engelli evlatları olan ki ağır bakımda olanların durumunu yaşayanlar daha iyi bilir. Ben de ara ara dolaşıyorum, hatta Sayın Bakanımın Konya Akşehir’deki bir programında -sağ olsun bizleri şereflendirdi- oradaki bakım merkezini gezdiğimizde 3 aylık, 5 aylık, 1 yaşında çok ağır engelli bebeklere nasıl şefkatle bakıldığını gördük. Bunlar -işte, biraz önce de dediğim gibi- dertli bir Başkan ve onun ekibiyle olabilir, o bakımdan da Sayın Cumhurbaşkanımıza, bugüne kadar görev yapan tüm bakanlarımıza ve şu andaki Bakanımıza, tabii ki, minnetlerimizi ifade ediyoruz.

Yine, şehit yakınlarına ve gazilere bu dönemde Anayasa’nın 10’uncu maddesinin verdiği imkânları sonuna kadar da kullanarak çok önemli istihdam hakları, maaşlarındaki değişimler ve farklı imkânları sağlama fırsatı bulduk.

Değerli Başkanım, çok değerli milletvekilleri; tabii, “Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı” diye başlayan 2011’deki yolculuk şimdi isim değişikliğiyle devam ediyor. 2002’den 2011’lere kadar bir genel müdürlük, başkanlık seviyesinde yürüyen bu hizmetler 2011’den sonra bir araya toplanarak güçlü bir Bakanlık ve önemli bütçelere sahip bir Bakanlık hâline geldi. Biz burada sadece Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığını görüsek de onun farklı alanlarla, birçok bakanlıkla etkileşimli bu hizmetleri yürüttüğünü de bilmemiz lazım. Millî Eğitimde de söylemiştim, bizim bakanlıklarımız sadece kendi bütçesini veriyor. Aslında bir alt bütçe olarak diğer bakanlıkların da alanına yaptığı hizmetlerin bütçesini söylesek gayrisafı yurt içi hasılasında ne kadar daha yükseldiğini göreceğiz çünkü sizin araçlarla alıp eğitimleri için okula götürdüğünüz çocuklara Millî Eğitim de farklı bir eğitim veriyor. Yine, şartlı eğitim yardımları sonuçta sizin Bakanlığımızın bünyesindeki şeyle yürüyor, Millî Eğitimle. KYK’de verilen karşılıksız burslar, hepsi ve sağlık hizmetlerinde de hiçbir ücret alınmadan verilen hizmetleri topladığımızda çok büyük bütçeler olduğunu görüyoruz.

Değerli Bakanım, sözlerimi bitirirken, Konya, tabii, bu konuda ilim olarak da gurur duyduğumuz çok önemli işler yapıyor. Konya Büyükşehir Belediyesi ve kurulan vakıfla Selçuklu Otizmlî Bireyler Eğitim Vakfı...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Erdem, toparlayın lütfen, bir dakika ekliyorum.

ORHAN ERDEM (Konya) – Yine, Down Sendromlu Bireyler Vakfı Meram’da çok güzel hizmetler yapıyor sizlerin de desteğiyle. Ben Bakan Yardımcımıza, ilgili arkadaşlara dedim, bir projemiz de bekliyor, (YEBAV) Yaşlı ve Engelli Bakım Hizmetleri Merkezi, çok az bir bütçeyle birçok hayırseveri harekete geçirecek bir proje; bunu da hatırlatmak istiyorum.

Bizim için değerli bir Bakansınız; yurt dışında çok genç yaştaki Belediye Meclis Üyelığınız, Vekillığınız, Büyükelçiliğiniz, önemli deneyimlerle şimdi de önemli bir Bakanlıktasınız; size başarılar diliyorum, ekibinize başarılar diliyorum. Şimdiden 2024’te güzel hizmetlere vesile olacak bir bütçeyle hizmetler diliyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Erdem.

Değerli milletvekilleri, şimdi Komisyon üyelerimizden sisteme girmelerini rica ediyorum çünkü sonrasında konuşacak olanların planlamasını yapacağım. Ondan sonra Komisyon üyesi olmayan milletvekillerimize geçeceğiz; ona göre bir planlama yapmamız lazım.

Bir de HEDEP Grubundan diğer konuşmacınız Sayın Adalet Kaya burada mı?

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Birazdan gelecek, hazırlıklarını yapıyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Tamam.

Şimdi, öncelikle Sayın Cevdet Akay’la devam edeceğiz, sonra Sayın Tahsin Ocaklı, sonra Sayın Ümit Özlale, sonra Sayın Adalet Kaya, sonra diğer milletvekillerimiz ve ondan sonra Komisyon üyesi olmayan milletvekillerimize geçeceğiz.

Sayın Temurci, sizin var mı söz talebiniz? Var, şimdi gördüm, sonra da... O zaman listeyi yazayım.

Değerli milletvekilleri, ilk olarak Sayın Cevdet Akay, sonrasında Sayın Tahsin Ocaklı, Sayın Mustafa Erdem, Sayın Adalet Kaya, Sayın Ümit Özlale ve Sayın Selim Temurci şeklinde devam edeceğiz.

Teşekkür ediyorum.

Şimdi Sayın Akay, buyurun lütfen.

CEVDET AKAY (Karabük) – Sayın Başkanım, Değerli Komisyon üyeleri, Sayın Bakanım, çok kıymetli bürokratlar, değerli basın mensupları; ben de hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum. Bütçemizin güzel sonuçlar doğurmasını temenni ederek sözlerime başlıyorum.

Genel olarak, Bakanlık bütçesine baktığımız zaman 334 milyar 349 milyonluk bir rakam, konsolide bütçe büyüklüğünün yüzde 3’üne tekabül ediyor. Yıllar itibarıyla azalarak gelmiş. Böyle önemli bir bakanlıkta, mücadele alanının geniş olduğu bir bakanlıkta bu bütçenin yetersiz olduğunu, önümüzdeki dönemde artırılması temennisini buradan ifade ediyorum.

Bütçenizin yüzde 61,57’si yani 205 milyarlık kısmı yoksullukla mücadele ve sosyal yardımlaşmaya ayrılmış. Tabii ki ülkemizin içerisinde bulunduğu konum itibarıyla da buraya ayrılacak bütçe rakamı önemli, yüzde 61’in ayrılma sebeplerinden biri de bu.

Az önce şehit yakını ve gazilerle ilgili Sayın Vekilim Aylin Yaman da bahsetmişti, 2022 bütçesindeki ayrılan ödeneğin tam olarak kullanılmadığı, dolayısıyla 2023 yılında ayrılan tutarın da bu yüzden -75 milyon 41 bin liralık bir rakam ayrılmış- çok düşük olduğunu buradan ifade ediyoruz. Şehit ve gazi

yakınlarına gerekli desteğin verilmesi gerektiğini ben her bakanlık bütçesinde özellikle vurguluyorum. Bütün bakanlıklar bu payı artırırsa toplana toplana hakikaten şehitlerimizin ve gazilerimizin yaralarına merhem olmuş oluruz diye düşünüyorum.

Yine, kadının güçlendirilmesiyle ilgili ödeneği 2 milyar 900 milyon arttırmamız gerektiğini özellikle buradan ifade ediyorum. Yine bütün bakanlıklarda olduğu gibi personel gideri ve cari transferler bütçenin önemli bir kalemini teşkil ediyor; yüzde 84 cari transferler, yüzde 8,50 personel giderleri. Bu sermaye giderlerine baktığımız zaman da sermaye giderleri ve sermaye transferleri olarak toplama bakıyoruz, 4 milyar 172 milyonluk bir rakam. Bunun önemli bir bölümünü gayrimenkul sermaye üretim giderleri ve büyük onarım giderleri oluşturmuş yani 3 milyar 615 milyonluk bir bölümü, yüzde 86'sı. Buradaki gayrimenkul üretim giderlerinin gayrimenkul inşasıyla ilgili harcamalar olduğunu görüyoruz. Bunların da gerekli yerlere, özellikle çocuklarımıza, kadınlarımıza ve yaşlılarımıza yönelik binaların, sosyal hizmet tesislerinin yapılmasına göre önceliklerinin düzgün belirlenmesi ve bu yatırımların da artırılması önümüzdeki dönemde iyi olacaktır.

Burada, tabii, kâr amacı gütmeyen kuruluşlara yapılan transferler kalemi var; 20 milyon 344 milyonluk bir rakam. Burada, siz konuşmanızda da, Sayın Bakanım, belirtmişsiniz 19 tane sivil toplum kuruluşuyla beraber bir protokol gereği belirli harcamaların yapıldığını. Bu kâr amacı gütmeyen transferler bu kuruluşlara yapılan transferler mi? Bütçenin başka kalemlerinden de ben yine çok büyük kalemler gördüm, hane halkı ve işletmelere yapılan yardımlar var, onlar çok ciddi, büyük rakamlar, 40 milyarın üstünde; bir kısmı oradan, bir kısmı buradan mı? Bu sivil toplum kuruluşlarını bizlerle paylaşırsanız çok memnun olurum. Ben, bu sivil toplum kuruluşları kimler, buradaki bütçenizdeki ödeneklerden bu kuruluşlara ayrılan payların ne kadar olduğunu soru olarak da sormuş olayım Sayın Bakanım.

Yine, aktif ve sağlıklı yaşlanma, hane halkı ve işletmelere yapılan transferler kalemi var. Burada da az önce belirttiğim gibi haziran sonu itibarıyla tahsile ilgili kısma baktığımız zaman kullanım yetersiz kalmış. Burada bir düzenleme yapılması gerektiğini özellikle buradan ifade etmek istiyorum.

Yine, bütçe kalemleri arasında yoksullukla mücadelede de detaya baktığımız zaman 205 milyarlık program içerisinde "hazine yardımları, hane halkı ve görevlendirme giderleri" diye kalemler gördük Sayın Bakanım yani görevlendirme giderleri 100 milyar, hazine yardımı 40 milyar, işte, hane halkı ve işletmelere yapılan 64 milyar. Hane halkını size sormuştum, görevlendirme giderlerinin neyle ilgili olduğunu meblağ büyük olduğu için ve bütçenizin çok önemli bir bölümünü teşkil ettiği için buradan tekrar özellikle soruyorum. Yatırım ödenekleriyle ilgili az önce ifade etmiştim.

Sayın Bakanım, bu girişten sonra aşırı yoksullukla ilgili bazı verileri sizlerle paylaşmak istiyorum: TÜİK yoksulluk ve yaşam koşulları istatistiklerine göre ülkemizde yoksulluk oranı yüzde 15 olarak belirlenmiş. Bu hepimiz için önemli bir sorun biliyorsunuz, zaten mücadelemiz de yoksullukla mücadele. 12 milyon vatandaşımız yoksulluk içinde yaşam mücadelesi veriyor. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının verilerine göre aylık geliri 450 TL ve altında olan milyonlarca hane var. Türkiye'de aşırı yoksulluk çeken ailelerin dâhil edildiği Aile Destek Programı'ndan 2023'ün yalnızca Ocak-Temmuz döneminde 3,7 milyon hane yararlanıyor. Veri akışı kesildiği için son durumu bilmiyoruz. Bundan sonraki gelişmelerde son rakamları sizden öğrenebilirsek memnun olacağız, buradan bunu özellikle ifade etmiş olayım.

Yine, liyakatle ilgili önemli hususlar var, basına da yansıyor. Bakanlık mensupları içerisinden gelen bu konuda huzursuzluklar da var. Özellikle Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının il müdürlüğü koltuklarında ve belirli makamlarında konuyla ilgili olmayan istihdamlar yaratıldığı söyleniyor. Örnek olsun diye veriyorum; işte, cezaevi müdürlüğü yapanlar var, gazetecilik ve turizm bölümlerinde

uğraşıp istihdam edilenler var. Bu konularla ilgili birçok şikâyet alıyoruz. Birçok kentten aile ve sosyal hizmetler il müdürlüğünde bu tip atamaların olduğunu özellikle görüyoruz. Bakanlık çalışanları ise artık liyakatsizliğin ayyuka çıktığı kurumda liyakatin neredeyse yok edildiğini belirtiyorlar özellikle. Burada Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığında görev yapan liyakatsiz yöneticiler nedeniyle koruma altındaki çocuklar ve kadınlara dair her geçen gün yeni skandallar basına yansıyor Sayın Bakanım. Ben bütün kurumu kastetmiyorum, tabii ki çok kıymetli bürokratlarımız var, atamalarımız var. Siz de göreve yeni geldiniz, mutlaka bunlara daha fazla dikkat edin diye bu ikazlarımızı buradan görevimiz gereği yapıyoruz, bunu da özellikle buradan ifade etmek istiyorum.

Yine “Türkiye’de Çocuk Olmanın Bedeli Raporu” diye ben kısaca kendi notlarımdan bir şey hazırladım yani çocuk olmak ne demek, çocuk olmanın zorluğu nedir, buradan, bu verilerle size ifade edeceğim: 15-29 yaş arası eğitimde veya öğretimde olmayan gençlerin oranı yüzde 28,7 Sayın Bakanım. Erkek çocukların yüzde 76,2’si ve kızların yüzde 79,6’sı ancak ortaöğretimi tamamlıyor. Örgün öğretimdeki ilkökul, ortaokul ve ortaöğretimdeki her 100 çocuktan 9,1’i okulu terk etmiş durumda. Yine Türkiye’de okul kaydı olmayan toplam çocuk sayısı 1 milyon 201 bin. Bu veriler Millî Eğitim Bakanlığı ve TÜİK verilerine göre alınan rakamlar, o rakamları açıklıyorum. Çocuk işçilerle ilgili baktığımız zaman da Türkiye’de 5-17 yaş grubunda ekonomik faaliyette çalışan çocuk sayısı 720 bin. Bu rakam 2021 rakamı maalesef, daha yeni bir rakam bulamadım, bu ifade ettiğim rakamlar da TÜİK rakamları. Bir de beslenmeyle ilgili sorunları var. Birleşmiş Milletler Dünya Gıda Programı’nın 2022’de açlık haritası verilerine göre Türkiye’de 14,8 milyon kişi yeterli gıda tüketmiyor. Rapor ayrıca Türkiye genelinde 14,8 milyon kişinin yetersiz beslendiğini, 5 yaş altı çocukların yüzde 1,7’sinin akut yetersiz beslenme, yüzde 6’sının ise kronik yetersiz beslenme yaşadığını ortaya koydu. Yine TÜİK’in Türkiye Çocuk Araştırması’na göre -Birleşmiş Milletler verisi de var burada- her gün peynir ve yoğurt gibi süt ürünlerini tüketmeyen çocuk oranı yüzde 42,2, her gün ekmeğe veya makarna tüketen çocuk oranı yüzde 62,4 -Sayın Bakırılıoğlu Vekilim de bu oranı telaffuz etmişti hatırlarsanız- her gün meyve tüketmeyen çocuk oranı yüzde 49, her gün sebze tüketmeyen çocuk oranı yüzde 87, her gün et, tavuk ve balığı tüketmeyen çocuk oranı yüzde 87,3; Birleşmiş Milletler Dünya Gıda Programı’nın yayınladığı açık harita verileri bunlar. Türkiye, çocuk yoksulluğu açısından OECD’ye üye 41 ülke arasında yüzde 22 oranıyla en yüksek yoksulluk oranına sahip 2’nci ülke konumundayız. Toplam nüfusa baktığımızda da bu oran yüzde 15’e tekabül ediyor.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından yayınlanan rapora göre ekonomik yoksunluk nedeniyle korunmaya, yardıma ve bakıma muhtaç yani ekonomik nedenlerle ailesinin bakamadığı çocuk sayısı 2002’de 12.075 iken en son Ağustos 2023 itibarıyla -bunlar sizin veriniz- 165 bine yükselmiş durumda.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Akay, toparlayalım bir dakikada.

CEVDET AKAY (Karabük) – Toparlıyorum Başkanım.

Bir de cezaevlerindeki çocuklarla ilgili bilgi vermek isterim. Cezaevindeki 12-17 yaş grubunda olup da 18 yaşını doldurmamış hükümlü çocuk sayısı 1.373.

Bir de madde bağımlılığı en büyük sıkıntımız uyuşturucuyla mücadele açısından hakikaten. Uyuşturucu kullananların yüzde 69,6’sının da 15-24 yaş aralığındaki çocuklarımızdan ileri geldiğinin Emniyet Genel Müdürlüğümüzün Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığının ifadesine göre tespitini yapmış bulunuyoruz.

Son olarak bir de yurtlarda kalan ve kaybolan çocuklarımızın konusu var. Bunların pozisyonuyla ilgili ben detaylı araştırmalar yapılmasını ve sonuçların kamuoyuyla paylaşılmasını buradan özellikle istirham ediyorum.

Teşekkür ederim.

Sağ olun.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Akay, teşekkür ederim.

Şimdi, Sayın Tahsin Ocaklı, buyurun.

Süreniz on dakika.

TAHSİN OCAKLI (Rize) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, Sayın Başkan, Komisyonumuzun değerli üyeleri ve heyeti saygıyla selamlıyorum.

Bu Bakanlığın bütçesinde de gördüğümüz, karşılaştırdığımız şey... Her bakanlık gibi sizin Bakanlığınızın da merkezî bütçe içindeki payının giderek düşmesini görüyoruz. Ama önce Şu hakkı teslim edelim Sayın Bakan: Gelen diğer bakanlıklarımızın ziyaretinde onlara göre heyetiniz içinde çokça kadın olması hâli bizi çok mutlu etti, onu söyleyelim bir defa çünkü kadınların gerçekten hem Parlamentoda hem Mecliste yeterince temsiliyet açısından eksik kaldığını düşünüyorum.

Sayın Bakan, 2022’de 3,77’ymiş merkezî bütçe içindeki pay; Şimdi bu 2023’te 2,98’e düşmüş. Bunun da aslında görsel olarak düşündüğümüzde iyi bir şey olduğunu hissetmek gerekiyor yani demek ki yardımı daha az insanımız alıyor, bütçe küçüldüğüne göre yardım alan insan sayısının daha az olduğunu düşünmek gerekiyor. Ama gerçek öyle değil, daha önce 1 milyon civarında olan yardım edilen insan sayısı 4 milyonun üzerine çıkmış yani bütçeye orantısıyla ters olmuş bu. Bir başka deyişle de Türkiye nüfusunun yaklaşık olarak neredeyse dörtte 1’i -biraz sonra söz edeceğim, 22 milyon-civarında insanın muhtaç olduğu düşünülüyor. Bunları düşündüğümüz zaman yoksulluğun bir belirtisi olarak bunu görmemiz lazım. Bakanlık faaliyet raporunda tüm kamu kurumları tarafından yapılan sosyal yardım harcamasının 151,9 milyar TL olduğunu, sosyal yardımların gayrisafî yurt içi hasıla içindeki payının da yüzde 1,13 olarak gerçekteştiğini görebiliyoruz.

Şimdi, sorun Şurada Sayın Bakan: Sistem veya iktidarınız yoksuldan alıp zengine veriyor aslında yani Robin Hood diye hepimizin bildiği birisi var, hani zenginden alıp yoksula verirdi, ne yazık ki bu iktidar döneminde yoksullardan alınıp zenginlere veriliyor. Bütçedeki sosyal yardımlara ayrılan rakam 497 milyar TL. Şimdi, niye demin böyle söyledim? Çünkü şirketlere sağlanacak olan vergi istisnası ve muafiyetler ne kadar diye baktığımızda da 2 trilyon 210 milyar TL olarak görebiliyoruz yani iktidarınız bütçenin beşte 1’ini aslında canınızın istediği bir avuç şirketin vergilerini silmek üzere kullanıyor ve açlığa mahkûm edilen, yoksul olan milyonlarca insana da kaynak aktarmak yerine bütçeden daha çok şirketlere pay verilmiş oluyor.

Aile destekleri sigortası... Biliyorsunuz, 2015’te biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak anlatmaya başladık bu durumu. Aslında bunu yarım yamalak iktidarınız biraz aldı, biraz kopyaladı; iyi de yaptınız ve seçim öncesinde Türkiye Aile Destek Programı’nı açıkladınız, seçimden sonra da bu programınız bitti. Ne yazık ki yoksullaştırdığımız milyonlarca insanın seçim öncesi ağızına bir parmak bal çalıp seçim sonrasında açıklarıyla baş başa kalmaları gibi bir sonuçla karşı karşıya getirdiniz.

Tip 1 diyabet hastası çocuklar var, Sayın Cumhurbaşkanı onlara söz vermişti seçim öncesinde, artık iğneler olmayacak, sensörler aracılığıyla kan ölçümleri yapılabilecekti. Bunun da sözü yerine gelmedi. Daha önce SGK’de olan sensör yardımı yetkisi Bakanlığınıza aktarıldı ve 0-14 yaş arasındaki 11.500 çocuğa Cumhurbaşkanının söz vermesine rağmen bu desteği yapmadınız. Rize’de oturan

bir hasta beni ziyaret etti dedi ki: “Endokrinoloji doktoru yok, bunun için Trabzon’a gidip gelmek zorunda kalıyorum. 250 TL yol param tutuyor. Ben belediyede çalışan bir temizlik işçisiyim, sensörü alırsam 3.900 TL ödemem gerekiyor, devlet de bana sahip çıkmıyor.” Bu size iyi bir örnek olsun, bunu bir daha düşünün, bu sensörlerin verilmesini sağlayın Sayın Bakanım. Vatandaş önemli, değersiz görülebilirsiniz de yani şey var burada şimdi, Cumhurbaşkanının söylediği bir şeyi yerine getirmemeyi nasıl yapıyorsunuz? Yani herhâlde size gizliden mi söylüyor “Bunu da yapmayın.” diye? Nasıl oluyor, bunu anlamak istiyoruz ya. Bunun bir anlamının, bir şeyinin olması lazım yani bir karşılığın olması lazım.

Benim seçim bölgemde çokça insanın bize müracaatı var, yaşlı bakımevleri için yer arıyorlar. Bunun sebebi de tarımdan geçinememe nedenidir; çaydan geçinmiyorlar çünkü 11,30 kuruş olarak kendilerine verilen çay bedeliyle eskiden 4 ekmeğe alabiliyorlardı şimdi 1 ekmeğe alabiliyorlar; ceplerindeki veya alabildikleri 3 ekmeği iktidarınız çiftçinin cebinden aldı. Geçinemedikleri için kendilerine başka alanlar tespit edip başka alanlarda örneğin, turizm alanında ticaret yapmak üzere bir şeyler yaptığında o pastayı da hemen görüyorsunuz ve o pastayı da yine şirketlere devretmek üzere günlük kiralama gibi yeni yasalarla bunları düzenliyorsunuz. Olmuyor Sayın Bakan, düzelemezsiniz yani insanlar çok ciddi derecede yoksulluk içinde; çaydan geçinmiyor, fındıktan geçinmiyor, pamuktan geçinmiyor, tarımdan geçinmiyor yani çiftçi bu ülkenin şu anda en değersiz insanı hâline geldi.

Bakın, ben kendi ailemden bir örnekle sözlerimi bitireceğim. Bir annem var, 91 yaşında -hepimizin yaşayan annelerine uzun ömür versin- bir de ablam var, o da benden 2 yaş büyük. Her ikisi de bakıma muhtaç; yüzde 98 birinin, yüzde 92 birinin engelli raporu var. Evde ben kendi gelirlerimle onlara bakabilecek bir kadın için yaklaşık olarak -bu her yerde böyledir- 15 bin TL ile 20 bin TL arasında bir bedel ödemek gerekiyor. Ama sizin iktidarınızda 5 bin küsur TL bu desteği alabilmek için hane başına girmesi gereken paranın 3 bin TL’den yukarıya olmaması gerek. Nasıl olabilir böyle bir şey yani bir evin içine giren 3 bin TL gibi bir parayla bir insan bakım ücreti olarak 15 bin, 20 bin yirmi bin TL’yi verebilir? Burada bir büyük adaletsizlik var, haksızlık var. Herkesin gelir durumu benim gibi olmayabilir ama mesela, benim ailem, annem ve kız kardeşim daha devletten bir tane tekerlekli sandalye ya da yattığı yatağı vesaire hiçbir şey almadı şu ana kadar. Bir emekli maaşları var babalarından kalan, onun maaşı ikisi tarafından bölüşülüyor ama aynı evde yaşamak zorunda oldukları için o 3 bin lirayı geçiyor ve yardım alamıyorlar. Bunu kendi nezdinde aslında hani, bu tür durumda olan yaşlılar veya engelliler için dillendirdim, benim kendi adıma annem ile babama bakmak için sizden hiçbir talebim yok, onu söyleyeyim ama Türkiye’de bu durumda olan hakikaten binlerce insan var. Yani engelli oranının yüzde 11 olduğu bir ülkede sizin bu yardımlar yoluyla bunu gidermeye çalışmanız yetmez, bir defa bu hakları yeniden değerlendirip vermek gerekiyor.

Süremi erken bitirdim arkadaşlarımı düşünerek, teşekkür ediyorum.

İyi günler.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Ocaklı, teşekkür ederim.

Sayın Erdem...

MUSTAFA ERDEM (Antalya) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Başkan, Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri, saygıdeğer bürokratlar, basınımızın değerli temsilcileri; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün, maalesef, pek çok bakanlıkta konuştuğumuz gibi, burada iktidarın yarattığı derin yoksulluğun gölgesinde aile kurumunu, kadını, çocuğu konuşacağız. Masaya yemek koyamadığı için kahrolan aileleri, çocuğunun beslenme çantasını dolduramayan anneleri, şiddete uğrayan kadınları,

toplumsal cinsiyet eşitsizliğini konuşacağız. Sayın Bakanım, artık bunları konuşmaktan vazgeçelim; vatandaşa bunları yaşatmaktan, bizi de bunları söylemekten vazgeçirecek politikaları lütfen hayata geçirin.

Toplumun neredeyse yarısının asgari ücretle geçindiğini düşündüğümüzde, asgari ücret açlık ve yoksulluk sınırının altında belirlenmişken, yüksek enflasyon nedeniyle yaşam maliyeti her geçen gün artmakta, yoksullukla mücadele eden kişi sayısı da buna bağlı olarak her geçen gün artmaya devam etmektedir. Bakanlığınızın 2022 Yılı Faaliyet Raporu'na göre, sosyal yardımlardan toplam 4 milyon 419 bin 286 hane yararlanmış yani bu sayıyı kişi olarak hesaplamaya kalksak bu demek oluyor ki Türkiye'de 20 milyonun üzerinde kişi yani yaklaşık nüfusun yüzde 30'una yakını yoksullukla mücadele ediyor. Yoksullukla mücadelede en büyük işleve sahip olan Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ise yoksulluğu ortadan kaldırmaya yönelik politikalar geliştirmek yerine, yoksul vatandaş sayısına bağlı olarak artan sosyal yardım rakamlarının büyüklüğüyle övünüyor. Arkadaşlar, insanları yoksullaştırıp kendinize muhtaç hâle getirip, bununla övünemezsiniz. Ayrıca, sosyal devlet ilkesinin gereği olan sosyal yardım bir lütf değil haktır ki ne kadar övünseniz de sosyal yardımların miktarı da maalesef yetersizdir. Buradan, aslında, seçim döneminde yaşadığımız olayları da dikkate alarak vatandaşlarımızı uyarmak istiyorum: Sosyal yardımlar sizin en doğal hakkınız, anayasal haklar bakidir, AKP giderse sosyal yardımlar kesilmez, anayasal haklarımızı AKP değil Anayasa korur.

Sosyal yardımların yetersiz olduğunu daha iyi anlamak için bir de Bakanlığın 2022 Yılı Faaliyet Raporu'ndaki bilgilere bakmak isteriz: 2022 yılında sosyal ve ekonomik destek hizmeti kapsamında ödenen aylık destek miktarı ortalama 2.337 TL, 2022 yılı Aralık ayı itibarıyla geçici ve süreli sosyal ve ekonomik destek hizmetinden 157.248 çocuk ve genç yararlanmış. Şartlı eğitim yardımı ilköğretim erkek öğrencilerinde 90 TL, kız öğrencilerinde 100 TL; ortaöğretim erkek öğrencilerinde 130 TL, kız öğrencilerinde 150 TL. Şaka gibi gerçekten, bakın, bu paralarla sizin yarattığımız bu ekonomik çöküş ortamında 2 defter 1 kalem bile alamazsınız; kaldı ki yoksullukla mücadelede en önemli araçlardan biri eğitim, diğeri de istihdamdır. Yoksulluğu bitirmede en işlevsel göreve sahip Bakan olarak çocuklara bu yardımın bir faydası olacağını düşünüyor musunuz Sayın Bakanım? Şartlı eğitim yardımları meselesinde üzerinize düşen sorumluluğu acilen yerine getirmeniz gerektiğini düşünüyoruz.

Ayrıca, bu sosyal yardım şartlarının düzenlenmesi için 2022 Faaliyet Raporu'na göre milli gelirdeki yüzde 1,13 olan payın artırılması gerekiyor. Bu şartlarla yardım alabilmek için kişinin açıklıktan ölmek üzere olduğunu ispatlaması gerekiyor, şöyle: Aile Destek Programı ödemeleriyle haneye düşen aylık gelire göre destek tutarları; aylık geliri 450 TL ve altında olanlar için 1.250 TL; aylık geliri 450 TL ile 911 TL arasında olanlar 1.100 TL; 911 TL ile 1.372 TL arasında olanlar 950 TL; 1.372 TL ile 1.833 TL arasında olanlar 850 TL'dir. Görüyorsunuz, yardımları yaparken derin yoksulluk sınırını maalesef aşamıyorsunuz.

Mecliste görüşülen Hazine ve Maliye Bakanlığına bağlı Aile ve Gençlik Fonu kurulmasını öngören teklife değinmek istiyorum. Bu Fonu içeren kanun teklifinin gerekçesine baktığımızda bu gerekçelerin aslında Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının görev tanımında yer aldığını görüyoruz. Hâliyle insanın aklına şu soru geliyor: Bakanlık hangi ihtiyacı karşılamıyor da siz yerine yeni bir Fon kuruyorsunuz? Bu nedenle, Aile ve Gençlik Fonu hakkındaki düşüncelerinizi de merak ediyorum.

Biliyorsunuz, 25 Kasım, Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü. Hemen her gün en az 1 kadının öldürüldüğü ve 3'üncü sayfa haberi olarak gündemden hızla düştüğü, Ümitcan Uygun benzeri polis memurlarının kadınları fuşşa zorladığı Türkiye'de kadın olmak her açıdan çok zor; Bakanlık olarak bunu kolaylaştırmakla sorumlusunuz ama kadın cinayetlerine dair veri analizi yapıp

paylaşmaktan bile maalesef imtina ediyorsunuz Sayın Bakanım. Kadına yönelik şiddetle mücadeleyle dair çalışmalarınızdan bahsettiniz, bu konuda Bakanlık tarafından verilen eğitimlerin yaygınlaştırılması ve daha geniş kitlelere ulaşması adına atılacak adımlar var mıdır; bunu da öğrenmek isteriz.

26 Temmuz Çarşamba günü düzenlediğiniz basın toplantısında, kadına karşı şiddeti önlemekteki kararlılığınızdan bahsederken yanılmıyorsam kadınlara karşı ekonomik şiddet anlamına gelen nafaka hakkını sınırladırmanın adil olacağını söylemişsiniz; bu çelişkili ifadelerle, Kabinedeki tek kadın Bakan olarak kadın haklarına bu şekilde sahip çıkıyor olusunuz bizi derinden yaralamıştır.

Sayın Bakan, 81 ilde aile çalıştayını düzenlediniz ve bu çalışmaya yönelik de ciddi eleştiriler aldınız; ataerkil bir toplum yapısını yeniden düzenlemeye yönelik bir içerik olarak kamuoyuna yansıdı. Bağımsız kadın örgütlerinin hiçbirinin, baroların pek çoğunun davet edilmediği, Diyanetin başköşeye yerleştirildiği bu çalıştayla bir istişare mekanizması oluşturulmuş. Bu çalıştay sonrası, oluşturulacak Aile Vizyon Belgesi'nden toplum yararına bir sonuç çıkacağına inanıyor musunuz? "Çalıştay" dediğin toplumun her kesimini temsil eden ve yön veren kişi ve gruplardan oluşmalı; bunu sağlayamadığınız sürece istediğiniz şeyleri söyleyecek kişileri etrafınıza toplayarak değil 81 defa, dilerseniz bin defa çalıştay yapın sağlıklı bir sonuç almanız maalesef mümkün değildir.

Bakanlığınız bünyesinde ek ders ücreti karşılığında sosyolog, sosyal çalışmacı, psikolog, hemşire, öğretmen gibi meslek gruplarından personel istihdam edilmektedir. Beyaz yakalının kamuda çalışıp asgari ücret civarında gelirinin olması, aynı işi yaptıkları meslektaşlarıyla aralarındaki maaş farkının uçurum olması ancak AKP iktidarındaki Türkiye'de mümkündür. Bu personelin ek ders ücretlerinde birkaç gün önce cüzi bir artış yapılmış olsa da bunun yeterli olmadığını hepimiz biliyoruz. AKP iktidarında, sizler, sorunların kaynağına inmek yerine göstermelik icraatlarla üstünü kapatmayı âdet edindiniz. Ek ders ücreti karşılığı çalışanlar, izin hakkına sahip değiller, işsizlik sigortası ve kıdem tazminatı hakkından yararlanamıyorlar ve meslektaşlarıyla aralarında büyük bir ücret eşitsizliği var. Sizden önceki Bakanlardan farklı olarak kendi personeline sahip çıkmayan bir Bakan pozisyonunda olmaktan kaçınacağınızı umuyorum. Ayrıca, atama bekleyen binlerce psikolog, sosyolog, sosyal hizmet uzmanı, psikolojik danışman sizden bir cevap bekliyor. Atamalar ne zaman yapılacak yoksa KPSS yine boşa mı gidecek?

Bir de sormak isterim: 6 Şubat depremleri sonrası depremden etkilenen 11 ilde görevlendirilen sosyolog, sosyal çalışmacı, psikolog, psikolojik danışman sayısı nedir? Görevlendirilen söz konusu meslek gruplarının arasında yeni atananların sayısı nedir?

Bu pazartesi Dünya Çocuk Hakları Günü'nü geride bıraktık. Açlıktan ve ihmalden hayatını kaybeden çocukların olduğu Türkiye'de sosyal politikalar çocuk odaklı değil, bunu bir örnekle anlatmak isterim. Bir çocuk hayatını kaybediyor, Bakanlık bunun üzerine soruşturma başlatıyor, 2 kardeşini koruma altına alıyor. Olaya ilişkin olarak basın mensuplarına açıklama yapan komşularının kurduğu çok acı bir cümleyi sizlerle paylaşmak istiyorum: "Bu çocuğun ölümü öbür çocukları kurtardı." Yani bu 2 çocuğun sorunları, destek ihtiyaçları devlet yetkilileri tarafından takip edilmeyip ancak içlerinden biri öldükten sonra görülüyor maalesef.

Bir olaydan daha bahsetmek istiyorum: Geçtiğimiz günlerde seçim bölgem Antalya'da 5 çocuk cemaate yakın olduğu bilinen bir yurttan cinsel istismara maruz bırakıldı ve olayı öğrenen Bakanlık hemen soruşturma başlattı. Sayın Bakanım, devletin tek görevi suçluların ceza almasını sağlamak değil, aynı zamanda suçu önlemek olmalıdır. Devletin tüm mekanizmaları birbiriyle bağlantılı çalışarak çocuklarımızın başlarına gelecek felaketselere karşı önlem almalıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Lütfen tamamlayınız.

MUSTAFA ERDEM (Antalya) – Tamamlıyorum Başkanım.

Ve Sayın Bakana soruyorum: Sosyal politikaların çocuk odaklı hâle gelmesine yönelik olarak Bakanlık tarafından hangi adımları atmayı düşünüyorsunuz?

Görevinizde başarılar diliyorum, saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, Sayın Kaya...

Malum, HEDEP'in kendi üyeleri söz almayarak bir değişim uyguladı; süreniz on dakika, buyurun.

ADALET KAYA (Diyarbakır) – Teşekkür ederim Başkan.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar, değerli milletvekilleri ve Komisyon üyeleri; herkesi saygıyla selamlıyorum. Ben, bu bütçenin çocuklarla ilgili bölümüyle ilgilendim biraz, buna dair birkaç veri paylaşmak istiyorum.

Şimdi, Türkiye'de çocuklar hem kimliklerinden hem toplumsal, ekonomik, siyasal, yapısal durumlardan hem de yaşadığımız ekonomik kriz yani derin yoksulluk meselesinden kaynaklı olarak en çok mağduriyet yaşayan ve zor şartlarda yaşayan grup olarak başta geliyor. En başta yoksulluk çok önemli bir mesele, çocuklar... Ya, endeksler paylaşmayacağım; sabahtan beri TÜİK, Birleşmiş Milletler, OECD vesaire pek çok veri paylaşıldı ama gerçekten çocuk yoksulluğu endekslere sığmayacak oranlarda. Özellikle toplumun içerisine, toplumsal yapının içerisine baktığınız zaman bunu çok net görebiliyorsunuz. Binlerce çocuk gece aç uymak zorunda kalıyor, okullarda çocukların gıdaya erişimi yok, küçük yaşlarda çalışmak zorunda kalıyorlar, denetimsiz ve güvenlikten yoksun koşullarda çalışmak zorunda kalıyorlar ve iş cinayetlerinde yaşamını kaybediyor çocukların çoğu; ücretsiz ve nitelikli eğitim alamıyor, Kürt çocuklar hâlâ ana dilinde eğitim alamıyorlar, yanı sıra okullarda hâlâ milliyetçi ve militarist birtakım söylemlerle, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini pekiştiren söylemlerle çocuklar ne yazık ki bu tür eğitim şiddetine de maruz kalıyor, bunu da bir istismar olarak tanımlıyoruz.

İki gün önce, 20 Kasım Dünya Çocuk Hakları Günü'ydü ve pek çok sivil toplum örgütü ve baro bununla ilgili birtakım veriler paylaştılar. Diyarbakır Barosu Çocuk Hakları Merkezinin paylaştığı rapordan birkaç veri paylaşmak istiyorum sizinle: 1 Ocak 2022 ile 1 Kasım 2023 tarihleri arasındaki verileri kapsıyor, bu tarihler arasında Kürt illerinde en az 48 çocuğun yaşam hakkının ihlal edildiği tespit edilmiş bu raporda ve bu rapor, baroya ve derneklere gelen resmî kayıtlara dayanıyor. Rapora göre ayrıca çocukların özgürlüğüne ve güvenliğine yönelik ihlaller sonucu en az 191 çocuk gözaltına alınmış, 3 çocuk tutuklanmış; gözaltında 2, hapishanelerde 1 ve gözaltı yerleri dışında 16 olmak üzere en az 19 çocuk işkence ve kötü muameleye maruz kalmış. Kolluk görevlileri tarafından gerçekleştirilen yargısız infaz sonucu 3 çocuk yaşamını yitirmiştir.

Yine, resmî, hata ve ihmâl sonucu 4 çocuk yaşamını yitirmiş, 254 çocuk ise çeşitli şekillerde yaralanmıştır. Bu kategoride en dikkat çekici istatistik kolluk görevlilerinin özensiz kullandığı zirhli, sivil veya resmî araçların karıştığı olaylar nedeniyle gerçekleşen 4 olay sonucunda 1 çocuk yaşamını yitirmiş, 3 çocuk ağır şekilde yaralanmıştır. Bu zirhli araç çarpmasıyla ilgili olaylar çok sistematik bir şekilde gerçekleşiyor Kürt kentlerinde.

Diyarbakır'ın Sur ilçesinde 12 Ekim 2015'te sokağa çıkma yasakları sırasında annesiyle fırına ekme almaya giderken bir güvenlik görevlisinin zirhli araçtan ateş açması sonucunda yaşamını kaybeden 12 yaşındaki Helin Hasret Şen davası geçen hafta sonuçlandı ve katil polis sadece altı yıl ceza aldı.

19 çocuk şüpheli şekilde yaşamını yitirmiş yine bu rapora göre ve çocukların kuşkulu şekilde... Bunu söylemiştim, pardon. Şeyi belirtmek istiyorum, bir harita, bu rapora göre Urfa, Mardin, Şırnak çocukların şüpheli şekilde öldüğü şehirlerin en önünde geliyor ve diğer takip eden iller de yine Kürt illeri. Bununla ilgili olarak Anayasa 10'a bir atıfta bulunmak istiyorum. Yani ülkedeki çocuk hak ihlalleri Türkiye'deki ayrımcılık haritasını gösteriyor aslında yani haritayı hazırlayabilirdik ama bu veriler zaten bunu çok net gösteriyor. Başka bir rapor Urfa'dan, Urfa Barosu. Bu da bir cinsel şiddet raporu, sadece on aylık bir rapor, 2023 ile 31 Ekim 2023 yani 1 Ocak ile 31 Ekim 2023 tarihleri arasında yapılmış; tam on ayda 545 mağdur çocuğa vekil ataması yapmış Urfa Barosu ve bu çocukların hemen hemen çoğu ya okul, vakıf, dernek, Kur'an kursu ve aile içi şiddete maruz kalmış çocuklar ama ağırlıklı olarak çoğu aile içerisinde cinsel şiddete maruz kalmış çocuklar, bu da ayrı bir rapor ama bu tek bir ilin verisi yani bütün illeri düşünemiyorum. Cinsel istismar meselesi çok önemli mesele, özellikle çocuğun cinsel istismarı Türkiye'nin her yerinde çok yaygın bir şekilde görünüyor ama 2 raporu karşılaştırdığımızda devlet kaynaklı şiddet Kürt illerinde başka bir ayrımcılık haritası veriyor bize, buna bir vurgu yaparak burayı böyle bırakmak istiyorum.

Şimdi, şundan bahsetmek istiyorum: Özellikle aile içi cinsel istismar ve bu yoksullukla beraber gelişen birtakım durumlar mesela cemaatler, vakıflar sizin sunumunuzda da var, şurada belirtmişsiniz: "Nitelikli insan, güçlü aile, sağlıklı toplum hedefine giderken teşkilatlarımız, Bakanlığımız, il yönetimlerimiz falan sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarımızla birlikte..." diye belirtilmiş. Mesela, bu vakıflarla ilgili bölüm bizim için soru işareti çünkü Türkiye'deki cinsel istismar, çocuğun cinsel istismarı meselelerine baktığımız zaman...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ – Devletin şeyini söylüyorsunuz.

ADALET KAYA (Diyarbakır) – Ha, o zaman pardon, ben diğer vakıflardan bahsediyorum, affedersiniz.

Şimdi, şöyle, daha yeni, basına yansıyan bir haber; Süleymancılara ait Alanya Sugözü Erkek Öğrenci Yurdunda görevli bir eğitmen öğrencilere cinsel istismar suçundan gözaltına alındı. On dört yaşın altındaki 5 erkek öğrenci ifadelerinde cinsel istismarı anlattı, çocuklar din eğitmeninin kendilerine şiddet uyguladığında söyledi. Şunu da belirtmek isterim: Devletin okullarında ve Kur'an kurslarında da cinsel istismar olayları gerçekleşiyor, bununla ilgili bir sürü veri var elimde. Mesela Van davası var, Van yatılı okul davası; Millî Eğitime bağlı bir okul, sayısız erkek çocuğu cinsel istismara maruz kaldı ve failler altmış sekiz yılla cezalandırıldılar, sonuçlanmış bir davadan bahsediyorum. Başka bir dava, yine, polis tarafından yedi yaşında istismar edilen bir çocuğun davası, istismarcı on yıl hapis cezası almış ama hâlâ tutuklanmamış. Yani böyle onlarca dava örneği var sivil toplumun takip ettiği, muhtemelen Bakanlığınızda da takip edilen davalardır bunlar, bunları geçeceğim. Ben Ezidi kız çocuğuyla ilgili olan davaya gelmek istiyorum, vâkıf olduğunuz bir dava. Biliyorsunuz ki Ankara'da 2020 yılında Emniyetin yaptığı operasyonda ele geçirilen Ezidi bir kız çocuğu vardı "karanlık web" de satılmak üzereyken Emniyet tarafından alındı ve Bakanlığınız himayesine verildi, koruma altına alındı. Yakın tarihte biz bu çocuğun -dava yaklaştığı için duruşma vardı ilk duruşma- mahkemeden bir gün önce tekrar İŞİD'li aileye geri verildiğini öğrendik, sonra Bakanlık sanırım tekrar aileden geri aldı ama biz hâlâ o kişinin İŞİD'li yani "karanlık web" de kız çocuğunu satma fiilini gerçekleştirmek isteyen kişinin tutuksuz olduğunu biliyoruz çünkü mahkemeye elini kolunu sallayarak geldi. Böyle bir dava var, bu da başka bir konu. Mesela, bu konuyla ilgili kamuoyunu aydınlatmanızı bekleriz, biz de cevap istiyoruz. Yani bu davanın durumu nedir, sizin buna dair tedbirleriniz nelerdir? Böyle çocuklarla ilgili pek çok olay var elimde. Ben bir de şeye gelmek istiyorum, gerçekten çok fazla dosya var elimde. Savaş meselesine

gelmek istiyorum özellikle bu Kürt kentlerinde çocuk ölümlerinin gerçekleşmesinin en önemli sebeplerinden biri mensubu olduğunuz iktidarın yürüttüğü güvenlikçi politikalar, savaş politikaları ve gerçekten çocukların yaşam hakkının, şiddetsiz bir yaşam hakkının gözetilmemesi ve bu çocukların bazen doğrudan şiddete maruz kalması, yaşamını kaybetmesi, bazen de kazayla, mayın patlamasıyla ve benzeri sebeplerle... Ve bunların sonucunda şu ana kadar cezalandırılmış tek bir kamu görevlisinin olmaması ve bir soruşturmanın yürütülmemesi... Mesela bunlar sizin Bakanlığınızın konusu değil mi? Bu konuyla ilgili dava takibi yapıyor musunuz, yapmıyor musunuz? Bununla ilgili de cevabınız ne olur merak ediyorum.

Bir diğer mesele; Kudüs ve Filistin’de ölen çocuklarla ilgili hepimiz aynı acıyı hissediyoruz, tam 5.500 çocuk savaş koşullarında yaşamını kaybetti. Bununla ilgili, dünyanın hiçbir yerinde 20 Kasım nedeniyle... Biz de Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’ye imza atmış ülkelerden biriyiz ve o Sözleşme’de dünyanın neresinde olursa olsun, kimliği, dili, rengi, yaşam tarzları ne olursa olsun her çocuğun yaşam hakkı başta olmak üzere yaşama katılım ve diğer bütün haklarının korunması gerektiğine ve şiddetsiz bir atmosferin yaratılması gerektiğine dair Sözleşme’de hükümler var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ADALET KAYA (Diyarbakır) – Bitiriyorum Sayın Başkan, toparlayacağım.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Toparlayalım.

ADALET KAYA (Diyarbakır) – Bununla ilgili Afrin’de Türkiye himayesindeki cihatçı örgütlerde -Birleşmiş Milletler raporlarında var- özellikle de kız çocuklarını taciz, tecavüz, cinsel şiddet, satılma, eve kapatılma gibi pek çok suça karışan cihatçılar var yani Türkiye’nin himayesindeki cihatçılardan bahsediyorum, raporlanmış bir şey bu. Bununla ilgili olarak gerçekten özcü bir yaklaşım beklemiyorum sizden ama bir kadın olarak siz mensubu olduğunuz partinin bakanlarıyla neden bu savaşı yürüttüğümüzü sormuyor musunuz, yani bizim bu savaşa değil, çocukların yaşamını, yaşamasını sağlayacak bütçelere ihtiyacımız var. Bu Bakanlığın bütçesinin artırılmasını istiyoruz çünkü bütün çocukların eşit, özgür bir şekilde yaşamasını sağlamasını istiyoruz. Eşitlik aynılık değil, farklılıklarıyla, birlikte yaşama... Yani neden hâlâ bizim çocuklarımız kendi ana dilinde eğitim alamıyor?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ADALET KAYA (Diyarbakır) – Neden zırhlı araçların altında kalıyor?

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ederim.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

5.- Oturum Başkanı Orhan Erdem’in, Diyarbakır Milletvekili Adalet Kaya’nın Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Kaya, daha önce de uyardığımız hâlde yine “Kürt illerinde” ifadesini kullandınız. Niye bunu yapıyorsunuz anlayamıyorum ama...

ADALET KAYA (Diyarbakır) – Sadece coğrafya olarak belirtiyoruz Sayın Başkan.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – O zaman Ankara’yı nasıl belirliyorsunuz, burada Kürt yaşamıyor mu? İstanbul’u nasıl belirliyorsunuz, Konya’yı nasıl belirliyorsunuz? Yani bu ayrımcılık dilini lütfen bırakalım.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Ayrımcılık değil ki.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Lütfen, bu ayrımcılık dilini bırakalım. Türkiye’de kimlik siyaseti yapılmıyor. Anayasa 3 ve 10’uncu maddeleri defalarca okuduk; herkes dil, din, ırk ve cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, her konuda eşit; lütfen bu noktada dikkatli olalım.

Şimdi, Sayın Ümit Özlale...

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Ben söz istemiştim ama.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Özür dilerim.

Buyurun.

IV. -AÇIKLAMALAR (Devam)

3.- *Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, Oturum Başkanı Orhan Erdem'in Diyarbakır Milletvekili Adalet Kaya'nın Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bütçesi üzerindeki konuşmasıyla ilgili yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması*

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Sayın Başkan, bu “Kürt illeri” kavramıyla ilgili defalarca açıklama yaptık ama bir kez daha tutanağa geçsin çünkü önemsiyoruz. Özellikle bir ayrımcılığa karşı kullanıyoruz; kimlik siyaseti yapanların, Kürtleri yok sayanların, ötekileştirenlerin, Kürtleri nefret söylemiyle belli bir role hapsedmeye çalışanların yaratmış olduğu bir ayrımcılık var ortada ve bunun da en iyi ifadesi “Kürt illeri” ifadesidir.

Teşekkür ederim.

HÜSEYİN ALTINSOY (Aksaray) – Böyle bir ayrımcılık yok ya. Beni nasıl ayıracaksın?

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Siz yaptığınız için söylüyorum.

HÜSEYİN ALTINSOY (Aksaray) – Benim babam Kürt, annem Kürt; nasıl ayıracaksın?

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Peki, o çocukların orada neden öldüğünü açıklayın.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Lütfen arkadaşlar...

Sayın Temelli, biz düzelterceğinizi zannettik ama aynı ifadeleri duyduk.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Yok, hayır, düzeltiyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Türkiye’de böyle bir ayrımcılık hiçbir zaman olmamıştır. Olmayan bir noktada yaşayan her Türk...

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Allah aşkına biraz vicdan ya! Bu kadar insan mağdur orada. Bütün bu rapor, bütün bu mağduriyetler nasıl aynı coğrafyadan çıkıyor, hiç düşünmüyor musunuz?

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Nasıl mağduriyetler var? Mesela hastanede veya başka bir yerde Kürt olduğundan dolayı hizmet alamayan var mı?

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Temelli, tekrar ediyorum, Türkiye’de kimlik siyaseti hiçbir zaman yapılmadı, dünyanın en huzurlu ülkelerinden biri.

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) – Bu huzuru biz hiç görmedik.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Bırakın kendi ülkesi içinde yaşayanları, farklı ülkelerdeki zora girmiş Kürt, Türk, farklı din, inanç sahibi herkes Türkiye’ye sığınabilmiştir; bu bakımdan bu söylemin hiç kimseye faydası olmadığını tekrar ifade ediyorum.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) *KANUN TEKLİFLERİ (Devam)*

1.- *2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)*

a) *Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (Devam)*

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Ümit Özlale, süreniz on dakika.

Buyurun.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Sayın Bakan, Bakanlığımızın değerli bürokratları, Sayın Başkan, Komisyonunuzun değerli üyeleri, basın emekçilerimiz, Meclisimizin çalışanları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, yine, on dakikaya sığdırmaya çalışacağım bir sunum ve bir kaç tane soru var. İlk olarak 2024 bütçesine baktığımızda -bu hep karşımıza çıkan şeylerden bir tanesi Sayın Bakan- sizin sunumda bahsettiğiniz vaatlerle Hazine ve Maliye Bakanlığının bütçesi farklı bir görüntü sunuyor. Bu, dün de vardı, Adalet Bakanlığında da vardı, diğer bakanlıklarda da vardı. Şimdi, bunun biraz açıklanmaya ihtiyacı var. Mesela -merkezî yönetim bütçesindeki artış, işte 100 birimlik desek- yoksullukla mücadele ve sosyal yardımlaşmaya ayrılan ödenek artışı ortalamanın çok altında. Bir de bir karışıklık var, biz burada onu tam bulamadık. Siz, kadının güçlendirilmesine ayrılan ödenek artışının yüzde 164 olduğunu söylediniz ama Hazine ve Maliye Bakanlığının bütçesine baktığımız zaman buradaki artışı biz yüzde 81 buluyoruz. Buradaki kafa karışıklığı şundan dolayı olabilir: Kadının güçlendirilmesi, belki ailenin korunması ve güçlendirilmesi programın içerisinde de yer alabilir yani oradaki bazı harcamaları da bunun içine koyuyor olabilirsiniz ama direkt Hazine ve Maliye Bakanlığının bütçe verisine baktığımız zaman bizler iki tane, üç tane kalemin çok daha fazla ödenek artışıyla 2024'e geçmesini beklerdik. Bunlardan bir tanesi çocukların korunması ve gelişimi, ikincisi yoksullukla mücadele, üçüncüsü de kadının güçlendirilmesi.

Şimdi, devam edelim sunuma. Burada, daha öncesinde de kalkınma planında da bahsetmiştik. 2026 mucizevi bir sene gerçekten yani “O sene bu sene mi?” diyorlar ya, o sene gerçekten 2026 galiba. Neden? Çünkü 2026'da cari açımız sıfırlanıyor -kalkınma planında bu var- enflasyonumuz yüzde 5 oluyor ve aynı zamanda şuna bakıyoruz: Sizin bütçenize, tekrar Hazine ve Maliye Bakanlığı bütçesine baktığımız zaman da yoksullukla mücadele ve sosyal yardımlaşma için ayrılan ödeneğin yıllık değişimi neredeyse sıfır. Kadının güçlenmesi için ayrılan ödenek değişimi sıfıra yaklaşık, engellilerin toplumsal hayata katılım ve özel eğitimi de hızla azalıyor. Yani anladığım kadarıyla şöyle bir şey oluyor: 2026 yılında biz sıfır cari açık ve yüzde 5 enflasyon vereceğimiz gibi, aynı zamanda yoksulluk da kalmayacak, kadın da güçlenecek, engellilerin de toplumsal hayata katılımı ve entegre olması daha da kolaylaşacak gibi duruyor. Bunu anlamak gerçekten güç. İlk konuşmacı Cumhuriyet Halk Partisinden Aylin Hanımdı, o da bahsetti. Burada sizin vaatleriniz ile programa baktığımız zaman, özellikle çok yıllık bütçelemeye baktığımız zaman orada bir uyumsuzluk görüyoruz. Hazine ve Maliye Bakanlığıyla bir an önce bu konuyu netleştirmekte bence fayda var. Bir hatırlatma yapmak gerekiyor mutlaka.

Bir sonraki slaytta geçelim. Orada da şu: Avrupa'da yoksulluk veya sosyal dışlanma riski altında çocukların oranının en yüksek olduğu ülke maalesef Türkiye, Türkiye'de 7 milyon yoksul çocuk var. Ben bunu ilgili bakanlıkların bütçesinde hep anlatıyorum ama bana çok fazla prim vermeyen Eurostat verilerine de bakabilir. Türkiye'de yoksulluk veya sosyal dışlanma riski altında olanların oranı yüzde 45 ve son beş sene içerisinde bu sayının yüzde 10 arttığını görüyoruz biz. Dolayısıyla karşımızda hiç yadsıyamayacağımız bir çocuk yoksulluğu problemi var, bunun sebebi siz değilsiniz ama bunu tedavi edecek, bunu giderecek olan Bakanlık sizsiniz. Yani bunun sebebi izlenen yanlış ekonomi politikaları olsa bile bunun olumsuz etkilerini ortadan kaldırması beklenen bakanlık sizsiniz. O yüzden bunu hatırlatmakta fayda var. Bu çocukların -yani yüzde 45- yüzde 22'si yoksulluk dışında en az bir risk daha taşıyor Avrupa'da ama bu oran bizim ülkemizde yüzde 58,1. Yani bizim çocuklarımız sadece yoksulluk ve sosyal dışlanma riski altında değil, yarısından fazlasının birden fazla problemi var.

Şimdi, diğer slayta geçebilirsek arkadaşlar... Bu yoksulların hangi bölgelere dağıldığına bakacak olursak da -gördüğünüz gibi- yoksulların yüzde 55'i Doğu Akdeniz, Güneydoğu, Doğu Anadolu'nun bir kısmı ve İstanbul'da. Dolayısıyla, bundan sonraki süreçte Güneydoğu Anadolu'nun, Doğu Akdeniz'in, Doğu Anadolu'nun başta olmak üzere ve İstanbul'un, büyük metropollerinin yoksulluk problemini çözecek olursanız, bizim ve bütün siyasi partilerin ısrarla üzerinde durduğu bu çocuk yoksulluğunu gidermemiz gerekiyor. Bu çocuk yoksulluğunu gidermenin en basit yollarından bir tanesi de -bir daha söylüyoruz- okulda ücretsiz yemek vermek. Biz, bunu, Millî Eğitim Bakanlığı geldiği zaman söyledik, Kalkınma Planında Cumhurbaşkanı Yardımcımız Sayın Cevdet Yılmaz'la paylaştık ama bugün baktığımız zaman Türkiye'de artan bir yoksulluk var ve bu yoksulluğun bölgesel dağılımına baktığımız zaman İstanbul'da, Doğu Akdeniz, Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki illerde çok fazla arttığını görüyorsunuz. Yani yoksulun yüzde 55'i bu tarafta yaşıyor. Bunu yadsıyamayız.

Bir başka nokta da çocuk ve gençlerin yeterli beslenmemesi. Buna da Cevdet Bey çok güzel bir şekilde değindi ben de anlatmak istiyorum. Bakın, bu, TÜİK'in anketidir, TÜİK'in Gelir ve Yaşam Koşulları Anketi'dir. Türkiye'de iki günde bir etli yemeği karşılayamayan hanelerdeki 3-14 yaş çocuk sayısına baktığımız zaman 6,89 milyon olduğunu görüyorsunuz. O yüzden, önümüzdeki dönem -biz, burada bir sürü önerge vereceğiz, onlar da reddedilecek ama- belki sizlerin Millî Eğitim Bakanlığıyla ya da ilgili bakanlıklarla konuşup okulda ücretsiz yemek projesini bir an önce dezavantajlı bölgelerimiz başta olmak üzere hayata geçirmemiz, fırsat eşitliğini bizim yeniden tesis etmemiz açısından oldukça önem taşıyor.

Yine, bebek, çocuk ve gençlerin hangi bölgelerde ve hangi ailelerde yaşadığına baktığımız zaman, yoksulluğun maalesef nesiller ötesine yani kuşaklara taşındığını görüyorsunuz. Bir sonraki slayta baktığımız zaman mesela şunu göreceksiniz: Bebek, çocuk ve gençlerin yarısı yoksul ailelerde ve yoksul bölgelerde yaşıyor. İşte bu yoksulluğun bir sonraki kuşağa aktarılmaması için burada sizin Bakanlığınızın -o harcama programlarında- özellikle çocuğun güçlenmesi açısından daha iyi harcama programları geliştirmesi gerekiyor.

Burada benim size bir tavsiyem olacaktır. Harvard Üniversitesinden Raj Chetty önümüzdeki yıllarda da Nobel alacak bir yazar, çok da iyi bir akademisyen, çok da iyi bir hikâyesiydi vardır. Onun geliştirdiği "Opportunity Atlas" diye bir sayfa var. O Opportunity Atlas'ta artık siz mikroveri kullanarak hangi mahallelerin dezavantajlı mahalleler olduğunu, o mahallelerde mahalle bazlı sosyal politikaları uygulayarak... Hani nasıl mesela kanserle mücadele eden bir hastaya sizler, artık hücre bazında müdahale edebiliyorsunuz... Artık bu müdahaleler mikroveriyi kullanarak yapılabilir. Bu Opportunity Atlas benzeri bir yaklaşımla, sizler, bundan sonra şehirlerde o dezavantajlı mahalleler, dezavantajlı aileler...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ Evet.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Yaptıysanız bile gözümden kaçmıştır.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ – Başlatıyoruz.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Ha, başlatıyorsunuz... Tamam, harika, alkışlarız.

Onları yaparak aslında, mikroveriyi kullanarak bu kalkınma politikalarını artık sizin hayata geçirmemiz mümkün. O, çok iyi bir uygulama, sonuçları da çok iyi. Her mahalleden hangi çocuğun, hangi ailedeki hangi bireyin hangi dezavantajı olduğunu görüp ona göre politika yani bireye özel politikalar geliştirebiliyorsunuz. Önümüzdeki dönemde literatür ve politika oraya doğru gidiyor.

Son slaytta engellilerin durumundan biraz bahsetmek istiyorum. İlk önce, ben, son yirmi sene içerisinde AK PARTİ döneminde engelli vatandaşlarımıza verilen desteklerden memnunum. Ben, halası ve amcası fiziksel ve zihinsel engelli olan bir bireyim. İki de hayatlarının son dönemlerinde gayet iyi destekler aldılar ve o destekler 1980’li, 1990’lı yıllarda yoktu. Peki, burada durmalı mıyız? Hayır, durmamalıyız. Nüfusumuz yaşlanıyor, engelli birey sayısı artıyor ve teknolojik gelişmeler artık, engelli bireylerin sosyal hayata ve iş hayatına çok daha rahat entegrasyonunu mümkün kılıyor.

Burada ilk olarak benim size tavsiyem şudur: Bu korumalı iş yeri modelinden vazgeçip destekli istihdam modelleriyle beraber iş koçlarını da, Çalışma Bakanlığıyla beraber iş koçlarını da yetiştirip engelli bireylerin iş hayatına daha rahat entegre olmasını sağlayabilirsiniz.

İkincisi, bizim millî gelirimiz içerisinde engelli vatandaşlarımızın istihdama dâhil olması için ayrılan bütçe yüzde 0,1’dir. Avrupa Birliğinde bu oran yüzde 2,5-3 civarındadır, Norveç gibi ülkelerde yüzde 5’tir. En azından bu açıdan yani engelli bireylerin hayatlarını iş hayatına istihdam ederek, kendilerini daha iyi hissetmeleri için ve sosyal yardıma muhtaç kalmamaları için yine Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığıyla konuşup bu engelli bireylerin istihdama katılması konusunda daha fazla programı başlatabilirsiniz. Bugün bizim engelli bireylerimizin maalesef yüzde 77’si yoksulluk ve sosyal dışlanmış riski altındadır, yüzde 77; bu oran OECD ülkelerinde yüzde 25-30 civarındadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Lütfen toparlayalım.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – O bakımdan benim buradaki önerim: Bu engellilerin istihdam piyasasına katılmalarını destekleyecek olan programlara ağırlık vermeniz ve böylelikle yoksulluğu yönetmek değil de yoksullukla mücadele kapsamında istihdamı desteklemeniz lazım.

Şimdi, bir de bütçeye baktığımız zaman yine birkaç nokta var, hemen özetleyeyim. Şimdi, Bakanlığınızın 2024 bütçe teklifinde aile danışmanlık hizmetlerinden yararlanan kişi sayısı 2022 yılında 17 bin; 2024 yılı hedefi 8 bin. Aylin Hanım da bundan bahsetti, bu bizim daha fazla arttırmamız gereken bir sayı; azalıyor. Bunun sebebini sormamız gerekiyor. Aile Destek Programı’yla ulaşılan hane sayısı 2022 yılında 1 milyon 727 bin, 2025 yılı tahmini 750 bin, 2024 tahmini 800 bin. Neden yarı yarıya bir azalış var? Oysa bizim bu hanelere daha fazla ulaşmamız gerekiyor.

Devam ediyorum. Aile Eğitim Programı’na katılımcı sayısı 2024 hedefi 260 bin.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Toparlayın lütfen.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Bitiriyorum Sayın Başkanım.

2022 yılında 945 binmiş, neredeyse üçte 1’inden daha aza inmiş.

Yine, psikososyal destek sağlanan şehit yakını ve gazi sayısı 105.092’yken 2024 yılında hedef 84 bin olmuş. Hep bir azalma var.

Çocukeyi sayısı 1.187’yken 1.180 olarak belirlenmiş. Neden? Çünkü yoksul çocuk sayısı artıyor. Çocukeylerinde bakılan çocuk sayısı 2022 yılında 5.800’müş, 2024 yılı için 5.560.

İşbaşı eğitimden yararlanan kadın sayısı 78 binden 30 bine düşmüş. Dolayısıyla sizin -bitiriyorum da bu dosyayı ben sizle paylaşabilirim ama sabah zaten Aylin Hanım da bundan detaylarıyla bahsetti- burada bahsettiğiniz sunumun 2024 bütçesinde karşılığı yok. Yani sizler bu hizmetlerin, bu programların, harcama programlarının arttığını söylüyorsunuz ama Hazine ve Maliye Bakanlığında aldığımız bütçede 2024-2025 hedeflerinde hep azalma var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Lütfen Ümit Bey, süreniz doldu.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Bu tutarsızlığı giderirseniz bence o zaman siz, o bütçe sunumunuzdaki bahsettiğiniz hedeflere çok daha rahat ulaşırsınız diyorum.

Hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Peki, teşekkür ediyorum.

Şimdi Sayın Selim Temurci, daha sonra Nilgün Ök, İsmail Güneş diye gidiyoruz.

Buyurun Sayın Temurci.

Süreniz on dakika.

SELİM TEMURCİ (İstanbul) – Sayın Başkan, Sayın Bakanım, değerli milletvekillerimiz, Bakanlığımızın çok kıymetli bürokratları, değerli basın mensupları; ben de hepinizi saygıyla muhabbetle selamlıyorum.

Sayın Bakanım, tabii, aileyi konuşuyoruz. Tarihin en eski kurumu Adem (AS)'dan Havva Ana'mızdan beri en eski kurum ve AK PARTİ hükümetleri -kanaatimce Sağlık, Ulaştırma ve Aile Bakanlığı yani- yirmi küsur yıl iktidarda kalmışsa şu anda bu sosyal yardımlar, aileyle ilgili yapılanların çok büyük önemi var. Ama ben -şu ana kadar özellikle hanımefendi kardeşlerimizin söylediği şeyler çok kıymetli- tekrara girmeden bir iki temel konuya vurgu yapmak istiyorum. Öncelikle ailenin korunması ve güçlendirilmesi sorumluluğu sizin omuzlarınızda. Şimdi meseleye böyle baktığımızda, aslında ülkede yaşanan ekonomik kriz ve ailelerin yaşamış olduğu ekonomik sorunların yönetilmesinde Bakanlığımızın çok önemli bir rolü var. Şimdi bazı konuşmacılar bazı rakamların düştüğünden, sayıların azaldığından bahsettiler. Aslında bir ülkede istenen şeyin şu olması gerekir: Yani "Bizim şu kadar yoksulumuz vardı... Ben çünkü şöyle beş altı yıla bir baktım; özellikle son üç yıl, pandemi sonrası neredeyse 3-4 kat bu yardımlarda artışlar olmuş. Yani bir iktidarın aslında övünmesi gereken şey ya da bir bakanımızın buraya geldiğinde bize söylemesi gereken şeyin şu olması gerektiğini düşünüyorum: "Ülkede şu kadar yoksul vardı, biz şu, şu, şu ekonomi politikalarını uygulayacağız ve bu ülkede yoksulluğu bitireceğiz." Bu çok kıymetli bir şey. Dolayısıyla bu ülkenin elbette yoksulları her daim oldu, olacak ama biz bu sayıyı aşağıya nasıl çekebiliriz? Bu çok genel bir ekonomik tartışma meselesi. Hele hele -sanıyorum Milliyetçi Hareket Partisinden bir arkadaşımız ifade etti, işte, Gini katsayısından falan- bakın, son beş yıl içerisinde bu ülkede gelir adaletinde olağanüstü bir bozulma var. Şu anda kalkınma planımızda 2028 hedefimiz 0.30; şu anda 0,38-0,40'lardayız. Dolayısıyla son beş altı yıldır çok hızlı bozulan bu gelir adaletsizliğinden dolayı sizin Bakanlığımızın yükü de artıyor. Ama ben şöyle bir özet yapmak isterim akılda kalsın diye, zaten konuşmacıların da söylediklerini analiz ettiğimizde iki temel alan çıkıyor burada: Ailelerimizi, toplumumuzu ne tehdit ediyor? Aileyi korumak aslında devleti korumak, milleti korumak, geleceğimizi korumak. Ya, bizim ailelerimizi ne tehdit ediyor? Burada işin bir maddi tarafı var, bir de manevi tarafı olduğunu düşünüyorum. Yani maddi taraf, bugün bu ülkede, sadece yoksul olan, açlık sıkıntısı çeken insanların probleminden bahsetmiyoruz Sayın Bakanım. Şu anda çalışan ama yoksul olan bir kesim var bu ülkede. Şu anda istatistiki rakamlara bakıyoruz, farklı raporlarda neredeyse 38 ile 42 milyon arası açlık ve yoksulluk sınırı altında yaşayan insan var. 13.600 lira açlık sınırından birçok arkadaş bahsetti yani bir ailede 4 kişi çalışmış olsa ancak bu ülkedeki yoksulluk sınırına ulaşıyor. Dolayısıyla böyle bir ülkede mutlaka o "maddi taraf" dediğimiz şey, ekonomik sıkıntılar çok öne çıkıyor. Bakın, bu ülkenin şu anda çok önemli bir barınma problemi var, çok önemli bir gıda problemi var; eğitimde, sağlıkta yaşamış olduğumuz problemler var; bunları arttırabiliriz ve elbette çocukların, küçük çocukların çalıştırılmasıyla ilgili başka alanlar var. Ama ben biraz da bu manevi tarafa ilgili... Ki Sayın Cumhurbaşkanımız sürekli söyler yani "millî

ve manevi değerlere sahip bir nesil yetiştirmek” elbette bu çok önemli bir şey yani bu ülkeyi gelecek kuşaklara taşıma, geleceğe taşınmak önce vatana, millete, değerlerine sahip nesiller yetiştirmek. Peki, o nesil bu topraklarda yaşamak istiyor mu? Hele hele iyi yetiştirdiğimiz gençlerimiz artık geleceklelerini bu topraklarda arıyorlar mı? Biraz önce Ümit Hocanın göstermiş olduğu o haritada İstanbul da var; İstanbul, Türkiye'nin merkezi, kalbi. Şimdi, böyle bir şehirde yoksulluk yaşıyorsa Güneydoğu'da da yaşanır, Karadeniz'de de her yerde yaşanır. Dolayısıyla Bakanlığımızın sorumluluk alanı çok geniş.

Programlarla ilgili çok şey söylendi ama şunun özellikle burada tekrar ifade edilmesi gerekir: Yani bugün yoksullukla mücadele ve sosyal yardımlarda, baktığımızda -2024-2025 verilerine bakıyorum, kalkınma planı ve bütçedeki verilere bakıyoruz- neredeyse yüzde 3'lük bir artış öngörmüşsünüz. Diğer, bütün verilerde, 2023'le karşılaştırıldığında... Ki orada size bir teşekkür borçluyuz yani ailenin korunması ve güçlendirilmesi konusu önemli, yüzde 208 gibi bir artış var. Ama bakın, burada -kayıtlara geçsin diye ifade ediyorum- maalesef, sizin sebep olmadığımız ama yönetilmesinde, bu yoksulluğun yönetilmesinde ve milletin derdine derman olunması hususunda üzerinizde çok büyük bir sorumluluk var. Ekonomik krizin -sadece bir ekonomik kriz değil- aileyi ve toplumu nasıl çökerttiğini size bir rakamla ifade etmek isterim. Bakın “Artırdık.” dediğiniz rakam Sayın Bakanım, 11,9 milyar TL. Biz bu rakamın tam 105 katını 2024 yılında faiz olarak ödeyeceğiz Türkiye Cumhuriyeti devleti olarak. İşte, bu, normalde, nasıl bir sorunla karşı karşıya olduğumuzu maalesef bize gösteriyor.

Bu manevi tarafla ilgili bir iki şey daha söyleyeceğim: Bağımlılık ve uyuşturucu. Türkiye'nin yaklaşık 32 şehrinde bu konuda anketler yapmış bir kardeşinizim ben. Nereye gidersek gidelim... Çok değerli bir ekibiniz var, birlikte çalıştığımız arkadaşlar var, şunu söyleyebilirim: Uyuşturucu ve bağımlılık büyükşehirlerden başlamak üzere birçok şehirde ilk 3 probleminden biri. Dolayısıyla bu konuda ayrılan bütçeye bakıldığında -elbette diğer Bakanlıklarımızın da çalışması var- ben sayıları, yapılanları ve dışarıda, Avrupa'da yapılanları da bilen biri olarak söylüyorum: Hakikaten neslimiz zehirleniyor ve bu konuda ben bu bütçenin tekrar gözden geçirilmesini özellikle istirham ediyorum.

Tabii, bir başka konu -uzatmadan bitireceğim- hepimizin derdi, bu televizyon meselesi. Şimdi, bu öyle bir hâle geldi ki aileyi kötü gösteren, hatta itibarsızlaştıran, çarpık ilişkilerle aileyi yok sayan bir tabloyla karşı karşıyayız. Şu ana kadar hiçbir konuşmacı değinmedi, değinseydi ifade etmeyecektim ama şöyle bir sorunumuz var: Eğer biz bu konuda bazı adımlar atmazsak önümüzdeki dönem... Bakın, kalkınma planından yine bir şey ifade edeyim: Boşanma hızlarının son üç yılda olağanüstü arttığı, evliliklerin ise azaldığı bir tabloyla biz karşı karşıya kaldık. Şimdi, böyle bir tabloda Aile Bakanlığımızdan benim hassaten ricam, bu RTÜK'le mutlaka bir oturup konuşmak lazım ve burada bu programların denetimi konusunda sizin devreye girmeniz gerekiyor. Yani bugün aile mefhumu gençlerin zihninde farklılaştı Sayın Bakan. Bu konuda bizim çok daha fazla bir çaba göstermemiz gerekir. Tabii, siz Aile ve Gençlik Fonuyla ilgili değerlendirme yaptınız, onunla ilgili de bir cümle kurmak isterim. Aslında şuna gerek yok: Milletin parasını yine millet için harcayan bir kurum devletin kendisi, bütçe böyle bir şey. Dolayısıyla ne olur, Varlık Fonu gibi, başka başka fonlar gibi, bu Fonu Sayıştay denetiminden uzak tutmayın, bu Fon denetlensin çünkü bu Fonda -benim hâlâ anlayamadığım, bir soru olarak da lütfen bunu alın- doğal gaz gelirlerinden, petrol gelirlerinden bahsediliyor -madencilik elbette ülkemizde var, oradan gelir elde edebiliriz- ama Türkiye doğal gaz ve petrolde ithalatçı bir ülke, zaten o olmasa bugün cari açığımız olmaz. Dolayısıyla bunların gelirleriyle beslenecek bir Fon ve gençlerimizin evliliğe teşviki, işte iş kurlarıyla ilgili çok güzel düşünülmüş bir Fon. Ben hassaten rica ediyorum: Şu salonda defalarca şeffaflıktan, defalarca açıklıktan, defalarca hesap verilebilirlikten bahsettik... Dolayısıyla Aile Bakanlığımız o kadar önemli yerlere katkı yapıyor, destek sağlıyor ki ne olur böyle bir kara delik Aile Bakanlığında oluşmasın, yani hesap verebilen, Sayıştayımızın incelediği, kurallarına göre hareket eden bir yapı olsun.

Son söz, şimdi, bu Filistin’de ölen çocuklardan bahsedildi. Ben bunu Adalet Bakanımıza da söyledim, size de ifade etmek isterim. Elbette ülke olarak bugün çok büyük bir badireyle karşı karşıyayız, yüreğimiz yanıyor. Elbette kendi ülkemizin sorunları da var ama Filistin’de bugün eğer 5.500 çocuk öldürülüyorsa...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SELİM TEMURCİ (İstanbul) – Toparlıyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

SELİM TEMURCİ (İstanbul) – Aile Bakanlığımızın, bu konuda, uluslararası çocuk mahkemeleriyle ilgili... Gerek AİHM’de, Uluslararası Ceza Mahkemesinde alt birimler var, sizin meslektaşlarınız var; siz aynı zamanda başka bir ülkede de parlamenterlik yaptınız, çok önemli bir networkünüz var. Ya ne olur, bir vicdani network oluşturup -uluslararası- bu Netanyahu ve onun yanındaki katiller başta olmak üzere, bu çocuk katillerini -sizin öncülüğünüzde, size çok yakışır- uluslararası mahkemelere taşıyın ki bunların bu iş bittiğinde herhangi bir yere gidecek yüzleri olmasın.

Bütçenizin Bakanlığınıza, ülkemize hayırlar getirmesini temenni ediyorum. Sizlere ve ekibinize başarılar diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Nilgün Ök, buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Sayın Bakanım, Bakan Yardımcılarım, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri, değerli bürokratlar, basın mensupları; sizi de sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, sunumunuzu dikkatlice dinledim. Gerçekten çok kapsamlı ve hassas konuları da içeren bir Bakanlığımız var. Öncelikle hem Bakanlığımızın hayırlı uğurlu olmasını diliyorum hem de başarılar diliyorum. Bütçeniz de şimdiden hayırlı uğurlu olsun.

Tabii, Sayın Bakanım, aslında baktığımızda aile... “Bizim Türk toplumunun en önemli özelliği ne?” dersiniz, “En güçlü yanı ne?” dersiniz... Aslında bizim aile yapımız.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Sayenizde o da kalmadı.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Dolayısıyla güçlü aile, güçlü aile yapısıyla birlikte güçlü bireyleri, güçlü kadını; dolayısıyla daha müreffeh bir toplumu, aile ve toplum refahını artırma çerçevesinde tüm toplumu kapsayan katılımcı bir anlayışı, dolayısıyla adil ve arz odaklı bütüncül sosyal politikaları özellikle önemsiyoruz.

Sayın Bakanım, sunumunuzda özellikle dediniz ki: “Mahalle odaklı kreş modelini hayata geçireceğiz.” Ben bunu gerçekten çok önemsiyorum, çok dikkatimi çeken... Çünkü özellikle kadınların iş hayatına katılabilmesi için kreş çok önemli, 0-3 yaş arası... Bunu hayata geçirirken bir de çalışma saatleriyle ilgili bir düzenleme var. Benim şehrim Denizli de çok kadın emek yoğun çalışan bir şehir. Maalesef, bu saatleri... Mesela, saat dört buçuk, beş gibi bitiyor fakat işte, fabrikalardan çıkış ya da mesai saatimiz beş gibi oluyor. Ben bu kreşleri yaparken kreş çalışma saatleriyle de ilgili düzenlemeye ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum. Bir kez daha tebrik ediyorum, çok önemli.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) – Sanayilerde...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Ya, lütfen, rica ediyorum; daha bakın ben görüşlerimi ifade ederken...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ök, siz konuşmanıza devam edin.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Lütfen, siz oradan... Ama insicamım bozuluyor, istemiyorum yani böyle bir şey olmasını, yapılmasını.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın milletvekilleri...

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) – O size cevap veren...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Cevap vermesini gerektiren bir şey söyledim mi? Şu an cevap vermesi gereken bir şey söylemiyorum. Bakın, bir görüş ifade ediyorum; çok güzel, kreş diyorum ve bununla ilgili...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) – Bir not ekledim sadece, belki bir şey söylemek istersiniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, görüşmelere...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Süreme ilave isterim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye Sayın Ök.

Değerli arkadaşlar, lütfen hatipleri dikkatli dinleyelim. Söz sıranız geldiği zaman görüşlerinizi ifade edin.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) – Kendisi açmak isterse...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Böyle bir şeye ihtiyaç duyarsa bizden yardım ister. Böyle bir ihtiyaç olmadığına göre söz hakkınızı bekleyin lütfen.

Buyurun Sayın Ök.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Keza, yine sunumunuzda “Aile yapısının ve değerlerinin yükseltilmesi bilim kurulu kuracağız.” dediniz, onu da kesinlikle çok önemsiyorum Sayın Bakanım, önemli buluyorum çünkü en güçlü yanımız ailemiz. Tabii ki burada “aile” denince, işte “Güçlü aile dediğinizde kadının üstü çiziliyor.” gibi söylemler oldu. Öyle bir şeye kesinlikle katılmıyoruz. Birazdan açıklayacağım kadınla ilgili neler yapmışız.

Engelliler konusu var, gerçekten ilk defa 2005 yılında Engelli Kanunu’nu biz yaptık. Engelli ve dezavantajlı vatandaşlarımız için evde bakım hizmetlerini getirdik ilk defa. Bu kapsamda -sunumunuzda söylediniz- 562.267 kişi yararlanıyor, çok ciddi bir oran.

ASDEP’ler çok önemli Sayın Bakanım çünkü ASDEP’ler evlere giriyor ve bire bir giriyor. Zannederseniz, bu yıl 6,5 milyon kişiye ulaşmış, depremle birlikte bu sayı artmış. ASDEP’ler bence çok önemli çünkü sorunu kaynağında, temelinde evde görebiliyorlar. Ben her bütçe sunuşumda da söylüyorum bence oranın genişletilmesi lazım, sayılarının artması lazım çünkü uzman kişiler bu ASDEP’teki çalışanlarımız yani giden personel. Dolayısıyla önemsiyorum.

“Kadının üstü çiziliyor...” Evet, kadınla ilgili bugüne kadar AK PARTİ ne yaptı? İşte, kadın hep bir söylem oldu; “Eve kapattınız, karar alma mekanizmalarında değil...” Öyle değil; tam tersine, yirmi yıldır uyguladığımız politikalarla, hayata geçirdiğimiz yasalarla birlikte kadının sosyal hayatta, ekonomik hayatta, her alanda yer alması için birçok, hatta bazıları reform niteliğinde kanunları devreye aldık. Yani hep derler ya işte “AK PARTİ bağınaz vesaire, iktidara geldi.” Düşünsenize ev içi cinsel şiddeti tanımladık biz, aile içi. Kocası tarafından...

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) – Tanımlandı zaten ya.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Ama bakın, kanunla... Eğer biz bunu kanunla...

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) – Kadın örgütleri tanımladı zaten, yetmiş yıl sonra tanımladınız.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Keşke 2005 yılına kadar, daha önceki yıllarda tanımlansaymış arkadaşlar. Yani ne var? Bunu biz getirdik; tanımlandı ve suç hâline getirdik.

Kadınların hukuki olarak güçlendirilmesi için yani Medeni Kanun'dan Türk Ceza Kanunu'na kadar birçok konu... Anayasa'ya pozitif ayrımcılık getirdik. Bakınız, sadece bu pozitif ayrımcılığı bile kurmanın birçok kurumda artıları oldu. Pozitif ayrımcılığı getirmemizle birlikte ne yaptı? KOSGEB gibi kurumlar kadınlara ekstra puanlar verdi, ekstra rakamlarda erkeklere kıyasla daha fazla rakamlar verdi. İŞKUR'daki kadınların meslek edindirme kurslarından yararlanmasının önü açıldı. Yine, TKDK'deki kadınların, pozitif ayrımcılığa, Anayasa'daki pozitif ayrımcılığa dayandırılarak aynı projeyi veren erkeklere nazaran 20-25 puan daha fazla alarak listenin üstüne çıkmaları sağlandı. Bu anlamda -ben biliyorum- sadece TKDK'den 5.600 kadın çiftçinin yararlandığını biliyorum. Yine, keza öyle, Tarım Bakanlığının yapmış olduğu projeler de öyle. Şimdi, baktığımızda, kadın kooperatifleriyle ilgili -kadın kooperatifleri yoktu 2018-2021 yılında- daha doğrusu kadın kooperatiflerine güçlendirilmesiyle ilgili bir iş birliği planı hazırlandı ve 2021 yılından itibaren kadın kooperatiflerini -bu yılki rakamları söylüyorum- 400 bin liraya kadar destek programını... Ha, yeterli mi? Değildir, orası tartışılır ama bunları getiren, kadınların iş hayatına, ekonomik hayata katılması için önünü açan yine bizler olduk ve bununla ilgili destek programlarını bir bir açıkçası hayata geçirdik.

Yine, ailenin korunması, kadına yönelik şiddetle ilgili 6284 sayılı Kanun'umuz var. Aile mahkemelerini kurduk. Aile içi problemlerin evli hâkimler tarafından, ihtisas mahkemeleri tarafından görülmesi sağlandı. Töre, namus cinayetleriyle ilgili, gerçekten... Ki düşünün yani baktığımızda, hani o AK PARTİ'yi koyduğunuz bir yer var ya, işte "Kadın evde kalsın..." Gelmişiz; töre, namus cinayetleriyle ilgili çok ciddi bir karar almışız, bunun en yüksek cezayla cezalandırılmasının önünü açmışız. Bence bu da çok önemli.

Yine, biliyorsunuz, Türkiye Büyük Millet Meclisinde Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu var. Yine, yasaklarla aslında mücadele eden, kadınlar açısından da mücadele eden bir AK PARTİ var. Bakın, şöyle: Kadının iş gücüne katılım oranı, işte, yüzde 36 civarlarında. Yeterli mi? Değil ama ben de bunun böyle olmasının altında yatan nedenlerden birinin de yasakçı politikalar olduğunu da düşünüyorum. Bu ülkede gerçekten insanlar hem kamuda hem de... Kamuda olduğu için aslında özel sektör de bundan etkilendi. Özel sektörde bir işveren olarak o yılları ben de açıkçası biliyorum ki şöyle kendi şirketimize kıyasla etrafa baktığımızda insanlar kılık kıyafetlerinden dolayı ya da işte başörtüsünden dolayı kamuda çalışmıyordu, okullara gidemiyordu. Bu yasakları kim... Kadınlar tam anlamıyla...

CAVİT ARI (Antalya) – Çok abarttınız, kaç kişi olabilir?

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Ama bakın, bunun etkisini göreceksiniz. Kadınlar tam anlamıyla bu şekilde eğitim alamıyorlardı.

CAVİT ARI (Antalya) – Ya, kaç kişi olabilir? Çok abartmayın lütfen.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Yani biz kadınların eğitime ulaşma haklarına engel olmuştur. Şimdi bu orana baktığımızda kadın kılık kıyafet özgürlüğü serbestisiyle birlikte...

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) – Valla biz hiç görmüyoruz özgürlüğü.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Söz vereceğim sizlere, biraz sabır.

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) – Tamam, alacağım sözü.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Meclise bile giremiyorlardı, birlikte ne yaptılar? Eğitim alma hakkını... Yani kız çocuklarının üniversiteleşme oranı yüzde 13,5'lardan bugün gelmiş yüzde 48'lere, yüzde 49'lara; çok büyük bir başarı. Kamudaki kadın istihdam oranını burada bir konuşmacı söyledi yüzde 25 diye; hayır, değil, kamudaki kadın oranı yüzde 42. Keşke çok daha önce de olsaydı belki yüzde 50'lerin üzerine geçecektik. Yine, kadının iş gücüne katılımı... Eğer bu yasaklar olmasaydı, kadınlar eğitim donanım haklarına eşit olarak sahip olsalardı belki kadının iş gücüne katılım oranı daha da fazla

olacaktı. Ama şu geldiğimiz süreçte açıkçası burada da kadın vekilleri görüyorum -gerçekten erkekler üzerine alınmasın- kadın vekillerimizi çok daha mücadeleci ve çok donanımlı görüyorum, erkeklerde de var ama öyle. Dolayısıyla bizim gibi, bizim sayılarımızın artması, işte, eğitime ulaşmakla, bu hakların bilinciyle ortaya çıkıyor ama şunu da asla kabul etmiyorum: “Siz geldiniz, baskıcı politikalarımız...” Efendim “Kadın düşmanı...” Asla kadın düşmanı değiliz, kadının her alanda yer alması için elimizden geleni yapıyoruz ve bunu açıkçası bas bas da bağıyoruz.

Yine, kadına yönelik şiddet... Kadına yönelik şiddeti açıkçası ben bir siyasi malzeme olarak görmüyorum, bunun da öyle olmadığını düşünüyorum. Kadına yönelik şiddet bugün sadece Türkiye’de değil dünyanın her yerinde sorun. Bununla sonuna kadar mücadele etmemiz gerekiyor, bunda kararlıyız. Zaten getirdiğimiz yasalarla ilgili düzenlemeleri de yavaş yavaş hayata geçiriyoruz. Şimdi baktığımızda bununla ilgili ne yaptık? En son yaptığımız yasal düzenlemeleri size anlatmak istiyorum. İşte, kamuoyunda sıkça bilinen kravat indirimini, iyi hâl indirimini kaldırdık. Gerçekten çok önemliydi. Erkekler ne zannediyor, biliyor musunuz? Buradan da duyuralım, zannediyor ki ben kadını giderim öldürürüm, keserim, döverim; beş yıl yatar çıkarım. Yok öyle bir şey.

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) – Kaç tane kadın cinayeti davası izlediniz?

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Yok öyle bir şey, artık müebbet...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) – Biz yüzlerce izledik, gidip, kaç erkeğe cezasızlık politikası yapıldığını gördük biz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri... Değerli arkadaşlar...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Ama bakın, en son 2022 yılında düzenlemeleri...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ök... Değerli milletvekilleri... Lütfen...

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) – Gerçekten hangi ülkede yaşıyorsunuz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Lütfen değerli arkadaşlar...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Aynı ülkede yaşıyoruz, kanunlardan bahsedeceğim ben size.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye Sayın Ök, bir müsaade eder misiniz.

Değerli arkadaşlar, bu kadar tahammülsüz olmayalım lütfen. Her biriniz söz hakkınız gelince görüşlerinizi ifade edersiniz.

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) – Kadın cinayetlerine tahammülsüzüz, gerçekten tahammülsüzüz, sizin gibi değiliz yani.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Kadın cinayetlerinden bahsediyorum, bana tahammül edemiyorsunuz arkadaşlar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ök, bir saniye.

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) – Tepkimiz de çok doğal kadın olarak.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Otlu, tahammül, bir başka milletvekilinin konuşmasına göstermektir, tamam?

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) – Konuşmasına tahammülümüz var.

BAŞKAN MEHMET MUŞLU – Yani, böyle bir usulümüz de yok, burası stat değil; birisi konuşunca böyle yapmak olmuyor ya, vallahi olmuyor yani.

Sayın Ök, ilave bir dakika süre veriyorum.

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) – Valla erkeklerin olduğu yerde yaparız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Lütfen müsaade eder misiniz.

Buyurun, toparlayın sözlerinizi.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – En son Türkiye Büyük Millet Meclisinde 2022’de yaptığımız yasal düzenlemeden bahsediyorum, sözüm kesildiği için tekrarlıyorum. İnanın, işte, zannediliyor ki beş yıl yatarım... Müebbet hapis; bilerek, isteyerek, kadına karşı vahşice işlenen cinayetle ilgili bunu getirdik. Hatta ne yaptık mesela? Nikahlı eşe uygulanan şiddete karşılık ceza oranını boşanmış eşe de uyguladık. Mesela birçok ülkeye baktığımızda... İtalya’ya bu konuda bir ziyaretimiz olmuştu, onlar dediler ki “ Aa, bu bizde boşanmış eş değil...” Ama bizde boşanmış eşlerden de maalesef kadınlarımız şiddete maruz kaldığı için bunları getirdik. Her türlü önlemi alıyoruz inanın. ŞÖNİM’ler var, KADES var -KADES’in çok başarılı bir uygulama olduğunu söylüyorum- yine, Alo 183 var, elektronik kelepçe var. Kadınlara yönelik şiddetle mücadele konusunda birçok kanunu hayata geçirdik. Tabii ki tek kanunla olmaz, Sayın Bakanımız sunumunda da söyledi, toplumun bilinçlendirilmesi ve bu konuda eğitimden kesinlikle geçiyor bu. Kolluk kuvvetlerini eğitiyoruz...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ök, süre bitti.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Tamam, bitiriyorum, toparlıyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Süre bitti.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Tamam, toparlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Son teşekkürünüzü yapın.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Tamam.

Biliyorum ki bu yönde de birçok bakanlığımız bir araya gelerek bilinçlendirme çalışmaları yapıyor.

Şuna inanın, herkes lütfen kadına yönelik şiddet konusunda ve kadın konusunda bizim yaptığımız samimi politikalarımızı kabul etsin. Bunu etmelerini bekliyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, şimdi de Uşak Milletvekili Sayın İsmail Güneş konuşacak.

Sayın Güneş, buyurun.

Süreniz on dakikadır.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Çok Değerli Başkanım, çok Değerli Bakanımız, milletvekillerimiz, Bakan Yardımcılarımız, değerli bürokratlarımız ve basın mensuplarımız; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımızın bütçesinin hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.

Tabii ki AK PARTİ hem muhafazakâr hem de sosyal demokrat bir partidir. AK PARTİ iktidara geldikten sonra, belki de daha çok sol partilerin hedefi olan -veya sol partilerden beklenen diyalimpek çok sosyal politikayı hayata geçirmiştir. İlk dönemlerde bizim ekonomik anlamda dezavantajlı vatandaşlarımıza yaptığımız kömür yardımıyla, diğer yiyecek yardımıyla alay eden insanlar bunları anlamadılar ve daha sonra anladılar ki gerçekten de bizim buradaki temel amacımız oy almak değil dezavantajlı durumdaki vatandaşlarımıza katkıda bulunmaktır.

AK PARTİ iktidara gelmeden önce günlük 4 doların altında geliri olan nüfusumuz Türkiye'nin aşağı yukarı yüzde 30'uydu; bugün bu yüzde 1'lerin bile altına düştü yani ekonomik anlamda biz refah düzeyimizi artırmışız ama buna rağmen toplumun üst gelir gruplarına göre dezavantajlı sayılan vatandaşlarımızın da bu dezavantajlarını ortadan kaldırmak için hem yoksullukla mücadele hem de sosyal yardımlaşma anlamında 205 milyar TL ek destek sağlıyoruz. Tabii ki bunlar yeterli mi? Yetmez, daha da fazla olması lazım.

AK PARTİ sadece bununla mı kalmış? Hayır. En önemli meselelerden bir tanesi, engelli vatandaşlarımızın hem toplumda daha iyi hizmet alması hem eğitim haklarını daha iyi kullanabilmesi adına bir kanun düzenlemesi yapıldı. Daha önceden toplum tarafından engelli vatandaşlarımız sanki yok sayılır gibi bir hâl vardı ve burada da yapılan bu düzenlemelerle onlara ekonomik anlamda destek verildi, ayrıyeten de kamuda onların istihdamı artırıldı; bir taraftan sosyal hayatta daha rahat bir şekilde hareket etmeleri ve kamu hizmetlerinden faydalanmaları ve diğer taraftan da özel eğitim kuruluşlarından da eğitim alabilme imkânı sağlandı. Bu çerçeveden baktığımız zaman, AK PARTİ iktidarları engelli vatandaşlarımızın haklarını, hukuklarını koruma anlamında bir çıkış açmıştır. Bugün ağır engelli vatandaşlarımıza verdiğimiz bu miktar belki çok olmayabilir ama geriye dönüp baktığımız zaman, öncesine göre iyi bir rakam.

Burada tabii ki şöyle bir durum var Sayın Bakanım, özellikle ağır engelli vatandaşlarımıza aileleri bakıyor ve uzun yıllar -Allah uzun ömürler versin- yaşayabiliyorlar, bunlar vefat ettikten sonra ailelerin sosyal güvencesi olmadığı için mağduriyet doğabiliyor. Bizim temennimiz... Bu vatandaşlarımızın -şimdi önümüzde yeni bir kanun düzenlemesiyle ilgili tartışmalar var- ev kadınlarının sosyal güvencesinin bir kısmına devletin destek verdiği gibi buradaki ağır engelli kardeşlerimize bakan ailelerimize de sosyal güvencesinin devlet tarafından verilmesi isabetli olacaktır diye ben düşünüyorum.

Diğer taraftan, tabii ki burada daha önceki düzenlemelerde yüzde 50 özrün üzerinde olan vatandaşlarımızda ağır özürlü kısmında "evet" veya "hayır" yazıyordu; daha sonra yeni bir düzenleme yapıldı, "tam bağımlı" "yarı bağımlı" veya "bağımlı değil" yazılıyor. Şimdi, doktorların bunu değerlendirmesine göre bu değişebiliyor; bazen öyle oluyor ki uzun süre tam bağımlı olan bir kişi -diyelim ki zihinsel engelli bir kişi- daha sonra bir başka heyete girdiği zaman "Bu yarı bağımlı oluyor." diyorlar ve bu haklardan tamamen mahrum olabiliyor. Eğer imkân varsa -bunların düzelmesi bazı durumlarda mümkün değil ama- doktor fikriyle yani onun kararıyla bu değişebiliyor tam bağımlı veya yarı bağımlı olarak; tam bağımlılara verdiğimiz hakların hiç olmazsa bir kısmını yarı bağımlılara da verelim çünkü o, bir kişiye bağlı, evde bir kişi kalıyor ve ona bakıyor.

Diğer taraftan, AK PARTİ iktidarlarının en önemli politikalarından bir tanesi şehit yakınlarına, gazi ve gazi yakınlarına sahip çıkmak. Tabii ki bunların biz karşılığını asla ödeyemeyiz, Allah onlardan razı olsun diyoruz, onların yakınlarının kamuda istihdam edilmesinde, ekonomik olarak destek verilmesinde, TOKİ tarafından onlara evlerin yapılmasında çok büyük mesafeler katlettik biz ama onların hakkını, hukukunu ödemek mümkün değil. Şimdiye kadar aşağı yukarı 48 bin -siz de ifade ettiniz, 48.819- şehit yakını ve gazi yakını istihdam etmişiz.

Diğer taraftan, arkadaşlar, tabii ki kadınlar; bizim en değer verdiğimiz annelerimiz, bacılarımız, kardeşlerimiz, kız çocuklarımız dolayısıyla da bunların haklarının, hukuklarının korunması bakımından AK PARTİ şimdiye kadar çok büyük adımlar attı ve kadınlara pozitif ayrımcılığı getirdi. Kadına karşı şiddetin önlenmesinde pek çok olumlu adımlar attı ama burada "Biz kadın haklarını koruyacağız." derken arkadaşlar, bunun erkeklerle karşı bir düşmanlık seviyesine getirilmemesi lazım. Kadın ve erkeğin burada, çoğu alanda, Medeni Kanun'da eşit haklara sahip olması lazım ama kadın ve erkeğin fiziki anlamda karşılaştırılması doğru değil. Kadın ve erkek birbirini bütünleyen ve birlikte olduğu

zaman aile oluşturan yapılarıdır. Şimdi, bazen öyle oluyor ki kadına şiddeti önleme adına bazen biz erkekleri evden uzaklaştırıyoruz Sayın Bakanım. Burada kadının hakkını koruyoruz ama daha sonra ailenin eğer birlikteliğini düşünüyorsak -ki düşünüyörüz- bizim için en önemli unsur aile unsurudur ve dolayısıyla da burada yaptığımız tedbirlerin aile içindeki o sıcaklığa, ilgiye ve beraberliğe de hâlel getirmemesi gerektiğini ben düşünüyörüm.

Bir diğer konu, burada, maalesef bir konuşmacı, HEDEP'ten bir konuşmacı -tabii ki buna çok üzıldüm- "Diyanet İşleri Başkanı Kürtlere ve kadınlara karşı." dedi. "Nasıl?" dedim. Dedi ki: "Kobani davasına Diyanet de müdahil oldu." Ben bunu araştırdım, "Ya, nasıl böyle bir şey oldu?" dedim. Şimdi, 2014 tarihinde olan 6-7 Ekim olaylarında neticede o gün de HDP Merkez Yürütme Kurulu bir çağrı yaptı, bu çağrı üzerine 35 il, 96 ilçe, 131 yerleşim yerinde olaylar çıktı, kamu binaları talan edildi. Bunun neticesinde Yasin Börü ve arkadaşlarının da olduğu 35 vatandaşımız şehit oldu arkadaşlar. Dolayısıyla da bunun neticesinde 201 okul, 165 belediye binası, 1.731 ev ve iş yeri yakıldı arkadaşlar, bunların yanında pek çok ibadethane, ondan sonra, camiler, müftülükler bundan çok büyük zarar gördü arkadaşlar. Dolayısıyla da şimdi, Diyanet diyor ki: "Ya siz bunları yakmasanız bile sizin verdiğiniz talimat neticesinde yandı ve yıkıldı, dolayısıyla da ben buradan kurum olarak zarar gördüm. Ben bu zararı nereden çıkaracağım? Bunun müsebbibi olarak kimi görüyörüm? Bunun müsebbibi olarak HDP Merkez Yürütme Kurulunun çağrısını görüyörüm ve dolayısıyla da bu davaya müdahil oluyörüm." Şimdi, bu davaya müdahil olmanın Kürt düşmanlığıyla, Diyanetin Kürt düşmanlığıyla ne alakası olabilir veya Diyanetin kadınlara karşı olmasıyla ne alakası olabilir arkadaşlar? Bizim dinimiz insanları etnik köken olarak hiçbir zaman ayırmaz, dinsel anlamda da ayırmaz. Diğer taraftan, bizim dinimiz kadınlara en fazla önemi veren dindir arkadaşlar. Bizim için, Müslümanlar için en mukaddes yer, en gidilecek yer cennettir arkadaşlar ve bizim dinimiz "Cennet annelerin ayakları altında." diyerek kadınlara verdiği önemi göstermektedir. Bu konuda gerçekten de toplumu yanlış bilgilendirmenin ve toplumdaki insanlar arasında birtakım hasmane duyguları uyandırmanın ve onları birbirine düşman etmenin ben son derece yanlış olduğunu düşünüyörüm. Dolayısıyla da arkadaşlar, bunlardan sizin sakınmanızı tavsiye ederim.

Sayın Bakanım, tabii ki biz Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının hizmetlerini, yaptığı şeyleri biliyörüz ama bunları on dakikada anlatmak mümkün değil; çok güzel hizmetler yapıyörünüz. Allah çıktığımız bu yolda ekibinizle beraber sizlerin yardımcıısı olsun diyörüm.

Bütçenizin hayırlı uğurlu olmasını diliyör, hepinizi saygıyla hürmetle selamlıyörüm.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Arı, buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, Bakan Yardımcıları, değerli bürokratlar, sayın basın mensupları, sevgili milletvekili arkadaşlarım; öncelikle ben de hepinizi saygıyla selamlıyörüm.

Sayın Bakan, Bakanlığınızın en temel görevlerinden bir tanesi engellilere sahip çıkmak, siz de sunumunuzda engellilere bugüne kadar sahip çıktığınıza dair birtakım bilgiler verdiniz. Ben sizin haberiniz vardır ya da yoktur bilmiyörüm; bundan on iki-on üç sene önce Antalya ili Alanya ilçesi Mahmutlar beldesinde 110 dönümlük bir alanın engelli rehabilitasyon alanı olarak ayrıldığını -bu alan engellilere hizmet edecek bir alan olarak bulunurken- bu alanın şimdi Çevre, Şehircilik Bakanlığı tarafından satışa çıkarıldığını, 1'inci satışın dün yapıldığını, bugün de satışa devam edileceğini sizlere buradan bildirmek istiyörüm. Eğer engellilere sahip çıkacaksanız, engelliler için planda ayrılmış 110 dönümlük Alanya Mahmutlar'da bulunan -ada ve parseli bizde mevcut- 858 ada, 1 parselin satışının derhâl durdurulması için şu an harekete geçmeniz gerekir. Bakın, bir taraftan Mahmutlar Mahalle Muhtarı şahsi gayretleriyle dava açtı ama yargı süreci malum. Dün 1'inci ihalesiydi, bugün 2'ncisi olacak, yarın 3'üncüsü olacak. 110 dönümlük bir alan; Mahmutlar'da, Alanya'da böyle başka bir yer

bulamazsınız. Eğer engelliye sahip çıkacaksınız, lütfen, bu yerin ihalesinin derhâl durdurulması için buradan, oturduğunuz yerden talimat vermenizde ya da girişimde bulunmanızda fayda olduğunu ifade etmek istiyorum.

Sayın Bakan, Bakanlığınızın görevi gereği doğumdan ölüme kadar insanların sorunlarıyla, ihtiyaçlarıyla ilgilenen bir Bakanlıksınız. Öncelikle, doğum dedik; çocuklarımızın sağlıklı ortamlarda büyüebilmesi ve yine, özellikle annelerin, kadınların çocuklarını sağlıklı, güvenilir kreş ortamlarında barındırarak bir taraftan iş hayatında, bir taraftan da sosyal hayat içerisinde yer alabilmesi için kreşlerin desteklenmesi gerektiğini ifade etmek istiyorum.

Hayatın devamında belli bir yaş dönemine geldiğinde -ki burada konuşuldu- özellikle “yaşlı” diye ifade edebileceğimiz yaş grubuna sahip çıkılmasının da sizin Bakanlığınızın bir görevi olduğunu ifade etmek istiyorum. Bu yaş grubunda bir taraftan hastalığı olan yaşlıların iyi bir ortamda hem barınması hem tedavi görmesi gerektiğini, bir taraftan da eğer bir sağlık sorunu yoksa güvenli bir ortamda, sosyal bir hayatın içerisinde, adına ister “huzurevi” diyelim ister başka bir şey diyelim, böyle bir ortam içerisinde belli yaş gruplarının yani yaşlarımızın -oralarda- barınma ihtiyacı olduğunu ifade etmek istiyorum. Devlet politikası olarak bundan sonra, bir taraftan özellikle çocuklar için -işte, belediyeler de bu anlamda destekçi olmakta kreşlere ama- diğer taraftan da Türkiye’de artık “yaşlı nüfus” diye ifade edebileceğimiz bir nüfusa doğru gittiğimiz bugünlerde ileri yaştakiler için gerçekten buna çok büyük ihtiyaç olduğunu ifade etmek istiyorum. Sizin verdiğiniz sayılara göre, 17 bin özelde, 17 bin kamuda barındırılan yaşlılara bakarsak gerçekten yeterli olmayan bir sayıda olduğunu görebiliyoruz. Yaşlanan nüfusun olası sağlık, bakım ve konaklama sorunlarının çözülmesinin ve geleceğe yönelik olarak önlemlerin alınmasının Bakanlığınızın en temel görevlerinden biri olduğunu ifade etmek istiyorum.

Sayın Bakan, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı olarak göreviniz gerçekten çok ama şunu söylemek istiyorum; bir milletvekili arkadaşımızın verdiği istatistiki bilgiler var ve bu bilgilerdeki yaşlıların barınmalarıyla ilgili olan bir kısmı şöyle değerlendirmek istiyorum: TÜİK verilerine göre çocuklarının yanında kalmak isteyen aile büyüklerinin oranı -“yaşlı” diye tanımlanan ama “aile büyüğü” olarak ifade etmek istiyorum- 2006’da yüzde 55 iken bu oran 2021’de yüzde 27,6’ya düşmüş. Bakın, bizim geleneklerimiz ve göreneklerimiz arasında, en başta ailenin büyüğü baş tacımızdır; bizim, büyüklerimizden gördüğümüz budur ve çocuklarımıza verdiğimiz en temel örneklerden biri de budur. Özellikle kırsalda aile büyükleri baş tacı olarak evin bir köşesinde hep yer almıştır, ancak AKP iktidarının yarattığı bu sosyal erozyon, kültürel erozyon ve artık toplumda o mahalle baskısı olarak büyüklerine sahip çıkmayana kimsenin bir şey demediği bir döneme girdiğimiz... Ama özellikle de ekonomik olumsuz koşulları yaratan bu AKP, neredeyse aile büyüklerine bile sahip çıkılmayan bir ülke yarattı yani aslında bu, AKP’nin bugün ülkeyi nereye getirdiğinin açık göstergesidir.

Sayın Bakan, sunumunuzda yer alan bir konuyu sizinle paylaşmak istiyorum. Ücretsiz taşıma konusu son günlerde basında da çok yer alan ve değişik belediyelerle ilgili uygulama farklılıkları gösteren bir konu. Geçtiğimiz yıllarda yani iki yıl öncesinde diyeyim, taşımacı esnaf Bakanlığınızın uygulamalarıyla büyük mağduriyet yaşadı ancak bu mağduriyet her ne kadar siz “Bu yıl içerisinde rakamları yüzde 100 artırdık.” deseniz de taşımacı esnafın yani otobüs esnafının, halk otobüsü esnafının mağduriyeti her geçen gün devam etmekte. 18 kalemde ücretsiz taşınan vatandaşımız var ve siz Bakanlık olarak bu otobüs esnafına şöyle bir ödeme yapmaktasınız: Bu yıl yapılan artışlarla, normal illerde 2.700 TL, büyükşehirlerde 3.375 TL, Ankara, İstanbul ve İzmir’de 4.500 TL; bu rakamlar iki yıl önce daha da düşüktü. Örneğin, Antalya’da bir ay içerisinde 800 bin ücretsiz taşınan yolcu var ve bu hesaplamalar yapıldığında, otobüs esnafı, 1 otobüs başına -şehir içinde ortalama 300 otobüs çalıştığını biliyoruz- eğer tam ücret almış olsaydı 40 bin TL, indirimli ücret almış olsaydı 37 bin TL,

bu yolcuların tamamı öğrenci olsaydı 17 bin TL ücret alacaktı. Siz kaç para veriyorsunuz? 3.375 TL. Benzinin, mazotun fiyatlarının bu kadar yüksek olduğu, çalışanın maliyetinin çok yükseldiği, araçların parça maliyetlerinin çok yükseldiği bir dönemde ödediğiniz rakamın, o taşımadan para alınmış olsaydı alınacak olan paranın ancak yüzde 10'u olduğunu hatırlatmak istiyorum. Esnafımız zor durumda, bu konuda bir iyileştirme yapılmasını bekliyor esnaf.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CAVİT ARI (Antalya) – Bitiriyorum Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Bakan, sunum kitapçığımızda “Evlat edinme hizmetleriyle 494 çocuk sıcak yuvasına kavuştu; böylece 19.441 çocuğun aile şefkatiyle büyümesini sağladık.” diye bir cümle var. Buradaki 494 hangi yıla dairedir? Eğer bir yıl içerisinde devlet olarak siz 494 çocuğu ancak evlat edindirebiliyorsanız gerçekten bu, çok düşük bir sayıdır. Çünkü evlat edinmelerin, sağlıklı bir şekilde evlat edinmelerin özendirilmesi, desteklenmesi ve teşvik edilmesi o çocukların herhâlde diğer koşullarda büyümesinden daha iyi olacaktır diye ifade etmek istiyorum.

Son söz, AKP iktidarının yarattığı travmalar nedeniyle ülkemizdeki evlenme sayıları ile boşanma oranlarına baktığınızda bugün ülkeyi getirdiğiniz noktayı en iyi şekilde görebileceğinizi ifade etmek istiyorum.

Bakanlığımıza başarılar diliyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi de Sayın Türkan Elçi...

Sayın Elçi, buyurun.

Süreniz on dakikadır.

TÜRKAN ELÇİ (İstanbul) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, kıymetli bürokratlar ve değerli basın emekçileri; ben, bulunduğum Komisyon gereği görevim olduğunu düşünerek ve sürem de kısıtlı olması sebebiyle sadece birkaç hususa değinmek istiyorum. Sayın Bakanımızı ben dikkatle dinledim ve Türkiye’de yaşayıp yaşamadığım konusunda işin doğrusu kafa karışıklığı yaşadım da diyebilirim. Acaba Türkiye’den mi bahsediyorlar, kuşkuya düştüm. Kendilerinin Avrupa’dan gelmiş olmasının iyimserliği, benim ise Türkiye’de yaşıyor olmamın karamsarlığı arasında ben işin doğrusu gidip geldim. Acılarla karşılaşınca veya objektif bakınca doğal olarak karamsar oluyor insan. Fakat bunu içtenlikle dile getirmek isterim ki Türkiye’nin cennet tabloya dönüşmesini en az sizin kadar isteyenlerdenim.

Türkiye gerçekliğinden çok uzak anlatılardan sonra “Toplumsal Cinsiyete Dayalı Gelişme Endeksi’nde dünyanın neresindeyiz?” sorusuyla başlamak isterim. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı’nı Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi verileriyle konuşalım. 2022 yılında açıklanan bu verilerde Türkiye, 170 ülke arasında 65’inci sırada yer alıyor. Kız çocuklarının eğitim öğretim sürecine katılması, kadınların sağlık hizmetlerine erişimi, kadın istihdamının artırılması gibi pek çok boyutuyla bu sıralamayı oturup bence objektif bir şekilde değerlendirmemiz gerekiyor.

“Kadın istihdamı” deyince meseleyi bir adım öteye taşımak istiyorum. Öyle ki toplumda ev ve çocukla ilgilenmenin kadına ait bir görev olmasının ve aynı zamanda buna kutsallık atfedilmesinin toplumsal cinsiyet eşitliğinin gerçekleşmesinin önündeki en büyük engellerden biri olduğunu da belirtmek lazım. Bu konu için aslında temel mantık kurallarından hareket etmek bizi doğru bir sonuca

ulaştıracaktır. Aile içi hizmetler olarak belirtilen günlük ev işleri, çocuk bakımı, hasta bakımı, yaşlı bakımı gibi hizmetlerde kadın ortaya emeğini ve zamanını koymaktadır hepimizin bildiği gibi. Bütün bu hizmetler piyasa koşullarında sunulduğunda değiş dokuş konusu olabilen hizmetlerdir aynı zamanda. Kadının emeğinden ve zamanından oluşan bu ekonomik değeri görmezden gelmek bir tercihtir. Tekrar altını çizmek istiyorum: Kadının ev içindeki hizmetleri bir ekonomik değerdir ve bu artık görmezden de gelinmemelidir. Çalışmak isteyen ama küçük çocuğu olan bir kadın çalışma hayatına nasıl dâhil olabilir? Çalışan bir anne, çocuk bakım hizmetini bütünüyle babayla paylaşmakta mıdır yoksa kadın iki vardiyalı bir çalışma hayatında mıdır? Çalışan bir kadın analık izni ve iki vardiyalı bu çalışmasından ötürü üst pozisyonlarda görev almayı hedefleyebilir mi yoksa kadının yaşadığı çaresiz bir kabullenme, sınırını bilme -bunu da tabii tırnak içinde belirtmekte fayda var- ve ona göre davranma mıdır? Ev içi hizmetlerin salt kadının sorumluluğu olarak algılanmasından vazgeçilmedikçe, kadının çalışma hayatına girmesi ona kendini gerçekleştirme fırsatı sunar mı? Bunu elimizi vicdanımıza koyarak değerlendirelim. Kendi hayatlarımızdan da yola çıkarak bunu değerlendirebiliriz. Gördüğünüz üzere, tablo karanlık ve yapılması gereken ziyadesiyle iş var.

Ben, burada, daha önce gerek akademide gerek medyada dile getirildiği üzere, kurumsal çocuk bakım hizmetleri üzerinde durmak ve evrensel bir hak olduğunu düşündüğüm kreş hakkını konuşmak istiyorum. Yapılması gereken, çocuklara erken yaşlardan itibaren kamu tarafından finanse edilen kreşlerde yer garantisi verilmesi ve kreşlere erişimin bir hak olarak tanınmasıdır. Almanya, Fransa, Danimarka, Finlandiya gibi ülkeler bu sorunu, kreş hakkını doğrudan tanıyarak yahut tanımlayarak birlikte merkezî yönetim tarafından belirlenecek esaslar uyarınca çözüme kavuşturuyor. Bizim de kolları sıvamaya ve bu noktadan başlamamız gerektiğine, bunun Anayasa'nın 2'nci maddesinde ifadesini bulan "sosyal devlet" anlayışının da bir gereği olduğuna da inandığımı belirtmek isterim. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından protokol imzalanarak organize sanayi bölgelerinde kreşlerin kurulması için geliştirilen Annemin İşi Benim Geleceğim Projesi umut verici bir başlangıç olmaktan uzak görünüyor maalesef. Bakanlığın sitesinde projenin akıbetiyle ilgili bir veriye ulaşamadım, internette gördüğüm bir bilgilendirme yazısında 2019 yılı sonuna kadar 10 organize sanayi bölgesinde kreşlerin açılmasının hedeflendiğini gördüm. Son durum nedir? Dediğim gibi, bilmiyorum ama benim önerim, sadece 10 ilde ya da sadece organize sanayi bölgelerinde değil tüm ülkede bu kreşlerin açılması ve finansmanının kamu tarafından üstlenilmesi gerektiğidir. Bütçeden konuştuğumuz, sunulması gereken kamusal hizmetleri sıraladığımız şu günlerde bu konunun altı çizilmelidir diye düşünüyorum.

Bütçeden bahsederken bir kadın milletvekili olarak değinmek istediğim bir başka nokta da kadın hijyen ürünlerinden alınan vergilerdir. Kimilerine göre önemli bir meseleden sayılmayabilir ama kadın olmaktan kaynaklı önemli bir problemdir kanımca. Bu konu daha önce defalarca dile getirildi. Bu ürünlerden alınan KDV oranı Temmuz 2023'te yüzde 10 olarak güncellenmişti, oysa bu ürünlerden KDV alınmamalıdır. Bunu üstüne basa basa hatırlatmak gerekir, tekrar hatırlatıyorum. Kimilerine göre önemli olmayabilir hatta bu ürünler devlet tarafından ücretsiz de sunulmalıdır. Ürünlerin güncel fiyatlarında enflasyon ve kur artışlarının etkisiyle yaşanan artışların özellikle yoksulluk sınırının altında yaşayan, düzenli geliri olmayan kadınların günlük yaşama dâhil olmalarını da güçleştirdiğini hatırlatmakta yine fayda var. Güncel fiyatı ortalama 100 TL olan bu ürünlere erişemeyen kadınların ve kız çocuklarının ihtiyaçlarını tişört ve hasta bezi gibi ürünler kullanarak giderdiğini acaba biliyor musunuz? Bu durumu kadın sağlığı açısından yarattığı tehlikeyi daha fazla açıklamama gerek yok sanırım. Fakat bu erişememe hâli nedeniyle kız çocuklarının hijyen ürünlerine ulaşamadığı zamanlarda okula gitmeyi tercih etmediklerini de bir öğretmen olarak çok iyi biliyorum ve bu gibi olaylara da tanıklık ettiğimi de hatırlatmak isterim. Bu son örnekle, psikososyal gelişimi olumsuz etkilenen kız çocuklarının eğitim hakkının engellendiğini hayal edebiliyor musunuz veya bu gerçekliğin farkında

mısınız? Anayasa'nın 42'nci maddesinin ilk fıkrasında bize "Kimse eğitim ve öğretim hakkından yoksun bırakılamaz." diyor. "Bu ürünlerden alınan vergileri sıfırlamadıkça hatta bu ürünler devlet tarafından ücretsiz dağıtılmadıkça bu kız çocuklarını eğitim ve öğretim hakkından yoksun bırakıyor muyuz, bırakmıyor muyuz?" sorusunu tekrar düşünmemiz gerekir.

Sayın Bakan, değinmek istediğim son bir konu daha var. Aslında 9 Kasım'da da Plan ve Bütçe Komisyonunda Sağlık Bakanlığının bütçesi görüşülürken ifade edildi diğer milletvekilleri tarafından ama ben konunun taşıdığı önem nedeniyle burada bir kez daha ifade etme sorumluluğumu hissediyorum. Sağlık Bakanı Sayın Fahrettin Koca önceki senelerde rahim ağzı kanserine karşı koruma sağlayan HPV aşısının ücretsiz olacağını söylemişti, hatırlar mısınız bilemeyeceğim. Az önce belirttiğim görüşmede Sayın Koca şunları söylüyor: "HPV konusunda bildiğiniz gibi bilim kurumumuza çalıştırdık, aşılardan ve uygulama gruplarının dünyadaki örneklerini incelediler. Burada en önemli konulardan biri üreticisinin sınırlı olması. Onaylanmış 2 üreticiyle yapılan görüşmeler esnasında programın başlamasına yönelik kamuoyu oluşturulması yer yer elimizi zayıflatıyor. Bu konudaki talebin dile getirilme şeklini kamu menfaatini de koruyacak şekilde planlarsak daha anlamlı olur, lütfen elimizi zayıflatmayın." Burada, son dönemlerde gördüğüm jinekologların şikâyetlerini, hastalarına bakarken yaşadıkları tedirginliklerini, 10 kadından en az 7'sinde HPV virüsünün bulunduğunu belirttiklerini ifade edersem HPV aşısı talebini dile getirme şeklim Sayın Koca'ya göre kamu menfaatini koruyacak şekilde olur mu onu bilemiyorum. Ama yıllardır bu konuda verilen sözler tutulmadığı gibi aşı fiyatları kur artışlarından ve enflasyondan etkileniyor ayrıca. Aşının güncel fiyatı 2.575 TL. Unutmadan, aşının 3 doz olarak uygulanması gerektiğini de hatırlatayım. Bahsettiğim problemler yoksullukla cebelleşen kadınların problemini katbekat artırıyor. Bu karamsar tablo yolun ne kadar başında olduğumuzu, hatta belki o yolda olmadığımızı da bize gösteriyor ama yapılması gerekenler devlet olmanın bir gereği, devlet yükümlülüğü.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Elçi, toparlayın lütfen.

TÜRKAN ELÇİ (İstanbul) – Ben değil, Anayasa böyle söylüyor. Anayasa'nın ikinci maddesi sosyal bir hukuk devleti olduğumuzu söylüyor, 10'uncu maddesinin ikinci fıkrası "Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür." diyor. Yine, 41'inci maddenin 2'nci fıkrası "Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilâtı kurar." diyor. Az önce belirttiğim gibi, 42'inci madde kimsenin eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılmayacağını söylüyor.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Kurt, buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

RESUL KURT (Adıyaman) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Başkanım, Komisyonumuzun kıymetli milletvekilleri, Sayın Bakanım, Bakan Yardımcılarımız, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımızın kıymetli bürokratları, kıymetli basın mensubu meslektaşlarım, değerli hazırun; herkesi saygıyla selamlıyorum.

Sosyal politika genel olarak sağlık, sosyal hizmetler, sosyal güvenlik, istihdam, çalışma hayatı alanlarındaki hizmetlerin etkin, verimli ve adaletli bir şekilde engelliler, az gelişmiş bölgelerdeki çocuklar, yoksul kent ve mahallelerdeki gruplar, Romanlar, azınlıklar, kadınlar, tek ebeveynli aileler ve yoksullar gibi dezavantajlı gruplar başta olmak üzere tüm vatandaşlarımıza ulaşmasını kapsar.

2024'te sosyal yardımlara bu nitelikteki ayrılan bütçe 497 milyar liraya ulaşmaktadır. Deprem için 1 trilyon lira kaynak ayrılmaktadır. Bu bağlamda, ödeme gücü olmayan vatandaşlarımızın sağlık primi için 100,5 milyar lira, 65 yaş üstü yaşlı ve engelli vatandaşlar için 120 milyar lira, aile destek programı için 32 milyar lira, sosyal konut finansmanının desteklenmesi için 16 milyar lira, sosyal ve ekonomik destek ödemeleri için 12,5 milyar lira, elektrik tüketim desteği kapsamında 8,6 milyar lira; engelli eğitim, taşıma giderleri için 6,4 milyar lira, koruyucu aile uygulaması kapsamında da yaklaşık 1,5 milyar liralık bir kaynak ayrılmaktadır.

Sayın Başkanım, bu kapsamda, ödeme gücü olmayan, geliri asgari ücretin üçte 1'inin altında olan vatandaşların sağlık primi giderlerini karşılamak amacıyla da özellikle 100,5 milyar lira ayrılmış olması büyük bir önem taşımaktadır.

2002 yılında 4 olan sosyal yardım program sayısı bugün 50'nin üzerine çıkarılarak ihtiyaç sahibi vatandaşlarımıza 2002-2023 Ekim dönemine kadar yapılan sosyal yardım miktarı toplam 814 milyar liraya ulaşmaktadır. Sosyal devlet anlayışımızın bir gereği olarak hem gayrisafi yurt içi hasılaya oranı hem de sosyal yardımların merkezî yönetim bütçesi içindeki payı yaklaşık 4 katına yükselmiştir.

6 şubat asrın felaketinde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımız birçok konuda nc ve önemli görevler ifa etmiştir. Afet ve acil durumlarda psikososyal destek çalışmalarının koordinasyonunu sağlayan Bakanlık, psikososyal destek çalışmalarını ilk günden itibaren sahada başlatmış ve hâlen de müteşekkirimiz Sayın Bakanımıza, benim de seçim bölgem Adıyaman'da özellikle psikodestek anlamında çok kıymetli çalışmalar var; teşekkür ediyor, şükranlarımı sunuyorum. Deprem bölgesinde bulunan illerimizde bu kapsamda psikososyal destek sunulan kişi sayısı yaklaşık 3 milyondur, afet bölgesinden ayrılan vatandaşlar da dâhil edildiğinde yaklaşık 3,9 milyondan fazla kişiye psikososyal destek verilmiştir. Afet bölgesinde Bakanlıkça kurum bakım hizmeti verilen 2.610 ocuk, kadın, engelli, yaşlı vatandaş farklı illerdeki güvenlik kuruluşlarına nakledilmiştir. Bakanlıkça yakınlarına ulaşılamayan, kimliksiz olan veya kendini ifade edemeyen, hastanelerde tedavisi devam eden çocuklar süreçte yakından takip edilmiş, tedavisi tamamlanan ocuklar Bakanlık tarafından korunma ve bakım altına alınmıştır. Afet nedeniyle ailesinden ayrı düşmüş, refakatçisi olmayan 1.912 evladımız kimliklendirme, rehberlik, danışmanlık hizmetleri sonucunda 1.866 evladımız ailelerine; ailesi olmayanlar, ailesi depremdede vefat eden kişilerin de yakınlarına teslim edilmiştir. Depremden etkilenen vatandaşlarımızın akut ihtiyaçlarının karşılanması için deprem destek hattı kurulmuştur. Deprem bölgesinde çadırlarda barınan, bakıma ihtiyaı olan engelli ve yaşlı vatandaşlarımız korunma ve bakım altına alınarak farklı illerdeki kurumların bünyesinde korunma altına alınmıştır. Afetten etkilenen vatandaşlarımızın afet bölgesinde ve tahliye edilmiş oldukları illerde acil ve temel ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla 1 milyar 850 milyon liralık kaynak ayrılmıştır. Sahada kurumsal ve bireysel bağışların kabul edildiği, dağıtımların koordine edildiği 72 ulusal ayni bağış ve 16 uluslararası ayni bağış deposu kurulmuştur. Deprem bölgelerinde 206, deprem bölgesi dışındaki illerde 94 sosyal market kurulmuştur. Deprem bölgesinde 14 mobil sosyal market tri faaliyete geçirilmiştir. 27 kadın giyim, bebek bakım adıryla Bakanlığın faaliyetleri depremdede vatandaşlarımızın hizmetlerine sunulmuştur. Hava taşıtları aracılığıyla ayni bağışların afet bölgelerine ulaşımı sağlanmıştır. 32 binden fazla yardım tri depremdede vatandaşlarımıza ulaştırılmıştır. Kadınların hem becerilerini geliştirebileceği hem ailelerinin ihtiyaçlarını karşılayabileceği hem de depremin olumsuz etkilerinden kurtularak meşgul

olabilecekleri kadın kooperatifleri iş atölyeleri oluşturmuştur. 6 molaevi hizmete açılmıştır. Seçim bölgem, memleketim Adıyaman'da da çocuklar için geçtiğimiz ay çocukevi yapımına başlamıştır, Sayın Bakanımıza teşekkür ediyorum.

2013 yılından bugüne kadar vatandaşlarımızın sosyal hizmetlere giriş kapısı niteliğindeki 410 sosyal hizmet merkezi açılmıştır. Aile Sosyal Destek Programı (ASDEP) kapsamında hane ziyaretleri yapılmaktadır. 6,9 milyon hane ziyaretini altı yıl içerisinde ASDEP programı çerçevesinde Bakanlık gerçekleştirmiştir.

Yine, Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgeleri başta olmak üzere ülkemizin birçok yerinde kadınların psikososyal, sosyokültürel, mesleki ve kişisel yönden gelişimlerine destek olmak amacıyla 610 aile destek merkezi (ADEM) ve 108 sosyal dayanışma merkezi (SODAM) hizmete açılmıştır.

Bu vesileyle, özellikle belirtmek gerekir ki AK PARTİ hükümetleri döneminde kadınların iş gücüne katılım oranında da büyük bir artış yaşamıştır. Ulusal Vefa Programı kapsamında 2023 yılı Ekim ayı itibarıyla 126 bin yaşlı vatandaşımızın temizlik, günlük bakım, yemek gibi temel ihtiyaçlarının sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları aracılığıyla karşılanması sağlanmıştır. Afet ve acil durumlarda psikososyal destek ekipleri tarafından bireylerin, aile ve toplumun en kısa zamanda normal yaşantılarına dönebilmeleri amacıyla psikolojik destek çalışmaları verilmiştir, verilmeye devam edilmektedir. 2013 yılından bu yana 195 afet ve acil durum olayında 4,5 milyon vatandaşımıza psikososyal destek verilmiştir.

Engelli ve yaşlı bakım hizmetleri verilmektedir. Bugün 654 engelli 149 umutevinde bu hizmetten faydalanmaktadır. Türkiye genelinde 136 engelsiz gündüz hizmet merkezinde engelli bireylerin öz bakım becerileri geliştirilirken sosyal yaşam becerilerinde toplumun aktif bir üyesi olabilmeleri için destek verilmektedir. 107 engelli bakım ve rehabilitasyon merkezinde 7.049 engelli bireye, 310 özel bakım merkezinde 28.591 engelli bireye yatılı bakım hizmeti sunulmaktadır.

Yaşlılar için hayata geçirilen gündüz yaşam merkezlerinde psikososyal rehabilitasyon, gündüz bakım ve evde destek hizmetleri sunulmaktadır. 2002 yılında 63 resmî huzurevinde 4.952 yaşlımıza hizmet verilirken Darülaceze Başkanlığı da dâhil olmak üzere 168 resmî huzurevinde 14.637 yaşlıya, 22 diğer kamu kuruluşuna ait huzurevlerinde 1.952 yaşlıya hizmet verilmektedir.

Evde bakım hizmeti uygulamasıyla engellilerimizin ciddi anlamda, toplumsal anlamda desteklenmesi ve aile içerisinde herhangi bir kimsenin ekonomik yardımı olmasına gerek kalmaksızın varlıklarını devam ettirebilmeleri imkânı sağlanmıştır. Bugün evde bakım yardımından yaklaşık 562 bin engelli vatandaşımız faydalanmaktadır. Evde bakım yardımı ödemesi 5.097 lira olarak yardımın başlangıcından bugüne kadar toplam bütçesi 110,5 milyar liradır.

Mayıs 2015'te başlatılan doğum yardımıyla annelere, doğum yapan annelere maddi ve ekonomik destek sağlanmaktadır.

Yoksulluk riski altındaki ailelerin eğitim çağındaki çocuklarını düzenli olarak okula göndermelerini teşvik amacıyla düzenli bir şekilde şartlı eğitim yardımı yapılmaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

RESUL KURT (Adıyaman) – Toparlıyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kurt, toparlayın lütfen.

RESUL KURT (Adıyaman) – Evet, aslında 4 programın 50'nin üzerine çıkıyor ve çıkmış olması AK PARTİ hükümetleri döneminde aile ve sosyal hizmetler anlamında yapılan yardımları, destekleri ciddi bir şekilde ifade etmektedir. Bu vesileyle, Sayın Bakanımıza, Sayın Bakanımızın şahsında tüm çalışma arkadaşlarına teşekkürlerimi ve şükranlarımı sunuyorum, görevlerinde başarılar diliyorum, 2024 Bakanlık bütçesinin hayırlı olmasını diliyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Türelî...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Evet, teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, Bakanlığımızın değerli bürokratları, basınımızın değerli mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, tabii, bugün Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığını görüşüyoruz. Birçok alanı kapsıyor bu. Gelir dağılımından yoksulluğa, kadın sorununa, gençlere, hemen hemen bütün alanları kapsayan, görev ve yetki alanı son derece geniş bir Bakanlık var; siz de onun başındasınız.

Şimdi, birçok konu var. Ben öncelikle gelir dağılımı, yoksulluk üzerinde odaklanmak, sonra da bütçeye ilişkin olarak bir şeyler söylemek istiyorum. Bu yoksulluk konusu önemli bir konu. Genel olarak yoksulluk şöyle tanımlanıyor literatürde: “Temel ihtiyaçları karşılayamama, asgari yaşam standartlarına erişememe durumu.” Avrupa Komisyonu Sosyal İçerme Raporu’nda ise yoksulluk tanımı “Gelir kaynakları kendisini yaşadığı toplumda kabul edilebilir bir yaşam standardından mahrum bırakacak ölçüde yetersiz olan bireyler yoksul sayılır.” diyor yani aslında içinde yaşadığımız toplum ve onların şartları bu konuda büyük önem arz ediyor. Peki, Türkiye açısından durum nedir? Bir fotoğrafı çekmek lazım. Birçok arkadaşımız da söyledi. Eş değer hane halkı kullanılabilir gelirin göre yüzde 20’lik gruplar var; biliyorsunuz, yüzde 20, yüzde 10 gibi birtakım gruplara ayrılıyor Türkiye’deki gelir dağılımını görmek için

Türkiye’de en yüksek gelire sahip yüzde 20’nin millî gelirden aldığı pay yüzde 48, en düşük gelire sahip yüzde 20’nin millî gelirden aldığı pay yüzde 6; tam 8 katı. Biraz daha aşağıya doğru ineyim, yüzde 10’luk gruba göre bakayım. Geliri en yüksek yüzde 10’luk grubun toplam gelirden aldığı pay yüzde 33,2; geliri en düşük yüzde 10’luk grupların payı ise yüzde 2,3; 14.5 katı. Yani aslında, aşağıya doğru indikçe gelir dağılımı eşitsizliği çok daha açık ve net olarak gözüküyor. Yani bu yüzde 20’lik grubun da hepsi çok iyi gelir düzeyinde değil, onların da kendi içinde, grupların da kendi içinde ciddi eşitsizlikler var, aslında bunları kesitlere bölerek daha ince kesitler içinde bakma ihtiyacı var. Aynı araştırmaya göre eş değer hane halkı kullanılabilir medyan gelirinin yüzde 60’ı dikkate alınarak belirlenen bir yoksulluk sınırı var -yüzde 60 genellikle birçok ülkede de uygulanan, kullanılan bir rakam- nüfusun yüzde 21,6’sı yoksulluk sınırının altında. Buna göre bu rakam 18 milyon 30 bin kişi, buna göre Türkiye’de 18 milyon 30 bin kişi yoksul.

Uluslararası göstergeler açısından baktığımızda da gelir dağılımı bozukluğu son derece açık ve net. OECD’nin 38 ülkesi var, orada da baktığımız zaman gelir dağılımının en bozuk olduğu 3’üncü ülke, bizden daha kötü durumda Meksika ve Kostarika var. Gene Gini katsayısı açısından da bakınca 0,41 oranı OECD ortalaması olan 0,31’in çok üzerinde. Biliyorsunuz, sıfıra doğru yaklaştıkça düzeliyor, 1’e doğru gittikçe gelir dağılımı bu katsayının içinde bozuluyor. Aslında, bütün bunların ortaya koyduğu problem şu: Türkiye’de gelir dağılımı bozuluyor ve yoksulluk artıyor. Burada şunu söylemek bütün bu rakamlardan çok açık ve net olarak ortaya çıkıyor: AKP iktidarları döneminde Türkiye’de gelir dağılımı düzelmemiş, yoksulluk ortadan kalkmamış ve zaten politika olarak da yoksulluğu ortadan

kaldırmaya, bu sorunu çözmeye yönelik değil, daha çok yoksulluğun yönetilmesine ilişkin bir politik perspektifin var olduğunu görüyoruz ve aynı zamanda bir siyasi rant aracı olarak, sömürü aracı olarak da kullanılıyor.

Gene ilginç olan bir nokta, yakın zamanda, yaklaşık bir ay önce kalkınma planını konuştuk Sayın Bakan. On İkinci Kalkınma Planı önümüzdeki beş yılı kapsayacak fakat çok ilginçtir, orada gelir dağılımına ve yoksulluğa ilişkin hiçbir tedbir yoktu, hiçbir politik perspektif yoktu. Bunu da planın görüşmelerinde çok ciddi olarak dile getirdik, bu eleştirilerimizi yaptık. Bu son derece üzücüdür. Bölüşüm ilişkilerinin ne kadar önemli olduğunu biliyoruz, tabii ki üretim de önemli ama üreteceksiniz, millî geliri büyüteceksiniz ama onu eşit ve adaletli paylaşıacaksınız; bu konuda ciddi sıkıntılar gözüküyor.

Peki “Türkiye’deki gelir dağılımı bozukluğu ve yoksulluk neden kaynaklanıyor?” diye baktığımız zaman şunu görüyoruz: Uygulanan yanlış ekonomik politikalar bugün Türkiye’de içinde yaşadığımız bu sorunların temel nedenidir. Zayıf sermaye birikimi, insan gücüne yapılan yatırımların yetersizliği, bilgi ve teknoloji üretme kapasitesinin düşüklüğü, yetersiz kurumsallaşma düzeyi, ekonomi yönetimde yapılan hatalar, faiz indirimi -bütün dünyada faizlerin yükseleceği, enflasyon yükseldiği bir ortamda Türkiye’deki faizlerin indirilmesi- bütün bunlar aslında bugün bizim içinde yaşadığımız sorunların temel nedenidir.

Gene aynı şekilde, çalışma hayatında, iş gücü piyasasındaki sorunlar da ciddi anlamda gelir dağılımını bozmakta ve yoksulluğu artırmaktadır. Düşük iş gücüne katılım oranları, yüksek kayıt dışılık, reel ücretlerdeki gerileme, düşük sendikalaşma oranları, taşeron çalışma ilişkilerinin varlığı bu alandaki sorunları çok açık ve net olarak ortaya koyuyor ve bunlara kadın-erkek ayrımında baktığımızda aslında sorun çok daha vahim gözüküyor.

Gene aynı şekilde, eğitim ve sağlık gibi temel kamusal hizmet alanlarının gittikçe artan ölçüde piyasa dinamiklerine bırakılması, ticarileştirilmesi de Türkiye’de fırsat eşitliği problemini ağırlaştırarak yoksulluğun gelecek kuşaklara aktarılmasına neden oluyor.

Tarımdaki çözülme devam ediyor, ciddi anlamda tarımdan bir kopuş var. Kırdan kente olan göç de aslında Türkiye’deki yoksulluk problemini ortaya çıkartıyor. Tabii, bütün bunlara karşı uyguladığımız bir sistem var: Sosyal Koruma Sistemi, Sosyal Güvenlik Sistemi. Bunun 3 ayağı var: Sosyal sigorta, sosyal hizmetler ve sosyal yardımlar. Sosyal sigorta primli sistemdir, öbür ikisi primsiz sistemdir fakat çok ilginçtir, Türkiye’de baktığımız zaman bu 3 sistem arasında ciddi anlamda bir arada, uyum içinde çalışma söz konusu değil. Hâlbuki biliyoruz ki aslında Anayasa’mızdaki sosyal devlet ilkesine göre bireyin yaşamında karşılaşılabilecek her türlü risklere karşı gerekli önlemleri almak devletin görevi fakat Türkiye’deki mevcut sosyal koruma sistemi yetersiz. Birincisi şunu söyleyeyim: Sosyal sigorta, sosyal hizmetler ve sosyal yardımlar arasında bütünlüklü bir yapı yok. Primli sistemler, hâlbuki ideal bir sistemde primli ve primsiz sistemlerin birlikte çalışması gerekirdi. Diğer bir konu, Türkiye’de sosyal transferlerin yoksulluk oranı üzerindeki etkisi AB ülkelerine göre daha sınırlı çünkü orada, baktığımız zaman, primsiz sistemler ağırlıklı bizde ise primli sistemlerin ağırlığı bir biçimde bu sosyal transferlerin yoksulluğu azaltıcı etkisini sınırlıyor. Bu devletin resmî dokümanlarında da var olan bir tespittir. Sosyal yardımlar etkin ve verimli bir çerçevede yürütülmüyor. Sosyal yardımlar 2022 yılında 143,1 milyar TL, millî gelirin yüzde 1’inin dahi altına düşmüş, binde 9,5. Hâlbuki bu oran OECD ülkelerinde yüzde 2,5 oranında. Sosyal yardımlarda çok başlı bir yapı var, yardım veren kamu kurumu sayısı 2022 yılında 6, bir de ayrıca belediyeler var. Böyle baktığımız zaman son derece verimsiz bir sistem var. En önemlisi, en büyük tespit, belki sosyal koruma sisteminin en eksik halkası dünyada yaygın olarak uygulanan, vatandaş olma hakkından kaynaklanan ve finansmanı vergilerden sağlanan bir gelir desteği sistemi

ne yazık ki yok. Objektif kriterlere dayalı, şeffaf bir temel gelir desteğinin yoksullukla mücadelenin ana unsuru olmasına ihtiyaç var. Bu anlamda, Cumhuriyet Halk Partisi olarak önermiş olduğumuz aile destekleri sistemi, bütün var olan bu yapıyı birleştirmek, tek elden yönetmek, tek bir kurumsal yapı altında bir yoksulluk envanteri, ona dayalı olarak bütün bu mekanizmanın birlikte çalışacağı bir sistem kurmaktır. Burada aileyi temel alan ve dezavantajlı grupları gözetken bir sisteme ihtiyaç vardı. Ne yazık ki bu sistem eksik.

Son bir konuya daha girmek istiyorum kalan zamanımda, o da aslında bugün konuştuğumuz konuyla da çok yakından ilgili Sayın Bakan. Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe yaklaşımı... Bakın, bu, dünyanın her yerinde var. İlk 1995 yılında Birleşmiş Milletlerin Pekin’de yaptığı Dördüncü Dünya Kadın Konferansı’nda ortaya çıkmış, sonra Avrupa Konseyinin yaptığı toplantılarda var, Dünya Bankası da bunu vurguluyor. Fakat ne yazık ki bu açıdan baktığımızda, hemen hemen bizde hiçbir ilerleme yok. “Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe” demek bir yaklaşım olarak kadın-erkek eşitliğini güçlendirmek veya eşitsizlikleri azaltmak amacıyla bütçe sisteminin ve bütçe sürecinin tüm aşamalarının yani hazırlık, kanunlaşma, uygulama, denetim; hepsinin toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısından değerlendirilmesidir. Yani kadınlar için ayrı bir bütçe değil ama bütün bütçe süreçlerinin, bütçe önceliklerinin bu toplumsal cinsiyet eşitliği temelinde ele alınmasına ihtiyaç var. Literatürde toplumsal cinsiyet körlüğünün yani bunu dikkate almayan yaklaşımların...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türel, toparlayın lütfen.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Toparlayacağım Sayın Başkan.

...eğitimden sağlığa, çalışma hayatından sosyal güvenliğe kadar birçok kamu hizmeti alanında çok ciddi problemler oluşturduğunu söylüyor. Burada, ilginçtir, Onuncu Kalkınma Planı’nda Sayın Bakan, bu konuya yer verilmiş; 2014-2018 yıllarını kapsayan Onuncu Kalkınma Planı’nda diyor ki: “Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme konusunda farkındalık oluşturulacak ve örnek uygulamalar geliştirilecektir.” Fakat bir sonraki 2019-2023 yıllarını kapsayan On Birinci Kalkınma Planı’nda bu konuda hiçbir ifade yok. Kadın-erkek fırsat eşitliğine dönmüş, hâlbuki buradaki eşit, fırsat eşitliği değil, kadın-erkek eşitliği. Fırsat eşitliği sonuçta bunun da içinde yer alan ama gerçek eşitlik çok daha ötesinde.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Kadın-erkek zaten eşit, fırsatlar da eşit.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Bir dakika, hayır, polemige gerek yok arkadaşlar, ciddi bir şey konuşuyoruz burada. Bu çok önemli bir kavram bütçelerde, izin verirsiniz bitireyim; eşitlik değil.

İlginçtir, On İkinci Kalkınma Planı’nda da gene yok, gene kadın-erkek fırsat eşitliği diyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Tamamlayacağım Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türel, toparlayalım lütfen.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Fakat çok ilginç, geçen seneki Cumhurbaşkanlığı yıllık programında ve bu seneki Cumhurbaşkanlığı yıllık programında var ve de proje bazında var; sanki bir modül, pilot proje gibi ama aslında ciddi anlamda bu konunun gündeme geçmesi gerekir. Ama bakın, Onuncu Plan’dan beri on yıl geçmiş, bu konuda hiçbir adım atılmamış. Bu anlamda mevzuatta gerekli değişiklikler yapılmalı. Yani gerçek anlamda bu ülkenin içinde bir eşitlik sağlanacaksa böyle bir bütçeleme sürecinin gündemde olması lazım çünkü bütçe görüşüyoruz burada. Bakın, burada, işte, yaklaşık bir aylık bir süre içinde her gün bütçeyi görüşüyoruz. Buna uygun olarak sistemin kurulması

lazım. Öncelikle 5018 sayılı Yasa’da ve mevzuatta gerekli düzenlemeler yapılmalı. Toplumsal cinsiyete duyarlı veri ve istatistiklerin üretilmesi, genişletilmiş gayrisafı yurt içi hesaplamalarına bu konuların işlenmesi, merkezî yönetim kapsamında Bakanlık ve kamu kurumlarında bu konunun yer alması ve bu konunun sahibi sizsiniz, Sayın Bakan, buradaki çalışmaları yürütecek olan sizsiniz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Böyle bir bütçeleme yaklaşımı ve bu konuyla ilgili üniversite, sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği içinde bir çalışma...

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî, teşekkür ediyorum.

Sayın Yegin...

ORHAN YEGİN (Ankara) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakanımı ve bütün Bakanlık bürokrati arkadaşlarımızı, Komisyonunda bulunan milletvekillerimizi, çalışma arkadaşlarımızı ve misafirleri ben de saygıyla selamlıyorum. Hepiniz hoş geldiniz.

Şimdi, bugün bir hatip sözlerine başlarken “Biz kara bir tablo çizeceğiz, siz bembeyaz; biz cehennem havası vereceğiz, siz cennet. Herkes kendi durduğu yerden bahsedecek.” dedi. Aslında belki de Komisyonun bugüne kadarki veyahut da muhalefet ve iktidarın meselelere bakışında bugüne kadarki tespitiyle ilgili bir yorum yaptı. Kendisi bir cehennem tablosu çizmedi, bu söylediği üslupla devam etmedi; aksine, benim gördüğüm kadarıyla olumlu bir üslupla katkı veren bir konuşma da yaptı ama onun haricinde “Keşke ortada buluşabilsek, iyiyi arayabilsek.” diye cümlesini tamamlamıştı. O iyi gitti gördüğüm kadarıyla, teşekkür de etmek lazım aslında ama kendisinin yapıcı konuşmasının ötesinde “cehennem” vurgusu yapanlar da oldu bugün. Cezaevlerinin kadınlarla doldurulduğunu söyleyenler, ülkemizde çocuk işçiliğinin 5 yaşa kadar düştüğünü tuhaf bir şekilde, anlamsız bir şekilde iddia edenler ve hatta “Bu Hükümet hem kendi topraklarındaki hem bölge topraklarındaki savaşların sebebidir.” gibi çirkin ifadeler kullananlar oldu. “Kürt düşmanı, kadın düşmanı bir Diyanet var ve bu düşman Diyanetin bağımlılığından kurtulun.” diyenler de oldu. Bu cümleleri yapanlara nasıl bir tanım yapmak lazım bilmiyorum, ne söylemek lazım bilmiyorum ama gerçekten bu üsluplarıyla varmak istedikleri bir yer varsa, bu üslupla yaptıklarının siyaset olduğunu zannediyorlarsa değil çünkü olmayan hadiseler üzerinden, bu toplumdaki büyük bir kaos varmış gibi konuşup kardeşliğimize, birliğimize ve hukukumuzla bence zarar veriyorlar.

Şimdi, sosyal yardımların yoksulluğun itirafı olduğu değerlendirilmeleri oldu. Sosyal yardımdaki artışların ülkedeki yoksulluğun artışına ilişkin bir delil, bir veri olduğundan bahsedenler oldu. Daha önce de burada bunlardan bazı konuşmalarda bahsettik.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Biz de bahsedeceğiz.

ORHAN YEGİN (Ankara) – AK PARTİ kurulduğu günden sonra kimsesizlerin kimsesi, sessiz milyonların sesi olma iddiasını ortaya koymuş ve bu iddiası halk tarafından benimsenerek yetkilendirilmiş ve iktidarda olduğu bütün dönemlerde bu iddiasının gereğini yerine getirmiş olduğu için de girdiği her seçimde milleti tarafından yeniden yetkilendirilmiş bir iktidardır ve AK PARTİ dönemlerinin hepsinin özetinde vatandaşa karşı yoksulluğun artışı, yoksulluğun derinleşmesi değil vatandaşın omzundan yükünü almaya gayret eden devlet anlayışı, vatandaşın hayatına karşı daha duyarlı, onun yaşadığı sorunlara karşı daha duyarlı ve daha fazla sorumluluk hisseden bir devlet

anlayışının, bir hassasiyet yükselmesinin bir yansıması olarak değerlendiriyoruz biz 4-5 başlıkta 2002 yılında verilen sosyal yardımların bugün 50 başlığın üzerine çıkmasını. Biz, 2002 yılında gayrisafi yurt içi hasılda binde 4 oranında bir yer temsil eden sosyal yardımların bugün yüzde 1'in üzerine çıkmasını, biz bütçede sosyal yardımların payının yüzde 1'den bugün yüzde 5'in üzerine -oransal olarak da baktığımız zaman- çıkmasını, biz ülkede yoksulluğun derinleşmesi olarak değil, biz ülkeyi yöneten iktidarın, Cumhuriyet İttifakı'yla beraber bu ülkeyi yöneten siyasi aklın vatandaşına karşı sorumluluk duygusunun her geçen gün imkânlar arttıkça daha da derinleştiğinin, daha da arttığının sembolü hâline geldiğini söylüyoruz. Mesela, çocuğu asker olan ailelere yapılan yardımlar... Mesela "kronik hastalık yardımı" diye bir yardım duyduunuz mu arkadaşlar? Yaklaşık 5.100 lira ödeme yapıldığını biliyor musunuz; bu, yoksulluğun derinleşmesi midir mesela? Mesela, engelli yakını aylığı, elektrik, doğal gaz destekleri, genel sağlık sigortası prim ödemesi; ayda 536,58 lira yazıyor veya okuyorsunuz ama bunu yıla vurduğunuz zaman 6.500 liraya geliyor, birçok şeyle beraber, bu da var yanında. Ve mesela, silikozis hastalarına hafif, orta veya ağır durumuna göre, derecesine göre 4.050 liradan 5.158 liraya kadar ödeme yapıldığını biliyor musunuz? Ben eğer oturduğum yerden bu verilen paraların onların bütün ihtiyaçlarını karşıladığını iddia eden bir üslupla konuşuyorsam yazıklar olsun bana. Ben böyle bir üslupla konuşmuyorum. Bu verilen sosyal yardımların bu insanların bütün ihtiyaçlarını karşıladığını şu ekipte iddia eden birisi varsa ona da yazıklar olsun. Biz bu yaptığımız işlerin bu ülkede herkese tam ve mükemmel bir şekilde, bütün ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde bir mutluluk ve refah ürettiğini iddia etmiyoruz ama bizim iddiamız şu: Eğitimden sağlığa kadar, ulaşımdan hayatın başka alanlarına kadar her alanı, hepsini birlikte geliştirmek zorundayız ve bu gelişimle beraber de biz sosyal yardım almayı hak eden insanların hayatlarına devletin eliyle daha fazla dokunabilmeli, dokunabilmek için daha fazla gerekçe üretebilmeli ve ekonomiyi büyüttükçe, ülkeyi büyüttükçe, ülkeyi zenginleştirdikçe onun sırtındaki yükü daha fazla alabilme sorumluluğunu üzerimizde hissediyoruz arkadaşlar. Buradaki derinleşme bu sorumluluğun derinleşmesidir, bu hassasiyetin derinleşmesidir. "Muhtaçlık ekonomisi ürettiniz." diyor mesela. "Neden? Çünkü kendinize mecbur etmek istiyorsunuz insanları." Bizim bu yorumlara vereceğimiz bir cevap yok, tamam mı, bizim bunlara söyleyeceğimiz bir şey yok. Bu anca fesatça bir bakışın, ters bir bakışın; buradan nasıl bir fitne, bir yorum çıkara dönük bir bakışın bence ürettiği bir cümle. "Sosyal yardımların bugün performans incelemesini değerlendirirken yıllar içerisinde bazı verilere baktığımız zaman hedef veriler düşüyor." diye bir yorum oldu. Saygın bir yorumdur, durduğu yerden anlaşılır; belki çok haklı olduğu yerler de vardır grubunuz adına konuşan sayın hatibin ama orada bazı parametre farklılıkları var. Mesela siz sosyal yardıma tek boyutlu, sadece şu tablonun, şu penceresinden bakarsanız evet, o veriyi öyle yorumlayabilirsiniz.

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) – Niye sosyal yardıma muhtaç ediyorsunuz insanları?

ORHAN YEGİN (Ankara) – Ama mesela diyelim ki sosyal yardımdan yararlanan kişi sayısının önümüzdeki yıllarda azalacağını tabloda olması, hedeflenmiş olması, bu bir tutarsızlık değil. Bu, başka bir politika üreterek sosyal yardımı hak edecek insan sayısının azalacağına dair bir perspektif yani ek bir kombinasyon oluşturma. Ne yapıyorsunuz? "Ben sosyal yardımla istihdamın ilişkisini kuracağım, sosyal yardım alan aileleri istihdama yönlendireceğim. Bunlar istihdam piyasalarına girdikçe, çalıştıkça, kendi gelirini elde edip hanenin gelirini yükselttikçe; hane başına, kişi başına düşen gelir sosyal yardım o taban rakamının üzerine çıktıkça bu insanlar bu sistemden düşecek." diye bir hedef ortaya koyuyorsunuz. O hedefin yansıması, biz onu her türlü yapıyoruz.

Şimdi arkadaşlar, biz her şey, her yer cennet demiyoruz elbette, eksiklerimiz çok. Siz oradan "Her şey kötü, hiçbir şey yapılmadı, rezalet, şöyle, böyle..." diye bir cehennem tablosu çizince biz de diyoruz ki: Ya, bir dakika ya, evet, her şey yapılmış değil. Huzur, refah, gelişmişlik tam anlamıyla toplumun bütün katmanlarına yayılmış değil ama biz çok mesafe aldık arkadaşlar, çok mesafe aldık. Ya, bunun feryadını

yapıyoruz size. Biz bunun feryadını yapınca siz diyorsunuz ki “Oo, size göre her şey iyi.” Hayır. Biz bir şeylerin sıkıntılı olduğunun farkındayız, bu sıkıntıyı gidermek için mücadele ediyoruz ve halkın karşısına, milletin karşısına çıktığımız zaman da “Oo, senin her şeyin iyi.” diye bir üslubumuz yok bizim. Biz öz güvenimizle çıkıyoruz diyoruz ki: Evet, şunları yapamadık, şunlarda eksik kaldık, şu iş şöyle giderken sıkıntıya düştük ama merak etmeyin, bunları çözmek için çaba sarf edeceğiz, gayret sarf edeceğiz, gecemizi gündüzümüze katıp sizin için mücadele vermeye devam edeceğiz; el ele, toplumu ayırıştırmadan. Sosyal yardım verirken veya bir hizmet götürürken veya hastane yaparken, postane kurarken, yol yaparken bir şehre; bize oy vermiş mi, hangi mezhepten, hangi etnik kökenden, başı örtülü mü, başı açık mı; biz bunlara bakmadan bu toplumu bir ve bütün olarak görüp hepsine, hepimize hizmet edeceğiz. Ve millet de bize muhtemelen inanıyor ki sizin karalamalarınıza rağmen, Allah’a sonsuz şükürler olsun ki yirmi küsur yıldır bu harekete, bu ittifaka “Buyurun, emanet sizde, yolunuza devam edin.” diyor ve bakın, bizi 25’inci yıla taşıyor arkadaşlar, bunun altını özellikle çizmek isterim.

Şimdi, sadece bütçeyle bazı şeyleri düzeltmiyorsunuz; işte “Kadına şiddetle ilgili ayrılan bütçe şu...” Bunun üzerinden bu iş okunmaz. Bazı işlerde bütçe gerekir, bazı işlerde onun yanında sosyolojinin dönüşümüyle ilgili yapmanız gereken işler gerekir, söylem değişikliği gerekir, mevzuat değişikliği gerekir, uygulamayla ilgili takipler gerekir. Kadına ilişkin şiddet hepimizin canını acıtan bir şey, bir tane bile kaybımız olsun istemiyoruz ama maalesef geçmişten bugüne gelen bir şey var. Eskiden ne diyorlardı? Karı koca bir yerde kavga ettiği zaman sosyoloji diyordu ki: “Kadın ile eşi arasına, eşler arasına girilmez.”

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Yegin, bir dakika ekliyorum, toparlayın lütfen.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Ses etmiyordu ya, yürüyordu, ses etmeye gidenin kolundan tutulup çekiliyordu “Karşılmaz.” deniliyordu. Bugün ne oldu?

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) – “Erkekten izin almadan sırtını dönme.” deniyordu yani şimdi bize...

ORHAN YEGİN (Ankara) – Bugün kadına şiddete karşı bir yerde bir şey olsa herkes canla başla olayın üzerine gidiyor, KADES’e müracaat ediyor, polisi arıyor, elinden gelebilirse kendi orada o meseleyi çözüp ağzının payını vermeye çalışıyor; toplumsal bilinç geliyor. Bunların hepsi geliştikçe, Hükümet bunları yaptıkça, Bakanlık bunları yaptıkça; hukukla, mevzuatla, gelişen kültürle, insanlarımızın meselelerdeki toleransının minimize edilmesiyle, Allah’ın izniyle hepsini biz aşacağız, siz bunların hiçbirini merak etmeyin.

Çözüm siyasette arkadaşlar. “Kadına şöyle yapılıyor, gençlere böyle yapılıyor...” Kavga dövüş, birbirimize hakaret ederek “Yaktınız, yıktınız...” Böyle bir üslubun hiçbir şeye faydası yok. “Kürtleri şöyle yaptınız, bölgede...”

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Hiçbir faydası yok; ayırıştırmaktan, bölmekten ve kötülüğe hizmet etmekten başka hiçbir faydası yok.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Yegin, teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, şimdi beni dinlerseniz Komisyon dışı milletvekillerini okuyacağım; maşallah, 33 kişi var.

Öncesinde Sayın Gürban’a söz vereceğiz. Sayın Gürban’ın on dakika süresi var, on dakika sonra başlıyoruz.

İsimleri okuyorum, lütfen herkes notunu alsın, sonra “Ben geç geldim, sıram geçti.” dersiniz geri dönüş yapmıyoruz, bundan sonra da isim kabul etmiyoruz, kuralları net biliyorsunuz.

Okuyorum: Sayın Elif Esen, Sayın Mehmet Emin Ekmen, Sayın Sevdâ Karaca Demir, Sayın Sera Kadıgil, Sayın Tamer Osmanağaoğlu, Sayın Aliye Timisi Ersever, Sayın Ömer Fethi Gürer, Sayın Nevroz Uysal Aslan, Sayın Tuğba Işık Ercan, Sayın Yasin Öztürk, Sayın Ayça Taşkent, Sayın Serkan Sarı, Sayın Çiçek Otlu, Sayın Nimet Özdemir, Sayın Mevlüt Karakaya, Sayın Şengül Karanlı, Sayın Radiye Sezer Katırcıoğlu, Sayın Aliye Coşar, Sayın Ali Karaoba, Sayın Gamze Taşçier, Sayın Ayten Kordu, Sayın Selcan Hamşioğlu, Sayın Naci Şanlıtürk, Sayın Oğuz Üçüncü, Sayın Mühip Kanko, Sayın Abdurrahman Tutdere, Sayın Necla Demir, Sayın Dilan Kunt Ayan, Sayın Hakan Şeref Olgun, Sayın Meryem Göka, Sayın Zuhâl Karakoç Dora, Sayın Mehmet Tahtasız ve Sayın Sibel Suiçmez.

Değerli milletvekilleri, bu şekilde gideceğiz.

Şimdi Sayın Gürban'ın mikrofonunu açıyorum ve ondan sonra Sayın Esen'den başlıyoruz.

Buyurun Sayın Gürban.

Süreniz on dakika.

MEHMET MUSTAFA GÜR BAN (Gaziantep) – Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, değerli hazırım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sosyal hizmet merkezlerinin sorumlu olduğu hizmetleri hizmete erişim kolaylığı esasıyla bir arada ve de gerektiğinde diğer kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve gönüllülerle iş birliği içinde sunması beklenmektedir. Bu nedenle, sosyal hizmet merkezi hizmetleri söz konusu olduğunda diğer kurum ve kuruluşlarla yürütülecek iş birliklerinin önemi bir kere daha anlaşılmaktadır.

(Uğultular)

MEHMET MUSTAFA GÜR BAN (Gaziantep) – Başkan, ben sesimi duymuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye Sayın Gürban.

Değerli arkadaşlar, uğultudan söylediğini Sayın Gürban da duymuyor değerli arkadaşlar. Lütfen her bir milletvekiline asgari nezaketi gösterelim, kendi aramızda konuşmayalım. Bürokrat arkadaşlarımızı da sükûnete davet ediyorum; arzu ederlerse dışarıda yerlerimiz var, bir müzakere yapacaklarsa orada yapabilirler.

Şimdi, değerli arkadaşlar, böyle en az üç buçuk dört saat sürer bu konuşmalar, sonra Bakanın konuşması var, oylama var; dolayısıyla biz yine geceyi buluruz. O açıdan sizlerden istirhamım, lütfen hassasiyet gösterelim, bir an önce her milletvekili görüşlerini buraya yansıtmaya imkânına kavuşsun.

Değerli arkadaşlar, süre beş dakikadır; zaruri olması hâlinde bir dakika vereceğim ama kesinlikle uzatmayacağım sonrasında.

Teşekkür ediyorum.

Sayın Gürban, sürenizi ekleyeceğim, devam edin lütfen.

MEHMET MUSTAFA GÜR BAN (Gaziantep) – Bu bakış açısıyla, sosyal hizmet merkezlerinin bünyesinde yürütülen hizmetlerde öncelikle ilgili bakanlıkların ve ardından yerel yönetimlerin, üniversitelerin ve sivil toplum kuruluşlarının hizmet süreçlerine daha aktif katkı vermesi noktasında merkezi düzeyde gerekli koordinasyon çalışmalarının yürütülmesi gerekmektedir.

Sosyal hizmet merkezlerinde beklenildiği gibi sürdürülemeyen bazı iş ve işlemlerin olduğu ve mevcut hizmetlerin geliştirilmesine ihtiyaç duyulduğu açıktır. Cumhuriyetimizin 100'üncü kuruluş yıl dönümünde ülkemizin her alanda olduğu gibi sosyal hizmet alanında da kaliteli hizmet anlayışına ve sunumuna büyük ihtiyaç vardır. Sosyal hizmet alanında kalitenin sağlanması çüretkâr bir hedef gibi görünebilir ancak bu alanda faaliyet yürüten sosyal hizmet kuruluşları ve görev yapan meslek elemanları daha azına razı olamaz. Ülkemizde, cumhuriyetin 2'inci yüzyılına girildiği bu yeni dönemde etik kuralları, eşitliğe bağlılıkları ve becerileri sayesinde birden fazla sistem ve topluluk düzeyinde müdahale edebilen yetkin ve azimli meslek elemanları sosyal hizmet kuruluşlarında kaliteyi geliştirmek için en ideal kesimdir. Bu bakış açısıyla sosyal hizmet merkezlerinde görev yapan meslek elemanlarının sorumlu oldukları hizmetleri bu anlayış temelinde yürütmesi ve bu anlayışı içselleştirmesi sağlanmalıdır.

Şiddetin bireysel sebepleri ve etkilerinin yanı sıra toplumsal sebep ve etkileri meseleye çok boyutlu bir şekilde bakılmasını şart koşmaktadır. Bu husus da şiddet olgusuyla mücadelede hukuki araçların yanı sıra hukuk dışı araçların da devreye sokulmasını gerektirmektedir. 6284 sayılı Kanun'un 15'inci maddesinde düzenlenen destek hizmetleri buna cevaz veren hükümleri içermektedir. Söz konusu hizmetler şiddetin sosyal, ekonomik ve kültürel sebeplerinde etki yaratmak, şiddet uygulayanın farkındalığını artırıp tutumlarını değiştirmek ve şiddet göreni güçlendirmek adına dönüştürücü birtakım araçlar sunmaktadır. Hâkimler, koruyucu ve önleyici tedbirler verirken beraberinde söz konusu destekleyici araçlara da başvurabilir. Öte yandan, 15'inci maddede sıralanan destek hizmetleri şiddet önleme ve izleme merkezi koordinasyonluğunca yürütülecektir. Dolayısıyla şiddet önleme ve izleme merkezlerinin yapısı ve personelinin niteliği söz konusu hizmetleri üstlenmesi ve bu hizmetlerin gereği gibi yerine getirilmesi bakımından önemlidir.

Şiddet önleme ve izleme merkezlerinin güçlendirilmesi, sunulan hizmetlerin kalitesini de artıracaktır. Bu doğrultuda, şiddet önleme ve izleme merkezlerinde uygulanan programların aksayan yönlerinin tespit edilerek iyileştirilmesi gerekmektedir. Zira, aksak işleyen bir program şiddet mağdurlarını koruyamadığı gibi, topluma şiddete yönelik yanlış mesajlar verilmesine de yol açabilir.

Ülkemizde kadına yönelik şiddet her geçen gün artarak devam etmektedir. Bu sorunun ele alınması ve çözümü için birçok çalışma yapılmaktadır. Ancak toplumsal bilincin artması için popüler kültür ürünleri de önemli bir araç olabilir. Ülkemizde üretilen dizilerin kadına yönelik erkek şiddetinin ele alınma biçimleri ve kadın karakterlerin şiddetle mücadele yöntemleri üzerine odaklanarak toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddet sorununa ilişkin farkındalık yaratmayı amaçlaması gerekmektedir. Dizilerin kadın karakterlerinin şiddetle mücadele etme biçimlerinde güçlü bir kadın dayanışmasının önemini vurgulaması ve izleyicilere ilham vermesi gerekmektedir. Kadınların güçlenmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliği için diziler önemli bir örnek teşkil etmektedir. Ayrıca, dizideki kadın karakterlerin mücadele yöntemleri feminist bir perspektiften ele alındığında kadınların güçlenmesine yönelik olumlu bir etki yaratarak toplumsal cinsiyet eşitliği için bir rol model oluşturabilir. Kadın karakterlerin şiddetle mücadele etmek için kendi güçlerini keşfetmesi kadınların toplumsal cinsiyet rollerinin dışına çıkarak kendi hayatlarına yön vermesini sağlamaktadır.

Toplumda meydana gelen sosyopolitik olaylarla ilgili üretilen kültür-sanat ürünlerinde ele alınan konular arasında bir paralellik olduğu, bir toplumda gündem olan problemlerin dizilerde kendine yer bulduğu görülmektedir. Ülkemizde kadına yönelik şiddet sorunu toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlenmesi konularında daha fazla farkındalık yaratılması gereken önemli bir sorundur. Bu sorunun ele alınması için diziler gibi popüler kültür ürünleri de önemli araçlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bazı dizilerde ise kadına yönelik şiddetin farklı biçimlerinin yoğun olarak yer aldığı, uygulanan şiddetin de gelenekler içinde meşrulaştırıldığı görülmüştür. Gelenekler kapsamında meşrulaştırılan kadına yönelik

şiddetin reyting elde etmek ve izleyicinin ilgisini çekmek için bir araç olarak inşa edildiği oldukça açıktır. Bazı dizilerin gerçek yaşamdan uyarlanmış olması ve gelenekler çerçevesinde yoğun olarak kadına yönelik şiddetin yer alması sonucu şiddetin normalleştirildiği görülmektedir. Böylece şiddet sıradan gösterilerek gündelik hayatın bir parçası hâline getirilmektedir.

Toplumlarda bir halk sağlığı sorunu olan şiddetin önemli bir boyutunu oluşturan ısrarlı takip, kasıtlı işlenen bir suçtur. Bireylerin kişilik ve yaşam haklarına karşı işlenen bu suç bireylerde sosyoekonomik, psikolojik, fiziksel ve benzeri olumsuzluklar yaratmakta, onların yaşam kalitesini düşürmektedir. Sebebi her ne olursa olsun gerçekleştirilen takip eylemlerinin mağdur üzerinde bir şiddete dönüşmeden önlenmesi ve takipçiye müdahale edilip kontrol altına alınması elzem bir durumdur.

Bir şiddet biçimi olan takibin toplumda mağdurlar yaratmaması adına, takip konusunda alanındaki profesyonellerinin verdiği eğitimlerle, medyada yer alacak olan kamu spotlarıyla kamuoyu, özellikle de kadın ve kız çocukları bilgilendirilmeli, bu konuda farkındalık yaratılarak sosyal ya da profesyonel desteklerin alınması sağlanmalıdır. İsrarlı takibin taraflarından biri olan takipçilere sadece hukuksal anlamda ceza vermekle yetinilmemeli, aynı zamanda onların rehabilitasyonları uygun profesyoneller tarafından sağlanmalıdır çünkü suçun tekrarı bu durumlarda karşılaşılan diğer en önemli sorunlardan birini teşkil etmektedir.

İsrarlı takip sorununun çözümünde bilimsel çalışmalara yer verilmeli, alanında farklı disiplinlerin çalışması sağlanmalıdır çünkü yapılan çalışmalar nedenleri ve bu nedenlere yönelik çözüm önerilerinin ortaya konulmasında oldukça etkin rol oynamaktadır. Örneğin, ısrarlı takibin nedenleri, takipçilerin kimler olduğu, takipçilerin hangi yöntemleri kullandığı gibi faktörlerin ortaya konulması, ortaya konulan bu verilerin toplumdaki ilgili kurumlar tarafından dikkate alınması ve bu doğrultuda önleme, müdahale etme, rehabilite etme gibi konularda adımlar atılması çözümleri de beraberinde getirecektir.

Sonuç olarak, ısrarlı takibin birçok nedeni, sayısız mağduru vardır. Dolayısıyla bu nedenlerin belirlenmesi ve zamanında gerekli müdahalelerin yapılması risk altındaki kadınları şiddetin bir türü olan ısrarlı takipten ve onun zararlı sonuçlarından koruyacaktır.

Kahramanmaraş depremi sonrasında, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının faaliyetlerinde psikososyal destek alanında kurumsal akreditasyon sağlanması için psikososyal destek çalışma grubuna ait yerel düzeyde eylem planlarının oluşturulduğu ancak aynı bağış depo yönetimi ve dağıtım hizmet grubuna yönelik eylem planlarının henüz oluşturulmadığı görülmüştür. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının görev alanları çerçevesinde kurumsal afet müdahale planlarının geliştirilmesi gerekmektedir. Özellikle risk altındaki gruplara yönelik ve özel ihtiyaç sahibi bireylere yönelik daha detaylı planlamaların yapılması gerekmektedir. Bununla birlikte, özel ihtiyaç sahibi grupların ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik, bu alanda çalışan sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapmak oldukça önemlidir. Büyük ölçekli afetler ortaya çıktığında daha sistematik müdahalelere ihtiyaç duyulduğu açıktır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gürban, toparlayın, ilave süre veriyorum.

MEHMET MUSTAFA GÜRBAN (Gaziantep) – Ayrıca, Türkiye Afet Müdahale Planı'nda belirtilen çözüm ortaklarıyla iş birliği yapma konusunda eksikliklerin olduğu görülmekte, özellikle yerel yönetimler ve STK'lerle iş birliğinin geliştirilmesi gerekmektedir. Refakatsiz çocuklarla ilgili yürütülecek işlemlerde diğer kamu kurumlarıyla ortak bir kriz masası oluşturulması, depremden etkilenen vatandaşların ihtiyaçlarının belirlenmesi ve kaynaklara yönlendirilmesi için STK'lerle daha fazla iş birliği yapılması gerekmektedir.

Aynı yardımların dağıtım konusunda koordinasyonun geliştirilmesi için stratejik dağıtım noktaları önceden belirlenmeli ve dağıtım merkezlerinden uzak noktalarda da ileri dağıtım merkezlerinin oluşturulması konusunda planlamalar yapılmalıdır. Afetten etkilenen vatandaşlarımızın bütününe psikososyal destek hizmetlerin ulaştırılması adına daha fazla psikososyal hizmet birimleri oluşturulmalıdır. Ayrıca, kentlerden uzakta barınan vatandaşların ihtiyaçlarının ivedilikle giderilmesi için mobil sosyal hizmet araçlarının da artırılması gerektiği kanaatindeyim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MEHMET MUSTAFA GÜRBAN (Gaziantep) – Az bir şey kaldı ama...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

MEHMET MUSTAFA GÜRBAN (Gaziantep) – Afet sürecinde krize müdahalenin etkili bir şekilde yürütülmesi adına ilgili bakanlıkların, tüm sosyal politika ve yerel aktörlerin etkin bir iletişim ağına sahip olması büyük önem arz ettiğinden koordinasyonun sağlanması, belirtilen tüm aktörlerin personellerine afet öncesinde, sırasında ve sonrasında yapılacak çalışmalar için eğitimler verilmelidir.

Afetlerde sosyal hizmet müdahalesinin afet sonrası dönemde de sürdürülmesi gerekmektedir. Bu anlamda, kısa dönemde bir-üç aylık, üç-altı aylık ve bir yıllık gibi süreçlerde basamaklandırılmış bir sosyal iyileştirilme planına ihtiyaç duyulduğu aşikârdır. Bu planlar kapsamında, gündelik hayata dönmeyi kolaylaştıracak hizmetlerin yanında, bireysel ve toplumsal baş etme kapasitelerini artırmak için psiko eğitimlerin yanında iş kaybı yaşayan bireyler için istihdam alanı oluşturulması ve meslek edindirme kurslarının, ailenin ekonomik kapasitesini güçlendirebilecek uygulamaların da planlanması oldukça önemlidir.

Teşekkür ederim Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, şimdi Komisyon üyesi olmayan milletvekillerimize geçiyorum.

İlk söz Sayın Elif Esen'in.

Sayın Esen, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

ELİF ESEN (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, kıymetli basın mensupları ve çok değerli hazırun; biz arkadaşlarımızla bütçe çalıştık, sizlerle bazı tespitlerimizi paylaşmak istiyorum.

Sayıştayın 2019 yılında Bakanlık birimlerinde yaptığı incelemelerde Bakanlık bütçesinden para aktarılan çok sayıda banka hesabı açıldığını ancak bir süre sonra takibin azalarak sonlandırıldığını tespit ettik. 2019'da sadece 1 ilde, Ankara'da 141 hesap olduğunu tespit ettik. Diğer 80 il müdürlüğüne bağlı kaç hesap var bilinmiyor çünkü bakılmamış. Ertesi yıl bu sefer 1 değil 10 il inceleniyor ve 495 banka hesabı ortaya çıkıyor. Önceki yıl kurum bilançosu içinde 1 ille çok göze batmayan bu durumun 10 il olunca bilançoda payı büyüyor. Önceki yılın verilerinde yapılan tespit üzerine hatanın giderilmesi, mümkünse sıfırlanması beklenirken bu sefer 10 il daha incelenince bir önceki yıldan çok daha büyük miktarlar ortaya çıkıyor ne yazık ki yani hata gittikçe büyümüş, tutar açığı gittikçe artmış. Bir sonraki yıl da bu sefer 7 ile indirilmiş inceleme ama yine kocaman kocaman tutarlar çıkmış ve 2022'de artık bırakılmış. Sayıştay artık yoruldu herhâlde ya da başka bir sebeple oluruna bıraktı "Ben çok karışmayayım." diye düşündü. Bu hesapların hâlâ kaçak bir şekilde, denetimden uzak, canı nasıl isterse bu işin sürdürüldüğünü söyleyebiliriz rahatlıkla.

Peki, bu hesaplarla ilgili merak ediyoruz ve soruyoruz: Neden bu süreç şeffaf işletilmiyor? Neden farklı banka hesapları var? Neden devletin, milletin parası birilerinin tahakkümünde? Ve neden denetlenmiyor ya da denetlenemiyor?

Ayrıca, değinmek istediğim diğer bir konu: 2022 raporunda 54 milyon olarak planlanmış ‘‘Sosyal Yardım Hizmetlerinin Planlanması ve Koordinasyonu’’ başlığı. Şimdi, burada bütçe dışı değindiğimiz şeyler tahmin ettiğiniz üzere Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonundan ve diğer fonlardan kullanılan kaynaklar. Fakat Bakanlığın bütçede ‘‘54 milyon kullanacağım.’’ dediği sosyal yardım hizmetlerinin planlanması ve koordinasyonu için 7 milyar gibi bir tutar nereden çıktı, nereden bulundu, ne için kullanıldı yani 7 milyara ne yapılmış olabilir? Gerçekleşmesi yüzde 13.816.

2022 raporlarında yine gerçekleşmeyenlerin sapmalarına baktık; bütçe analizinden ortaya çıkan tablo, verilen rapor ile ara toplamda yazılanlar, hikâye kısmında yazılanlar, tutarlar birbirini tutmuyor. 2022 yılı itibarıyla yoksullukla mücadele alt programının gerçekleşmesi ile sadece sosyal yardımlaşma alt programının ilk altı ay gerçekleşmesi sonucunu topladığımızda 2022 itibarıyla program gerçekleştirme toplamından 1 milyar fazla çıkıyor yani sapma var.

Bir de sadece bir başlıkta 1 milyardan söz ediyoruz, sosyal yardımlaşmayla ilgili kalan altı ayda hiçbir şey yapmayacak olursa bile 1 milyar fazla tutar var. Üstü örtülen, gizlenen hesaplar, bağışlar böyle böyle çıkıyor; şartlı bağışlar var, şartsız bağışlar var. Bildiğiniz üzere bunların uygulamaları da farklı; iz sürmenin zorlaştığı bir başka arka kapı. Tabii, şunu da düşündük: Öngörülemediği bir durum yaşanmış olabilir mi? Mesela, deprem ama deprem 2023 yılına ait. 2022’de pandemi dönemi de artık kapanmıştı ama ne vardı? Seçim yaklaşıyordu, biz de ipin ucunu çekmeye devam ettik; sonra bir proje dikkatimizi çekti, Ulusal Hane Ziyaretleri Projesi ve bu program bütçede kamuoyuna sunulan performans planlama programında da bulunmuyordu. Nasılsa 18 Temmuz 2022 tarihli Cumhurbaşkanlığı Kararı’yla ortaya çıkıyor, başlatılıyor ve tam da seçim sonrasında sonlandırılıyor. Normalde bir faaliyet koyduğunuzda o yılın sonuna dek bütçe gerçekleşmesi sona ermelidir ki bir sonraki yıla plan yapılabilir ama burada, projenin sonlanması 15 Mayıs olarak planlanıyor. Hep beraber hatırlayalım; seçim 14 Mayıstaydı, evet, ulusal hane ziyaretleri de hemen seçim sonrası sonlandırılıyor. 3 milyon hane ziyaret etmenin iktidara haksız bir rekabetle, halkın vergilerini kullanarak, onlara hizmet değil de böyle propaganda kokan yöntemlerle geri dağıtılması... İnanın, bu, vicdanımızı çok acıtıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ELİF ESEN (İstanbul) – Tamamlıyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Toparlayın lütfen sözlerinizi.

ELİF ESEN (İstanbul) – Böyle büyük bir saha operasyonu gerektiren bir konuda personel nasıl hesaplanmış ona baktığımızda personelde de merkezden azaltılan personel sayılarının taşrada artırıldığını görüyoruz, hem de bir yılda 5 bin kişilik bir artışla; bu sayı 2021’de 3.221’ken 2022’de 8.141’e çıkıyor. Bir anda neden 5 bin kişi artıyor?

Yani ben konuşmamı toparlamak zorundayım, süre kısıtlı. Biz tespitlerimizi yaptık, şu andan içimden geçen duyguları ifade etmekte gerçekten zorlanıyorum. Söyleyeceğim tek şey, ben, burada benimle birlikte bulunan arkadaşlarımla sorumluluğuyla da özellikle yeni göreve gelen Bakanımıza hayırlı olsun diyorum, haziran ayında ekibiyle birlikte görevi devraldı. Sizlere güvenmek istiyoruz ve yine sormak istiyorum: Hesap verebilirlik ilkesiyle...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Ekmen...

MEHMET EMİN EKMEN (Mersin) – Sayın Başkanım, teşekkür ederim.

Sayın Bakanım, sizi ve heyetinizi saygıyla selamlıyorum, yüce Meclisimize hoş geldiniz; Bakanlığınız da hayırlı olsun.

İnanıyorum ki bugüne kadar yurt dışında ülkemize yapmış olduğunuz birçok hizmeti bu Bakanlıkta da sürdüreceksiniz. Hiç olmazsa Avrupa siyasetinde görmüş olduğunuz nezaketi ve oradaki sosyal devlet uygulamalarını Bakanlığınız aracılığıyla Türkiye'ye yansıtabilirsiniz diye düşünüyorum.

Sayın Bakanım, birçok arkadaş farklı konulara değindi, ben birkaç hususa dikkatinizi çekmek istiyorum. Mevsimlik tarım işçileriyle ilgili olarak bu bütçede sizden önce Çalışma Bakanımıza, Tarım Bakanımıza ve Millî Eğitim Bakanımıza derdimi anlatmaya çalıştım. Süre kısıtlı, hızlıca şunu ifade etmek istiyorum: “Mevsimlik tarım işçileri” dediğimizde kadın ve çocukların mağdur olduğu bir çalışma hayatından bahsediyoruz. Bu konuda 2010 ve 2017 yılında yayımlanmış Başbakanlık genelgeleri var, gerçekten dört başı mamur mükemmel genelgeler; bu genelgeler koordinasyon görevini Çalışma Bakanına veriyor.

Sayın Bakanım, METİP I ve METİP II. METİP II Projesi olarak şu anda yürürlükte ancak maalesef bunun gereği uygulanamamakta. Bu konuda arzu ederseniz Bakanlık bürokratlarına da -2007 yılından beri ilgilendiğim bir konu- tecrübe aktarımında bulunabiliriz ama Bakanlığınızın lütfen METİP II Projesi'ni projeksiyon altına almasını rica ediyoruz.

Sayın Bakanım, Bakanlığınızla hiyerarşik olarak ilişkili olmayan ama siyaseten doğrudan sizi ilgilendiren iki konuya değinmeden önce çocuk evlerindeki personelin nitelik ve nicelik sorununa ilişkin uzmanların yaptığı tartışmaları da bu vesileyle size hatırlatmak isterim. Bakanlığınızın isminde “Aile” geçiyor ve aile benim de inanç olarak siyaseten, doğruluğuna, gerekliliğine, kutsallığına inandığım, Anayasa'mızda da yerini bulmuş bir kurum. Sayın Cumhurbaşkanı da sıklıkla aile üzerinden siyasi değerlendirmelerde bulunuyor. Anayasa değişikliği teklifine kadar giden birçok süreci tartıştık ancak maalesef, aileyi sosyal, ekonomik, kültürel ve psikolojik olarak bir bütün olarak ele alıp destekleyen politikalar yerine aile karşıtı, şeytanlaştırıcı ve ötekileştirici düşmanlar yaratılarak bu siyaset güdüldü. Kâh yaşam tarzı sebebiyle kâh bireysel tercihleri nedeniyle bir gün bir sporcu, diğer gün bir sanatçı, diğer gün bir siyasetçi hedef alınarak aile kurumunun kutsallığına atıfta bulunuluyor. Oysa siz de takdir edersiniz ki karşıtlıklar üzerinden bir politika geliştirilmez ancak doğru, zamanlı ve çerçeveli politikalarla aileyi güçlendirebiliriz.

Mesela, aileyle ilgili olarak sıklıkla bu şeytanlaştırmalar nedeniyle ben iki hususa dikkatinizi çekmek istiyorum; birincisi, televizyon dizileri. Bizim bir şekilde fonlamadığımız kanallarla ilgili benim söyleyeceğim bir şey yok ama bir, TRT; iki, doğrudan devlet kaynaklarıyla fonlanan Turkuvaz Medyaya ait kanalların aile dizilerini lütfen inceletin ve bunların sıklıkla ifade edilen kutsal aile metaforuna ne kadar hizmet edip etmediğini değerlendiriniz ve ilgililere bu konularda tavsiyelerde bulununuz. Bugün, TRT'nin Ertuğrul'dan Selahaddin'e kadar çarpıtılmış, kurgulanmış, gerçeklikten kopuk ve tamamen gündelik siyasi mesaj verme kaygısıyla dolu tarih dizilerinin onda 1'i kadar bütçeyi aileyle ilgili sosyal, kültürel programlara ve dizilere ayırıp ayırmadığını lütfen siz de bir kez daha denetletiniz.

Sayın Bakanım, ikinci esas konu, aileyle ilgili olarak zaman zaman birtakım dijital platformlar da hedef gösterildi ancak ben sizin dikkatinizi somut olarak sadece bir programa çekmek istiyorum. Bu hiyerarşik olarak Sayın Bakanlığınızla ilgili bir kurum değil, RTÜK'le ilgili; bunu Kültür Bakanımıza da sordum ancak bu programın aile üzerinde yarattığı tahribatı ele almadan Bakanlığınız ne kadar iş yapsa yapsın, iğne ucuyla ne kadar kuyu kazarsa kazsın bu program âdetâ bir lağım çukuru gibi gelip bütün emeğinizin üzerini kapatmaktadır ve ne gariptir ki bu program Sayın Cumhurbaşkanımızın

kontrolünde olan kişiler ve kanallar tarafından yayınlanmaktadır. Ben burada sadece sizin değil bütün AK PARTİ'li arkadaşların da dikkatini bu hususa çekmek istiyorum. ATV'de yayınlanan, Esra Erol isimli hanımefendinin sunduğu program en çok şikâyet alan 3 programdan 1'i olarak tanımlanmış olmasına rağmen bugüne kadar bu programın her gün günde toplam beş altı saat âdetâ toplumun içindeki ifrazatı, lağını reyting rakamlarına göre her gün 10 milyon insana kusmasına neden müsaade edilmektedir?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

MEHMET EMİN EKMEK (Mersin) – Bununla ilgili şöyle kısa bir Google'lama yaptım, önce bunları okuyup okumamakta tereddüt ettim, biraz da böyle utandım ama sonra her gün 10 milyon kişiye bunlar izletiliyorsa ben de size hatırlatabilirim diye düşündüm. “Mükerrerem'in on aylık bebeğinin babası sevgili Talip mi? Emine'nin evlatlık verdiği 12 yaşındaki kız çocuğunun babası Turgay mı? Akıllara durgunluk veren olay; 11 yaşında babası bildiği kişinin üvey babası olduğunu, 18 yaşında ise dayısının babası olduğunu öğrendi. Melahat'in 2 yaşındaki çocuğunun babası Muhammet Güneş mi? Betül'ün kocası şu mu? Beş aylık kızımın babası Enis değil, bilmem kim.” Buna benzer burada yüzlerce örnek var.

AYTEN KORDU (Tunceli) – Kadınlar üzerinden yürütmeyin, cinsiyetçi politikaların parçası...

MEHMET EMİN EKMEK (Mersin) – Oradan bir laf atma geldi ama Lütfen insicamımı bozmasınlar.

Sayın Bakanım, bakınız, sanatçıları, sporcuları, dijital kanalları ve mecraları hedef alınca kadar iktidar Ziraat Bankasının, Vakıfbankın, Halkbankasının parasıyla fonlanan...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Sevda Karaca Demir...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) – Teşekkür ediyorum.

İddiaların aksine Bakanlığın genel bütçeden ayrılan payının yıldan yıla azaldığını bizzat resmî rakamlar ortaya koyuyor, Bakanlığın kendi içindeki payları ise çok daha vahim; ailenin korunması için yüzde 3, çocukların korunması için yüzde 7, kadının güçlenmesi için binde 9. Aslında sadece rakamlarda değil gerçeklerde de ne ailenin korunması ne çocukların korunması ne kadının güçlenmesi var ve kadının güçlendirilmesi... Bu binde 9'un içerisinde bir sürü proje ve farkındalık eğitimleri anlatılıyor, hepsi göstermelik.

Gerçeklerin kanla yazıldığı bir memlekette olduğumuzu buradan hatırlatmak istiyorum. 2023 yılının ilk on ayında 350 kadın erkekler tarafından katledildi; beş gün önce Balıkesir'den Ayşe, Diyarbakır'dan Hasret bu listeye eklendi, her gün yeni kadınlar ekleniyor ve kadınları korumayan iktidarınız resmî bir veri bile tutmuyor. Ayşe Hanım “Rakamlarla konuşun.” diye bas bas bağırdı, buyurun efendim: Ortaya konulan uluslararası verilere baktığımız zaman Türkiye yüzde 38 oranla kadınların en fazla şiddete maruz kaldığı OECD ülkesi olarak 1'inci sırada. Şiddet sarmalındaki kadınlar hukuki yollara başvurabilmek için, barınacak yer için; çocuklarının canları, sağlıkları, eğitim hakları için mücadele ediyorlar ama bütçenizde bağımsız, eşit yurttaşlar olarak kadınlara asla yer vermiyorsunuz. Kimin yanındasınız peki? Övünerek bahsettiğiniz Aile Çalıştayları'nı alelacele yaptığımızı biliyoruz Sayın

Bakan. Bu çalıştayda ilahiyatçılar vardı ama kadın örgütleri yoktu, barolar yoktu ama karma eğitim düşmanları, LGBTİ düşmanları vardı. Bazı çalıştayların açılışları “Kız beşikte, çeyiz sandıkta.” cümleleriyle yapıldı. Bunun için bir açıklama bekliyoruz sizden.

Kadın cinayetinin bu kadar arttığı bu ortamda kadın konukevi sayısını arttırmamızı beklerdik. 2024 hedefiniz sadece 5 konukevi daha açmak. Hakikaten kadın sığınağı açmamanın tek sebebi buna bir ihtiyaç bırakmamak olabilirdi; bakıyoruz, bakıyoruz, böyle bir etkili eylem planı filan ortada yok.

Siz sunumunuzda bir şey daha söylüyorsunuz, “Kadına yönelik şiddetle mücadelede dünyada eşi benzeri az bulunan hukuki düzenleme.” diyorsunuz 6284’le ilgili. Buradan açık açık şunu açıklamanızı bekliyoruz: Siz 6284’ü, nafaka hakkını, medeni hakkını pazarlık konusu yapan güçlerle ittifak yaptınız. Söyleyin, bekliyoruz, “Biz bu ittifak ortaklarımıza 6284’ü dokundurtmayacağız.” demenizi biz buradan kadınlar olarak bekliyoruz, bu yasayı etkin uygulamanızı. Ayrıca, bu yasanın kaldırdığımız İstanbul Sözleşmesi’yle bağlı bir yasa olduğunu da size yeniden hatırlatmayı da görev biliyorum.

Sunumda da istihdamı arttırmakla övündünüz. Türkiye’de 12 milyon kadın bakım emeği, ailevi sebeplerden ötürü çalışma hayatının dışına itilmiş durumda. Çalışan kadınların da durumu çok vahim Sayın Bakan; kadınların yüzde 32,5’u kayıt dışı çalışıyor, 3,3 milyon kadın sosyal güvenceden tamamen yoksun bu ülkede ve çalışan kadınların, aynı zamanda tam zamanlı çalışan kadınların her 4’ünden 1’i, yarı zamanlı kadınların yüzde 68,1’i kayıt dışı, kayıt altında bile değiller. Bunlara ilişkin de bir açıklama bekliyoruz çünkü siz kadınların esas kariyerinin annelik olduğunu dikte eden bir anlayıştan geliyorsunuz, bu açıklamanın esasının burada olduğunu düşünüyoruz. Ama bir de aileyle uyumlu iş yaşamı aldatmacanız var; bu, kadınlara aslında güvencesiz, kayıt dışı, esnek, parça başı, sendikasız, sigortasız, düşük ücretle esnek çalışma anlamına geliyor. Gelin Antep’e, gelin Malatya’ya, gelin Maraş’a, bunun ne demek olduğunu size anlatsın kadınlar. Kadınların istihdama katılımını aile bütçesine katkı olarak tanımlamakta ısrar ettikçe siz, aslında kadınları bir yandan sermayeye, öte taraftan aileye köle etmeye devam edeceksiniz; bunun karşısında duruyoruz.

Aynı zamanda gençlerin yaşam ve eğitim hakkını da gasbettiğinizi bas bas bağıriyor KYK yurtlarında kalan gençler. Siz maalesef gençleri erkenden evlendirip çocuk doğurtmaya çalışıyorsunuz.

Genç kadın işsizliğinde arşa vardık; rakam vermeyeceğim, TÜİK rakamlarına bakmanız yeterli.

Aynı zamanda Bakanlığın bütçesinin en büyük harcamalarını sosyal yardımların oluşturduğunu söylüyorsunuz. Çocukların korunmasının en büyük kalemini SED oluşturuyor. Bakın, sizin kendi iç denetim raporunuz bile, Sayın Bakan, iç denetim raporunuz bile SED desteği alan çocukların izlenmediğini, çocukların okula devam durumunun muğlak olduğunu söylüyor; yardımların muğlak bir biçimde dağıtıldığını, kesilmesinde keyfiyet olduğunu bizzat sizin iç denetim raporlarınız söylüyor. Bunları açıklamanızı bekliyoruz.

Bakım altındaki çocuklar, çocuk evlerinde...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Süre doldu, lütfen toparlayın.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) – Yurtlarda kalan kız çocuklarının emniyet görevlilerince fuhuşa sürüklendiği haberleri geliyor ve ayrıca biz sizden deprem bölgesindeki çocukların tarikat ve cemaatlerin evlerinden çıkıyor olmasından bir tek doğru düzgün cevap alamadık. Buna ilişkin de bir açıklama yapmak durumundasınız.

Bir kitap göstereceğim size, bakın, çocukların hâli ortada. Bir öğün ücretsiz yemek bile sağlayamamışsınız ama siz kafayı çocuk kitaplarına takmış durumdasınız. Bu kitabı yasakladınız, poşete koydurdunuz. Bu kitap tüm dünyada farklılıklara saygı, kabul, öz güven temasıyla ödüllere

layık görüldü. Siz, Çıtır Çıtır Felsefe serisini, Diktatörlük ve Demokrasi kitaplarını nasıl poşete koydurduysanız bunu da koydurdunuz. Ne var bu kitaplarda? Ne istiyorsunuz farklılıkları anlatan kitaplardan? Buna ilişkin bir açıklama bekliyoruz. Lütfen bize bununla ilgili masallar anlatmayın, bize gerçekleri söyleyin. 25 Kasım'da ülkenin her yanında, bugün burada...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) – ...söyleyemediğimiz ve söyleyemediğimiz her şeyi kadınlar ifade edecekler sokaklarda...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Kadıgil...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) – Umarım...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kadıgil, buyurun.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) – Umarım onların önünde polis engeli koymazsınız, umarım ki...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kadıgil'in mikrofonunu açtım arkadaşlar. Saygılı olalım lütfen.

Sayın Kadıgil, buyurun.

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Hepiniz hoş geldiniz.

Gelmeden önce daha önce yaptığım Bakanlık konuşmalarına baktım, çok şey söylemişim istihdama ilişkin, yoksulluğa ilişkin. Genç bir Bakansınız, kadın bir Bakansınız, eğitilmiş bir Bakansınız. Yine bir şeyler söyleyeceğim, şahsen üstünüze alınmazsanız çok sevinirim ama üzülerek söyleyeceğim; yirmi yıldır AKP iktidarının yarattığı enkazı ve toplumsal çürümeyi perdeleme makamına oturtular sizi Sayın Bakan. Gerçekten bir “mı” gibi yapma Bakanlığına dönüştü. Ya, geneli böyle, ben bunu birkaç yerde daha söyledim böyle. AKP iktidarını ben artık şeye benzetiyorum, bir film vardı, Marslılar geliyordu dünyayı işgale “Biz sizin dostunuzuz, biz sizin dostunuzuz.” diye diye bütün insanları öldürüyorlardı. AKP iktidarının yirmi yıldır bu ülkeye yaptığı şey bu ve bunu perdelemek için kullandığı bakanlık da ne acı ki en kıymetli bakanlıklardan biri olan sizin Bakanlığınız. Mesela engellileri destekliyormuş gibi yapıyorsunuz arkadaşlar, “muş” gibi yapıyorsunuz. Bu ülkenin yüzde 11'i engelli. O engellilerin hayata katılımı için, kamusal alanların, okulların, iş yerlerinin, yaşadığımız yerlerin engellilere uygun hâle gelmesi için hiçbir şey yapmıyorsunuz, ayda 5 bin lira parayla engellileri eve kapatmakla övünmeye çalışıyorsunuz karşımızda. Yoksulları mesela düşünüyormuş gibi yapıyorsunuz ya! Arkadaşlar, bu ülkede insanların, bu ülkede yaşayan insanların dörtte 1'i işsiz, çalışanların yarısı asgari ücrete muhtaç durumda. Günde 6 işçinin öldürüldüğü, ekmeğin 10 lira olduğu bir ülke ya, pazarda insanların, kadınların o ezik, çürük sebzeleri toplamak için birbirini ezdiği bir ülke yarattı AKP yirmi yılda. Şimdi dönüyorsunuz, bu sunumda 4,5 milyon haneye yardım etmekle övünüyorsunuz. Yani siz bize diyorsunuz ki: “Biz bu ülkede 4,5 milyon haneyi sosyal yardım olmadan ayakta duramaz hâle getirdik.”

Devam edelim. Yani bu bir sömürü düzeni. Hani “aile, aile” çok seviyorsunuz ya aileyi; o 4,5 milyon hanede aileler yaşıyor, aileler oturuyor o yarattığımız yoksulluğun içinde. Başka kimler oturuyor? Çocuklar oturuyor mesela ya o ailelerin içinde. Az önce rakamları verdiler: Bu ülkede doğan her 2 çocuktan 1'i -Sayın Cumhurbaşkanınız “3 çocuk yapın.” deyip dursun- yoksulluğun içine doğuyor, derin yoksulluğun içine doğuyor arkadaşlar ve çocuk yoksulluğunda Avrupa'da dünya birincisi bir ülkede yaşıyoruz biz.

Bakın, sunumunuzda evlat edindirmekle övünüyorsunuz, sonra gidiyorsunuz “Evlat edinilen evlatla evlenilebilir.” diye fetva veren Diyanet İşleri Başkanlığıyla protokol üstüne protokol yapıyorsunuz. “Kreş açacağız.” demişsiniz değil mi burada? Ben size söyleyeyim mesela, geçen ocak ayında yaptığımız bir protokol 4-6 yaş Kur’an kursu desteği protokolü. Aile Bakanlığından Diyanete dokuz ayda 24 milyon TL aktarmışsınız. Sosyal yardımlar için değil, çocuklar için değil, kadınlar için değil, engelliler için değil, Diyanet İşleri Başkanlığı için ayırmışsınız siz bu 24 milyon TL’yi. Aynı süreçte burada çocuk başına 550 lirayı Diyanete verirken bilimsel anaokullarındaki destek programı için çocuk başına verdiğiniz rakam 489 TL. Erzurum’daki Diyanete bağlı kurslarda, Niğde’de Diyanete bağlı kurslarda çocukların başına getirilenleri anlatacak zamanım yok ama açık ve net söylüyorum; siz kurda kuzu emanet ediyorsunuz.

Devam edelim. Kadınlara geldim. Sürem çok azaldı. Kadınları koruyormuş gibi yapıyorsunuz. Burada sizlere de sesleneceğim. AKP’li hatipler söz alıyor, yok “sıfır tolerans”, “Şöyle olacak, böyle olacak.” Bakın, samimiyetle, anlaşılmadığını düşünerek, üslubumu muhafaza ederek söyleyeceğim; arkadaşlar, AKP sıraları, MHP sıraları; sizler “kadın-erkek eşitliği” lafını, “toplumsal cinsiyet eşitliği” lafını kullanamadığınız müddetçe bu ülkede -üzülerek söylüyorum bunu- öldürülen her kadının katlinde payınız var. Siz bu eşitliği kabul etmediğiniz müddetçe...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Hadi oradan! Kendine göre...

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) – ...kadın ve erkeğin arasında “fitrat” diye bir şey koyduğunuz müddetçe, siz bu ülkede doğruyu söyleyen kadınların sesini kısma çalıştığımız müddetçe...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Hiçbirini kabul etmiyoruz.

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) – ...katledilen her kadının kanı sizin elinizde. “Fitrat” diye diye...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Konuşmanın tamamı...

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) – ...ondan sonra bu işin içinden çıkamayacaksınız. Fitratmış...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Fitratınız bu sizin, fitratınız!

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) – Kadını korumuyorsunuz siz, sizin yaptığımız şey kadını korumak değil. Hani “aile” diyorsunuz ya, “aile” diyorsunuz ya, ailenin içinde saydım ben...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Hadi oradan!

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) – Ağzını topla sen önce, sen önce ağzını topla! Ben burada bir tane AKP’liye ağzımı açıp bir şey demedim...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Bütün değerlerimize hakaret ediyorsunuz! Bütün değerlerimizi yok sayıyorsunuz!

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) – ...sen bana “Hadi oradan!” diyemezsin. Haddini bileceksin, haddini bileceksin!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Sen haddini bil! Sen haddini bil!

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) – Haddini bileceksin! Sus!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Yeter artık ya!

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) – Yeter, müdahale edin Sayın Başkan!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Bütün değerlerimize küfrediyorsun ya! Bütün kıymetlerimizi ayaklar altına alıyorsun ya!

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) – Ben burada... Kameram tabii ki kayıttı; çiğeriniz varsa, sizin çiğeriniz varsa bu Komisyon görüşmelerini zaten gödersiniz, canlı yayında yayınlarsınız.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Aileye hakaret ediyorsun, dine hakaret ediyorsun, kadını küçümsüyorsun! AK PARTİ'lileri töhmet altına sokuyorsun!

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) – Kimden neyi saklıyorsunuz siz ya! Konuşmama devam edeceğim ve süremi kullanacağım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) – Bu beye haddini bildiriniz ve susturunuz!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, kimse kimseye had bildirme makamında değil.

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) – O zaman kendisine iletin bunu.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Lütfen, değerli arkadaşlar...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Bizi itham ediyorsunuz “AKP sıraları” diyorsunuz.

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) – Ben burada hiçbirinizin konuşmasına bir laf atmadım; atamazsın sen bana laf, bu kadar!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Sen de bize atamazsın!

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) – Atmadım ben sana laf!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Atıyorsun “AKP sıraları, MHP sıraları” diyorsun, biz değil miyiz orada!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) – Bu benim beş dakikalık sürem, ben bu süreyi tamamlayacağım, bilginiz olsun bu arada; yoksa da kimseyi konuşturmayacağım, bu kadar net!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Şuraya bak ya! Şu tehditlere bak!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) – Ben demin konuşurken Mehmet Muş Bey bana dünkü şeyle ilgili laf atıyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ben laf atmıyorum arkadaşlar.

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) – Bakın, siz, Mehmet Muş Bey, adil ve adalethane davranın.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, bir müsaade edin.

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) – Kadınlar konuşunca tahammül edemiyor erkekler.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Hakaret etmeyin!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) – Ben sana ne dedim hakaret?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – “Elinizde kan var.” diyorsunuz “AKP bundan sorumlu” diyorsunuz.

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) – “Kadına şiddete hayır.” dediğimiz noktada...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – İftira atıyorsunuz.

(Gürültüler)

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – “Kadınların ölümünden sorumlu” diyorsunuz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, bitince...

SALİHA SERA KADİGİL (İstanbul) – “Kadın erkek eşitliği” diyemiyorsun “toplumsal cinsiyet eşitliği” diyemiyorsun.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Biz her Şeyi diyoruz.

(Gürültüler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, gürüŐmelere on dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 17.52

ÜÇÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 18.08****BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)****KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)**

BAŞKAN MEHMET MUŞ – 24'üncü Birleşimin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

6.- *Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, İstanbul Milletvekili Saliha Sera Kadıgil'in Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşması esnasında çıkan tartışmaya ve parti gruplarını itham edici şekilde konuşulmaması gerektiğine ilişkin açıklaması*

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, değerli arkadaşlar; burada her bir milletvekili kendi fikirlerini beyan eder, her siyasi partinin konularla alakalı bir fikri, bir yaklaşımı olur. Hiçbir parti diğer partilerin kendisi gibi düşünmesini bekleyemez; öyle olsa arkadaşlar, bir tane parti olurdu. Dolayısıyla, herkesin bu konulara yaklaşımı farklı; o açıdan, lütfen parti gruplarını itham edici şekilde konuşmayalım. Bunu hiçbir parti başka bir partiden bekleyemez, “Siz de böyle bakacaksınız.” diyemeyiz değerli arkadaşlar. Dolayısıyla herkes meselelere farklı farklı bakıyor, nihayetinde bunun değerlendirmesini vatandaş sandık başında yapıyor, ona göre bir oy veriyor “Sen görev yap.” diyor, “Sen denetlemeye geç.” diyor.

Değerli arkadaşlar, o açıdan, sükûneti tesis edersek yaklaşık 29 arkadaşımız daha konuşacak ve bu arkadaşlarımızın pek çoğu sabah 10.00'da geldiler, bu saate kadar beş dakikalık bir konuşma için bekliyorlar. Lütfen, onların da hakkına girmeyelim. Sükûnet içerisinde götürelim yani böyle bağırlı da toplantı alevlendiği zaman pek bir şey kazanmıyoruz veya söylediklerimiz daha kıymetli olmuyor. Bunu sizlerden özellikle istirham ediyorum.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)**A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)**

1.- *2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)*

a) Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kadıgil, size iki dakika süre vereceğim. Bu süre içerisinde konuşmanızı toparlayın. Sonrasında Sayın Tamer Osmanağaoglu'yla görüşmelere devam edeceğiz.

Buyurun Sayın Kadıgil.

SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Ben de inanm, özellikle misafirler varken Mecliste böyle bağırın çağırın bir duruma düşmekten hiç haz etmiyorum. Bunun da altını çizmek istiyorum açıkçası ama mecbur bırakılıyorum ve şunu anlatmaya çalışıyorum, bakın, kadına yönelik şiddetle mücadele, kadın cinayetlerini önleme konusu, verilen eğitimler, onlar bunlar, bunları yadsımıyorum, benim anlatmaya çalıştığım şey şu: Siz “kadın-erkek” eşitliği diyemeyip “kadın-erkek fırsat eşitliği” dersiniz, siz toplumsal cinsiyet eşitliğinden öcü gibi korkup bundan kaçarsanız sizin yaptığımız şey yerleri silmekten ibaret kalıyor. Tavanda kocaman bir çatlak var. Bütün kadına yönelik şiddetin, bütün kadın cinayetlerinin tek bir sebebi var; Kadını

erkeğin malı gibi gören bu zihniyet ve bu zihniyeti tutup “fitrat” adı altında satmaya çalışan erkek akıllar, bütün kadın cinayetlerinin ortak failleridir bunlar; bunu anlatmaya çalışıyorum. “Aile, aile, aile” dediğiniz şeyden kadını çıkardığımızda, çocuğu çıkardığımızda geriye ne kalıyor? Bu erkek egemen düzenin neferleri kalıyor elimizde, bundan bahsetmeye çalışıyorum.

Son olarak, sunumunuzun başında şöyle başlıyorsunuz; Filistinli çocuklardan bahsediyorsunuz, Sayın Cumhurbaşkanınızın Filistin’in eski hâline kavuşması dileğinden bahisle “Filistinli çocukları Türkiye’ye getireceğiz.” diyorsunuz. Burada da lafım karşı sıralaradır: Siz Gazze’yi savunmuyorsunuz, Siz Gazze’yi savunuyormuş gibi yapıyorsunuz. Sayın Cumhurbaşkanınız iktidara geldiği günden bugüne İsrail ile Türkiye arasındaki ticaret hacmi yüzde 500 arttı. Mecliste kolayı yasaklamak dışında tek bir adım atmadınız. Ticari anlaşmalar sürüyor, askerî anlaşmalar sürüyor. Her gün bu ülkeden İsrail’e 7 gemi dolusu yardım gidiyor. Bu iş başladığından beri, bu soykırım başladığından beri Gazze’de 5.500 çocuk ölmüş. Geldiğimiz noktada “Filistinli çocukları Türkiye’ye getireceğiz.” diyorsunuz. İlk önce, bence, Bakanlar Kurulunuzda oturduğunuzDA o iktidara dönüp “Siz Gazze’de çocuklar ölmesin diye Mecliste kolayı yasaklamak dışında ne yapıyorsunuz?” diye sorarsanız çok mutlu olacağım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Milliyetçi Hareket Partisi İzmir Milletvekili Sayın Tamer Osmanağaoğlu.

Süreniz beş dakika, Buyurun lütfen,

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, Saygıdeğer Bakanlığımızın kıymetli bürokratları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sözlerimin başında, az önceki hatibimizin bizi de kastederek söylediği bir şey vardı; daha dün akşam Genel Kurul salonunda aynı şeyi söyledim, tekrar burada Sayın Genel Başkanımızın söylediğini dediği gibi ifade etmek istiyorum: “Kadın anadır, kadın ailedir, kadın vatandır, kadın her şeydir. Erkek de kadın da eşittir.” diyorum ben.

Sözlerime başlıyorum, Sayın Bakanım, “Türk ve Türkiye Yüzyılı” ülkelerimize sağlıklı, sağlam temeller üzerine inşa edilmiş, küresel sistemin taarruzlarına dirençli bir aile kurumuyla erişilebilir bir sebeple şahsınızın nezdinde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımızın tarihî sorumluluğunu da göz önünde bulundurarak Bakanlığımızın bütçesinin milletimiz ve devletimiz için hayırlara vesile olmasını diliyorum.

İşte, bahsedilen bu cevherin, evlatlarımızın şekilleneceği, olgunlaşacağı yuva ve onların ilk sosyal çevresi olan karakterlerin büyük alanda şekillendiği ailedir. Bu cevherin korunması, zamanı geldiğinde ortaya çıkarılması da şüphe yok ki devletimizin asli görevidir. Bu sorumluluğun hakikat cevherine ulaşmak için de büyük önem arz ettiği ve hayatın özünün aile kurumunda can bulduğu da unutulmamalıdır.

Diğer yandan, güçlü ve sağlıklı bir aile kurumunun tesis edilmesi için gösterilecek her çabanın sağlıklı bir toplum ve sağlıklı bir millet için atılan adım olduğu inkâr edilemeyecektir. Bu manada, aile kurumunun teşvik edilmesi, gençlerimizin yükünün bir nebze olsun devletimizin şefkatli elleriyle azaltılması, evlatlarımızın ve ailenin mihenk taşı olan kadınlarımızın geleceğe umutla bakabilmesini sağlayacak bir düzenlemenin daha dün Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda görüşüldüğünü hatırlatmak isterim. Cumhuriyet İttifakı eliyle getirilen Aile ve Gençlik Fonu kurulmasına ilişkin kanunun Cumhuriyet İttifakı iradesinin kuru kuruya ahlaki öğüt veren bir nasihatçiden öte ortaya koyduğu eserlerle insan hayatında anlam bulduran bir kanun olduğu ortadadır. Liderimiz Sayın Devlet Bahçeli Bey’in

ifade ettikleri gibi, geleceğimizden tasarruf yapamayacağımıza göre gençlikten taviz vermemiz, onlara kulak tıkamamız, onları hayatın kaotik şartlarında sahipsiz bırakmamız kuşku yok ki söz konusu olmayacaktır. Bu sebeple, Aile ve Gençlik Fonunun bir kez daha hayırlı olmasını diliyorum.

Diğer yandan, evlatlarımızın global sistemin tahakkümüyle ortaya çıkan tehditlere maruz kaldığı, modern aile yapısının temellerini binlerce yıl önce atan milletimizin üzerine titredığı aile kurumunun ciddi tehditlerle sınanıldığı bir dönemden geçilmektedir. Bunu görmek için akli ve vicdani kuşanmak ziyadesiyle yeterli olacaktır. Yani bir insan prototipi oluşturulma gayreti öjenik gibi sapkın düşüncelerin sözde medeni dünya tarafından kanlı bir şekilde pratiğe dönüştürülmek istendiği, kendisini islah ediciler olarak gören bozguncuların insan ırkını islah etmeye kalkıyor olması, kendi günahlarının faturasını uluslararası norm koyucu ve denetçi rolüyle aile kurumuna ödeten zihniyetin fütursuz bir şekilde saldırıya geçmesi, önümüzdeki sürecin Türk toplum yapısını, dolayısıyla Türk aile yapısını da çok daha ciddi tehditler beklediğinin habercisidir. Daha net konuşmak gerekirse her şeyden önemli olan aile kurumu Kızılderiileri yok eden, kara derilileri köleleştiren, sarı derilileri sömürgeleştiren, insanı itlaf edebilecek bir nesneye indirgemeye çalışanlardan milletçe öğrenecek hiçbir şeyimiz yoktur. Türk milletinin binbir zahmet ve acı tecrübesiyle insanlık âlemine kazandırdığı geleneği, aile konusunda hakikatin anlamını buldurmaya yetecek, insanın dolayısıyla ailenin görev ve sorumluluklarını belirleyen dünya görüşüne sunması kâfi olacaktır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Toparlayın lütfen, ilave bir dakika veriyorum.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, sürem kısıtlılığı olduğu için fazla uzatmayacağım. Başımızın tacı olan engelli vatandaşlarımıza ödenen ve bu vatandaşlarımızın anasının ak sütü gibi hak olan ödemelerinin günümüz şartlarında yetersiz kaldığını takdirlerinize sunmak istiyorum. Önümüzdeki günlerde yapılacak olan zamlarla dahi bu tutarın 4.300 TL civarında olacağı öngörülmektedir. Engelli vatandaşlarımızın hayatının hepimizden daha zor olduğu, tıbbi medikal ürünlere sürekli ihtiyaç duyduğu göz önünde bulundurulurken engellilere verilen maaşın artırılmasının yerinde olacağı ortadadır. Gönümüzden geçen, bu maaşın en azından en düşük emekli maaşıyla eşitlenmesidir.

Diğer yandan, kamuda engelli istihdamı konusunda ellerinde EKPS puanlarıyla vereceğiniz müjdeyi bekleyen engelli vatandaşlarımızın beklentisini de dile getirmek istiyorum.

Bu vesileyle Bakanlığımızın bütçesinin hayırlara vesile olmasını diliyor, iyi çalışmalar diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Şimdi de Sayın Aliye Timisi Ersever, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, Komisyon üyeleri; 497, 579, 447; değerli hazirun, bu sayıların ne anlama geldiğini biliyor musunuz? Bu sayılar son üç yılda kadın cinayetlerine kurban giden ya da şüpheli ölü bulunan kadınlarımızı ifade ediyor. Bunlar birer sayı değil, bunlar birer anne, kardeş, evlat, yaşam ve umut; cehalete ve karanlığa, çaresizliğe, sahipsizliğe kurban verilen kadınlar. Sadece 2022 yılında 334 kadın erkekler tarafından katledildi, 245 kadının ölümü ise şüpheli. 2022 yılında öldürülen kadınların 293'ünün koruma kararı olup olmadığı bilinmiyor ama en az 23 kadın için uzaklaştırma ve koruma kararı vardı ama koruyamadınız. Tüm bunlar yaşanırken bir şey daha yapıldı: İlk imzacısı olduğumuz İstanbul

Sözleşmesi'nden Cumhurbaşkanının kararıyla çekildiniz. Gerekçe ne? Bazı kesimlerin bu sözleşmeyi toplumsal ve ailevi değerlere aykırı bulması. Peki, son üç yılda 1.523 kadının ölümüne neden olan anlayış toplumsal ve ailevi değerlerimizle ne kadar bağdaşıyor, soruyorum sizlere?

Değerli milletvekilleri, ekonomide ilk 10 arasına giremedik ama ne yazık ki kadınlara yönelik şiddet açısından OECD ülkeleri arasında ilk sıradayız. Aslında tüm bunların tek çözümü var, kadınların hayatın her alanında var olması. Kadınların haklarını koruması gereken Bakanlığın personel yapısına baktığımızda, bunu görebiliyoruz. Bakanlığınızın merkez teşkilatında 2.659 personel görev yapıyor, çalışanların sadece yüzde 34'ü kadın; yönetici kadrolarda da durum aynı, taşra teşkilatındaki durumu hiç bilmiyoruz, elimizde o konuda bir veri yok.

Değerli milletvekilleri, ülkeyi erkek egemen bir anlayışın yönettiğini iki örnekle anlatmak isterim. Kabinede tek kadın Bakan var, her ne hikmetse Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı dışında diğer bakanlıklar erkek işi gibi sayılıp kadın bakan atanmıyor. Tüm bakanlıklarımızda görev yapan 68 bakan yardımcısından sadece 4'ü kadın. Türkiye'deki bu çarpıklığı OECD verileri de ortaya koyuyor, kamu istihdamına katılım oranı ülkemizde sadece yüzde 25'ler düzeyinde kalıyor, büyük uçurum var aramızda.

Sayın Bakan, son olarak sosyal yardım konusuna değinmek isterim. Dar gelirlilere yapılan yardımlar sosyal devletin gereği, biz de bunu destekliyoruz ama asıl olan, insanları iş gücü sahibi yapmak, hayatını sürdürebileceği bir gelire sahip olmalarını sağlamaktır. Hükümet artan sosyal yardım miktarıyla övünç duyuyor oysa bu, derinleşen yoksulluğu alkışlamaktır; biz ise yoksulluğu değil üreten, istihdam yaratan, kişi başına düşen millî geliri artıran bir Türkiye'yi hedefliyoruz. Bunun AKP iktidarıyla gerçekleşmediği ortada. "Yolsuzluğu, yoksulluğu ve yasakları önleyeceğiz." diye geldiniz; yolsuzluklar arşa ulaştı, yoksulluk katlandı, yasaklar ise olağan hâle geldi. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı "Aşırı yoksulluk veya açlık sınırı içinde yaşayan kişi yok." dedi, sizin Bakanlığımız ise 11 milyon 370 kişinin yardıma muhtaç olduğunu söylüyor; bunların hangisi doğru? Nüfusumuzun yüzde 13'ü geçinebilmek için devlet yardımı alıyor. Türkiye'de aşırı yoksulluk çeken ailelerin dâhil edildiği Aile Destek Programı'ndan 2023'ün ilk altı ayında 3,7 milyon hane yararlandı. Bu sayı 2019 yılında 690 bindi, son dört yılda 4 kat arttı, 21'inci yılınızın sonunda geldiğimiz durum bu. Zengin daha zengin, fakirin daha da fakir olduğu, orta direğin çöktüğü bir ülke olduk ve bunun tek sorumlusu iktidarınızın izlediği yanlış politikalar.

Ayrıca, bir de şunu eklemek isterim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sözlerinizi toparlayın lütfen.

Buyurun.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) – Peki.

Engelli vatandaşlarımıza bakan annelerin SGK'li olması ve primlerinin Bakanlık tarafından ödenmesi gerekiyor çünkü onlar çocuklarına bakabilmek için çalışmıyorlar.

Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, başarılar diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Ömer Fethi Gürer, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, 2002 yılından bugüne kadar Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarda, verileri genelde bunun üzerinden değerlendiriyor ama Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının dağıttığınız broşürünü de incelediğimizde, söyledikleriniz de 2002'den bu yana yirmi iki yıldır iktidarda olan, muhafazakâr olduğunu da söyleyen bir partinin toplumu yoksullaştırdığını, bunun yanı sıra, aile yapısının toplumsal dokusunun da bozulduğunu gösteriyor. Bakınız “güçlü birey” “güçlü kadın” “güçlü aile” “güçlü Türkiye” kulağa çok hoş geliyor ama “yoksullaşan birey” “şiddete uğrayan kadın” “dağılan aile” ve “madde bağımlısı gençlik” bunlarsa Türkiye için ne yazık ki herkesin düşünmesi gereken konular. Sayın Bakan, bu koşullarda Türkiye'nin içinde bulunduğu durumun iyi olduğunu söylemek mümkün değil. Bugün, köylerde artık 10 yaşında çocuklar madde bağımlısı olmuş, dağılan aileler var, yıkılan yuvalar var, yoksulluktan intihar edenler var. 5 milyona yakın insana yardım verilmesine rağmen bu anlamda yoksulluk derinleşiyorsa demek ki bir yanlış yapıyor.

Bakınız, köylerde okullar kapanınca kız çocukları taşınmalı eğitime tabi tutuldu, bunun yansıması ise ya kırsaldan göç ya da kız çocuğunun okumaması. Buna yönelik bir proje bugüne kadar geliştirilmedi. Son dönemlerde köy ortaokulları dahi kapanıyor, kız çocukları okullaşma oranı da bu bağlamda düşüyor. Verilerin sağlıklı olarak kullanılmadığı alana gittiğimiz zaman gördüğümüz gerçek. Bir de biraz evvel değinildi, tekrarlayayım: Bu, tarımla ilgili, tarım işçilerinin yaşam koşulları var. Doğru, genelgeler var; oraya gidin, bakın; elektrik yok, su yok, yalın ayak toprak içinde bir yaşam; insanların var olma gerekleri olan hiçbir şeyden yararlanmadıkları şartlarda aileler yaşamlarını devam ettirmeye çalışıyor. Buradakilerle ilgili de sorunların derinleştiği bir gerçek. Geçenlerde pazara gittim, pazarda bir kadın beni yakaladı, dedi ki: “Vekilim, ben babamın evine gittim, eşim de babasının evine gitti.” dedi. “Nasıl oluyor?” dedim. “Kıralık ev parası ödeyemiyoruz.” dedi. Artık, ev kirası ödeyemeyen aileler boşanmamak için analarının, babalarının evlerine dönmeye başlamışlar; ayrı ayrı, gündüz iş yerlerinden sonraki öğlen yemeğinde buluşuyorlar.

Ülkenin içine geldiği durum buyken size büyük yük düşüyor. Sosyal yardımlar ortadan kaldırılmasın ama bu sosyal yardıma bu kadar ihtiyaç duyan topluluk nasıl yaratıldı, bunu da doğru tahlil etmek lazım. Bizim bunda sorumluluğumuz yok ya da bakın, biraz evvel Orhan Bey'i dinlerken diyordu ki: “Bakın, bunlara yardım yapabiliyoruz.” Yardım yapabilmek değil; o insanlar neden o yardıma muhtaç hâle geldiler, neden sorun çözüm bulmuyor? 5 milyon hane bugün yardım alıyorsa burada bir tuhafılık yok mu? Niğde'de 22 bin haneye kömür iniyormuş, bu 60 bin kişiye yansıyor. Yani insanların bu kadar yoksullaştığı yerde aile yapısının olumsuz biçimde etkilenmemesi mümkün mü?

Bakanlığın kurumlarında kalan çocukların... Burada bir rakam da vermişsiniz, “Bugün itibarıyla devlet korumasındaki 61.480 gencimize kamuda istihdam sağlanmış.” diyor. Bu, bu yıla ait mi yoksa...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ – Toplam.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Toplam, yıllık ortalama 3 bin kişiye tekabül ediyor. Sorunlu çocuk sayısına baktığımız zaman, bu da yetersiz. Örneğin, 18 yaşını doldurdu mu, bu çocuklar buradan çıkarıldıktan sonra yaşamları takip ediliyor mu; kaççı çetelerin elinde, kaççı madde bağımlısı, kaççı olumsuz koşullar yaşıyor, bunların da takibi sağlanıyor mu?

Şimdi size şunu söyleyeyim: Bakan olarak size verilen veriler ile yaşamın örtüşmediğini ben örnekleriyle bilen bir adamım çünkü bakana da sormuştum, kamuya ait, bu erkek çocukların kaldığı -yani uğradıkları taciz sonucu- bir yurt vardı, yerini bilmiyordu ama ben orayı biliyordum, gidip ziyaret edip onların yaş günlerinde aralarında olup o çocuklara destek oluyordum; sizden önceki bir bakan, bunun da yerini de sorarsanız söylerim. Onun için buradaki çocukların topluma kazandırılması gerekiyor yani yalnızca oradan, yuvadan ayrılmakla bu işler bitmiyor.

Engelli bireyler bana yazmış, diyorlar ki: “Gözümüz yaşlı, kimse bizi görmüyor, duymuyor. Sene boyu engelli istihdamında bir atama yok.” Siz açıkladınız; rakam 12 bin istiyorlar, “Bundan aşağı atama olmasın.” diyorlar. Yüzde 3’lük kota yüzde 6’ya çıksın diye kanun teklifleri de veriyoruz. Engelli bireylere bir pozitif ayrımcılık yapılsın, bunlar çalışma yaşamı içinde daha çok istihdam edilsin. Burada da tabii, toplum içindeki onların da sahipsizliğini dikkate alalım. Bazı düzenlemeler yapılıyor belediyelerde...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gürer, toparlayın lütfen.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – O zaman, bir konuya daha değineyim: Bu çocukların gıdalarıyla ilgili Aile Bakanlığının da takipçi olması lazım. Bakın, sentetik tatlandırıcı, her yerde üstüne basa basa söylüyorum; insan sağlığına zararlı, Bakanlık izin verdi ve bugün sentetik tatlandırıcı çocukların içtiği meyve sularında kullanılıyor. Keza GDO’lu yem tüketen hayvanların etlerini tüketen çocukların sağlıkları hangi aşamaya eviriliyor, bununla ilgili bir bilimsel veri yok. Sonra okullarda kuru üzüm dağıtılıyor, çocuğun sağlık sorunu varsa o kuru üzümü o çocuğa vermeden önce onun sağlıklı bir kontrolü gerekiyor. Bu anlamda, çocukların yaşamlarını düzene sokacak iyileştirmelerin de olması gerekiyor.

Ayrıca, Aile Bakanlığında, sosyal yardım yapan Bakanlıkta hâlâ taşeron çalışan var diyorlar, inanmadım. Yani başkasına yardım ederken kendi Bakanlığınızda taşeron çalışan mı var? Bunları niye kadroya almıyorsunuz?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Nevroz Uysal Aslan...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Bir dakikayı verdiniz mi?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gürer, bir dakikayı da bitirdiniz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Son bir cümle daha söyleyeyim bitsin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gürer, pazarlık yapmıyoruz, lütfen...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Bir cümle daha...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakana gidin lütfen, onu Bakana söyleyin.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Yok, yok, bunu söylememde fayda var.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gürer, herkes faydalı konuşuyor.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Cumhurbaşkanı adına mektup...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sayın Başkan, bakın, Komisyonumuzda sürekli bizi izleyen milletvekiline bir otuz saniye verin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Yani ben Sayın Gürer’e Komisyonun hepsini vereyim ama arkadaşlar itiraz ediyor; bakın, onlar bekliyorlar, bize de yapın diyecekler, arıza oradan çıkıyor.

Buyurun.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Seçimden önce, siz Bakan değilken, köylerde gidip yardım ekipleri bire bir hanelerde yoksulları tespit etti, güzel. Bir de Cumhurbaşkanı’nın mektubunu gördük ama o mektup yirmi yıldır yapılanları anlatıyor. O mektup için ne kadar para harcandı çünkü 6 milyona yakın...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Nevroz Uysal Aslan, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) – Teşekkürler.

Sayın Bakan, biz sabahtan beri burada kadına yönelik şiddetin Türkiye’deki yaygınlığını; kadın olmanın, kadınların özne olmasını, toplumsal cinsiyete duyarlılığın nasıl olması gerektiğini ve buna benzer birçok hususu ifade ederken kadınları yeniden “analık” üzerinden tarif eden bir siyasal aklın devam etmemesi, Bakanlığın tesir etkisi altında ne kadar kaldığı konusunda toplumun da bizlerin de şüphesi var; bunun aksini göstermeniz için de önünüzde uzun bir dönem var.

Biz burada bu görüşmeleri yapıyoruz bugün bile kaç kadın şiddet görüyor, kaç kadın ölümle burun buruna geliyor; kaç kadın işsiz; adliyelerde kaç kadının katliamıyla, taciziyle, istismarıyla ilgili kaç dava görülüyor; kaç çocuk istismar tehdidi altında? Bunlarla ilgili bilginiz var mı? Bunlarla ilgili, şu anı anlama noktasında bile bir ruh ve hissiyat gerekir. Bunlar birer rakam ya da sizlerin verdikleri birer rakam bugün, yarın ya da ileride bizlerin de muhalefetin de toplumun, halkın yanında olan siyasetin de sorumluluğu ama en çok da yirmi bir yıldır iktidarda olan sizlerin sorumluluğundadır. Sizler bu sorumluluğu yerine getirirken halka, sivil toplum kuruluşlarına ve en çok da kadınlara kulağınızı kapatıyorsunuz.

Tek bir örnekle açıklayacağım bunu: 2012’de 6284 sayılı Yasa’nın 20’nci maddesinin (2)’nci fıkrası tartışıldığında, sadece Bakanlığa değil sivil toplumlara da kuruluşlara, vakıflara, kadın derneklerine de müdahillik talebinin eklenmesine dönük taleplere kulaklarınızı tıkadınız. Bugün görülen istismar, cinsel saldırı, kadın katliamı davalarının hemen hemen hepsinde müdahilsiniz. Buna ilişkin ne kadar bir rakam var, ne kadarı hangi durumda; bununla ilgili bir veri, istatistik paylaşmadınız. Ancak bir avukat olarak tecrübe ettiğimi size ifade etmek isterim: Sizlerin müdahil olduğunuz dosyalarda, olayların gerçekleştiği yerlerdeki kadın hakları merkezlerinin, çocuk hakları merkezlerinin, kadın derneklerinin müdahillikleri reddediliyor; sadece Bakanlığınızın içerisinde yer aldığı davalarda yer alan avukatlar, sadece kâğıt üstünde davaları takip ediyor. Bu dosyalarla ilgili, sizlerin övünerek ifade ettiğiniz bu maddenin uygulama biçimi; aslında Bakanlığa “evet”, sivil topluma, kadın derneklerine “hayır”. Ancak en çok da bu şiddetin engellenmesine dönük, ta en başından bugüne kadar, en büyük mücadeleyi aralıksız bir biçimde sürdüren de bu kadınlar. Orada, davada temsil etmese bile, o gün orada mağdurun yanında, topluma karşı bu şiddetin engellenmesine dönük her türlü mücadeleyi yürütenler, bugün kabul edilmeyen dernekler, platformlar ve kadın hareketleridir.

Bir örnek vereceğim size, özellikle cinsel istismar davalarını da sormak istiyorum size: Ailelerin, çocukların şikâyetlerini geri çektiği davalarda, Bakanlık avukatları ne kadar aktif avukatlık yapmaktadır? Bu dosyalara sadece kâğıt üstünde verilen dilekçeler dışında, dosyanın kovuşturma aşamasında ilerlemesi için ne kadar aktif bir avukatlık yürütmektedir? Benim bilhassa temsilciliğini yaptığım bir dosyada, Bakanlık temsiliyetini yapan avukata: “Lütfen, ne olur, bu dosyayı takip edin, bu dosyanın bu şekilde kapatılmasına izin vermeyin.” talebime söylediği şey şu oldu, tıpkı Opuz davasında ifade edildiği gibi: “Bizler burada var olan şiddet ve istismarın aynı zamanda hem sorumlusu hem de caydırıcı politikaları yürütmesi gereken bir makam olarak, aynı zamanda yargılamada neyi nasıl söyleyeceğimiz arasında bir çelişki içerisindeyiz.” Bunu, savunması noktasında, özellikle cinsel istismar dosyalarında, müdahillğe izin verilmeyen kurumlar dışında, yalnız bırakılan o dosyaların birçoğunun beraatle sonuçlandığını biz biliyoruz. Sizlere soruyorum: Benzer dosyalardaki dosyaların akıbetiyle ilgili bir çeteleniz, Bakanlığın hukuk hizmetlerinin bir çalışması var mıdır? Var olan avukat sayılarının yetersizliği bir kenara, takip edilen dosyalardaki bilhassa iddianame ve mütalaa sonrası

Bakanlığın sunduğu yazılı savunmalar var mı? Sadece duruşmaya girip “Buradayım.” “Katılıyorum.” “Eksik hususlar tamamlansın.” dışında, yazılı savunma verilen dosya, gerçekten bir örnek varsa duymak istiyorum.

Opuz davasını biz örnek veriyoruz; orada, gerçek anlamda... Hâlâ Bakanlar Komitesinde izleme süreci devam ediyor. En son bir eylem planı sunuldu o dosyaya ve orada bile şunun altı çizildi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Uysal Aslan, lütfen toparlayın.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) – Türkiye’deki genel ve ayrımcı dilin pasifliğini, yargının kadına şiddet dosyalarında ya da benzer dosyalarda, kasıtlı olmasa bile, adli pasiflik olarak ifade etti. Nedir adli pasiflik? Bugün şikâyete gidilen Emniyetten tutalım, soruşturmanın başlangıcından dosyanın Yargıtayda onanmasına kadar sürecin tamamında, dosyalarda, gerçek anlamda, kadını suçlayan, kadını yargılayan değil olayın gerçek failini ortaya çıkarabilecek bir aktiflikte yer almaması ve bu, sadece mahkemeler için değil Emniyetten tutalım Yargıtay aşamasına kadar verilen bir süreç. Sizler bu izleme sürecinde bunlara ilişkin birçok reform yaptığımızı iddia ediyorsunuz ancak hâlâ yüzlerce, binlerce dosya devam ediyor; hâlâ hem Şırnak’ta hem Manisa’da hem İstanbul’da hem Ankara’da hem Karadeniz’de, Türkiye’nin dört bir yanında kadına şiddet, kadın istismar dosyaları, çocuk istismar dosyalarında beraat kararları veriliyor, düşme kararları veriliyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Şimdi de İstanbul Milletvekili Sayın Tuğba Işık Ercan.

Buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

TUĞBA IŞIK ERCAN (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Saygıdeğer Bakanım, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımızın kıymetli bürokratları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımız, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan’ın liderliğinde; aile kurumunu güçlendirmek, sosyal adaleti sağlamak, dezavantajlı gruplara destek olmak ve toplumsal dayanışmayı arttırmak üzere büyük bir gayretle çalışmaktadır.

Biz güçlü bir milletin güçlü bir aileden teşekkül ettiğine inanan bir toplumuz. Sahip olduğumuz güçlü aile yapımızı, diğer toplumlara göre önemli bir fark ve avantaj olarak görüyoruz. Aileyi, bizi biz yapan değerlerimizin taşıyıcısı ve bireyi topluma, toplumu bireye bağlayan önemli bir köprü olarak değerlendiriyoruz. Bu sebeplerle Ailenin Güçlenmesi Vizyon Belgesi ve Eylem Planı faaliyete geçmektedir.

Bakanlığımız, ülkemizin sosyal dokusunu güçlendiren, insan odaklı politikalarıyla toplumsal refahın yükseltilmesi amacıyla önemli adımlar atmaktadır. Bu adımlardan ben burada sadece engelli ve yaşlılarımızdan bahsedeceğim. Öncelikle, engelli bireylerimizin hayatlarını kolaylaştırmak ve toplumsal entegrasyonunu sağlamak adına gerçekleştirilen projeler toplumumuzda büyük bir memnuniyetle karşılanmaktadır. Bakanlığımızın bu alanda yapmış olduğu bir kısım başarılı işleri şöyle sıralayabiliriz: Kurum bakımına ihtiyacı olan engelli bireylerimiz için 149 umutevinde 654 engelli vatandaşımıza hizmet verilmiş; Bakanlığımıza bağlı 107 engelli bakım ve rehabilitasyon merkezinde 7.049 vatandaşımıza, 310 özel bakım merkezinde ise yatılı olarak 28.591 engelli bireyimize hizmet verilmiş; Ulusal Engelli Veri Sistemi’nde yaklaşık 3,3 milyon engelli vatandaşımıza yardım edilmiş,

2006 yılından itibaren evde bakım yardımı uygulamasıyla yaklaşık 562 bin engelliye hizmet edilmiş, 2002'den bu yana sayısı 12 kattan fazla artarak 68 bini geçgin engelli memurumuza Bakanlığımız bünyesinde yer verilmiştir.

Ayrıca Bakanlığımızın öncelikli alanlarından bir diğeri olan yaşlılara yönelik hizmetler, geliştirilen projelerle büyük bir ivme kazanmıştır. Yaşlılarımıza yönelik sosyal hizmet projeleri, onların yaşam kalitesini artırmak, sağlık hizmetlerine kolay ulaşabilmelerini sağlamak ve sosyal hayata aktif bir şekilde katılmalarını teşvik etmek amacıyla her geçen gün daha da geliştirilmektedir. Bu projelerden bazıları ise; evde bakım yardım hizmetinden 140 bin yaşlımız faydalanmakta ve 37 gündüzlü bakım ve aktif yaşam merkezinde yaşlılarımıza psikososyal, rehabilitasyon, gündüz bakım ve evde destek hizmetleri verilmektedir. 2002'de 63'ü resmî, 26'sı özel olan huzurevi sayımız, bugün Darülaceze Başkanlığı da dâhil olmak üzere 168'i resmî olarak toplamda 436'ya ulaşmış ve yaklaşık 28 bin yaşlımıza hizmet vermektedir.

2012 yılında başlattığımız Yaşlı Yaşamevi Projesi'yle yaşlılarımıza ev ortamında hizmet sunulmaktadır. 2016 yılında başlatılan YADES Programı kapsamında yapılan projelerle 128.148 yaşlımıza ulaşılmıştır. 43 ilimizde Bakanlığımıza bağlı huzurevlerinde bulunan yaşlılarımıza dijital ve finansal okuryazarlık eğitimi verilmekte, Dijital Bahar Projesi kapsamında ise 9 huzurevimizde yaşlılarımızın dijital okuryazarlık becerilerini geliştirmek amacıyla 10 adet dijital bahar odası kurularak çağa ayak uydurmaları kolaylaştırılmıştır. Üçüncü Yaş Üniversitesi Projesi kapsamında 5.665 yaşlı birey eğitim görmektedir. Ulusal Vefa Programı kapsamında 2023 yılı Ekim ayı itibarıyla 126 bin yaşlımızın temel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla 1,68 milyar lira kaynak aktarımı gerçekleştirilmiştir.

2013 yılında hayata geçirilen ücretsiz seyahat uygulamasıyla şehir içi ulaşımında engelli ve yaşlı bireylerimiz toplu taşımalarından ücretsiz yararlanmakta ve bu kapsamda şimdiye kadar 1,9 milyar lira ücretsiz seyahat gelir desteği ödemesi yapılmıştır. Ayrıca, yapılan tüm bu hizmetlerin daha da verimli ve bilimsel olması amacıyla Türkiye Yaşlı Profili Araştırması yapılmakta ve çok yakında sonuçları paylaşılacaktır.

Kısacası, Bakanlığımız, engellilerimize ve yaşlılarımıza yönelik bu kapsamlı hizmetlerine devam ederek hayatlarına değer katmaya, onları toplumsal hayata daha fazla entegre etmeye devam etmekte ve milletimizin refah seviyesini yükseltme çabasıyla 85 milyona hizmet vermektedir. Verilen tüm bu hizmetler halkımız nezdinde de uluslararası alanda da takdirle karşılanmakta, faaliyetlerimiz pek çok ülkeye örnek olmaktadır. Bu hizmetlerin başarıyla uygulanabilmesi için gerekli bütçenin ayrılmasının ardında ise sosyal devletin temel değerlerine olan bağlılığımız yatmaktadır.

“İnsanı yaşat ki devlet yaşasın.” düsturıyla sosyal devletin yapması gereken her şeyi a'dan z'ye yapma gayretinde hazırlanan 2024 yılı bütçesinin hayırlı olmasını diliyor, Sayın Bakanımıza ve ekibine teşekkür ediyorum.

Saygılarımla.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

İYİ Parti Grubundan Yasin Öztürk, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) - Teşekkürler Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, değerli üyeler; aile, toplumun temel yapı taşıdır fakat uygulanan yanlış politikalar nedeniyle günümüzde sayısız risklerle karşı karşıya kalmaktadır. AK PARTİ'sinin tüm uyarılara rağmen ısrarla uygulamaya devam ettiği yanlış ekonomik politikalar sebebiyle açıklık sınırı 13.700 liraya, yoksulluk sınırı 44.600 liraya çıkmıştır, net asgari ücret ise 11.400 lira. Ekim ayı enflasyonunun

TÜİK'e göre yüzde 61, ENAG'a göre yüzde 126 olduğu bir ortamda sağlıklı ailelerden, mutlu insanlardan bahsetmek ne yazık ki mümkün değil. Kiralar aldı başını gidiyor, kiracı ev sahibiyle davalık ya da cinnet geçirip birbirini vuruyor. Veliler çaresiz, öğrencilerimiz yüksek fiyatlar ve kalitesiz, sağlıksız yemekler yüzünden aç kalıyor; yüksek ulaşım giderleri yüzünden hepsi maratoncu atletler gibi kilometrelerce yolu yürümek zorunda kalıyor; bunlar da yetmezmiş gibi düşen asansörler içinde canlarımız gidiyor. Gençlerimiz, çocuklarımız sizin kontrolsüz göç politikalarınız sebebiyle ya tacize uğruyor ya da kütleli erozyona uğruyor. Milletimiz sokağa çıkarken tedirgin, milletimiz artık parklara gitmekten imtina ediyor.

Uyuşturucu kullanma yaşı oldukça düştü. Sokaklarımızda uyuşturucunun her türlü satılır hâle geldi. Gayrimeşru oluşumlar, çeteler sosyal medyayı, sokakları ele geçirdi. Çocuklarımız onların yaşadığı şaşalı hayatlara özeniyor, onları örnek alıyor.

Kadın cinayetleri katlanarak artıyor ama siz kalıcı bir çözüm yolu bulamıyorsunuz. Çocuklara karşı istismar olayları ile çocuklarımızın dâhil ya da muhatap olduğu suç olayları katlanarak ne yazık ki artıyor. Siz bu olayları engellemek, kökünü kazımak için ne yapıyorsunuz? İktidar partisi milletvekilleri ne yapıyorsanız yetmiyor, her gün kadınlar ölüyor, her gün çocuklarımız binbir türlü suça maruz kalıyor, siz sadece verdiğiniz 3 kuruşla övünüyorsunuz.

Peki, engelli vatandaşlarımızın içinde buldukları durumla övünebiliyor musunuz? Yüzde 40 ile 69 arası engelli aylığı 1.900 lira, yüzde 70 ve üzeri engelli aylığı 2.800 lira, engelli yakını aylığı 1.900 lira. El insaf!

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) – Bozdur bozdur harca!

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Uygulamalarınız, destekleriniz, yardımlarınız aile ve toplum bütünlüğünü koruyabilecek derecede yeterli değil. Hiçbir soruna kalıcı çözüm yolu bulamıyorsunuz ama çaresiz bırakıyorsunuz, sonra da savunmasız, en sonunda ise vereceklerinize muhtaç bir toplum yaratıp oy devşiriyorsunuz. Amacınız yoksulluğu bitirmek değil, amacınız insanlarımızın çok daha iyi koşullarda yaşamalarını sağlamak değil; tek amacımız var, her yönüyle size bağımlı bir kitle oluşturabilmek.

“Toplumumuzda neden bu kadar çok yardıma muhtaç insanımız var?” diye kendinize sormak yerine “Aile Destek Programı kapsamında 3 milyon hanemize 2,9 milyar lira, Çocuk Desteği Bileşeni kapsamında 2,2 milyon hanemize 919 milyon lira olmak üzere, toplam 3 milyon hanemize 3,8 milyar tutarında ödeme yapacağız.” diye övünebiliyorsunuz. “Bu enflasyon neden başına aldı gidiyor? Biz niye tencerelerimizi kaynatamaz hâle geldik, niye yoksullaştıkça yoksullaştık?” diye kendinize hiç sormuyorsunuz. Tabii ki sormuyorsunuz çünkü sizin ve yandaşlarınızın böyle bir sorunu yok ama milletimizi düşünenler olarak bizler sorduk. “Tüm kötülüklerin anası” diyerek uygulamaya koyduğunuz faizi düşük tutma takıntınız ve ekonomimizin temellerine dinamit koyup patlatmanız yüzünden ne yazık ki bu hâldeyiz. Sayın Cumhurbaşkanı ve AK PARTİ’si Genel Başkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan Cumhurbaşkanlığı sarayında düzenlenen 8. Aile Şurası’nda konuşmasında “Modern birey daha yalnız, daha zayıftır. Gelişen iletişim araçları modern bireyin yalnızlığına çare olamamıştır. Bunun olumsuz etkilerini çok geniş bir alanda hep birlikte görüyoruz. Evlenme yaşı yükseliyor, boşanma oranları artıyor, çocuk sayısı düşüyor. Boşuna 3 çocuk demiyoruz.” cümlelerini kurmuştu ama bu ekonomik şartlarda 3 çocuğa nasıl bakılacağından, kiranın, faturaların, insanca yaşayabilmek için gerekli harcamaların bedelini nasıl ödeyebileceğimizden bahsetmiyor. İnsanların geç evlenmesinin ve boşanmalarının sebeplerinin parasızlık olduğu konusundan ise hiç bahsetmiyor. Yoksulluğun siyaseti olmaz arkadaşlar ama siz yardımları bile siyaset yapmadan dağıtamıyorsunuz “Muhtaç bizden mi?” diye sorguluyorsunuz, sizden değilse ne yazık ki vay hâline!

Sözlerimi bitirmeden önce, TÜİK verilerine göre ev işleriyle meşgul olan 11 milyon insanımızın hepsi kadın yani ev hanımı. Türkiye’de iş gücüne dâhil olmayan kadınların yüzde 36’sı ev hanımı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU – Sayın Öztürk, tamamlayın lütfen.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Toparlıyorum.

Bu kişilerin toplamı ise 11 milyon 222 bin ve hepsi kadın. Kamuoyunda bahsedilen hatta temmuz ayında başlayacağı söylenen her ay ev kadınlarımıza 3.700 lira maddi desteği veya bununla beraber yine sürekli olarak bahsedilen ev kadınlarına emeklilik desteğiyle ilgili çalışmalar olduğunu duyuyoruz ama bütçenin içinde bu bütçe rakamının karşılığını görmüyoruz. Yetkili ağızdan bütçede olmayan bu taahhüdünüzü açıklarsanız çok sevinirim.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ – Karşılığı var tabii ki.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Yani kamuoyunda bu şekilde. Dolayısıyla bütçede de bu rakamların karşılığını göremiyorum çünkü bütçeye baktım, 334 milyar civarında bir rakam var. Ailenin korunmasıyla ilgili bahsedilen rakam 11,9; çocuk korumasıyla ilgili 26,5; kadının güçlenmesiyle ilgili 2,9.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU – Teşekkür ediyorum Sayın Öztürk.

Şimdi...

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Sözlerimi mikrofon kapalıyken tamamlayayım.

Ama şuradaki basit bir rakamla bile, 11 milyonun yaklaşık üçte 1’ine bile her ay devlet üçte 1 destek verse yaklaşık 132 milyar lira gibi bir rakam yapıyor ki sizin taslak bütçenizin 40’ını oluşturuyor. Ya bu konuda “Böyle bir çalışmamız yok.” diye açıklama yapın ya da var ise neden bunu bütçeye dâhil etmediniz diye... Yok ise de bu yerel seçim öncesinde buna yönelik bir taslak programın olup olmadığını merak ediyorum, cevap verirseniz sevinirim.

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU – Sayın Ayça Taşkent, buyurun lütfen.

AYÇA TAŞKENT (Sakarya) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; bütçe teklifinde bu sene sosyal yardıma ayrılan bütçe geçen yıla oranla yaklaşık 3 katına çıkmış ve yoksullukla mücadele ve sosyal yardımlaşma için 205 milyar lira belirlenmiş. Bu, sosyal yardımlarda rekor artış olarak müjdelendi. Bu sürekli artış, sizin de çok iyi bildiğiniz üzere, müjde değil aksine, iktidarınız döneminde yoksulluğun nasıl kronikleştiğini gösteriyor; yoksulluğun bitirilmesi değil de var olan yoksulluğun sürdürülmesini ve yönetilmesini mümkün kılan geçici çözümler aradığınızı ispatlıyor. Hâlbuki sosyal hizmetlerin amacının bireyi bağımlı kılmak değil kendi kendine yeterli hâle gelmesini sağlamak, özgürleştirmek olması gerekiyor. Bu doğrultuda şunu açıklıkla söyleyebiliriz: Sosyal politikadan devleti çıkarıp yerine büyük bir sosyal yardım balonunu yerleştirdiniz. En temel ihtiyaçlarını karşılamak için açıklık sınırının bile oldukça altında olan, sosyal yardıma muhtaç bırakılan yurttaşların sayısı sizin verilerinizle 4,4 milyona ulaştı. Ortada, kâğıt üstünde bile bir sosyal devlet bırakmadınız. Peki, bu yoksulluğun yükü kimin sırtında? Tabii ki kadınların. Burada sormak istiyorum: Sosyal yardım hak sahiplerinin yüzde kaç kadınlardan oluşuyor? Geçen yıllarda bu oran yüzde 65’lerdeydi. Bu veri, bize, kadın yoksulluğunu bitirmeye yönelik hamleler yapıldığını göstermiyor; aksine, bakım vermayla ilgili sosyal yardımın nakdi olarak verilmesi ve direkt kadına bağlanması bize evde bakım verme sorumluluğunun kadına kalmasının bir sonucu olduğunu gösteriyor.

Kadının birey olarak değil sadece aile içinde bir sorumluluk içine hapsoldüğünün da ispatı bu. Bakım verici rolünü üstlenen kadının kamusal alanda görünürlüğü yok oluyor. “Kadınları güçlendirmek” diye lanse edilen yardımlar aslında aile eksenli veriliyor ve kadın yoksulluğunu gidermekten çok uzak.

Türkiye’de kategorik bir yaklaşım temelinde kurgulanmış parçalı bir sosyal yardım sistemi mevcut ve bu sistemde yardım mekanizmalarının önemli bir kısmı da “aile” kavramı etrafında tasarlanmış durumda. Örneğin, eşinden boşanmış ya da eşi tarafından terk edilmiş tek ebeveyn kadınlar, eşi vefat etmiş kadınlarla aynı ekonomik koşullara sahip olsalar dahi mevcut programdan yararlanamıyor. Burada temel hedef, kadın yoksulluğuyla mücadele değil sadece hane içinde anneye bir nakit transferi sunmak. Bu tür bir desteğin, kadının hane içinde ve toplumda güçlenmesine etkisi ne yazık ki beklendiği kadar yüksek değil. Bu tablo, iktidarın kadınları hedef alan sosyal yardım uygulamalarının kadınları neden güçlendirmediyi hatta tam tersine makbul kadın inşasına dayanak olduğunu ortaya seriyor.

Kadınlar, toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri ve yoksullukla boğuşurken bu sene Bakanlığımızın bütçesinde Kadını Güçlendirme Programı’na ayırdığımız bütçe yalnızca 2 milyar 900 milyon lira. Yine, bu sene, bütçe verilerine baktığımızda, din hizmetleri ve yaygın din eğitimi için 79,7 milyar lira ayrılırken Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün bütçesi ise yalnızca 53 milyon lira oldu. Sadece bu veriler bile kadınları toplum içerisinde nereye sıkıştırdığımızın açık kanıtlarından biri.

Sayın Bakanım, size birkaç sorum olacak. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı pek çok kentte aile çalıştayını gerçekleştirdi. Çalıştaylarda karma eğitimi hedefe koyan kurumlar yer bulurken pek çok ildeki çalıştaya barolar ve karşıt gördüğünüz farklı sesler davet edilmedi. Bunun nedeni nedir?

Yine, aynı bağlamda, sosyal yardımlar için 19 STK’yle protokol imzaladığınızı belirttiniz. Bu STK’ler hangileridir? Bu STK’lerde farklı sözü olanlar var mıdır?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Toparlayınız lütfen.

AYÇA TAŞKENT (Sakarya) – Hemen.

Ve son olarak, Sayın Bakanım, il müdürlüklerimizden gerekli bilgileri alamıyoruz. Bundan önce siyasi kimliğimle istediğim bilgileri alamamıştım fakat bugün bir milletvekili olarak aradım ve tekrar alamadım. Bunun hakkında da nedenini öğrenmek istiyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın milletvekilleri, şimdi de Sayın Serkan Sarı, sonra Sayın Çiçek Otlu.

Sayın Sarı, buyurun lütfen.

SERKAN SARI (Balıkesir) – Sayın Bakan, konuşmanızda ihtiyaç sahiplerine sosyal hizmet ve yardımların etkin bir şekilde ulaştırıldığını anlattınız. Eğer etkin politikalar üretmiş olsaydınız, bugün, az sonra anlatacağım sorunlarla vatandaşlarımız boğuşmuyor olacaktı.

Sayın Bakan, Türkiye’nin büyüyen sorunlarının en başında yoksulluk gelmektedir. Bu sorun bugünün sorunu değil, yoksulluğu yirmi bir yıldır Türkiye’nin kaderi hâline getirdiniz. Teşbihte hata olmaz, AKP iktidarı mal bulmuş Mağribî gibi “yoksulluk” olgusuna sarıldı; yoksulluğu çözmek, bitirmek yerine yoksulluğu yöneterek ülkeyi uçurumun eşiğine getirdiniz. İktidarınızın düzenlemeleri yoksulluğun yönetilmesine dönüşmüştür. Sosyal yardımları, yoksullukla mücadele etmekle değil yoksulluğu sürdürülebilir bir düzeyde tutarak iktidarınızın devamlılığı için kullanıyorsunuz. Sosyal yardımlarınızın yoksulluğu giderici etkisi yoktur. AKP, vatandaşlarımızın yoksulluğundan oy devşirip iktidarda kalma çabası içinde vatandaşlarımızı yoksulluğa mahkûm ediyor.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı da AKP'nin yoksulluk üzerinden oy devşirmeye çalışan il başkanlığı gibi çalışıyor. Yoksulluk sayısını artırdığınızı açık bir dille ifade ediyorsunuz. Sunumunuzda, Türkiye Aile Destek Programı'na 4,4 milyon başvuru yapıldığını vurguladınız. Bu sayı 2022 sayısı, 2023 yılında bu sayı kaç olmuştur Sayın Bakanım? 5 milyona ulaştığından endişe ediyoruz. Ne acıdır ki bu sayı, Türkiye'deki yoksul sayısının açık bir göstergesidir. 2017 ve 2022 yılları arasında, beş yıllık dönemde TÜİK ve ilgili Bakanlığın yapılan çalışmalarına göre, 2017'de 3,2 milyon olan yardım alan hane sayısı 2022'de 1,2 milyon artarak yani yüzde 38 artışla 4,4 milyona yükselmiş durumda. 2017'de yardım alan 11 milyon vatandaşımızın sayısı ise 3 milyon artarak yani yüzde 27 artışla 14 milyona ulaştı. Son yirmi bir yıldır Türkiye'de gittikçe derinleşen yoksulluk adaletsizliğe yol açıyor yani AKP varsa yoksulluk var, AKP varsa açlık var, AKP varsa adaletsiz gelir dağılımı var.

Sayın Bakan dedi ki: "Güçlü nesillerin yetişeceği aile yapısının korunması ve güçlendirilmesi için güçlü politikalar hayata geçirdik." Sayın Bakan, madem politikalarınız güçlü, peki, o zaman neden Türkiye'de yetersiz beslenme yaygınlık oranı yüzde 2,5; neden 5 yaş altı çocuklarda bodurluk oranı yüzde 5,5; neden 5 yaşın altındaki çocuklarda zayıflama oranı yüzde 1,7; neden gelişme geriliği oranı yüzde 5,5? Bugün, bir öğrencinin sağlıklı beslenmesindeki en önemli öğünü kahvaltı ve maliyeti de en az 50 TL. Asgari ücretli ailenin 3 çocuklu olması durumunda, kahvaltı 3.500 liraya çıkıyor ve asgari ücretin üçte 1'ini aşılıyor.

Çocuklarda iş gücüne katılma oranına baktığımızda ise yüzde 18,7. 2022 yılında cinsel suç mağduru çocuk sayısı 31.980. Cinsel suç mağduru çocuk sayısı dokuz yılda 3 katına çıktı. Doğum yapan 19 yaş altı genç kadın ve kız çocuğu sayısı 2022'den bu yana 2 milyonu aştı. Bu durum sizleri rahatsız etmiyor mu? Kadınlarımızın üçte 1'i işsiz, her 4 gencimizden 1'i işsiz. Bu mu sizin "güçlü politika" dediğiniz? Bu rakamlar sizi ürkütüyor mu, bu sayılar size korkunç gelmiyor mu? Bu tablo her geçen gün kararırken siz nasıl bir güçlü politikadan söz edebilirsiniz, bu karanlık tablodan nasıl bir başarı hikâyesi yazabilirsiniz merak ediyorum

Sayın Bakan, Ailenin Korunması ve Güçlendirilmesi Programı'na 2023 yılında 3,8 milyar bütçeyi yüzde 208 artırarak 11,9 milyar lira ödenek ayırmayı da bir başarı hikâyesi gibi anlattınız. Sosyal yardımları artırmak sosyal devletin övüneceği bir durum değildir, bu tam da hesap verilebilecek bir durumdur çünkü sosyal devlet, yoksul vatandaşın sayısını artırmak için politika üreten devlettir. Yoksul vatandaşın sayısının yükselmesi ya da sosyal yardım kalemlerinin artması buna ihtiyatçı olan vatandaş sayısının artması anlamına gelir. Buradan hemen şunu çıkarmayın: "CHP sosyal yardımlara karşı." CHP, sosyal yardımlara değil yoksulluğu azaltmayan, yoksulluğu körükleyerek arttıran, yoksulluktan beslenen, oy devşiren vatandaş yoksulluğa mahkûm eden AKP politikalarına karşı.

Ayrıca, şehit yakını ve gazilerimize ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda yapılan destekleri artırmanızı bekliyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Toparlayın lütfen.

SERKAN SARI (Balıkesir) – Türk Silahlı Kuvvetleri ve Emniyet teşkilatı bünyesinde terörle mücadele etmiş ve bu mücadelede terör örgütlerinin silahlarıyla vurulmuş ancak çeşitli yasa, yönetmelikler ve nizamnameler sonucu gazi sayılmayan kahramanlarımız var. 20 bin kahramanımız, terörle değil gazi sayılmak için AKP iktidarının mevzuatlarıyla on yıldır mücadele ediyor. FETÖ terör örgütüne karşı verilen mücadelede yaralanan kişiler, yaralanma derecelerine bakılmaksızın gazi sayılırken, sığınmacı, mülteci ve kaçaklara sağlıktan eğitime kadar her türlü imkân verilirken, kahramanlarımız devletimizin gözünde resmî olarak neden gazi olarak sayılmıyor? Bunun için Bakanlığınızın çalışma yapmasını hasretle bekliyoruz.

Sözlerimi birkaç soruyla tamamliyorum.

Genel Kurulda görüşülmekte olan Aile ve Gençlik Fonu Kanun Teklifi'nde adı bile geçmeyen 150 bin liralık kırk sekiz ay ve iki yıl geri ödemesiz desteği neden evlenecek gençlerimize Bakanlık bütçesinden karşılıksız olarak vermiyorsunuz?

Engelli vatandaşlarımız arasında işsizlik yüzde 70 seviyelerinde seyretmektedir. Yirmi bir yılda yaklaşık 70 bin engelli vatandaşımızı uygun kadrolara yerleştirmeniz yeterli değil. Engellilerimiz yasalara rağmen iş bulamıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SERKAN SARI (Balıkesir) – Yasal zorluktan dolayı engelli işçi çalıştırılması kotası 8 bin daha eksiktir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Çiçek Otlu, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – Başkanım, listenin kalan kısmını okuyabilir misiniz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye...

Sayın Çiçek Otlu'dan sonra Sayın Nimet Özdemir, Sayın Mevlüt Karakaya, Sayın Şengül Karşlı, Sayın Radiye Sezer Katırcıoğlu, Sayın Aliye Coşar, Sayın Ali Karaoba, Sayın Gamze Taşcier, Sayın Ayten Kordu, Sayın Selcan Hamşioğlu, Sayın Naci Şanlıtürk, Sayın Oğuz Üçüncü, Sayın Mühip Kanko, Sayın Abdurrahman Tutdere, Sayın Nejla Demir, Sayın Dilan Kunt Ayan, Sayın Hakan Şeref Olgun, Sayın Meryem Göka, Sayın Zuhal Karakoç Dora, Sayın Mehmet Tahtasız ve Sayın Sibel Suiçmez.

Şimdi Sayın Otlu, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) – Sayın Bakan, Sayın Başkan, Sayın Komisyon üyeleri ve basın emekçileri; şimdi, burada epey süre bütçedeki durumu tartıştık ve konuştuk. Yani şunu söylemek isteriz: Eğer gerçekten samimiyseniz AKP iktidarı olarak ya da Cumhur İttifakı olarak, cumartesi günü 25 Kasım'da biz birçok yerde alanlara çıkacağız, “Kadına yönelik şiddete hayır!” diyeceğiz, bu ülkede artık kadın katliamlarının durmasını isteyeceğiz. Geçen yılki gibi, İstanbul'da, Diyarbakır'da, Antalya'da, Ankara'da ya da Urfa'da yani çıktığımız birçok kentteki gibi acaba polis şiddetine maruz kalacak mıyız? Ya da Hanifi Zengin'i dava ettiğimizde iki yıl bir ay ceza aldı kadınlar. Neymiş, polisi hedef göstermişiz. Ama bizim geçen yılki 25 Kasımlarda sadece gördüğümüz şey, bacağımızın kırılması ya da boynumuzdaki fularla boğulmaya çalışılmamız. Nasıl ki evlerde kadınlar katlediliyorsa aynı bu şekilde kadınların katliamına tanık olacaktık neredeyse.

Evet, bir şey daha söylemek istiyorum, aileyi böyle öven diziler yok. Kadınları entrikacı, yalancı gösteren, erkek avcısı gösteren, kadına yönelik şiddeti meşru gösteren dizileriniz var. Sadece reklamlarda mutlu kadınlar var; böyle çamaşır makinesinde çamaşır yıkayan, bulaşığı yıkayan, erkekleri mutlu eden ya da kadınları nesne gösteren reklamlarınız var. Yani bunlara biraz “Dur!” demeliyiz.

Ben asıl hangi konuda tartışmak istiyorum burada? Hiç nafakayı tartışmadık. Burada sürekli ailenin kutsallığından söz edildi. Hangi kadın boşanmak ister ki? Evlenmiş, belki de bir yuva kurmak istiyor ama kadınlar şiddet gördüğü için... Nasıl ki evlenme hakkı varsa boşanma hakkı da olmak zorundadır ama kadınlara nasıl boşanma hakkı tanıımıyorsanız evdeki şiddeti bitirme yönünde de hiçbir politikanız yok. Kadınların hepsi gidecekleri yerleri olmadığı için, bir sığınmaevi olmadığı

için, çocuklarını kreşe bırakmadığı için, kendisi çalışma koşulları oluşturmadığı için kadınlar boşanamıyor; kendilerinde bu güveni, bu güvence hakkını göremiyor. Ya da erkekler son dönemde sadece kadına yönelik şiddet uygulamıyor, dün Gazi Mahallesi'nde annesini ve kızını öldürdü ya da bazı erkekler çocuklarını öldürerek kadını ömür boyu vicdan azabı ve bu suçluluk duygusuyla yaşatmak istiyorlar. Biz de buradan kadınların kesinlikle korunması gerektiğini düşünüyoruz. Gidecek yerleri olsa kadınlar gerçekten... YouTube'da bir şey vardı: "Sinemaya kiminle gitmek istersiniz? (A) şıkkı: Eşinizle..." Kadın diyordu ki: "(B) şıkkı." Kadınlara sorsanız hiçbir erkeğin konformizmi için, onlara evde yemek yapmak ya da onlara mesai harcamak için vakit harcamak istemezler. Yani "süresiz nafaka" diyorsunuz, 300 TL veriyorsunuz kadınlara. Ya, kira olmuş 12 bin lira, 300 TL'yi hangi kadın ister ki? Hangi kadın nafaka için evlenmek ister, soruyorum. O nedenle de hiçbir erkek mağdur değildir. Bizim gördüğümüz magazinlerdeki Mehmet Ali Erbilleri sunarak, Acun Ilıcaları sunarak bu yoksul kadınların böyle mağduriyetini gösteremezsiniz, o yüzden de biz bunlara itiraz ediyoruz. Yani erkekleri görüyoruz, birçok erkek nafakayı ödememek için işsizlik sigortasını ya da işsiz gösteriyor, ev adresini değiştiriyor ve kadınları mağdur ediyor; o yüzden de tüm bunlara itiraz ettiğimizi söyleyelim. Birçok mahkeme karar alıyor ve birçok mahkeme de kusuru kadında görüyor. Nasıl görüyor kadınlarda? İşte, kahvaltıyı hazırlamadı, çok fazla duş aldı ya da boşandıysa bir iş arkadaşıyla ya da bir erkek arkadaşıyla dışarı çıktıysa nafakayı kesiyor bu mahkeme heyetleri. O nedenle de kadınlara yönelik bu mahkeme kararlarına itiraz ediyoruz. Birçok mahkeme beş yıl sürüyor ve birçok kadın bu nafakayı almamak, bu mahkemelerin uzun sürmemesi için nafakayı da erkeklere iade ediyor; bu şiddetten, bu aile düzeninden kurtulmak istiyor. O yüzden de kadınlarımıza bu Bakanlığın ilk önce kesinlikle ev bulması, kadınların yaşayabileceği koşulların oluşturulması ve kadınların bu nafaka konusunda toplumsal cinsiyet eşitsizliğini önleyen çeşitli çalışmaların yapılması, kreşlerin fazlaca açılması ve bunların çalışma saatlerine uyumlu hâle getirilmesi gerekiyor. Boşanmak isteyen kadınlara barınma hizmetinin ücretsiz verilmesi, çocuklarının eğitimlerinin ücretsiz olması ve boşanmak isteyen kadınların hepsine de adil yardım haklarının verilmesini istiyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Otlu, bir dakika veriyorum, toparlayın lütfen.

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) – Evet, biz bu süreç içerisinde 25 Kasım'a gidiyoruz, "Kadına yönelik şiddete hayır!" diyoruz.

Bakın, burada bir tane fotoğraf var, depremde çekilmiş, Adıyaman'da çekilmiş, işte kadınların durumu bu; kadınlar beslenmesi için, çocuklarının yemesi için uğraşıyorlar. O yüzden de kadınların ev köleliği olan, kadınların şiddete uğradığı bir düzeni istemiyoruz. Gerçek eşitliğin olduğu, kadınların boşanma hakkının ve yaşam hakkının olduğu bir düzen istediğimizi belirtiyoruz. Vazgeçmiyoruz, sokaklardayız diyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Şimdi de Sayın Nimet Özdemir, buyurun lütfen.

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) – Sayın Bakan, Değerli Komisyon üyeleri, kıymetli katılımcılar; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Anayasa'mızın 41'inci maddesi devlete, ailenin huzur ve refahını, özellikle annenin ve çocukların korunması için gerekli tedbirlerin alınması ve teşkilat kurması görevini vermiştir. İkinci olarak, her türlü istismar ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alma görevini de yüklemiştir. Fakat ne yazık ki bu anayasal vazifenin hakkıyla yerine getirildiğini söylemek çok güç. Geçim derdi, göç, eğitimsizlik, sosyal eşitsizlik gibi etmenler Türk aile yapısını giderek aşındırmakta, artan şiddet vakaları eşliğinde suça eğilim giderek artmaktadır. Bundan en çok etkilenen, şüphesiz çocuklardır.

Değerli üyeler, TÜİK'in yayınladığı güvenlik birimi kayıtlarına göre, çocukların karıştığı olay sayısı 2022'de 601.754 olmuş, çocukların bu olaylarda 259.106'sı mağdur, 206.853'ü kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiasıyla kayıtlara geçmiştir. Verilere göre, 2014'te cinsel suç mağduru 11.095 çocuk var iken geçen yıl 31.890'a ulaşarak neredeyse 3 katına ulaşmıştır. 2001-2021 arası kapsayan son yirmi yılda kaba evlenme hızı yüzde 20 düşerken kaba boşanma hızı ise yüzde 47 artmıştır. Son bir yıl içindeki boşanma olaylarından 180.592 çocuk etkilenmiştir. Rakamlar, Türk aile yapısının içinde bulunduğu durumu yeterince özetlemektedir. Esasında, bu gidişatı tersine çevirmek için eğitim, göç, yoksulluk, sosyal adalet, geçim sıkıntısı gibi konular üzerinde durmak gerekir. Maalesef, en az sorun yaşanması gereken bu konularla ilgili en büyük ihmallerin yaşandığını hep birlikte görüyoruz.

Değerli üyeler, üç hafta önce, yetiştirme yurdunda kalan ve buralardan ayrılan çocukların sorunlarının tüm boyutlarıyla tespit edilmesine ilişkin İYİ Parti olarak vermiş olduğumuz araştırma önergesi Genel Kurulda görüşülmüştü, bu çocukların denetimsizlikler nedeniyle türlü suç şebekelerinin kolay hedefi hâline gelmesine dikkat çekilmişti; önergemiz, maalesef, AKP ve MHP oylarıyla reddedilmişti. Partimizin hafta sonu gerçekleşen toplantısında Genel Başkanımız Sayın Meral Akşener de bu konuya dikkat çekerek yetiştirme yurtlarındaki evlatlarımızın akıbetiyle ilgili yüz kızartıcı bulguları İçişleri Bakanı Sayın Ali Yerlikaya'yla paylaşmıştır. Hiçbir çocuğun herhangi bir istismara uğraması kabul edilemez fakat devlet koruması altındaki çocukların sistematik bir istismara maruz bırakılması asla affedilemez.

Sayın Bakan, bu kapsamda gerek yetiştirme yurtları gerek yaşlı bakımevlerinde yaşanan istismar ve kötü muamele vakalarına ilişkin görüşleriniz nelerdir? Aile Bakanlığı olarak bu konuya ilişkin herhangi bir adımınız olacak mı? Yaşanan hadiseler ciddi bir denetim zafiyeti olduğunu ortaya koymaktadır. Bakanlığa göre bunun nedeni nedir? Söz konusu denetimler kimler tarafından ne sıklıkla yapılmaktadır?

Bir diğer önemli konu ise 6 Şubat depreminde ailesini ve yakınlarını kaybeden çocuklar. Sayın Bakan, sunumunuzda depremin ardından kimsesiz kalan depremzede çocukların akıbetiyle ilgili açıklamalarda bulunurken rakamlar verdiniz. Bu çocukların düzenli takibi ve denetimi yapılmakta mıdır? Depremzede çocukların hassas psikolojik durumu göz önüne alındığında Bakanlık bu çocukların takibi ve ihtiyaçlarına yönelik herhangi bir psikolojik destek vermekte midir? Bu çalışmalar kimler tarafından yürütülmektedir? Sayın Bakan, dilerim ki kimsesiz çocuklara ilişkin çalışmalar Bakanlığınız döneminde çok daha titizlikle yürütülür.

Son olarak kadına yönelik şiddete değinmek istiyorum. Güvenlik önlemleri, mevzuatımızdaki düzenlemelere rağmen kadına yönelik şiddet ne yazık ki ülkemizin en önemli sorunlarının başında gelmektedir. Daha bugün İstanbul'da bir anne kızıyla birlikte eşi tarafından öldürülmüştür. Geçtiğimiz ay sadece 19 kadının evlenmeyi, boşanmayı, ilişkiyi reddetme gerekçesine dayanarak öldürülmesine engel olunamadı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - İktidarın bir üyesi, aileden sorumlu Bakanlığın başında olan bir kadın olarak bu konuda samimi duyularınızdan ziyade cinayetlerinin önlenmesi noktasında bir plan ve programınız var mıdır? İstanbul Sözleşmesi yaşatır diyorum, İstanbul Sözleşmesi bir erkek tarafından iptal edilmeliydi diyorum.

2024 yılı bütçesinin memleketimize hayırlı olmasını diliyorum, dinlediğiniz için de teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Mevlüt Karakaya... Yok.

Sayın Şengül Karşılı...

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) – Sayın Başkanım, Değerli Bakanım, Değerli Komisyon üyeleri ve milletvekili arkadaşlarım, kıymetli bürokratlar ve basınımızın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımızın 2024 yılı bütçesinin hayırlı olmasını diliyorum.

Sabahın erken saatlerinden itibaren Komisyonu ve konuşmacıları dikkatle takip ettim. Belki farklı şeyler konuşacaktım ama söylediklerinin doğruluğu bir yana, yapıcı muhalefet örneğine de rastladık; doğru ve yararlı olanları takdir eden ve olması gerekene dikkat çeken bir yaklaşım arzu ettiğimiz ve daha iyiye bizi hep birlikte ulaştıracak bir çabadır. Faaliyetleri ayrıntılı inceleyip içinde eksiklik bulmakta epey zorlandıklarına da şahit oldum, bu da memleketim ve Bakanlık adına beni mutlu etmiştir ancak bazı vekillerimizin -bizlerin faaliyetlerini takip etmesini beklemiyoruz ama- kadın duyarlılığıyla en azından uygulamalardan haberdar olmalarını ve toplumsal rolü gereği farkındalığı artırmaya destek olmalarını beklerdim çünkü gerek yasal mevzuat gerek Bakanlığın faaliyetlerinden bihaber söylemlere de şahit oldum.

Dünkü oturumlarda da bugünkü eleştirilerde de bağımsız ve tarafsız olması istenen yargı kararları üzerinden eleştiriler yapılmasını da anlamakta zorlanıyorum. Yirmi yılı aşkın meslek hayatımda avukat olarak kadın ve çocuk olan davalarda yoğunlukla geçen bir mesaiyle Bakanlığımızın bu davalara müdahil olduğunu ve sadece kâğıt üzerinde değil sürecin tamamında aktif rol aldığına şahidi olarak ifade etmek isterim.

Diğer yandan, engelli çocukların annelerine yönelik Bakanlığın faaliyetlerinin yanı sıra AK PARTİ belediyelerinin de birçok faaliyeti olduğunu ifade etmek istiyorum.

Hep samimi olmamak ve “-miş” gibi yapmakla itham edildik ama suçlayan, tahkir eden bir dili, ayrımcı bir dili bir kadın olarak ve bu konuya duyarlı bir fert olarak reddediyorum. Milletvekilliğinin üzerimize yüklediği sorumluluğun gereği, bu kadar evrensel ve akut meseleleri, kadın ve çocuk gibi çok önemli meseleleri siyasi malzeme olarak kullanmanın yanı sıra ortak paydada çözümün bir parçası olma katkısı ve niyetiyle yaklaşıp doğru yapılanları takdir etmenizi, eksiklerimiz varsa daha iyisini nasıl yapabiliriz noktasında bize yol gösterici olmanızı bu ülkenin bir ferdi olarak sizlerden istirham ediyorum. Dolayısıyla birbirimizi suçlayan dil yerine “Bunu birlikte nasıl çözebiliriz?”e kafa yormamız çok gerekli.

Yine, kadının tüm rolleriyle hayata katılmasını sağlayacak imkânların yasal dayanağa kavuşturulduğunun farkında olmayan ithamlara da maruz kaldık ancak bu konuda gerek Medeni Kanun gerek İş Kanunu gerek Sosyal Güvenlik Kanunu gerekse Ceza Kanunu’nda sayısız düzenleme var. Tarihler göreve geldiğimiz, iktidara geldiğimiz yıllardan başlar ama eşit işe eşit ücret; cinsiyet, medeni hal ve aile yükümlülüklerinin, hamilelik ve doğum gibi iş akdinin feshi için geçerli sebep olmayacağı; iş sözleşmesinin yapılması, uygulanması ve sona erdirilmesinde cinsiyet ve gebelik nedeniyle doğrudan farklı işlem yapılamayacağı; ücretli veya ücretsiz doğum izni, süt izni gibi süremın yetmeyeceği ve sayacağım o kadar çok konu var ki bir çırpıda bütün bunların hepsini saymam çok mümkün değil. Bunlar bir yana, insan hakları temelli yaklaşımımızın bir gereği olarak kadının statüsünü güçlendirmek, kadının toplumsal hayata katılımının önündeki engelleri kaldırmak, kadın istihdamını teşvik etmek, kadına yönelik şiddeti önlemek, kız çocuklarının eğitimde fırsat eşitliğine sahip olmasını sağlamak başta olmak üzere kadınların hayatının her alanında karşılaştığı ayrımcı uygulamaları sonlandırmak amacıyla reform niteliğinde değişiklikler yaptık. Velayette babanın reyinin üstün olacağı hükmünü kaldırdık, birlikte velayet getirdik, mal ayrılığı rejimini edilmiş mallara katılım rejimine çevirdik,

evlenme yaşını yükselttik, aile konutu şerhini getirdik, aile mahkemelerini kurduk, namus saikiyle işlenen cinayetleri ağırlaştırıcı sebep yaptık. O kadar hızlı sayarak birçoğunun dikkatten kaçmasını istemem ama bütün hepsi mevzuatımızda mevcut ve iktidar olduğumuz sürece bunlar uygulanmakta.

Şiddete uğrayan ve şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla 2012 tarihli 6284 sayılı Kanun’la yasal altyapı güçlendirildi. Türkiye, kadına yönelik şiddetle mücadele alanında gerek yasal altyapı...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Karşı, mikrofonunuz kesildi, bir saniye...

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) – Son cümlelerim müsaade ederseniz Değerli Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun, toparlayın lütfen sözlerinizi.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) – Bu anlamda büyük bir deneyime sahibiz. Mağduru koruma ve önleme mekanizması, 2012 yılından bu yana yürürlükte bulunan 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’la hâlihazırda mevcuttur.

Toplumsal hayatımızın her noktasında ve hayatımızın her aşamasında ihtiyaç duyacağımız destekleri sunan Bakanlığımızın çok geniş hizmet alanının yanı sıra tüm dünyanın ortak sorunu olan kadına şiddet meselesinde, elverişli bir malzeme gibi yaklaşımdan öte, topyekûn birlikte mücadele niyetiyle yapıcı ve yol gösterici yaklaşımlara hepimizin ihtiyacı var. Bu manada burada saymakla bitiremeyeceğim tüm hizmet alanlarında ve kadına yönelik şiddet, aile içi şiddet mağdurlarının korunması ve bu mağdurlara yardım edilmesi alanında kapsamlı bir çerçeve, politika ve tedbirler geliştirmek amacını devlet politikası hâline getirmiş Hükümetimize ve Bakanlığımıza destek vermeliyiz diyorum ve yüce heyeti selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Radiye Sezer Katircioğlu, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) - Sayın Bakanım, Değerli Başkanım, milletvekilleri; AK PARTİ olarak göreve geldiğimizden bugüne önemini daima vurguladığımız kurum, aile kurum olmuştur. Bizler, aileyi toplumun en kutsal yapılarından biri olarak kabul ediyor ve sosyal politika uygulamalarımızı bu doğrultuda gerçekleştiriyoruz. Nitekim, son yıllarda uluslararası örgütler tarafından gerçekleştirilen dezenformasyonlara bakıldığında ilk olarak aile yapısı hedef alınmıştır. Birçok kurum ve kuruluş, sosyal medya platformu, medya kuruluşları ve sayısız şer odakları bu yapıyı bozarak hem çocuk sahibi olma hem de aile kurma iradesini gösterenlere karşı yoğun bir saldırı içindeler. LGBTİ ve diğerleri “birey” adı altında toplumumuzun yapısı bozulmak istenmekte ve eş cinsellik dünyada normalleştirilmeye çalışılmaktadır. Bu minvalde, başta Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan ve Aile Bakanımız ise son derece büyük bir özveriyle, kararlılıkla aile kurumunu korumaya, desteklemeye, gençlerimizin yuva kurmalarına yardımcı olmaya, çocuklarımıza sahip çıkmaya ve kurulan bu planları bozmaya devam etmektedir. Bizler evlatlarımız daha sağlıklı, refah dolu günler yaşasın; yoksulluk, yoksunluk ve acı çekmesin diye tüm gücümüzde çalışırken maalesef birileri burada sırf siyaset uğruna çarpıtma ve manipülasyon yapmaya uğraşmaktadır. Siyasetin de bir ahlakı ve üslubu vardır. Yani bizler bu konuşmaların samimi olmadığını Diyarbakır’dan biliyoruz, Hakkâri’den biliyoruz, Şanlıurfa’dan biliyoruz. Burada çocuklarımıza onca yardımı ulaştıran ve bir dakika bile hizmetten mahrum kalmasın diye uğraşan devlet görevlilerimize gösterdiğiniz tavır ve cesareti, maalesef, PKK’ya gösteremediğinize şahit oluyoruz. Millî şuur ve bilinçle çalışan, emek

veren insanlara yaptığınız saldırıları biz, PKK'lılara yapmadığınızı da görüyoruz. Burada çok cesur ve cüretkâr olabiliyorsunuz, Hükümetimize “savaş hükümeti” deme cüretini bile gösterebiliyorsunuz ancak konu PKK'nın katlettiği çocuklar olunca bir anda sessizliğe gömülüyorsunuz. Her sesi duyar, her acıya koşar gibi rol yapabiliyorsunuz ama kulaklarınız Diyarbakır Annelerinin çığlıklarına karşı sağır oluyor, muhteşem rol yetenekleriniz âdeta taş kesiliyor. Bakın, şu an 370 aile, 370 anne yani 370 evlat demek; madem samimisiniz, iki kelam da bu annelerin çocuklarını dağa kaçırınlar için, dağda her türlü işkence ve istismara ve baskıya maruz bırakılan çocuklar için edin ancak biz biliyoruz ki sizin hassasiyetleriniz Kandil'le şekilleniyor, İmralı'yla son buluyor. O yüzden burada konuşurken lütfen samimi olun, onca insanı yaralayacak hakaretlerden kaçının.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – Kime söylüyorsun sen bunu ya?

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) – Bakın, bütçe kalemlerinden bahsediyorsunuz, harcamaları eleştiriyorsunuz, eksikliğini söylüyorsunuz.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – Sen git bunları Soylu'yla konuş. Soylu'nun projelerini bize niye anlatıyorsun?

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) – Bizler AK PARTİ Hükümeti olarak bugüne kadar asla yaptığımız hizmetlere yeterli demedik, bütçelerimizi programladık ama yeterli demedik; biz her zaman hedeflerimizi yükselttik. Şu anda da emin olun, bu hizmetleri önümüzdeki yıllarda artırmayı hedefleyerek yolumuza devam ediyoruz. Peki, siz bu aziz milletin bütçesinin teröre harcanmasına üzülebiliyor musunuz, terörün bitmesi için çaba gösterebiliyor musunuz yoksa il başkanlıklarınızı, belediyelerinizi ve bağlı birimlerinizi terör organizasyonunda aracı kurum olarak mı kullanıyorsunuz?

AYTEN KORDU (Tunceli) – Neye göre söylüyorsunuz? Bu ithamları neye göre yapıyorsunuz?

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – Böyle bir iftirayı nasıl atıyorsunuz ya! Nasıl bir vicdansızsın sen ya!

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) – Sizler tüm bu suçlara sessiz kalan insanlar olarak devletimizi eleştirirken lütfen vicdanlı olun, vicdanlı; bunları düşünerek konuşun! Çünkü bizim tarihimizde çocuk katletmek yoktur, bizim tarihimizde masum canlara kıymak yoktur, bizim tarihimizde işgal etmek yoktur.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – Hangi tarih ya! Kendi tarihini bilmiyorsun!

AYTEN KORDU (Tunceli) – İşiniz gücünüz bunun üzerinden manipülasyon yapmak! Politikalarınızı bunun üzerinden yapıyorsunuz!

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) – Niye rahatsız oluyorsunuz? Niye diğerleri konuşmuyor da siz konuşuyorsunuz?

AYTEN KORDU (Tunceli) – Hakaret ediyorsunuz çünkü!

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – Sen ne dediğinin farkında değilsin, farkında!

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) – Bizler ayrılmak zorunda kaldığımız topraklarda bile özlenen milletiz, bizler diyarlarda beklenen milletiz, bizler geldiğimiz zaman “Vefalı Türk geldi yine.” denilen milletiz.

AYTEN KORDU (Tunceli) – Siz bu sorunun büyümesini isteyen bir Hükümetisiniz! Siz bu politikalar üzerinden kendinizi var ediyorsunuz!

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) – O yüzden bu millete karşı konuşurken bu tarihi bilin, öyle konuşun ya da susun!

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – Kim yazıp verdi eline o metni, kim yazdı? Soylu mu yazdı metni?

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) – Ben Çocuk Hakları Alt Komisyonu Başkanı olarak sizin illeri bile “Kürt illeri” “Türk illeri” olarak ayırmanıza... Çünkü herkesi ayrımcılıkla suçluyorsunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

AYTEN KORDU (Tunceli) – Siz iktidarınızda ölen çocuklara bakın o zaman!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, Sayın Temelli sözcünüz, ihtiyaç duyarsa söz talep edebilir.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – Niye ihtiyaç duyayım Başkan, buna ne diyelim? Siyaset olsa konuşalım, bu nedir?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Katırcıoğlu, toparlayın sözlerinizi.

Buyurun.

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) – Tamam.

Çocukları bile “Kürt çocuğu” “Türk çocuğu” olarak ayırabiliyorsunuz.

AYTEN KORDU (Tunceli) – Siz ayırıyorsunuz, siz!

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) – Bizler illerimizden bahsederken “Türk illeri” diye mi bahsediyoruz? Böyle ayrımcı bir dil olabilir mi? Neyse ki, şükrediyoruz ki iktidarda değilsiniz.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – Robot muyuz biz? Neysek oyuz. Sen robot olabilirsin, biz değiliz. Kimliğimiz bizim onurumuz. Sen bunları öğren önce. Bir de Müslüman olacaksın ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) – Biz bütçeyi “Kürt bütçesi” “Türk bütçesi” diye ayırdık mı? Sizler bütçeyi bile “Kürt bütçesi” “Türk bütçesi” diye ayırabilirdiniz ancak AK PARTİ olarak tüm bu suçlamalar ve engellemelere rağmen şunu bilin ki iktidarımız hizmetlerine din, dil, ırk, siyasi görüş fark etmeksizin tüm vatandaşlara hizmetlerini sürdürdü, sürdürecektir; çocuklarımıza daha iyi bir gelecek hazırlayacak.

Bu vesileyle, Aile Bakanlığı bütçemizin milletimize hayırlı olmasını diliyor, bu aziz milletin bütçesini harcarken bizler ne kadar hassassak muhalefetten de itham ederken aynı hassasiyet ve vicdanı beklediğimizi bildiriyor, teşekkür ediyorum.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – Bu saate kadar kimse kimseyi itham etmedi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, Sayın Mühîp Kanko konuşacak.

Sayın Aliye Coşar gelmedi, onu çıkardık, onun yerine Sayın Kanko’yu yazdık yani sıralamada bir değişiklik yok. Sayın Kanko’nun da bir konuşması olacak, onun da işi çözülmüş olacak.

Buyurun.

MÜHİP KANKO (Kocaeli) – Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri, Sayın Bakan, Değerli Bakan Yardımcıları, kurum ve kuruluşların değerli bürokratları ve değerli basın emekçileri; hepiniz hoş geldiniz.

Kadın cinayetleri, kadına şiddet ve çocuk istismarı... AK PARTİ Hükümetinin ilk iktidara geldiği andan bu zamana kadar baktığımızda, maalesef, kadınlar için, çocuklar için gittikçe kötüleşen bir tabloyla karşı karşıyayız. Devlet, çocuk istismarını ve kadına karşı şiddeti önlemek için her türlü tedbiri almakla yükümlüdür. Toplumsal cinsiyet eşitliğini toplumun tüm kesimlerine yaygınlaştırmak

için politikalar üretmelidir. Cinsiyete dayalı ayrımcılığı ortadan kaldırmalıdır. Kadına karşı şiddet uygulayan failler hakkında etkili ve caydırıcı cezalandırma yoluna gidilmeli, cezasızlık politikalarından vazgeçilmelidir. Bu nedenledir ki ayrı ayrı bir kadın bakanlığı ve çocuk bakanlığı kurulmalı; ayrı ve ihtiyacı karşılayacak bütçeleri ve mağdurları destekleyici, şiddet ve istismarı önleyici politikaları hayata geçirme konusunda daha istekli ve kararlı olmalıdır. Şiddet mağduru kadınların adli ve idari makamlara yaptığı başvurular ivedi olarak Bakanlığınız tarafından takip edilmeli, kısa süreli işlevsiz koruma tedbiri kararları verilmemeli ve bu alanda çalışan kamu görevlilerinin toplumsal cinsiyet eşitliği, nefret ve ayrımcılıkla mücadele gibi konularda kapasiteleri artırılmalıdır. Cinsel istismarla mücadele, sürdürülebilir bir çocuk koruma politikası ve bu kapsamda işleyen bir çocuk koruma sistemi oluşturulması gerekmektedir. Yargılama süreçlerindeki bürokratik işlemler mağdurlar açısından azaltılmalıdır. Tüm hastanelerde şiddet vakaları için ayrı birim ve alanlar açılmalı ve burada özel sosyal hizmet ve ruh sağlığı uzmanları görevlendirilmelidir.

Şimdi size sormak istiyorum: İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmemizi bir kadın olarak nasıl yorumluyorsunuz? Kadınların çok büyük tepki gösterdiği bu durumu siz nasıl değerlendiriyorsunuz? Gerçekten bu konu toplum tarafından çok merak edilmekte.

Sosyal hizmet alanlarındaki politikalar sorunları önlemeye odaklı, iktidarın siyasi ihtiyaçlarından arındırılmış kapsamlı politikalar olmalıdır. Bu alanda yapılacak planlarda ekonomik tasarruf ya da kesinti düşünülmemeli, ihtiyaç neyse gerekli bütçe ayrılmalıdır.

Sayın Bakan, size bir seri sorum olacak, bunları arka arkaya sıralıyorum: Aile birliğini güçlendirmeye yönelik stratejileriniz nedir? Kadınların iş gücüne katılımını arttırmaya yönelik politikalarınız nelerdir? Kadına yönelik şiddetle mücadelede alınan önlemler hakkında bilgi verebilir misiniz. Çocuk haklarına yönelik alınan önlemler nedir? Çocuk istismarıyla mücadelede atılan adımlar hakkında bilgi verebilir misiniz. Ekonomik olarak dezavantajlı ailelere yönelik politikalar hakkında bilgi verebilir misiniz. Ebeveynlere yönelik eğitim programları hakkında bilgi verebilir misiniz. Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak adına yapılan politikalar ve bu alandaki hedefler nelerdir? Kadınların toplumda daha fazla katılımını teşvik etmek için neler yapıyor?

Bir de Aile Bakanlığında çalışan personelle ilgili birtakım sorunlar var. Aile Bakanlığında ek dersli çalışan personelin kadro sorunuyla ilgili olarak alınacak somut adımlar nelerdir? Ek dersli çalışan personelin düşük maaşlarına yönelik olarak Bakanlıkta bir planınız var mı? Kadro sorunu nedeniyle ek dersli çalışan personelin mağduriyetlerinin giderilmesi için somut politikalarınız nelerdir? Aile Bakanlığı personeli arasında maaş eşsizliklerinin giderilmesi için alınacak tedbirler hakkında bilgi verebilir misiniz. Kadrosuz çalışan personellerinizin özlük haklarının iyileştirmesi için Bakanlığınızın gelecek dönemde planladığı somut adımlar var mıdır? Kadrosuz personelinizin maaş, sosyal haklar, kariyer imkânları konusundaki mağduriyetlerine yönelik Bakanlığınızın bir politikası var mı? Bu konuda detayları paylaşabilir misiniz. Aile Bakanlığında kadrosuz personelin uzun vadeli kariyer planlaması için Bakanlık olarak ne yapmaktasınız? Yine, kadrosuz personellerinizin görev yaptığı birimlerdeki belirsizliklerin giderilmesi için alınacak tedbirler hakkında bilgi verirseniz çok sevinirim.

Komisyonumuzu saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Şimdi de Sayın Ali Karaoba konuşacak.

Buyurun lütfen.

ALİ KARAOBA (Uşak) - Sayın Bakan, Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar, basın emekçileri ve Meclis emekçileri; öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

2024 yılı Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bütçesinin hayırlı olmasını diliyorum.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı da siyasetüstü bakanlıklarımızdan bir tanesi. Çalışma alanları, hedef kitleleri ve çalışma prensipleri gereği yalnızca kendi bünyesindeki personeliyle değil hepimizin katkıları ve gönüllü destekleriyle daha güçlü projeler ortaya koyacak bir bakanlıktır. Bu sebeple de Sayın Bakana ve bürokratlarımıza çalışmalarında başarılar diliyorum.

Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Komisyonunda çalıştığımız sürede de Genel Kurulda da tartıştığımız çok önemli bir konu var: Aile ve Gençlik Fonu. Bakanlığımızın 2022 Faaliyet Raporu'ndaki toplam personel sayısı 53.950. Sayın Bakan konuşmasında defalarca değindi, aile ve gençlikle ilgili gerçekleştirdiğiniz proje ve araştırmalar var, planladığınız ve yapmak istediğiniz yeni projeler var.

Sayın Bakana soruyorum: Bakanlığın en temel çalışma alanlarından ikisi olan aile ve gençlik konusunda sizlerde bu kadar personel varken 5 Bakan Yardımcısının yöneteceği bir fonu kurmak neden? Neden bir fon kuruluyor, bununla ilgili cevap bekliyoruz. Planlama, gelir modelinde daha şeffaflaştırma, hazineden ek bütçeyle maden Kanunu'ndan kaynaklı geliri sizin Bakanlığınıza aktarsalar, bu işi ehli kişilerle tek elden yapsalar daha doğru olmaz mı? Konuşmanızda da değindiniz "2024'ün ilk yarısında pilot uygulamalarını deprem bölgesinde başlatacağız; 150 bin liralık, kırk sekiz ay vadeli, iki yılı geri ödemesiz olacak şekilde gençlerimiz istifade edecek." dediniz. Deprem bölgesinde barınma sıkıntısı varken bu bütçe buraya aktarılamaz mı bu dönemde? Önemli bir Bakanlığın Bakan koltuğunda oturan biri olarak bu söylediğiniz şeylerin hiçbirisi kanun teklifinde mevcut değil, tamamen yönetmeliklerle düzenleneceği söyleniyor. Kanun teklifinin içerisinde bunlar belirtilemez miydi? Kaynak aktarımı yapılacak projeleri, aktarılacak kaynak tutarını, harcama programlarını; yurt dışı kaynaklı nakdi bağışlar, yardımlar, hibeler ve diğer gelirlerin ne olacağını yani hiçbir şeyi açıklayamadığımız bir kanun teklifini nasıl destekleyeceğiz? Yerel seçimler öncesi milletin parasını, neden daha önceki fon tecrübelerimizi de göz önüne alarak, 2024-2026 Orta Vadeli Program'ı hiçe sayarak fon kurarak harcamak istiyorsunuz? Madem miktarı biliyorsunuz, bu soruların tamamını neden kanun teklifinin içine koymadınız?

Bakım, Türkiye'de 12,3 milyon yoksulun 6,2 milyonu AK PARTİ döneminde dünyaya geldi. Yaklaşık 5 milyon gencin KYK kredi borcu var, 300 bin gencin ise KYK borçlarından dolayı icrası mevcut. Ev kirası maliyeti yokken bile beyaz eşyası, mobilyası, gelinlikten salon kirasına kadar düğün maliyetleri 400 bin lirayken neden 150 bin lira belirlendi? "Günün şartlarına göre ayarlama yapılacaktır." diyor fakat neye göre ayarlama yapılacağı da belli değil. Donanımlı gençlerimizi her gün yurt dışına kaybederken kırk sekiz ay vadeli, faizsiz 150 bin TL krediyle güçlü aile kurulacağı amacıyla fon kurmak ancak milletin aklıyla dalga geçmektir. Bu millet bunu asla kabul etmeyecektir. "Gençliği yetiştiriniz. Onlara ilim, irfanın, müspet fikirleri veriniz. Geleceğin aydınlığına onlarla kavuşacaksınız." diyen Atatürk'ün anlattığı gibi, gençlere hak ettikleri bugünü ve yarını sunan her yatırıma varız ama sizden daha akılcı cevaplar ve bu yanlıştan bir an önce dönülmesini, tek bakanlık üzerinden organize edilmesini istiyorum.

Değirmek istediğim bir diğer konu ilim Uşak'la ilgili. 12/9/2023'te Uşak il merkezindeki Aile ve Sosyal Politikalar Müdürlüğüne ait yurttan kaldığı dönem içerisinde kaçmak istediği esnada yurt görevlileri tarafından yakalanarak tekme ve tokatla dayak atıldığı iddia edilen daha sonra Efe Kunt'un bunalıma girerek intihar teşebbüste bulunduğu, ilk kabul ve değerlendirme biriminde kalan zihinsel engelli olan Efe Kunt'un 28/4/2023 tarihinde "Çöp atmaya gidiyorum." diyerek kaçıp intihar ettiği ortadadır. Her çocuk istediği gibi çöp atmaya gidebiliyor mu, bunlar yeterince denetleniyor mu? Konunun araştırılmasına yönelik sizlere soru önergesi vermiştim, geç de olsa yanıt verdiniz ama 5

sorudan yalnızca 1 tanesine cevap verildi. 2022-2023 yıllarında Uşak sınırları içerisinde Bakanlığımızın bünyesindeki kurumlarda kalan kaç çocuk şiddet görmüştür ya da böyle bir iddia var mıdır? Hastaneye başvuran çocuk sayısı kaçtır? Bu olayların, sadece kurum içi denetlemelerle değil de Bakanlığın belirlediği müfettişler tarafından denetlenmesinin çok daha sağlıklı olduğunu düşünüyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Karaoba, toparlayın sözlerinizi.

ALİ KARAOBA (Uşak) – Çünkü kurum içinde birbirini tanıyan, korumaya çalışan insanlar olabilir. Bu hassas konularda Bakanlığın çok daha titizlikle davranacağına inanıyoruz ve güveniyoruz. Toplumdaki dezavantajlı çocuklarımızın devlet kurumlarının çatısı altında en iyi bakımı ve eğitimi aldığını düşünmekte ve bu konuda çalışan ilgili kurum ve kuruluşlarınıza ciddi bir saygı beslemektedir ama her eleştiriyi dikkate alıp bunu mutlaka değerlendirmelisiniz. Denetimlerin daha sıkı yapılması, müfettişlerin daha sık gönderilmesi gerektiğine inanmaktayım.

Bütçenin hayırlı olmasını diliyorum, başarılar diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gamze Taşcier... Yok.

Sayın Kordu, buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

AYTEN KORDU (Tunceli) – Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Sayın Bakan, Sayın Başkan, sayın hazırun ve sayın basın emekçileri; hepinize merhabalar.

Bugün aslında biraz erkek egemen dilinin iktidar aracılığıyla nasıl işlendiği konusunu işlemek istiyordum burada çünkü çokça ifade edilen, aslında burada da çokça söylenen egemen bir dil hâkim, bu egemen dil üzerine aslında bir şeyler söylemek istiyorum. Bu erkeklik dili aslında bugünün sorunu değil, bu egemen dil bugünün sorunu değil, belki beş bin yıllık kadın-erkek tarihinin inşa edilmesiyle geliştirilmiş bir dil ama yirmi bir yılda bunu en çok kurumsallaştıran, en çok derinleştiren AKP Hükümetinin kendisi olduğunu bir kez daha söylemek istiyorum. Toplumun tüm yaşam biçimlerine -eğitiminden sosyal, siyasal ekonomik her alanına- yerleştirilmiş bu tekçi, militarist, otoriter, iktidarcı, hatta farklı kimlik, inanç ve cinsiyetler üzerine de böyle erkek egemenlikli tahakküm dilinin oluşturulduğunu söylemek istiyorum.

Şimdi, bütçe üzerinden yapılan görüşmelerde bile bu bütçenin bir kadın bütçesi olmadığını söyledik çünkü oluşturulan bütçe kadınların sorunlarını aile ve erkeğin tahakküm alanlarına sıkıştırarak ve erkeğin egemenlik sisteminin kabulü üzerinden geliştirilmiş bütçelerdir. Neden böyledir? Bakanlık olarak adında bulunan “Aile ve Sosyal Hizmetler” demek bile aslında bu eril dilin ve düşüncenin içerisine sıkıştırılmış zihniyetin bir parçası olarak geliştirilmektedir. Onun için bu Hükümet, kadın bakanlığı konusuna bu kadar rijit yaklaşmakta çünkü “Aile ve Sosyal Hizmetler” diyerek kadını aslında belli bir kategoriye hapseden, aile içine hapseden, aslında erkeğin yaşam alanlarına hapseden, sıkıştıran bir politika güdüyor ve bu politikasından da aslında vazgeçmiyor. Onun için, geliştirilen politikalar, bu Hükümet tarafından çok ideolojik olarak inşa edilmiş politikalar; öyle sadece eril dil üzerine deyip geçmemek gerekiyor, bu dil üzerine inşa edilmiş ideolojik bir argüman var; bu ideolojik argüman ve kodlar üzerinden bu Hükümet kendisini inşa etmekte, bütçe politikalarında hemen hemen toplumun bütün sorunlarına ilişkin yaklaşımını da aslında bu ideolojik kodlar üzerinden ele almaktadır.

Az önce tekrar teröristlik manipülasyonu yaparak, tekrar savaş politikaları manipülasyonu yaparak belediyelere kayyum atanmasını... O belediyelerde kadınların şiddetle ilgili mücadele yürütmelerine, sığınaklarla ilgili mücadele yürütmelerine, kadın katliamlarına, soykırımına, çocuk istismarlarına

yönelik belediyelerde yürütülen kadın politikalarına ilişkin kayyumlar atandığında ilk kadın politikaları durduruldu ve bu Hükümet tarafından yapıldı. İşte bu Hükümet, bu ideolojik kodlarla doludur. Dolayısıyla onun için söylüyoruz, kadına düşman bir Hükümettir. Kadını ötekileştiren, toplumun ötesine atan, aslında her konuda muhafazakâr anlayışını ideolojik olarak inşa eden politikalarından dolayı biz kadın düşmanı politikalar diyoruz. Dolayısıyla kimliğe düşman, farklılığa düşman, kadına düşman politikalarının sonucu işte bu savaş manipülasyonlarıdır. Neden bu ülkede Kürt sorunu çözülüyor, neden bu ülkede savaş politikaları sona ermiyor? İşte bu ideolojik argümanlardan ve duruştan kaynaklıdır çünkü bu Hükümetin kendisi savaş politikalarından beslenen bir Hükümettir; savaş politikaları üzerinden de toplumun kadınları başta olmak üzere, tüm toplumsal kesimlerine dönük hak gasbı içerisindedir; bu, kadınlara ilişkin de böyledir.

Şimdi İstanbul Sözleşmesi'ne ilişkin ben burada kadın Bakanımıza soruyorum: Yani bir kadın Bakan olarak toplumun ısrarla eylem yaptığı, taleplerde bulunduğu İstanbul Sözleşmesi'nin Cumhurbaşkanı aracılığıyla bir gecede bitirildiği bir politikaya ilişkin acaba tutumları var mıdır kendilerinin? Bu kadar kadın kırımının, katliamının geliştiği ve mahkemelerde "Kadınlık görevini yerine getirmedi." denilerek; bu ülkenin hâkimlerinin, savcılarının, kurullarının haksız tahrik indirimi yaparak; en kısa süreli cezalarla, aflarla erkekleri çıkartarak serbest bırakan bir ideolojik anlayışa karşı alanlara dökülen ve hak gasbını ifade eden kadınların cezaevlerine doldurulması, yüksek cezalar aldırılması, üstelik bu cezalar dolduğu hâlde ikinci bir mahkemeyle cezaevlerinde sürecin uzatılması; şimdi bu, düşman hukuku değil midir yani? Nedir? Biz kadına düşman, inançlara düşman, farklılıklara düşman dediğimizde neden aslında bu kadar şey yapılıyor? İşte, bu politikaların sonucu olarak biz bunları söylüyoruz.

Dolayısıyla AKP iktidarı sürecinde geliştirilen dil aynı zamanda ideolojik bir inşadır diyoruz. Tekçiliği inşa eden; çoğulculuğa karşı, demokrasiye karşı, haklara karşı, farklılıklara karşı inşa edilmiş ideolojik bir inşadır. Dolayısıyla bu sadece...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kordu, sözlerinizi toparlayın lütfen.

AYTEN KORDU (Tunceli) – Şunu söylemek istiyorum; biz kadınlar şunu söylüyoruz, HEDEP'li kadınlar olarak, Türkiyeli kadınlar, Türkiyeli feminist kadınlar ve Kürt kadın hareketi olarak ısrarla söylüyoruz: Bu toplumda toplumsal inşayı gerçekleştirecek olan, özgürlüğü geliştirecek olan kadındır. Kadını özgür olmayan, özgürleşmeyen, halkları özgür olmayan bir toplumun özgür bir sistem kurması ve inşa etmesi mümkün değildir. Eşitlik bu özgürlükle sağlanacaktır. Biz bu konuda haklarımızdan vazgeçmeyeceğimizi söylüyoruz ve bugün şurada da ifade ettik, yine kaldırarak göstermek istiyorum; eş başkanlık sistemimiz aslında kadının toplumda, tüm toplumsal inşa sürecinde, yönetiminde karar ve söz sahibi olmasının da bir aracıdır aynı zamanda. Onun için, haklarımızdan vazgeçmeyeceğiz, eş başkanlık sistemimizden vazgeçmeyeceğiz. Sizin tüm inkârcı, retçi politikalarınıza rağmen de kadınlar olarak Türkiye'nin halklarıyla beraber mücadelemizi yükseltmeye devam edeceğiz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Hamşioğlu, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

SELCAN HAMŞIOĞLU (Tekirdağ) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; aslında, yaşamak gibi en temel insan hakkından yoksun bırakılan kadınlar ve onların katlini, çeşitli gerekçelerle onlara tecavüzü, şiddeti, hakareti hak sayan iklimde katkısı bulunanları konuşmak istiyordum ama geçtiğimiz hafta sonu, biliyorsunuz, Genel Başkanımız Meral Akşener çok ciddi bir iddiayı gündeme getirdi, iddianın ötesinde, konuyla ilgili somut bilgileri de İçişleri Bakanımızla paylaştı, Bakan Bey de

-kendisi de dehşete kapılarak- resmî süreci başlattı konuyla ilgili. Konu neydi? Bir emniyet müdürünün otelinde öksüz kızlara, yurtlarda kalan kız çocuklarına zorla fuhuş yaptırılması. Bunun üzerine biz yerin yerinden oynamasını bekliyorduk açıkçası, böyle de olması gerekirdi ama bir kesim, durumu “Emniyet teşkilatını karalama gayreti.” diyerek geçiştirmeye çalışıyor ısrarla. Emniyet teşkilatı dâhil, bütün kurumlarıyla devlet sisteminin itibarını korumanın yolu var mı yok mu, araştırma gereği bile duymadan bir çürümenin üzerini örtmek midir yoksa arınmanın önünü açmak mıdır? Biz, Sayın İçişleri Bakanının gösterdiği hassasiyeti, kendi kurumlarınızla ilgili -bu olayın özelinde de genelde de- sizden de bekliyoruz, samimiyetle de çalışacağımıza inanıyoruz.

Bazen böyle “Alice Harikalar Diyarında” gibi bir tablo çiziliyor konuşmalarda, her konuda böyle ama birkaç örnek vermek gerekirse... Sakarya’da kaldığı yetiştirme yurdundan hastaneye götürülürken “Ambulanstan atladı.” denilerek şüpheli şekilde ölen 15 yaşındaki İlayda için çok da harikalar diyarı gibi değildi galiba bu ülke. Koruma altındayken Bursa’da bir inşaatta ölü bulunan 17 yaşındaki Yasemin için de öyle. İstanbul Bahçelievler Çocuk Esirgeme Kurumunda kalırken karın ağrısıyla hastaneye götürülen ama annesinin, darba uğradığını iddia ettiği 3,5 yaşındaki Adnan Berk için de öyle. Beykoz ÇODEM’deki M.K.; Beylikdüzü ÇODEM’de kalan F.U.; Kemerburgaz ÇODEM’de kalan K.C.; Bahçelievler ÇODEM’de kalan H.D.G.; Florya ÇODEM’de kalan C.D. -bu isimleri biliyorsunuzdur siz ya da uzmanlarınız- bunlar ÇODEM’lerde kalırken tecavüz ve uyuşturucu mağduru olmuş çocuklar. Yargı ve Emniyet kayıtlarına yansımış böyle yüzlerce vaka var ama yansımamış belki binlerce vaka var maalesef. Siz yeni göreve başladınız; açıkçası, farklı kesimlerin bir peşin güveni ve desteğiyle de başladınız, bunun yüklediği sorumluluğun farkında olduğunuzu diliyorum ve kendi çocuklarınızın ya da çocuğunuzun yaşamasını istemeyeceğiniz ne varsa lütfen, asla başka çocukların yaşamaması için bütün mesai ve önceliğinizin bu konularda olmasını da talep ediyoruz. Bu yurtlarda neler oluyor? Yurtlarda şüpheli şekilde ölen çocuk sayısı nedir, tecavüze uğrayan çocuk sayısı nedir, hamile kalan çocuk sayısı nedir; hamile kalan çocuklar arasında tecavüz bebeğini doğurmaya zorlanan yahut terk edilenler var mı? Gerçek durumu, gerçek tabloyu ortaya çıkarmak için derinlemesine bir araştırma bekliyoruz çünkü gerçeklerle yüzleşmeden çözüm üretmiyoruz maalesef ve yüzleşmekten kaçıyor kurumlarımız ısrarla. Bu nevi olaylarda ceza ya da bedel mağdur çocuklara mı yoksa onların korunamamasında ya da savruldukları yerlere bakınca öz güvenli ve erdemli olarak yetiştirilememelerinde de sorumluluğu bulunan kamu görevlilerine mi kesiliyor genelde? Ve yine, son beş yılda kaç yurt müdürü, görevlisi hakkında soruşturma açıldı?

Biliyorsunuz, bu yaz İstanbul çocukevlerinde kalan çocukların bir tarikat kampına götürüldüğü iddiası vardı, Millî Eğitim Bakanlığı bu iddiaları yalanladı ama yalanlamanın içinde şöyle bir vurgu vardı; sosyal hizmet faaliyetlerinin sivil toplum kuruluşlarıyla bütünlük içinde yürütüldüğüyle ilgili. Bu kampın yapıldığı Mutlu Yuva Derneği de dâhil bu sivil toplum kuruluşlarını belirlerken ölçünüz nedir? Bu kuruluşların, dernek ve vakıfların kaç tane tarikat ve cemaatlerle bağlantılı ve buna dönük, bunu temel alan bir kaygınız var mı?

Ek olarak, biz çok denedik, anlatamadık -Allah rızası için diyorum- Hükûmeti çocukların sağlıklı gelişebilmeleri için doymaya değil de beslenmeye ihtiyaçları olduğu konusunda ne olur ikna edin. Türkiye Ermenistan, Romanya ve Sırbistan’la birlikte çocuk yoksulluğu konusunda endişe verici ülkeler arasında. TÜİK verileri bile çocuklarımızın önemli bir oranının, yüzde 33,7’sinin ciddi maddi yoksulluk içinde olduğunu gösteriyor. Yani 6 aylık bir çocuğun ekmeğe ıslatılarak şekerli suyla beslenmesi mümkün mü? Bir savaş döneminde olur, ambargo altında bir ülke oluruz, olur ama bu şartlarda buna göz yumabilir miyiz? Biz geçen yıl da bu yıl da bu konuyla ilgili önergeler verdik, Plan ve Bütçe Komisyonunda da verdik, reddedildi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Lütfen toparlayın sözlerinizi.

SELCAN HAMŞIOĞLU (Tekirdağ) – Son cümleyi söyleyeyim.

Lütfen, çocukların beslenmesinin sosyal devlet için yük olamayacağını da ilgililere hatırlatırsanız seviniriz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Naci Şanlıtürk, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

NACİ ŞANLITÜRK (Ordu) – Sayın Başkan, Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri, kıymetli bürokratlarımız; öncelikle, hepinizi saygı ve sevgilerimle selamlıyorum. Görüşülmekte olan Bakanlığımızın bütçesinin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Sayın Bakanım, yatılı kuruluşlardaki bakım elemanı ve yardımcı personelin birçok kuruluştaki yeterli olmadığı görülmektedir. Taşerondan kadroya geçildikten sonra emekli olan, istifa edenlerin yerlerine yeni alımlar olmadığı için genel bir eksiklik ortadadır. Resmî huzurevlerinde kapasite yetersizliği söz konusudur. Bu sebeple, özel huzurevleri açılmasının teşvik edilmesi beklenmektedir.

Uzun yıllardır hizmet veren ek ders karşılığı çalışanların statülerinin güncellenmesi de yine elzemdir. Ek ders karşılığı çalışanların aldıkları ücretler asgari ücretin altında kalıyor, yeni müracaatlar var, Bakanlık yeni alımlara da onay vermiyor; ya kadroya geçirilebilirler ya da yeni müracaatların önünün kesilmesi için bir daha ek ders karşılığı çalışan alımı yapılmaması gibi önlemler uygulanabilir.

Tüm ilçelerde bulunan sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarının statülerinin güncellenerek sosyal hizmet ihtiyacının mahallinde karşılanması amacıyla çalışma yapılması, hizmetin birleştirilmesi gerekmektedir.

Yurtlara alınan bakıcı annelerin eğitim düzeyi düşük kişilerden değil de çocuk gelişimi mezunu olan kişilerden oluşmaları daha uygun olur kanaatindeyiz. Ayrıca, psikolojik açıdan da değerlendirilmeleri daha doğru olacaktır.

Efendim, Ordu özelinde de taleplerimiz var. Ordu ilimizde engellisi olan ailelerin günübirlik bakım sorununu çözmek amacıyla engelli gündüz bakım merkezi açılması ihtiyacı vardır. Ağır engeli olmayan kadınlarımız için resmî engelli bakım merkezi vardır ama erkekler için de engelli bakım merkezi ihtiyacı vardır. Ordu ilimizde hizmet binalarımız yetersizdir. Kiralık binalarda hizmet veren, yakın zamanda vermesi planlanan İl Müdürlüğü, Altınordu Sosyal Hizmet Merkezi, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi, Çocukevleri Koordinasyon Merkezi binaları, ayrıca yeni hizmete açılacak binalar için sosyal hizmet kampüsü oluşturulması veya mevcut tahsisli alanlara yeniden bina yapılması gerekmektedir. Yıkım ihalesi yapılan Ahmet Cemal Mağden Huzurevinin bir an önce yapımının tamamlanarak ilimizin huzurevi ihtiyacı da karşılanmalıdır.

Bakanlığımız ve bağlı kuruluşlarının 2024 bütçesinin milletimiz ve memleketimiz için hayırlara vesile olmasını diliyorum, herkesi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Oğuz Üçüncü, buyurun lütfen.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) – Sayın Başkan, Değerli Bakanım, sayın milletvekilleri, kıymetli bürokratlarımız; hepinizi saygı ve hürmetle selamlıyorum, Bakanlık bütçemizin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

19/2/2014 ve 28918 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 6518 no.lu Kanun’la Bakanlığımıza yurt dışı teşkilatı kurma yetkisi verilmiştir. Bugün gündeme pek gelmeyen yurt dışındaki 7 milyon vatandaşımızla ilgili, konuyla ilgili söz almış bulunmaktayım. Özellikle Bakanımızın da benim gibi yurt dışı kökenli olmasından hareketle Bakanlığımızın yurt dışındaki teşkilatlanmasıyla ilgili hatırlatmalar yapip sözümü tamamlamak istiyorum.

Türk kökenli vatandaşlarımızın buldukları ülkede karşılaştığı bireysel, ailevi, kültürel ve sosyal sorunlarla mücadelesine Bakanlığımız hizmet alanı çerçevesinde destek verme adına, Dışişleri Bakanlığı ve ilgili bakanlıklarla yapılan istişareler sonucunda, ilk aşamada Almanya’da Berlin Büyükelçiliğimiz nezdinde bir müşavirlik; Köln, Düsseldorf, Münih, Hamburg ve Stuttgart Başkonsolosluklarımız nezdinde ise 5 ataşelik kurulmasını kararlaştırmıştır. Bu çerçevede ilk yurt dışı teşkilatı Düsseldorf’ta kurulmuş ve 27 Mayıs 2015 tarihinde faaliyete geçmiştir. Bakanlığımızın yurt dışı teşkilatına yönelik kuruluş çalışmaları 2021 yılı itibarıyla hız kazandırılmış olup vatandaşlarımızın yoğun yaşamış oldukları ülke ve şehirler bilgileri Dışişleri Bakanlığıyla istişare edilerek belirlenmiştir. 2022-2023 yılında Berlin Müşavirliğimiz, Hamburg, Köln ve Stuttgart Ateşeliklerimiz de faaliyete geçmiş olup söz konusu 5 şehirde yurt dışı teşkilatımız çalışmalarını sürdürmektedir.

Türk kökenli vatandaşlarımızın karşılaştıkları sorunların çözümü noktasında rehberlik eden, hak ve menfaatlerini korumaya yönelik hizmetler sunan yurt dışı temsilciliklerimiz vaka çalışmaları çerçevesinde vatandaşlarımızın sorunlarıyla bire bir ilgilenmekle beraber Bakanlığımız ve sosyal hizmet alanında faaliyet yürüten ilgili Türk ve Alman kurum ve kuruluşları sivil toplum örgütleriyle sürekli irtibat hâlinde kalarak gerekli koordinasyon görevini yerine getirmektedir. Aile ve sosyal hizmetler alanında araştırma ve politika geliştirme çalışmalarına devam eden yurt dışı temsilciliklerimiz, vatandaşlarımıza yönelik düzenlediği bilgilendirme faaliyetinin yanı sıra kendi alanıyla ilgili proje, fuar, konferans, seminer ve diğer etkinliklere katılım sağlamak ve aynı zamanda benzer organizasyonları bizzat koordine etmektedir. Bakanlığımız yurt dışı teşkilatı, yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın buldukları ülkelerde sunulan sosyal yardım, sosyal hizmet, eğitim desteği ve psikososyal hizmetlerden hızlı, etkin ve verimli bir şekilde faydalanmalarını ve ilgili ülkenin sosyal sistemine başarılı bir şekilde entegre olmalarını amaçlamaktadır. Bu konuda Alman makamlarıyla oluşturulacak sağlıklı iş birliği, her iki ülke vatandaşları ve kurumları arasında görülen kültürel farkındalık, dil bariyeri, hizmetlere doğru erişim gibi konularda yaşanan sorunları azaltacak ve sosyal koruma sisteminde emek, zaman ve maliyet tasarrufu sağlayacaktır. Bununla birlikte Değerli Bakanımıza AK PARTİ’nin seçim beyannamesinde bu hizmeti genişleteceğimizi ve özellikle Belçika, Hollanda, Avusturya gibi insanımızın yoğun yaşadığı ülkelerde de başta müşavirlikleri ve beraberinde de ateşelikleri kuracağımızı burada tekrar hatırlatmak istiyorum.

Bununla birlikte süremin de bittiğinin farkında olarak özellikle geçenlerde açmış olduğumuz İstanbul’da açtığımız Sosyal Yaşam Şehrimizde yurt dışında yaşayan insanlarımıza kontenjan ayrılmasını, benzer hizmetlerin farklı illere genişletilmesini ve Avrupa’da da örnek şehirlerde bu hizmetimizin.. Demografik yapımızın yurt dışındaki insanımızın da hızlıca değişmesinden hareketle bu hizmetleri oraya da yaymamız gerektiğini bildiriyor, sizi saygı ve hürmetle selamlıyorum.

Bütçemizin hayırlara vesile olmasını tekrar diliyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ederim.

Sayın Tutdere, buyurun.

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – Evet, teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Değerli Komisyon üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, özellikle ülkemizin taraf olduğu Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi, Anayasa'mız ve Çocuk Koruma Kanunu, Bakanlığımıza ve devletimize aileyi ve çocukları koruma konusunda birtakım sorumluluklar yüklüyor. Türkiye'deki fotoğrafa baktığımızda aslında başta Bakanlığınız olmak üzere bu konuda devletin yetersiz kaldığını kadına yönelik, çocuklara yönelik şiddetin, istismarın bir türlü önlenemediğini üzülenek görmekteyiz, bu konuda gerçekten ciddi çalışmaların yapılması gerekiyor.

Benim, özellikle sabahki sunumunuzda Sayın Bakan, bir avukat olarak dikkatimi çekti -19'uncu sayfada- 81 ilde 350 avukatla kadın, çocuk ve her türlü dosyaları takip ettiğinizi söylediniz. Gerçekten bu kadar yoğun istismarın, şiddetin, kadın cinayetlerinin işlendiği bir yerde 350 kişilik avukat grubuyla, ordusuyla sizin bu hak aramayı sonuna kadar götürmeniz imkânsız gibi görünüyor. Bir kere bu bütçeden avukat kadronuzu güçlendirmeniz gerekiyor çünkü dosyalar uzun sürüyor ve çoğu zaman uygulamada Bakanlığınız gelip bir müdahale dilekçesi veriyor, ondan sonra da dosyayı takip etmiyor ve bu nedenle de çok sayıda hak ihlali yaşanıyor ve Bakanlığınızın haberi olmuyor. Benim size önerim, Bakanlık bünyesinde çalışacak avukat sayısını artırırsanız aileyi ve çocukların korunması konusunda daha etkin bir mücadele vermiş olursunuz.

Bunun dışında Sayın Bakan, Urfa'da bir olay gerçekleşmişti, belki sizin de bilginiz vardır. 14 yaşındaki bir çocuk, Abdülbaki Dakak bir kaçak kursta yaşamını yitirmişti. Tabii, olay adliyeye intikal etti, biz İnsan Hakları Komisyonu olarak takip etmiştik. Bu konuyla ilgili Bakanlığınızın takibi devam ediyor mu, dosyayla ilgili süreç nedir? Bu konuyla ilgili biraz bilgilendirme yaparsanız sevinirim.

Bunun dışında Sayın Bakan, ben deprem ilinin bir milletvekiliyim. Siz de takdir edersiniz ki deprem illerinde özellikle insanların yaşamış olduğu travma nedeniyle öfke kontrolü konusunda, stres bozuklukları başta olmak üzere birtakım rahatsızlıklar yaşanıyor, bu da aile içi şiddeti körüklüyor, çocuklara yönelik, kadınlara ilişkin şiddeti körüklüyor. Bu durumda Bakanlığınızın deprem illerinde, özellikle psikososyal destek anlamında personel sayısını artırması gerekiyor. Şu anda personeliniz var, gerçekten iyi çalışan arkadaşlar da var, onlara ben huzurunuzda teşekkür ediyorum ama -bir gerçeklik-personel eksikliği var. Siz bunu ek ders karşılığında personel gidermeye çalışıyorsunuz veya diğer illerden bu bölgelere takviye personel getiriyorsunuz, bu da etkin bir desteği sağlama konusunda yetersiz kalıyor. Bu nedenle deprem illerine psikolog, sosyal çalışmacı, çocuk gelişimci yani bu branşlarda atama yapmanız gerekiyor, eğer bu bölgelerde etkin bir mücadele vermek istiyorsanız bu eksikleri gidermeniz gerekiyor.

Bunun dışında Sayın Bakan, özellikle deprem illerinde şu anda zor şartlarda personeliniz görev yapıyor yani bunun gerçekten hakkını teslim etmek lazım, deprem sırasında ve sonrasında çok denk geldim ben sahada. Bu personelin maaşları gerçekten diğer bölgelerde çalışanlarla aynı, dolayısıyla deprem illerinde sizin Bakanlığınızın bünyesindeki çalışacak insanları birazcık daha cezbedecek ve oraya yönlendirecek birtakım tedbirler alınması gerekiyor, ücretlerinin iyileştirilmesi gerekiyor. Mesela bir öneri olarak söyleyeyim, tabii, başka bir ad altında da bir ücret iyileştirilmesi yapılabilir: O bölgede çalışan sizin Bakanlık personelinin mesela maaşlarından vergi alınmayabilir; bu, belli bir süre burada çalışan Bakanlık personelinizin daha iyi şartlarda çalışmasının yolunu açabilir. Daha önce AFAD tarafından 900 lira verilecekti, bu verilmedi, bunu da söylemiş olayım. Bu da bu şekilde, sizin bilginiz olsun.

Sizin Bakanlığınızla ilgili de Bakanlık çalışanlarıyla ilgili de bize ulaşan birtakım sorunlar var, bunları da size aktarmak isterim. Özellikle sizin Bakanlığınız bünyesinde işte öğretmenler var, sosyal çalışmacılar var ve benzeri kadrolarda çalışanlar var. Millî Eğitim, biliyorsunuz, öğretmenlik ve uzman

öğretmenlik, başöğretmenlik müessesesi getirdi. Bu durumda başöğretmenler, uzman öğretmenler, aynı işi yapan sizin diğer personelinizden daha fazla maaş almaya başladılar, dolayısıyla burada çalışma barışını bozan bir ücret adaletsizliği ortaya çıktı, bunu da giderirseniz çok iyi olur.

Sayın Bakan, yine deprem illerinde çok sayıda yardıma muhtaç çocuk ortaya çıkmış durumda, mesela benim ilimde yaklaşık 750-800 tane çocuk var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Tutdere, toparlayın lütfen.

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – Bu konuda yani koruyucu aile desteği artık enflasyon karşısında pul olmuş durumda; bunu da artırırsanız belki çocukları korumak daha kolay olacak.

Bunun dışında Sayın Bakan, seçim bölgem Adıyaman'la ilgili birkaç talepte de bulunacağım. Adıyaman'da Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi ve Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi depremde yıkıldı. Siz buranın bir an evvel yapılması konusunda çalışma başlatırsanız çok iyi olur. Kadın sığınmaevi orta hasarlı, şu anda rehabilitasyon merkezinde hizmet veriyorlar, bu da çok doğru değil, bir an evvel bu eksikliğin de giderilmesi gerekiyor.

Bir de Adıyaman'da ve deprem illerinde yine şöyle bir şey var: Çoğu yaşlı insan evlatlarını, yakınlarını kaybetti, onlara bakacak kimse kalmıyor. Bu bölgelerde yaşlı bakım merkezlerinin yapılması aciliyet arz ediyor çünkü bu durumda -gerçekten biz çevremizden de görüyoruz- hiç kimsesi kalmayan insanların devletin şefkatine ihtiyaçları var, bu konuda da çalışma yaparsanız çok memnun olurum.

Sürem kalmadığı için şimdilik sözlerimi tamamlıyorum.

Bütçenizin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Şimdi Sayın Nejla Demir, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

NEJLA DEMİR (Ağrı) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Halklarımızı saygıyla selamlıyorum buradan.

Konuşmam, kadın istihdamı, kadın işsizliği ve ev emeği üzerinedir. Cinsiyet temelli eşitsizlik ve ayrımcılığın Türkiye'deki derinleşen yoksulluk üzerindeki etkilerini dikkate almak zorundayız. Özellikle kadınlar arasında bu eşitsizlik ve yoksulluk, ekonomik krizler, savaş politikaları ve sermaye odaklı politikaların bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Bugün burada cinsiyet temelli eşitsizlik ve yoksulluğun Türkiye'deki etkilerini ele alırken aynı zamanda bu sorunların Kürt kadınlarını nasıl etkilediğine de odaklanmak istiyorum. Kürt kadınları hem genel kadın sorunlarıyla hem de bölgesel dinamiklerle şekillenen bir dizi zorlukla karşı karşıyadır. Bölgedeki çatışma ortamı, göç, ekonomik sıkıntılar, Kürt kadınlarını daha belirgin bir şekilde etkilemektedir. Bu bağlamda kürdistanda kadın istihdamının artırılması, sosyal güvenlik önlemlerinin güçlendirilmesi ve bölgedeki kadınların ekonomik ve sosyal anlamda güçlenmelerini sağlayacak destek programlarının hayata geçirilmesi Kürt kadınlarının yaşadığı zorlukları hafifletebilir ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğiyle mücadelede önemli bir adım olabilir.

Ülkemizdeki ekonomik kriz ve savaş politikaları tüm halkı etkilemesine rağmen kadınlar üzerindeki etkilerinin daha ağır olduğunu görmekteyiz. Kadın yoksulluğu bir dizi etkenle şekillenmiştir. İş gücüne katılımı zorlaştıran patriarkal kapitalist sistem, ücretli işlerde çalışan kadınların düşük ücret, güvensizlik ve cinsiyet temelli ayrımcılıklara maruz kalmasına neden olmaktadır. Toplumsal cinsiyet

eşitsizliği kadınlara ev işleri ve bakım emeğini dayatırken bu durum kadınların iş dünyasına girişini engelleyen bir başka faktör hâline gelmiştir, bu sorunları daha da derinleştiren kayıt dışı istihdam oranlarındaki artış, kadınların karşılaştığı sorunları derinleştirmektedir. DİSK-GENEL İŞ'in 2023 Kadın Emeği Raporu bu sorunların ciddiyetini gözler önüne sermektedir.

Türkiye genelinde kadın istihdamı erkek istihdamının yarısı kadardır, 12 milyon kadın çeşitli sebeplerden dolayı çalışma hayatına dâhil olamamaktadır. Bu sorunları daha da derinleştiren kayıt dışı istihdam oranlarındaki artış, sorunun boyutlarını daha da karmaşık hâle getirmektedir.

Bu çerçevede önerilerimiz şunlardır: Kadın istihdamını artırmak için kamuda ve özel sektörde önlemler alınmalıdır; kadınların kayıt dışı çalıştırılmalarına karşı yasal düzenlemeler yapılmalıdır; tüm kadınlar sosyal güvenceli ve tam zamanlı işlerde çalışabilme imkânına sahip olmalıdır; kadınların sendikalara katılımını arttırmak ve sendikalaşmalarını desteklemek için çaba sarf edilmelidir; iş yerlerinde kadınlara yönelik şiddet, taciz ve mobbinge karşı koruyucu düzenlemeler hayata geçirilmelidir; kadınlara yüklenen ev içi sorumluluklar kamusal desteklerle hafifletilmelidir; ücretsiz kreş ve bakımevleri açılmalıdır; kadın ve erkek arasındaki ücret eşitsizliği giderilmeli, eş değer işe eşit ücret politikası uygulanmalıdır; ev içi emeğin değersizleştirilmesine karşı çalışmalar yürütülmelidir; son olarak, deprem bölgelerinde kadınların yoksulluğuyla baş etmeye yönelik alınacak tedbirlerde toplumsal cinsiyet eşitliği gözetilmeli ve kadın işsizliğiyle mücadele edilmelidir.

İyi akşamlar diliyorum herkese.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARINI (Devam)

7.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Ağrı Milletvekili Nejla Demir'in Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2024 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, Sayın Demir; ifadelerinizin içerisinde "kürdistanda kadın..." diye başladınız. Anayasa'nın 3'üncü maddesinde, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olduğu belirtilmektedir. Sayın milletvekillerine yapacakları değerlendirmelerde Anayasa'nın bu hükmü doğrultusunda gerekli hassasiyeti göstermelerini ifade etmek isterim. Yaşanan sorunlar dile getirilebilir; bu, tabii ki her milletvekilinin görevi ancak "Kürt kadınlarına farklı bir muamele" şeklinde konuşmanızın içerisindeki ifadeler Anayasa'nın 10'uncu maddesine -kanun önünde eşitlik- aykırıdır. "Herkes dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir."

Teşekkür ediyorum.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Dilan Kunt Ayan, buyurun lütfen.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Teşekkürler Başkan.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, kıymetli basın emekçileri; şimdi, tüm gün boyunca biz burada 6284 sayılı Yasa'yı iktidarın bütün çabalarıyla getirdiğini dinledik fakat bu gerçekçi değil Sayın Bakan, evet, siz Brüksel'den gelmiş olabilirsiniz ama eminim ki Türkiye'deki tüm gelişmeleri izleyen bir yerde olduğunuzu düşünüyorum ve şunu ifade edelim: 6284 sayılı Yasa mevcut iktidarın kadınlara bahsettiği

bir şey değil; yüz yıllık bir kadın mücadelesi sonucunda, gerçekten de kadınların böylesi bir yasaya ihtiyaç duyması ve bununla ilgili ciddi anlamda örgütlemeler yaparak gündeme gelmiş ve yasalaşmış. Yasalaştığı tarih de çok önemli, tam 8 Martta da yürürlüğe girmiş 2012'de.

Şimdi, bununla birlikte aslında İstanbul Sözleşmesi'ni de ele almak gerekiyor. İstanbul Sözleşmesi'ni de ta geçen yıllara kadar övüne övüne anlatıyorduk, ne oldu? Bir gecede feshedildik. Şimdi de 6284 bu kürsülerden bu bütçe görüşmesinde övüne övüne anlatılıyor ve başına gelececeklerini de tahmin edebiliyoruz yani gidişatımız oraya doğru gidiyor ama umarım sizin Bakanlığınız bu konuda keskin bir şekilde kırmızı çizgi noktasında görür diye düşünüyorum.

Şimdi, 6284 sayılı Yasa'ya ilişkin olarak Sayın Bakan sizi yanıltıyorlar, hiçbir uygulama alanı yok; bakın, çok net, yıllardır sahada olan biri olarak söylüyorum ve ben yıllardır 6284 sayılı Yasa eğitimlerini veriyordum, İstanbul Sözleşmesi'ni de veriyordum ama fesholunca veremiyoruz artık maalesef. Ama avukatlık hayatım boyunca yaptığım şeyler 6284 sayılı Yasa'yı şehir şehir anlatmak barolar ve Barolar Birliğinin aracılığıyla.

Şimdi, ben size baştan başlamak istiyorum: Bakın, Sayın Bakan, avukatlar mesleğe başladıkları zaman staj yapıyorlar ya, biz bu stajda avukatlara 6284 sayılı Yasa eğitimleri veriyoruz. Sorduğumuzda, bakın, eğitime gittiğimizde 100 kişilik hazırandaki stajyerlerden sadece 1 ya da 2 kişi -bu eğitimi yani 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Kanunu'nu okulda alan yok, 1 ya da 2 avukat- onlar da bunu sadece seçmeli ders olarak almışlar.

Şimdi, bu birincisi zaten, hani bu hakkı bilmeyen yani savunmamın bir ayağında olan avukatlar bu mevzuata dahi hâkim değil. Bir diğeri hâkim, savcılar. Bakın, Sayın Bakan, çok net, gidiyoruz hâkim, savcılar diyorlar ki: "Bunu en iyi bilen biziz, uygulamasını da en iyi bilen biziz." Fakat bilmiyorlar Sayın Bakan ve bu yüzden bu sorun çıkıyor. Şimdi biz bunu dile getirdiğimizde iktidar kürsüleri sanki biz buradan kötü bir durum elde etmek istiyormuşuz gibi bahsediyorlar, kim ister ya? Bu ülkede her gün 1 kadın ölüyor, her gün 1 kadın katlediliyor biz nasıl bunu başka bir malzeme hâline getirebiliriz ki? Keşke bu ülkede 1 kadın ölme her gün, keşke bizim endeksimiz sıfır olsa, biz hakikaten de "Bugün aile yapılanmasını nasıl güçlendirebiliriz?"i konuşabilirsek ama orada kül bir sorun var ve bu da kadına yönelik şiddet sorunu; bunu engelleyen yasalara baktığımız zaman bu yasaların hiçbiri işler hâlde değil.

Hâkim, savcılara gelelim ve size net örnek vereyim. Bir dosyamızda şiddete maruz kalan bir kişinin bununla ilgili başvurusu vardı ve hâkim fail ile mağduru yan yana getirmek istedi ve biz dedik ki: "Bakın, hâkime hanım, yapmayın bunu yani bu kanuna da aykırı." "Olur mu ya, ben bunların eğitimini aldım, olur mu öyle şey; benim amacım aileyi korumak." O gün adliye içerisinde erkek tarafından kadın çok ağır bir şekilde yaralandı.

Şimdi, hâl böyleyken bunlara müdahale etmemize de izin verilmiyor, başka bir noktaya çekiliyor, o zaman ne olacak? Benim size en büyük önerim şu Sayın Bakan: Bu kazanımlara müdahale etmek yerine, bu kazanımlarda erkekleri koruyan söylemler yerine tam tersine bilfiil 6284 sayılı Yasa'daki uygulama alanlarını genişletebilecek bir düzeye getirmeniz.

Bir diğer durum ise Sayın Bakan, ŞÖNİM'ler. Şimdi, ben sizin bütçenize de baktım, ŞÖNİM'lerle ilgili kısma da baktım, evet, hâlen eksik olan yerler var, İstanbul gibi bazı büyükşehirlerde büyütmeyi de düşünüyorsunuz ama ŞÖNİM'lerle ilgili de sizi yanıltıyorlar çünkü çok büyük, devasa şekilde işler hâlde değil. Elbette ki işini iyi yapanlar vardır, onları şu an burada konuşmamızın bir anlamı yok zaten, işidir ve yapması gerekiyor, şimdi biz yapmayı konuşacağız burada ve ŞÖNİM'lerde...

Özellikle valilik il eylem planları var ve bu planların hepsi kâğıt üzerinde Sayın Bakan, sizin önünüze muhtemelen “Şunu da yaptık, bunu da yaptık.” diye geliyorlar, siz de buralara veri olarak giriyorsunuz ama o eğitimlerin hiçbiri yapılmıyor, yapılsa bile erkek akılla yönetilen eğitimler bunlar.

Ben size örnek vermek istiyorum, ŞÖNİM’lere bağlı kadın sığınmaevleri... Yakın, çok uzak bir tarih değil; yılını hatırlamamakla birlikte Bolu’da bir kadın sığınmaevi ihaleye çıkıyor ve orada adresi yazıyor Sayın Bakan, sığınmaevlerinin adresleri gizlidir yani adres yazıyor; şu adreste net bir şekilde...

Bakın, Mersin’de kadınlar dolmuşa biniyor ve orada bir tane anons geçiyor “Sığınmaevinde inecek olan var mı?” diye. Şimdi, bu bir gerçeklik değil mi? Gerçeklik. Biz bir yandan diyoruz ki: “Ya, biz o kadınların neden sığınmaevlerine gitmesini istiyoruz?”

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Toparlayın lütfen.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – “Konukevi” dememizin sebebi de bu yani geçici değil, aslında kalıcı bir sistem oluşturabilmek.

Son olarak, umarım bu yöntemden vazgeçersiniz çünkü ben sizlerin yanıldığımı düşünüyorum, sizlere güllük gülistanlık bir tablo verildiğini düşünüyorum.

Bakın, yakın tarihte aile çalıştayları yaptınız ve bu çalıştayların hepsinde hep böyle aynı zihniyetle, aynı bakış açısıyla bakan kurumlar vardı. Mesela, baroların tamamı davet edilmemişti.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ – Davet ettik, gelenler vardı.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Ya, şöyle ama edilmeyen barolar da vardı. Ben eski bir baro yöneticisi olarak bunu söylüyorum. Özellikle sahaya çıktığımızda ben bunun kontrolünü yaptım, muhalif hiçbir kesim oraya davet edilmiyor. Özellikle mesela, bu sadece Urfa’nın ya da Antep’in, Van’ın sorunu değil yani Türkiye’nin dört bir yanından söylüyorum; Trabzon’da da bu böyledir, muhalif olan her yerde bu böyledir. Muhalif kadın örgütleri bundan azade tutuluyor, artık bizim buna son vermemiz lazım Sayın Bakan. Bu bütçeyi buna göre revize edip gerçekten de kadınların yaşamını yok sayan politikalarından vazgeçip yaşamını kurtaracak bir yere gelmemiz gerekiyor.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Şimdi de Sayın Hakan Şeref Olgun...

Buyurun lütfen.

HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) – Sayın Başkan, Sayın Komisyon üyeleri, Sayın Bakan ve değerli bürokratlar; her konuda olduğu gibi Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının görev alanına giren konularda da Türkiye Büyük Millet Meclisine partimizce sunulan tüm araştırma önermeleri Cumhurbaşkanlığı oylarıyla reddedilmiştir. Bakanlık faaliyet raporlarında ve bütçe teklifinde yer alan gerekçeler ve hizmetlerin kâğıt üzerinde kaldığı ortadadır. Ülkemizde karnı aç uyumak zorunda kalan vatandaşlarımız vardır ve bunun sorumluluğu da mevcut siyasi iradededir. Bu siyasi iradenin tercih ettiği üretim modelinde insanlar ürettikleri katma değerden hak ettikleri payı alamamaktadırlar.

Sosyal yardımlar devletimizin anayasal görevlerinden biridir. Bakanlık bütçesinden sağlanan bu sosyal yardımlar birçok yerde AK PARTİ’nin taşra yöneticileri tarafından dağıtılmakta ve vatandaşlarımıza bu yardımın Cumhurbaşkanlığı tarafından verildiği anlatılmaktadır. Sosyal yardımlar milletimizin vergilerinden verilmekte ve bu yardımı siyasiler değil devletimiz sağlamaktadır. Bütçede belirlenen ödeneklerin etkin kullanılmaması, belirlenen hedeflere yatırım yapılmaması, sadece kâğıt üzerinde yer alan iyileştirme programlarının uygulamaya geçirilmemesi nedenleriyle kadın cinayetleri

önlenememekte, kadın hakları görmezden gelinmekte, yoksulluk ve fakirlik gittikçe şiddetlenerek artmakta, çocukların yeterli beslenmesi sağlanamamaktadır. Bakanlık, sosyal politika üretme niyeti olmayan, birimlerinde nitelik artırımı yaklaşımından uzak, sanki sosyal yardım derneği gibi davranan ve zaten yürütmesi gereken kamu hizmetini hayır işine çevirmiş durumdadır. Yardım esaslı değil, hak temelli sosyal hizmetlerin sunulması gerekmektedir.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının genel bütçe içerisindeki payında daha önceki yıllara göre gözle görülür bir artış yapıldığı görülmektedir ancak bunun nedeni, seçim için araç yapılan “yoksullukla mücadele ve sosyal dayanışma” adı altında sosyal yardımlara ayrılan paydır. Bu programa Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesinden 205 milyar 861 milyon 822 bin TL ayrılmıştır. İhtiyaç sahibi sayılarını uzun vadede azaltacak herhangi bir sosyal politika üretmediği için, sadece ihtiyaç belirlendikten sonra kısa süreli fayda yaratıp kendine bağımlı şekilde yaşamak zorunda kalan kişi sayısını artırmaktadır. Kadına yönelik şiddetle mücadele için ayrılan ödenek yetersizdir. Şiddete karşı mücadele mekanizmaları olağan zamanlarda dahi ihtiyaçlarını karşılamazken günümüz koşullarında sığınak sayılarının yetersizliğinden personel eksikliğine kadar çok ciddi sorunlar yaşanmaktadır.

Yine, yaşanan yoksulluk ortamında korunmaya muhtaç çocuk sayısının arttığı, madde kullanımının arttığı dikkate alındığında Bakanlığın çocuk koruma hizmetlerine daha fazla ilgi göstermesi gerekmektedir. TÜİK verilerine göre, her 3 çocuktan 1’i yoksuldur. Yüksek enflasyon ve derinleşen yoksulluk sonucu çocuklar yeterli gıdaya ulaşamamakta ve öğün atlamak zorunda bırakılmaktadır. Okullarda bir öğün bedava yemek verilmesi, iktidarın bir seçim vaadinden öteye geçmemiştir. Türkiye’de etkin bir aile ve çocuk koruma sisteminin olmayışı üzerinde düşünülmesi ve odaklanılması gereken temel bir konudur. Bu nedenle, çocukların karşı karşıya kaldığı riskler gün geçtikçe artmakta, sosyal politikalar ise olduğu yerde saymaktadır. Bunun için acilen kadın bakanlığı ve çocuk bakanlığı kurulmalı, bu bakanlıkların ihtiyacı karşılayacak bütçeleri olmalıdır.

Sosyal ihtiyaçlara göre değil ekonomik göstergelere göre sosyal harcamalara pay ayıran bir anlayışla, başta aile ve çocukla ilgili hiçbir sosyal ve kültürel sorunu çözemeyeceğinizi hatırlatır, tüm bu olumsuzluklar içerisinde Afyonkarahisarlı hemşehrim Sayın Bakanımıza başarılar diler, hepimize saygılar sunarım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Zuhal Karakoç Dora, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

ZUHAL KARAKOÇ DORA (Kahramanmaraş) – Sayın Bakanım, kıymetli bürokratlar, Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri ve milletvekilleri; Kahramanmaraş Milletvekili olarak konuşmama şu soruyla başlamak istiyorum: 6 Şubatta sadece binalar mı yıkıldı?

Hepinizin bildiği üzere, 6 Şubat Kahramanmaraş merkezli depremlerde çok derin acılar yaşadık. Gün geldi bir ses için, gün geldi bir çığlık için nefeslerimizi tuttuk. Çaresizliğin en derinini içimizde hissederken mucizelere de tanık olduk. Bir taraftan acılarımızla boğuşurken bir taraftan da toplumsal dayanışmanın en güzel örneklerini yaşadık. Tek isteğimiz vardı: Hayat. Çok büyük kayıplarımız oldu, felaketin ardından kayıplarımızın acısı hâlâ yüreğimizdeyken yaralarımızı sarmaya, bir kez daha hayatın yanında durmaya çalıştık, hâlâ da çabalarımız devam ediyor.

Şunu çok iyi anladık: Doğal afetlerin bireysel ve toplumsal farkındalığı artırması gerekiyor, Türkiye’de ise bu bilince daha çok ihtiyacımız var çünkü ülkemiz bir deprem bölgesi. Bu bağlamda, doğru ve zamanında etkin müdahale için çok disiplinli bir hazır bulunuşluk bilincini de geliştirmemiz şart. Depreme hazır olmak toplumsal bir duruş gerektiriyor, bu duruşun sorumluluğu ise devletimiz

başta olmak üzere toplumun her kesimine düşüyor. Şimdi sorumu yineliyorum: Depremde sadece koskoca binalar mı yıkılıyor? Hayır, depremde koskoca hayatlar yıkılıyor. Bu yıkılan hayatlarda ise en fazla olumsuz etkiyi yaşlılar, çocuklar ve kadınlar yaşıyor. 6 Şubat depremlerinde de böyle oldu; yuvalar dağıldı, aileler dağıldı, çocuklar darmadağın oldu. Ailenin temel taşı kadınlarımızın depremin ardından kendi travmalarını unutup çocuklarının ve ailelerinin travmalarıyla baş etmek zorunda kaldı, kayıplarının acısını yüreklerine gömüp çocukları için ayakta kalarak mücadeleyi seçtiler; bu süreç hâlen devam ediyor çünkü ne yazık ki yıkılan binaların yerine yeni ve modern binalar dikmek travmalarımızı bir günde silip atmaya yetmiyor. Zaman zaman kadın olmanın dayanılmaz ağırlığı altında ezilen kadınlarımızın bir de felaketin ardından ezilmeleri ve çaresizlik yaşamamaları için elimizden geleni yapmak zorundayız; yanlarında yer almak ve onların ayakta kalma mücadelelerine destek vermekle yükümlüyüz, onları iyileştirmekten sorumluyuz. Şunu iyi bilmek gerek: Bir kadın ne kadar güçlü ve mutlu olursa aileler ve toplumlar da o kadar güçlü ve mutlu olurlar çünkü onların sağlığı ve mutluluğu geleceğimizin sağlık ve mutluluk kodlarını oluşturuyor.

Deprem bölgelerindeki her çocuğun diğer bölgelerdeki her çocuk gibi geleceğe umutla bakmaya ihtiyacı var, buna çok derinden ihtiyaçları var. Onları gülümsetmek, geleceklerini yıkılan binalar altında bırakmamak hepimizin boynunun borcu. İşte, bu süreçte Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımıza çok büyük görevler düşüyor. Devletimizin yanımızda olduğunu ilk günden itibaren hepimiz çok yakinen hissettik ve bu anlamda teşekkürü bir borç biliyoruz.

Sayın Bakanım, personeliniz deprem bölgesinde büyük fedakârlıklarla çalıştı, hâlen de bu şekilde, zor koşullarda çalışmaya devam ediyorlar; hepsine minnettarız. Onlar bir kamu çalışanından ziyade ailemizin birer ferdi gibi oldular ve bu şekilde yanımızda yer aldılar, hepsine bir de sizlerin huzurunda teşekkür etmek istiyorum. Fakat bu çabaların gün geçtikçe azalmasını değil, bilakis artmasını umuyoruz çünkü artan bir şekilde devletimizin yol göstericiliğinde çözüm üretmek ve uygulamak, yalnız olmadıklarını bilmek Kahramanmaraş özelinde tüm deprem bölgesinin öncelikle insanlarımızın ruh ve beden sağlığına çok iyi gelecektir çünkü binalarımız yeniden yükselirken içimizdeki derin ve tarifsiz boşluklar da kendini daha fazla göstermeye başladı. Her geçen zamanı iyi değerlendirmek, deprem bölgelerindeki kadın ve çocukların rehabilitasyonu için etkili ve yerinde çözümler üretmek, depremedelerin geleceğe daha güvenli bakabilecekleri programlar geliştirmek zorundayız ve bütün bunları -altını çizerek söylüyorum- sürdürülebilir kılmak zorundayız. Bu bağlamda, deprem bölgelerinde daha fazla psikolog ve sosyolog görevlendirilmesi, yeni ve ilave kadrolarla mevcutların desteklenmesi ve tahkimi, yeterli olmasa da ilk etap için yerinde olacaktır çünkü 6 Şubat depreminin travmalarının çok uzun yıllar süreceği hesaba katılarak programlamalar yapmak zorundayız.

Sözlerimi tamamlarken şunu özellikle vurgulamak istiyorum: Binaları yeniden inşa etmek çok kolay bir çözüm ama hayatları yeniden inşa etmek zor ve sabır isteyen bir süreç. Yeter ki odak noktamızı kaybetmeyelim, yeter ki hızlı ve kalıcı çözümler için hızlı hareket edelim. Bu mücadele aslında siyasetüstü bir mücadele ve bu mücadelenin her bir aşamasında yer almak hepimizin boynunun borcu, hepimizin vazifesi. 6 Şubat Kahramanmaraş depreminde hayatını kaybeden vatandaşlarımıza bir kez daha Allah'tan rahmet, ailelerine ve sevdiklerine sabır diliyorum. Hepinize çok teşekkür ediyor, saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Mehmet Tahtasız... Yok.

Sayın Sibel Suiçmez...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) – Sayın Başkan, Sayın Bakan; hepinizi sevgi ve saygılarımla selamlıyorum.

Konuşmama başlarken az önce AKP milletvekilleriyle sizin hakkınızda küçük bir dedikodu mahiyetinde görüşme yaptığımız için, sivil toplumdan geldiğiniz inancıyla, bizi çok daha iyi anlayacağınız duygusuyla hareket edeceğim. Önümde bir sürü, zaten bir çoğunu siz de biliyorsunuz ama sorunlar var, bunları eminim ileride birlikte konuşabildiğimiz zaman karşılıklı daha iyi anlaşabileceğiz. O nedenle ben sizin bire bir bu tabandan gelişinize seslenmek istiyorum burada. Bir kere şunu söylemek isterim: Eski bir baro başkanı ve Türkiye Barolar Birliği Başkan Yardımcısı olarak alandan, sahadan bir sestir bu. Elbette siyaset yapıyoruz ama bunun ötesinde halkla iç içe uygulamaları bire bir gören, sorunları yaşayanlarız.

Şimdi, Sayın Bakan, kadın hakları ve kadın hayatı her türlü siyasetin üstündedir. Dolayısıyla hepimizin bakması gereken yön bu olmalıdır. Elbette bakarken farklı yönlerden bakacağız ama bir başka rehberimiz daha olmalıdır; haklar, din bakış açısı üzerinden yürümez, hukuk üzerinden yürür. Dolayısıyla bununla da anlaştığımız zaman, eminim birçok sorunu sizlerle, sivil toplum örgütleriyle, Millet Meclisimizle birlikte geride bırakabiliriz.

Sayın Bakan, hepimizin bildiği gibi, 6284 sayılı Yasa'yla ilgili bugün "Şahane bir yasamız var." demişsiniz, öyle görebilirsiniz; kanunların metinde ne dediğinden ziyade uygulamada ne olduğu çok önemlidir. Bizler uygulamada bunun yeteri kadar iyi olmadığını biliyoruz. Dolayısıyla o yüzden kadın hakları savunucuları olarak dediğimiz şu: 6284'ü uygulayın. Baştan beri bunu söylüyoruz. Dolayısıyla burada problem 6284 sayılı Yasa'nın uygulanmasında. Elbette sizin birçok bürokratınız var ama lütfen liyakate önem verin. Bu alanda yetişmiş, bu alanda eğitim almış kişileri yanınızda bulundurun. Dolayısıyla bunu yaptığımız zaman çok daha başarılı sonuçlar alacağımıza inanıyoruz.

Sayın Bakan, bir başka şeyse, defalarca yazdık, sizin kayıtlarınızda da vardır. Barolar, kadın hakları ve çocuk hakları konularında çok iyi yetişmişlerdir. Dolayısıyla biz müdahale taleplerimizin kabul edilmesini talep ediyoruz. Bu, sizle karşı karşıya olduğumuzdan değildir, bu, tam tersi devletle el ele, eğer aynı inançtaysak kadına karşı, çocuğa karşı şiddeti, cinsel istismarı, tecavüzü önleme yolunda o zaman birlikte mücadele edebiliriz. Bunu söylüyoruz, birlikte daha güçlü oluruz. Elbette ki avukat arkadaşlarımız Bakanlığınız bünyesinde ellerinden gelen her şeyi yapıyordur ama çok iyi biliyorsunuz ki son yıllarda çocuk istismarı, kadın tecavüzü ve cinayetleri hızla artmıştır. Dolayısıyla arkadaşlarımız, avukatlarımız burada yetersiz kalabilmektedirler. Suç onlarda değil; yanlış anlaşılmasın ama yıllardan beri bu konuda eğitim almış ve gönüllü olarak hizmet etmek isteyen elinizde çok güçlü barolar ve barolardaki mücadeleciler kadınlar var. Dolayısıyla 6284'ün 20'nci maddesine yapılacak ufak bir eklemeye birlikte bu problemi çözebiliriz yani barolar ve Türkiye Barolar Birliği de eklenirse sizin Bakanlığınızın yanına burada problem çözülür.

Sayın Bakanım, bir de en önemli şey adli yardım problemimiz. Biliyorsunuz barolarımız dezavantajlı gruplara -ki çoğu zaten kadın ve çocuk üzerinden- bu hizmeti veriyor. Adli yardım bütçemiz yoktur, en azından beş yıllık borçlanarak -avukatlara- yürümektedir. Bunları defalarca konuştuk, söyledik, bütçe meselesi... Ama sizin bu konuda ısrarcı olmanızı istiyoruz. Barolar gerçekten bu işi yapabilecek durumda değil, hızla adli yardım taleplerini reddediyor, dolayısıyla en fazla bundan mağdur olacaklar çocuklar, kadınlar ve engelliler hâline gelmiş durumda. Biraz daha birlikte iş birliği yaparsak belki bütçe yönünde bunu artırmamız mümkün olur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Suiçmez, toparlayın lütfen.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) – Hemen toparlıyorum.

Elektronik kelepçe sayısı artırılmalıdır. GAMER'i gezmiştik, ne kadar önemli olduğunu bizzat canlı bir olayda yaşadık. KADES uygulamasını önemsiyoruz ama akıllı telefonu olmayanlar için yetersiz bir durumdadır.

Bir kez daha sizlere... Sözlerimi bitirirken, lütfen sivil toplum örgütlerine kapınızı kapamayınız, sadece kendi bakış açınızı yansıtan sivil toplum örgütleriyle toplantılar yapmak yerine, bu konuda eğitimleri olan baroları, mücadeleci kadın sivil toplum örgütlerini de lütfen aranızda katınız; hep birlikte güçlenelim ve kadına, çocuğa karşı şiddete, tecavüzü hep birlikte engelleyelim.

Bu duygularıyla hepinize sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, böylece bütçe kesin hesap ve Sayıştay raporları üzerindeki konuşmalar tamamlanmıştır.

Şimdi soru bölümüne geçiyoruz.

Giriş sırasına göre milletvekillerine on beş dakika süreyle soru sormalarını temin edeceğim. Akabinde Sayın Bakana otuz dakika görüş, eleştiri ve sorulara cevap vermesi için süre tanıyacağım. Sonrasında oylamalara geçeceğiz.

Değerli milletvekilleri, süreyi başlatıyorum. Bir dakikadan sonra mikrofonu açmayacağım.

Öncelikle, Komisyon üyelerinden başlamak üzere Sayın Kırkpınar.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Evet, teşekkür ediyorum Sayın Bakanım.

Tabii, bugün gün boyunca konuştuk; hep ailenin öneminden bahsettik; aile toplumun temel taşı, bu temel ne kadar sağlam olursa toplum da o kadar sağlam olur. Sayın Bakanım, bundan hareketle, başta kadın programları olmak üzere bazı TV dizilerinin aile yapısına ne kadar zarar verdiğini takip edebiliyor muyuz? Böyle bir çalışmamız varsa bunun yaptırımını nedir? Ben bunu özellikle sormak istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Altınsoy...

HÜSEYİN ALTINSOY (Aksaray) – Sayın Bakanım, bu vatan için, bayrağı için canını seve seve veren kahraman şehitlerimize Allah'tan rahmet, gazilerimize sağlık diliyoruz. Bakanlığımızın şehit ve gazi ailelerimizle ilgili yapmakta olduğu çalışmalar hakkında bilgi almak istiyoruz.

Ayrıca, Bakanlık olarak engelli ve yaşlılarımıza verilen hizmetler konusunda bilgi almak istiyoruz.

Bir üçüncüsü de asrın felaketi 6 Şubat depreminde Bakanlığımızın çalışmaları hakkında bilgi almak istiyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Sayyığıt...

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYIĞİT (Van) – Sayın Bakan, aile sosyal destek programı kapsamında 2023 yılında 1,3 milyon haneye ulaştığınızı belirtmişsiniz. Bu hanelerin illere göre dağılımı nedir?

Yine, sosyal ve ekonomik destek programıyla 164 bin çocuğa sosyal hizmet ve maddi destek verdiğinizi söylediniz. Bunun da illere göre dağılımı nedir?

Kısa süre içerisinde yeni engelli atamasının yapılacağını söylediniz. Bu atamanın kontenjanı ve ne zaman yapılacağı net midir? Bunu bizimle paylaşsanız sevinirim.

Bir de şöyle bir soru sorayım: Belçika'da Leopold krallık nişanıyla ödüllendirildiniz herhâlde yani birçok sanatçının ve aydının reddettiği bir ödül, bunu acaba geri vermeyi düşünüyor musunuz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Özlale...

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Sayın Bakan, kadın konukevlerinde meslek edindirme kurslarına yönlendirilen kadın sayısı 2022'de 2.337'ye 2024 yılı için bu sayı 1.800 belirlenmiş. Neden böyle bir azalma var? Önemli bir şey çünkü.

Kadının güçlendirilmesine yönelik farkındalık etkinliklerine katılan kişi sayısı 2022'de 101 bin 2024 için 28.360 hedeflenmiş, dörtte 1'i. Neden?

Mesleki eğitim programlarından yararlanan kadın sayısı 2022'de 5.768; 2024'te yarısından bile az, 2.500. Neden?

Kadının güçlendirilmesine yönelik proje ve program sayısı 2022 yılında 41'ken 2024 hedefi sadece 16, yarısından bile az. Neden?

Bir de, eşi vefat etmiş kadınlara yönelik yardımdan faydalanan kişi sayısı 2022 yılında 87 bin, 2024'te 78 bin, 2025'te 75 bin, 2026'da 73 bin olarak belirlenmiş; bu azalma neden?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakırlıoğlu...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Teşekkür ederim.

Sayın Bakanım, sunumunuzda da belirttiniz, 65 yaş üstü yolcular şehir içi hatlarda ücretsiz şekilde gidiyor ve bu sene aktarılan parayı da arttırdığınızı, kaynağı da dağıttığınızı belirttiniz ama burada, uygulamada çok ciddi sıkıntılar var; bilmiyorum, farkında mısınız? Şu anda, özellikle ulaştırma sektöründeki bu özel halk otobüslerinde çok büyük problemler var, artan maliyetler katlanmış bir şekilde ve sizin vermiş olduğunuz desteklemeler bu maliyetleri karşılamıyor. Yani yüzde 30-yüzde 35 miktarında 65 yaş üstü ücretsiz taşıma yapan kooperatifler var ve bunlar çok ciddi zarar ediyorlar, bu yapmış olduğunuz yardım yetersiz. Burada mutlaka ve mutlaka her araç başına belli bir ücret değil, farklı bir ücretlendirme yapılmasında fayda var çünkü artık bu sistem işlemez duruma gelmiş durumda. Yarın öbür gün kontak kapatacak esnaf kardeşimiz, bilginiz olsun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Akay...

CEVDET AKAY (Karabük) – Teşekkürler Başkanım.

Yetiştirme yurdunda kalan, devletin himayesi altına aldığı evlatlarımızın bazılarının korunamadığını büyük bir üzüntüyle görüyoruz. Bu evlatlarımızı uyuşturucu kartellerinin, fuhuş çetelerinin eline nasıl düşüyor, bu nasıl mümkün olabiliyor? Bu konuda gerekli önlemleri alacak mısınız, çalışmalarınız nelerdir?

Diğer sorum... Ayrıca, devletin koruma altına aldığı ve korumaevlerinde kalan birçok çocuğun kaldıkları yurtlardan kaçtıklarını duyuyoruz, Bakanlığımıza soruyoruz fakat cevap alamıyoruz. Sayın Bakanım, yurtlarınızda kalan kaç çocuk kayıplara karıştı? Sizden yanıt bekliyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Arı...

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Bakan, “2016 yılında başlattığımız Yaşlı Destek Programı’yla yaşlıların temel bakımlarını evlerinde yapıyoruz.” şeklinde başlayan cümleleriniz var. “Bu kapsamda belediyelere proje bazlı kaynak aktarıyoruz.” demişsiniz. Size bu kapsamda soruyorum: Cumhuriyet Halk Partili 11 büyükşehir belediyesi dâhil, il ve ilçe belediyelerinin kaçına ne miktarda destek oldunuz?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Kurt...

RESUL KURT (Adıyaman) – Sayın Bakanım, hassas koşullardaki çocuklara yönelik özel politikalar ve hizmetleriniz hakkında bilgi verebilir misiniz?

İkinci olarak, deprem bölgesinde psikolog kadrosu tahsisi konusunda bir çalışmanız var mı? Özellikle geçici görevle deprem bölgelerine -Adıyaman ve Hatay başta olmak üzere- gönderilme yerine bu illere kadro tahsisi için bir çalışma yapılıyor mu? Yaptığımız tüm çalışmalar için tekrar teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, bildiğiniz üzere, ilgili kanunlara göre kamuda ve özel sektörde engelli çalıştırma zorunluluğu var fakat ne yazık ki engelli kadrolarının bir kısmı doldurulmamış durumda, ilgili kurumlar bir ceza ödeyerek süreci devam ettiriyor. Buna ilişkin bir çalışma düşünüyor musunuz bu kadroların doldurulması için?

İkinci olarak da kesin hesabınızda -baktım- 2022 yılında “Kâr Amacı Gütmeyen Kuruluşlara Yapılan Transferler” kalemi var, 5 milyon. Bunlar hangi kurumlardır? Buna ilişkin... Aslında, bunun normalde şeffaflık içinde olması gerekiyor 5018 sayılı Yasa’ya göre. Onun ayrıntısını da paylaşırsanız memnun oluruz, hangi kurumlara bu transferler yapıldı?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Kunt Ayan...

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Göçmen ve mülteci kadınlar her türlü şiddete maruz kalırken Göç İdaresine bağlı sadece 2 tane sığınmaevi var. Buraya dair bir sığınmaevi açmayı düşünüyor musunuz? Kayıtlı olmayan, şiddet gören göçmen ve mülteci kadınların korunmasına dönük geri gönderme merkezlerinde sınır dışı etmeler dışındaki politikalarından haberdar mısınız?

Bir de, Sayın Bakan, 100 bin nüfusu geçen yerlerde sığınmaevi açma zorunluluğu var. Bu sizin göreviniz değil aslında, İçişleri Bakanlığının görevi fakat maalesef hiçbir belediyede bu açılmıyor. Sayın Yerlikaya’ya bu konuda baskı yapmayı düşünüyor musunuz? Çünkü sizin işinizi daha da rahatlatacak bir yerde.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Tutdere...

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – Sayın Bakan, On İkinci Kalkınma Planı’nda sosyal yardım sisteminin değiştirileceği söyleniyor, bu konuda bir çalışmanız var mı? Aile sigortasını hayata geçirecek misiniz?

Adıyaman’da kliniklerde uzman psikolog yok, atama yapacak mısınız? Adıyaman’a yaşlı bakım merkezi için bu bütçeden ödenek ayırarak mısınız? Adıyaman’da temelini attığımız çocukevleri sitesini ne zaman tamamlayacaksınız?

Kurumunuza avukat alacak mısınız?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Karaca Demir...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) – Teşekkürler.

Özellikle yurtlarda, çocukevlerinde yetkin ve yeterli meslek elemanları yerine neden dinî vakıf ve cemaatlerle çeşitli protokoller imzalanıyor? Bunun cevabını rica ediyorum.

Bir de koruyucu ve önleyici hizmetlere ayrılan bütçe kaynağının yetersiz olduğu iç denetim raporunda da yazıyor ve burada çok dikkat çekici bir şey var, bu bütçenin uluslararası kuruluşlar tarafından sağlanan fonlardan oluştuğuna ilişkin bir bilgi. Bu fonun miktarının bilinmediği ve denetlenmediği de ifade ediliyor. Bu fonları kimden alıyorsunuz, neden denetlenmiyor ve bu fonlar kimlere ayrılıyor?

Aile Bakanlığı bünyesinde 17 no.lu iş kolu 4/D çalışanları büyük yoksulluk çekiyor, bu konuda adım atacak mısınız?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ekmen...

MEHMET EMİN EKMEN (Mersin) – Sayın Bakan, 4 sorum olacak.

Türk Ceza Kanunu'nda âdeti otomatik olarak uygulanan kadına ve çocuğa karşı suçlardaki iyi hâl indirimleri ve yine adli suçlar açısından seri olarak uygulanan infaz indirimlerinin kaldırılması hususunda Bakanlığınız bir çalışma yürütmekte midir?

En son bir genel başkan tarafından da ifade edilen yetiştirme yurtlarındaki cinsel istismar iddiaları hakkında Bakanlığınıza ulaşmış bilgi ve belgeler var mıdır? Özellikle Sayın Genel Başkanın iddiaları hususunda bizi aydınlatabilir misiniz?

6284 sayılı Kanun gereğince evden uzaklaştırma kararı alınan erkekler hakkında eğer ihtiyaçları var ise konaklama ihtiyaçlarının giderilmesi hususunda bir çalışmanız bulunmakta mıdır?

15 Temmuz şehitleri ve Dolmabahçe saldırısından sonra toplanan paranın tam beş yıl sonra bir vakfa dönüştürülmesi hususu sizin de yeni dönemde elinizde gördüğünüz bir husus. Bu vakfin hem finansmanını hem de çalışma modelini gözden geçirmeyi düşünür müsünüz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Suiçmez...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) – Sayın Bakanım, şehit ve gazilerin çocuklarının 25 yaşını doldurduktan sonra tanıtım kartları ellerinden alınıyor. Bu, onların onurlarına çok dokunan bir durum, daha önce de dile getirdim. Bunun devamını sağlamak mümkün müdür?

İkinci olarak da: Az önce konuşmamda söylemeyi unuttum, çok sayıda kadın avukatın olduğu bir Meclisimiz var, yakın zamanda bizi bir toplantıya davet etmeyi düşünür müsünüz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, böylece soru talepleri karşılanmıştır.

Şimdi Sayın Bakana görüş, eleştiri ve sorulara cevap hakkını kullanması için otuz dakika süre veriyorum.

Sayın Bakanım, buyurun lütfen.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; öncelikle, tabii, on saati aşkın bir süredir beraberiz, birlikteyiz. Gerçekten her birinize teşekkür ediyorum, özellikle Komisyonu başından sonuna takip eden vekillere ayrıca teşekkür ediyorum, hakikaten yoğun bir maratonda.

Ben her şeyden önce, katkı, görüş ve önerileriniz için çok teşekkür ediyorum. Bazı haksız eleştiriler oldu ama yapıcı eleştiriler bizim için hakikaten çok kıymetli, eleştiriler de tabii ki kıymetli. Ancak eleştirilere tabii ki açığız, en doğrusunu, en güzelini yapmak için her zaman gözümüzün de kulağımızın da sizlere açık olduğunu bir kere daha ifade etmek istiyorum.

Otuz dakikalık süre içerisinde elimden geldiğince sorulara cevap vereceğim. Kalan soruları da yazılı olarak cevaplayacağız.

Kıymetli milletvekillerim, şunu açık yüreklilikle dile getirmek isterim ki Türkiye devleti ailenin, kadının, çocuğun, yaşlının, engellinin, şehit yakını ve gazilerin haklarının korunması ve hayat standartlarının iyileştirilmesi noktasında çok mesafe katetmiş bir ülkedir. Bugün, tüm imkânlarını 85 milyon vatandaşı için seferber eden bir ülke vardır.

Son yıllarda, ülkemizde görülmemiş büyüklükteki depremlerle ve sellerle, olağandışı orman yangınlarıyla, Covid-19 salgınının olumsuz etkileriyle mücadele ettik. Bugün, 6 Şubat depremi nedeniyle zarar gören bölgede her alanda devasa bir dönüşüm gerçekleştiriyoruz. Ben de sık sık deprem bölgesinde alana iniyorum, zaten ilk ziyaretimi de deprem bölgesine yaptım, ayın 30'unda tekrar Kahramanmaraş'ta STK'lerimizle bir araya geleceğiz, gözümüz kulağımız orada. Kadınlarımıza da orada şiddet oranlarının arttığını tabii ki biliyoruz bu tür ortamlarda, ona da hassaten yakın çalışıyoruz yani bu konuları titizlikle takip ediyoruz. Tüm bu olumsuzluklara rağmen kimseyi geride bırakmadık, her koşulda vatandaşımızın yanında olduk, yardımına koştuk.

Değerli milletvekillerim, koruma ve bakım altındaki çocukların sevgiyle büyümeleri en çok hassasiyet gösterdiğimiz hususlardan biridir. Ben, müsaadenizle, bu hassasiyetimizi de göz önünde bulundurarak çocuk vakalarıyla ilgili sorularınıza -bu konuda hakikaten sorumluluğu ahyorum- sözlü olarak değil, yazılı cevap vereceğim. Bütün sorular yanımda, bakın, bütün vakalar, a'dan z'ye bütün vakalar yanımda. Ancak her şeyden önce, bir anne olarak, çocukları olan bir anne olarak, ayrıca Türkiye'deki çocukların haklarından ve özgürlüklerinden sorumlu bir Bakan olarak, Türkiye'deki milyonlarca çocuğun Bakanı olarak, kurumlarımızda kalan çocukların Bakanı olarak çocukların mahremiyetini korumak benim için önemli bir vazifedir. İsimleri zikretmek ve vakalardan bahsetmek, düşünün, bu vakaların isimleri bizim kayıtlarımız altında olacak ve bu çocuklar ileride çalışmaya başladıklarında, çalışma hayatına başladıklarında ya da hayatlarını normalleştirmeye çalıştıklarında bu vakaları internet üzerinden hemen bulunabilecek, bu da çocukların haklarını suistimal etmek demektir. Biz, çocuklarımızı etkileyecek -hakikaten, bu konuda, dediğim gibi- herhangi bir bilginin ileriki yaşlarında onların karşısına çıkmasını istemiyoruz, çocuklarımızın temel haklarından biri olan unutulma hakkına riayet ediyoruz. Çocuklarımızın iyilik hâli her şeyden önce gelir. Bugüne kadar tek bir çocuğun dahi suistimal edilmesine asla müsamaha göstermedik. Açıkçası kim ister, kim ister? Tam aksi, her vakaya müdahil oluyoruz, vakaları büyük bir titizlikle takip ediyoruz, sorunların peşini bırakmıyoruz, bırakmaya da niyetimiz yok; bu, iddia dahi olsa.

Değerli milletvekillerim, kız çocukları okuldan uzaklaştırılmıyor; aksine, son yirmi yılda hem okuryazarlık oranının artması hem de kız çocuklarının okullaşmasında önemli aşamalar kaydettik. Kadın okuryazarlığı oranı yüzde 95'in üzerine çıktı, kız çocuklarının okullaşması oranı bugün yüzde 89'un üzerindedir. Bu rakamlar elbette bizim için yeterli değildir, tozpembe bir tablo çizmiyoruz, aynı hızla çalışarak bu oranları daha da yükselteceğiz, yüzde 100 oranına ulaşana kadar da durmadan çalışmaya devam edeceğiz.

Bunun yanı sıra, sosyal yardım harcamalarımızın önemli bir bölümünü eğitim yardımları kapsamında aktarılan tutar oluşturmaktadır. Kız çocuklarının okula devam oranlarını arttırmak için Şartlı Eğitim Yardımı Programı kapsamında yapılan aylık ödeme tutarları erkek çocuklarına göre daha

yüksektir. Ayrıca, doğrudan çocuklarımızı destekler nitelikte olan şartlı nakit transferleri, Türkiye Aile Destek Programı kapsamında çocuk destek bileşeni, öksüz ve yetim yardımı, asker çocuğu yardımı, engelli yakını aylığı, doğum ve çoklu doğum yardım programları gibi yardım programları yürütüyoruz. Eğitim materyali, ücretsiz ders kitabı, engelli öğrencilerin ücretsiz taşınması, öğrenci barınma, taşıma ve yemek yardımı, öğrencilerin ulaşım giderlerine yönelik yardımlar ve öğle yemeği yardımı gibi pek çok yardım programıyla da çocuklarımızı destekliyoruz.

Sosyal politikalarımızın çocuk odaklı hâle gelmesi gerektiğine dair bir eleştiri gelmişti ancak sosyal politikalarımız zaten çocuk odaklıdır. Çocukların haklarıyla birlikte sorumluluklarının da farkında olacağı politikalar oluşturuyoruz. Bu kapsamda, bu yıl ilk çocuk şurasını gerçekleştirdik. Ülkemizde, çocuk politikalarının geliştirilmesine ilişkin temel teşkil etmek üzere Türkiye Çocuk Araştırması'nı gerçekleştirdik. Yine, bu kapsamda, 2023-2027 yıllarını kapsayan Türkiye Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı hazırladık.

Bir milletvekilimiz çocukların sosyal hayat içinde yer alması için kreşlerin desteklenmesi gerektiğini belirtti. Özellikle 0-3 yaş dönemi çocuklara yönelik bakım ve gelişim programı hazırlayacağız. Konuşmamda da belirttiğim gibi, mahalle tipi kreşleri yaygınlaştıracak bir çalışma başlatıyoruz. Erken çocukluk dönemi bakım ve eğitim hizmeti veren kurumların hizmet sunumunu çeşitlendirecek ve hizmet kalitesini de ayrıca artıracacağız.

Çocukların kaygı ve depresyon durumuyla ilgili bazı sorular geldi, bir milletvekilimiz değerlendirmede bulundu. Bu kapsamda, hem çocuklara psikososyal destek veriyoruz hem de geleneksel ve sosyal medya ortamında çocukların gelişimlerini olumsuz yönde etkileyecek içerikleri takip ediyoruz. Bu hususta, sosyal medya çalışma grubu oluşturduk, 7/24 izleniyor ve içerikleri bizzat kontrol ederek gerekli başvurularda da tek tek bulunuyoruz. Tabii, bu sistemin de sadeleştirilmesini önemsiyoruz. Ailelerimizi tehdit eden içeriklerle mücadele de ayrıca edeceğiz. Çocuk dostu içeriklerin sayısının artırılması ve teşvikinin sağlanmasının yanı sıra çocukların yazılı, görsel ve dijital yayınların zararlarından ve diğer risklerden korunması amacıyla zararlı içeriklerle de mücadele ediyoruz.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Sayın Bakanım, RTÜK görevini yapmıyor.

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU – Sayın Vekilim, dinleyelim lütfen.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ – Ebeveynlerin, bakım verenlerin ve çocukla temas hâlinde olan personelin desteklenmesine yönelik, çocuklarda mahremiyet bilinci eğitimlerini veriyoruz. Şu ana kadar 146.626 kişiye eğitim verdik. Çocukların dijital dünyanın sunduğu imkânlardan faydalanabilme, zararlı içerikleri tanımlayabilme becerilerinin artırılması için 11.600 çocuğa akran destekli öğrenme tekniğiyle dijital okuryazarlık eğitimi verdik. Tabii, bunu vermeye devam edeceğiz, yeterli değil. Çocukları her türlü zararlı içerikten ve yayından korumak için çalışmalarımızı sürdüreceğiz.

Bir milletvekilimizin evlat edindirmenin yavaş işlediğine dair sorusuna da şu şekilde cevap verebilirim: Bakın, evlat edindirme hem büyük bir sorumluluktur; hem hukuki hem de psikolojik boyutu olan bir süreç. Çocuğun yararı ilkesi doğrultusunda üzerinde çok detaylı düşündüğümüz, titizlikle takip ettiğimiz bir süreç. Çünkü çocuk emanet ediyorsunuz. O çocukların bazıları zaten terk edilmiş, bir travmaya, bir hikâyeye sahip. 494 evlat edindirme yapmışız. Az, çok; titizlikle takip etmek ne kadar önemli.

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Bakanım, sırada bekleyip onay verilmeyen çok sayıda aile var.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ – Sayın Vekilim, ben sizi dinledim. Varsa itirazınız gelip konuşuruz.

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU – Ya, Sayın Arı...

(Gürültüler)

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU – Sayın milletvekilleri...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ – Sayın Vekilim, her şeyden önce Medeni Kanun gereği ailenin, çocuğun evlat edindirilme koşullarını sağlıyor olması lazım.

(Gürültüler)

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU – Sayın Bakanım, bir saniye lütfen.

Sayın milletvekilleri, on saattir Sayın Bakanımız bizi dinliyor. Lütfen şimdi de biz Sayın Bakanımızı dinleyelim sessizce.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ – Belirlenen koşulları sağlayan ailelerin yanına çocuklarımızı... Bakın, belirlenen koşulları sağlayan ailelerin yanına il müdürlüklerimiz bire bir takip ediyor, oradaki avukatlarımız, psikologlarımız süreçleri bire bir takip ediyor, gerekli denetimler yapılıyor, ailelerin verdikleri bu belgeleri gerçekten kontrol ediyor. Bu süreç tamamlandıktan sonra çocuklarımızı hiç beklemeden yerleştiriyoruz ancak süreci hızlandırmak için neler yapabiliriz, buna da çalışacağız Sayın Vekilim.

CAVİT ARI (Antalya) – Sayı çok az Sayın Bakanım. Yani bu çocukları...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ – Koruyucu aile sistemimiz de var Sayın Milletvekilim. Koruma ve bakımımız altında olup...

CAVİT ARI (Antalya) – Oralarda kalmasından daha iyi olabilir anlamında...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ – Şöyle: Koruyucu aile sistemimiz de var ve o konuda da az sonra gerekli bilgileri de vereceğim. Koruma ve bakımımız altında olup kuruluşlarımızdan izinsiz ayrılan çocuklarımıza dair bir yorum geldi. Bu konu özellikle odaklandığımız çalışmalardan bir tanesidir. Korunma altına alınan çocuklar çeşitli nedenlerle kuruluştan izinsiz ayrılma davranışı maalesef gösterebilmektedir. Kuruluştan izinsiz ayrılan çocuklarla ilgili bir kriz masası kurduk. İyi uygulama örneklerini çalışmaya başladık ve bu konuya dair psikolojik profil çalışması yapıyoruz. Çalışmanın sonuçlarına göre süreçlerimizde düzenlemeler yapacağız.

Filistinli yetim ve refakatsiz çocukların getirilebilmesi için çalışmalarımıza devam ediyoruz. 187 ülkenin muadil bakanına bizzat ve 41 uluslararası kuruluş temsilcisine acil olarak harekete geçme çağrısını yapan bir mektubu 7 Ekim sonrası derhâl gönderdim. Bu konudaki duruşumuz Ukrayna'daki çocuklarda gösterdiğimiz kadar net bir duruş olacaktır. Ayrıca süreci uluslararası boyutta da takip etmeye kesinlikle devam edeceğiz.

Değerli milletvekillerim, aynı hassasiyeti kadınlar için de göstermemiz gerekir. Burada dile getirilen her vaka şiddet mağduru olan kadınların tekrar hedef hâline gelmesi, maruz kaldıkları şiddeti yeniden hatırlamaları, toplumla kaynaşmalarına engel olmak demektir. Kadın ve çocuk mağduriyeti konusunda her türlü vakada varsa tespitleriniz bunları burada da -hakikaten her birinize sesleniyorum- gelin birlikte konuşalım, getirin, sorun neyse birlikte çözelim; doğrudan vakanın üzerine gideceğim, doğrudan. Çocuklar ve kadınlar konusundaki hassasiyetiniz için teşekkür ediyorum. Hem bir anne hem bir Bakan olarak çocuklar, kadınlar ve Bakanlığımızı ilgilendiren tüm konularda en ufak bir iddianın üzerine gitmekle bizzat mükellefim. Sizlerden ricam, kimin elinde bilgi, belge varsa bizimle paylaşmasıdır. Bir ricam da lütfen spekülasyona, iddiaya dayanan yaklaşımlardan uzak durulmasıdır. Çünkü söz konusu olan devlet koruması altındaki çocuklardır, kadınlardır, onların hayatları, geleceklidir. Spekülatif

yaklaşımlar hem çocukları ve kadınları zan altında bırakacaktır hem de onlarla ilgili hassasiyetleri köreltecektir. Böylesi hassas bir konuyla ilgili yorum ve tartışma yapılırken öznenin çocuklar ve kadınlar olduğu unutulmadan yapılmalıdır.

Değerli milletvekillerim, konuşmamda da belirtmiştim, bugün ne yazık ki kadının maruz kaldığı şiddet küresel bir sorundur. Kadına yönelik şiddet konusu “Siz şunu yaptınız, biz bunu yaptık.” denecek hakikaten bir konu değildir. Kadına yönelik şiddet siyasetüstü bir meseledir; siyasetüstü, toplumun meselesidir, vicdani bir meseledir. Biz bu konuya her zaman bu anlayışla yaklaştık, bu soruna asla müsamaha göstermedik, göstermeyeceğiz. Şiddete maruz kalan, hatta şiddete maruz kaldığını iddia eden dahi olsa herkesi koruma altına alıyoruz. Avukatlarımızla şiddet vakalarının tamamında hukuki sürecin takipçisi oluyoruz. Şiddet faillerinin gerekli cezayı almaları yönündeki duruşumuz çok nettir. Bu konudaki eleştirileri kabul etmem mümkün değildir.

Davaların takibi hakkındaki yorumunuza ilişkin olarak davaları büyük bir titizlikle takip ettiğimizin altını özellikle çizmek istiyorum, hatta bizzat kendim takip ediyorum. Mağdurlar şikâyetinden vazgeçmiş olsa bile takibi sürdürüyor. Hiçbir sivil toplum kuruluşunun haberdar olmadığı davalarda dahi hem yasa gereği hem de vicdananen bulunuyoruz. Haksız bulduğumuz tüm kararlar için itiraz yoluna başvuruyoruz.

Kadına yönelik şiddeti önlemede meseleyi bütüncül bir anlayışla ele alıyoruz. Şiddeti ortaya çıkaran şartları araştırıyoruz. Şiddet potansiyeli taşıyan bireyler için eğitim ve rehabilitasyon programları düzenliyoruz. Bugüne kadar “sıfır tolerans” ilkesiyle kadınların her türlü hakkının savunucusu olduk, şiddetin her türüne karşı mücadelemizi kararlı bir şekilde yürüttük, aynı kararlılıkla mücadelemizi sürdürmeye devam edeceğimden herkes emin olsun.

Kadına yönelik şiddet verileri çok net ve düzenli bir şekilde İçişleri Bakanlığımız tarafından tutulmaktadır, burada da paylaşıldı. Her vaka bizim için fazla bir vakadır; bakın, vaka 1 bile olsa fazladan bir vakadır. Kadın ve çocuk haklarını yıllarca savunmuş biri olarak bunu net olarak söylüyorum: Türkiye’de kadımla şiddetle mücadele konusunda güçlü bir hukuki altyapı var, evet. İçişleri, Adalet ve Sağlık Bakanlıklarımız, Emniyet teşkilatımızla koordinasyon hâlinde, herhangi bir şiddet vakasında etkili ve hızlı bir şekilde aksiyon alıyoruz.

Az önce de değindiğim gibi, kadınların hak ve özgürlüklerini temel kanunlarda eşitlik ilkesi ve pozitif ayrımcılığı anayasal güvence altına aldık. Bu altyapıyı daha da güçlendirmeye devam edeceğiz. Bunun yanı sıra, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleriyle kadınlara ihtiyaç duydukları sosyal hizmet modellerinden faydalanma imkânı sağlıyoruz. KADES, elektronik kelepçe, GAMER uygulamalarıyla şiddetle etkin bir şekilde mücadele ediyoruz. Sıkıntı olabilir, zaman zaman yolunda gitmeyen şeyler olabilir; bunları gerçekten bizlere aktarın, bakın, biz bunları düzeltmeye hazırız, varız.

Bahsetmiştim, tekrar söylüyorum; hâlihazırda 82 ŞÖNİM, 149 kadın konukevi ve her sosyal hizmet merkezimizle, 410 şiddetle mücadele irtibat noktalarıyla 81 ilde kadınlara hizmet sunuyoruz. Bugün, kadın konukevlerinde misafir ettiğimiz her bir kadının güçlenmesi ve hayatlarının normalleştirilmesini sağlamak için her türlü imkânı sunuyoruz. Bakın, hem yurt dışında hem de Türkiye’yi bilen bir kardeşiniz olarak kadın konukevlerimizin imkânlarının daha iyi olduğunu hiç tereddüt etmeden söyleyebilirim, hiç tereddüt etmiyorum. Bu konuda iddialyım, her yurda yabancı misafir de getirip götürülebilirim, götürüyorum da. Yurt dışındaki kadın konukevlerine bakılırsa ne demek istediğim de daha iyi anlaşılır. Kadınlar bu konukevlerinde bazen kalmak istemiyor yurt dışında, ailelerinden ayrılmak istemiyorlar çünkü evlerinden ayrıldıklarında ev üzerindeki hakkını da kaybediyorlar. Ben bunların hepsini yaşadım, biliyorum, yıllarca bu konulara çalışmış biriyim, yıllarca bu konuda bizzat kendim kadın cinayetine şahit olan birisiyim ve bizzat bu konuya müdahil olan birisiyim. Bu konu

toplumun vicdanını yaralayan bir konu, hepimizin vicdanını yaralıyor ve her cinayet fazladan bir cinayettir, her şiddet fazladan olan bir şiddettir ve şiddetin unutulmuş bir tarafı da var; psikolojik şiddeti herkes hor görüyor, görmezden geliyor, psikolojik şiddet yokmuş gibi davranıyoruz. Bakın, bu da çok önemli bir durum, bu duruşumuzu da bozmamamız gerekiyor. Şiddetin her türlüyle -psikolojik şiddet dâhil- mücadele etmemiz şart.

Burada ihtisaslaşmış konukevleri var; kadınlar konukevlerine kolaylıkla erişebiliyor, çocuklarıyla kalabiliyorlar, evlerinden ayrıldılar diye herhangi bir hak kaybına da uğramıyorlar. Farklı ihtiyaç gruplarına bir arada hizmet sunan kadın konukevlerinin daha etkin ve verimli hizmet sunumuna yönelik kadın konukevlerinin ihtisaslaşması çalışmaları yürütülmektedir. Bu kapsamda 15 ilde 17 kadın konukevi yüksek can güvenliği ve özel ihtiyaç alanlarına göre ihtisaslaştırılmıştır. Kadın konukevlerinin gizliliğinin sağlanması ise hakikaten çok önemli bir konudur. Biz Bakanlık olarak tüm çalışmalarımızda bu gizliliği sağlamak için her türlü tedbiri almamıza rağmen maalesef bu konuda da bazı eksiklikler görüyoruz. Gizlilik konusunda tüm kurumlarımız son derece hassastır, bu konuda öncü bir ülke olduğumuzu da çok net bir şekilde ifade etmek istiyorum tekrardan hatta şunu da sizlerle özellikle paylaşmak isterim: Çalışanlarımız, bizim bizzat Bakanlığımızın çalışanları dahi tehdit altına alınıyor bazı kadınlarımızı kurumlarımıza misafir ettiğinde.

“Kadın konukevlerinin sayısını artırmanızı bekledik.” diyorsunuz ama konukevlerinin doluluk oranını biliyor musunuz? Şu anda kadın konukevlerimizin doluluğu yüzde 75. Keşke şiddet oranımız sıfır olsa da kadın konukevlerimiz boş olsa.

Hukukumuzu güçlendirmeye ve uygulamadaki başarısını artırmaya yönelik çalışmalarımıza devam ediyoruz. Kadınların istihdam ve iş gücüne katılımını artırmak her zaman önceliğimiz oldu. Genel istihdam oranı yüzde 12 artarken kadın istihdamını yüzde 25 oranında artırdık. Genel fotoğrafa baktığımız zaman kadınların istihdam oranındaki artışın erkeklerin istihdam oranındaki artıştan fazla olduğunu söylememiz mümkündür. Bu bizim için sevindirici bir durumdur ama bunu asla yeterli görmüyoruz, bunu da tekrar vurgulamak istiyorum. Kadın istihdamını korumak ve kadınların iş gücüne katılımını teşvik etmek amacıyla önemli düzenlemeler gerçekleştirdik. Doğuma bağlı yarı zamanlı ve kısmi süreli çalışmaya ilişkin düzenlemeler yaparak kadınların çalışma güvencesini ve özlük haklarını koruyarak kadın istihdamını hâlihazırda destekliyoruz. Kadınlar için kısmi ve esnek çalışma modelinin yaygınlaştırılmasını çok önemsiyorum. Başlatacağımız yeni çalışmalarla Türk kadınına ekonomik, sosyal, sağlık ve eğitim başta olmak üzere her alanda daha da güçlü kılacağız.

“Kadının güçlenmesi, ailenin ve toplumun güçlenmesi demektir.” derken aile ile kadın birbirine zıt kavramlar değildir, bakın, aile ile kadın zıt kavramlar değildir. Ya, bu kavramları... Aile Bakanlığı, niye bunun adı Aile Bakanlığı, niye kadından sorumlu bakanlık değil? Dünyada pek çok ülkede “Aile Bakanlığı” adı altında da görev yapıyor. Ha, kadını ilgili mücadelemizde daha mı az hassasız? Hayır, değiliz. Birini güçlendirmek diğersinin zayıflaması demek değildir; biz tüm politikalarımızı bütüncül bir şekilde ele alıyoruz. Bir milletvekili kadın konukevlerinden “sığınmak” olarak bahsediyor. Hakikaten ben çok üzüldüm. Nasıl bir kadın konukevinden “sığınmak” olarak bahsedebiliriz? Bu, kadınları bakın, incitiyor.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Çünkü konukevi geçici oluyor ya Sayın Bakan. “Konuk” deyince gidecek o mesela ama biz diyoruz ki...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ – Ama ne kadar incitici bir kavram. Bence siz şey yapın: Kadınlar konukevlerine sığınmıyorlar; sığınmıyorlar kadınlar, onları misafir ediyoruz, hakikaten misafir ediyoruz.

25 Kasımda ve 8 Martta yürüdüğünüzü söylediniz. Bakın, biz kadınları sadece 25 Kasım ve 8 Martta değil her gün önemsiyoruz. Bu konu 25 Kasım ve 8 Martta sınırlanmamalı. Ha, kadınlı mücadele günü, kadının günü, Kadın Hakları Günü, Dünya İnsan Hakları Günü; bunlar önemli. Kadını güçlendirme yollarında her gün bu konuda mücadele vermeliyiz. Kadınlar için yapılması gereken her türlü çalışmayı bir günlük bir yürüyüşle değil kadının her gününü, her anını, her durumunu düşünerek planlıyor ve hızlı bir şekilde uygulamaya alıyoruz. Biz her daim alanlarda olacağız, kadın haklarını durmadan savunmaya da devam edeceğiz.

“Bütçede kadının adı yok.” diyenler oldu ancak konuşmamda da değinmişim, kadın ve erkeklerin farklı öncelik ve ihtiyaçlarını gözeterek bir anlayışla kadın-erkek eşitliğine duyarlı planlama bütçeleme çalışmalarımızı yürütüyoruz. Ülkemizde kadın-erkek eşitliğine duyarlı planlama ve bütçelemeye sistematik ve sürdürülebilir bir şekilde geliştirecek bir model oluşturmayı hedefliyoruz. Ben bunu bizzat takip edeceğim. Proje kapsamında bugüne kadar kamu yöneticilerine yönelik seminerler ile kamu görevlilerine yönelik teknik ve detaylı eğitim programları gerçekleştirdik. Eylem planımızla merkezî yönetim bütçesi içinde bulunan 4 alt programa kadın-erkek eşitliği analizi uygulayarak ilgili kurumlar için bir yol haritası hazırladık. Şimdi aynı çalışmayı 4 pilot belediyede yapıyoruz. Merkezî yönetim bütçesinde yer alan program ve alt programlarda kadınların güçlenmesine ilişkin göstergelerin sayısını 59’a yükseltmeyi başardık. 2023 yılı Raporu’nda Türkiye, OECD genelinde kadın-erkek eşitliğine duyarlı bütçelemeyi uygulayan 23 ülke arasında yer almıştır. Önümüzdeki dönemde de bu konudaki çalışmalarımıza tüm kararlılığımızla ve gayretimizle devam edeceğimizi özellikle belirtmek isterim.

Erken yaşta evlilikle kararlılıkla mücadele ediyoruz. Hem hukuki altyapısı hem meselenin sosyal boyutuna dair çalışmalar yapıyoruz. Bakın, 2002 yılından bugüne 16-17 yaş grubunda evlenen kız çocuklarının oranını yüzde 73 azalttık. Ebeveynlerimiz için bu konuda bilinçlendirme eğitimleri veriyoruz. Kız çocuklarımızın eğitime ve eğitim sonrası istihdama katılımlarını destekleyici çalışmalar yürütüyoruz.

Türkiye olarak kadına yönelik şiddetle mücadelede dünyada hakikaten eşi benzeri az bulunan bir hukuki düzenlemeyle KADES, GAMER, elektronik kelepçe uygulamalarına sahibiz. Ben bunu yurt dışındaki bütün arkadaşlarıma da anlattım. Bazı ülkelerin sözleşmesi var. Bakın, sözleşmeler insan hayatını kurtarmaz, kanunlar kurtarır. İnsanları koruyan kanunlardır, kanununuz yoksa sözleşmeniz var. İklim sözleşmeniz var, bazen kanununuz olmayabilir. Bakın, kanununuz yoksa uygulama, uygulamayı hayata geçiremiyorsanız sözleşme var, sloganda mı kalsın?

Sayın milletvekilim, söz biz de...

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) – Yasa uygulanmıyor, yemin ederim uygulanmıyor.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ – Uygulanır. Slogan olursa uygulanacak mı? Ama şöyle diyeceğim...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Karşılıklı... Tamamlayamıyoruz, lütfen...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ – Kadınlardan ve çocuklardan sorumlu Aile Bakanı olarak dün olduğu gibi bugün de yarın da kadınları ve çocukları mağdur edecek hiçbir düzenlemenin ve uygulamanın yanında asla yer almayacağız. Şunu söyleyeceğim: Uygulanmayan ve yolunda gitmeyen her türlü... Diyorsunuz ya “Uygulanmıyor.” diye, ben bizzat takipçisi olacağım, yolunda gitmeyen varsa bunun takipçisi oluruz, düzenlemeye doğru gideriz biz. Bakın, bu tür eleştirilere her zaman açığız, dinlemeye hazırız bu tür şeyleri.

Deprem ve sosyal yardımlar konusunda bir milletvekilimiz deprem bölgesinden bir fotoğraf gösterdi. Bakın, tek bir fotoğraf üzerinden olumsuz bir algı yaratılmasını asla kabul etmiyorum. Bu, bugüne kadar sahada yaz demeden, kış demeden, soğuk demeden, gecesini gündüzüne katarak büyük fedakârlıklarla sahada görev alan çalışma arkadaşlarımızın hakkına girmektir. Biz devlet olarak nerede bir afet yaşanırsa yaşansın, tüm imkânlarımızı depremden etkilenen vatandaşlarımıza hızlı bir şekilde iletiyoruz. Aynı şekilde, Kahramanmaraş merkezli depremlerden etkilenen vatandaşlarımıza da acil ve temel ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla ivedilikle ödeneklerini aktardık. Bu kapsamda 1,85 milyar lira kaynak aktardık. “Sahada kaç çalışmanız var?” diye soru geldi. 1.300 kişilik afet acil sosyal yardım, 17.477 kişilik psikososyal ekibimizle 7/24 sahadaydık. Hâlâ tüm ekiplerimizle birlikte aktif bir şekilde sahada çalışmalarımızı sürdürüyor ve vatandaşlarımıza destek olmaya devam ediyoruz. Ben bu vesileyle hakikaten sahada canla başla çalışan bütün çalışma arkadaşlarıma teşekkür ediyorum; onların ne kadar büyük fedakârlıklar yaptığına bizzat şahidim.

CAVİT ARI (Antalya) – Biz de teşekkür ediyoruz.

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – Biz de teşekkür ederiz çalışanlara.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ – Kendileri depremde olmalarına rağmen hakikaten enkazdan çıkıp ilk andan itibaren canla başla orada mücadele ettiler. Deprem bölgesinde 2.500 çocuğun DNA örneği alınmadan defnedildiği iddiasında bulunuldu, bu tür durumlarda dezenformasyonlarla hep birlikte mücadele etmeliyiz.

Sosyal yardımlardaki artışın yoksulluğun göstergesi olarak sunulması doğru bir yaklaşım değildir; tam aksine, yoksullukla mücadelede en güçlü aracımız sosyal yardımlardır. Amacımız vatandaşımızı muhtaçlık durumundan çıkararak refahını iyileştirmektir. Sosyal hizmet merkezlerinin diğer kurumlarla iş birliğinin önemli olduğu vurgulandı; sonuna kadar katılıyorum. Sosyal hizmet merkezlerimizin gerek yerel yönetimlerle gerek sivil toplum kuruluşlarıyla koordinasyon ve etkili iş birliği içerisinde çalışmasını önemsiyoruz.

Konuşmamda da değinmiştim, tekrar dile getireyim; bugün sosyal yardımlardan faydalananların yüzde 82’si çalışmayacak durumda olan vatandaşlarımızdır yani yüzde 82’si yaşlı, çocuk ve engellilerden oluşuyor. Sosyal yardım kalemlerimizdeki artışın temel sebebi ise sosyal politikaların genişlemesiyle ilgilidir. Bugün 50’den fazla sosyal yardım programıyla çeşitli kalemlerde daha çok vatandaşlarımıza dokunuyoruz. Dört dakikada bir sosyal yardımdan faydalanabiliyorsunuz. Daha önce kapsam dışı bıraktığımız ihtiyaç sahiplerine de destek oluyoruz farklı kalemlerden. Sosyal güvencesi olsun ya da olmasın, ihtiyacı olan her vatandaşımızın yardımına koşuyoruz bazen tek seferlik bile olsa; sel, deprem, yangın gibi afetlerde mağdur olan vatandaşlarımızın durumlarına bakılmaksızın. Bakın, 3.500 ile 5 bin arasında tek seferlik yardımlarda bulunuyoruz. Bu tek seferlik yardımlar da bu 4,4 milyon hane sayısına dâhildir. Yani bunlar düzenli olarak yardım alan insanlar dahi olmasa, bu yıl içerisinde bir defaya mahsus yardım dahi olsa bu insanlar bu 4,4 milyon haneye dâhildir kıymetli milletvekillerim.

Vatandaşlarımızın sosyal yardımlar konusunda farkındalığı arttı. Sosyal hizmet merkezlerimizle, geliştirdiğimiz dijital uygulamalarla 7/24 çalışan Alo 183 destek hattımızla yardımlara artık daha kolay erişebiliyorlar. Bugün vatandaşlarımız karşılarında muhatap bulabiliyor, yardım talebini en fazla dört dakika içerisinde bize ulaştırabiliyorlar; WhatsApp, Instagram, bip, diğer uygulamalardan ulaşabiliyorlar; karşılarında her zaman onları dinleyebilecek bir kulak var. Biz de vatandaşlarımızın ihtiyacına gidip yerinde de tespit ediyoruz. Böylece yardımların adil bir şekilde toplumda dağıtılmasını sağlıyoruz. Şehit yakını, gazi ve gazi yakınlarımızı ziyaret ediyor, ihtiyaçların yerinde tespiti ve

psikososyal destek sağlanması çalışmalarını yürütüyoruz. Bu kapsamda 2022 yılında 105.280 ziyaret gerçekleştirdik. Ekim 2023 itibarıyla 90.242 ziyarette bulunduk, 2023 yılı için planladığımız şekilde ziyaretlerimiz sürüyor.

Ayrıca şunu da vurgulamak istiyorum: Biz vatandaşlarımızın sosyal yardıma bağımlı olmalarını istemiyoruz. Çalışabilecek durumda olan ihtiyaç sahibine İŞKUR'la birlikte iş imkânı sunuyoruz. Konuşmamda değinmişim, düzenli sosyal yardım alırken istihdam edilen kişilerin on iki ay boyunca işveren sigortası primini ödüyoruz. Bu kişilere brüt asgari ücretin yüzde 10'una kadar ve tek seferlik 4.471 lira işe başlama yardımı yapıyoruz. İnsanımızın sosyal ve ekonomik hayata daha aktif katılımlarını teşvik ediyoruz. Sosyal yardımlar hususunda daha proaktif politikalar üreteceğiz. Bir milletvekilimizden mahalle bazlı veriler kullanarak kalkınma politikalarını uygulamanın mümkün olduğunu söyleyen bir yorum geldi; bu alanda Asya personelimizin mahalle bazlı veri topladığını özellikle vurgulamak isterim. Yine de ismi Opportunity Atlas olmasa bile sosyal harita çıkarıp bu alanda çalışmaya başladık.

Dünya nüfusu yaşlanmakta kıymetli milletvekillerim; bu, küresel bir olgudur. Yaşlılarımız bizim çınarlarımızdır, onları hiçbir zaman bir yük olarak görmedik, görmeyeceğiz. Yaşlı ve engelli hakları konusunda Türkiye'de atılan her adım niteliğindedir. Bir milletvekilimizin sorusu için şunu söyleyebilirim: Yaşlılar için yürüttüğümüz politikalarımızın 2 ana temeli bulunuyor. Bunlardan birincisi, yaşlı bireylerin toplumsal hayata aktif ve bağımsız bir şekilde katılımlarını sağlamaktır. İkincisi ise yaşlı bireylerin kendi sosyal çevrelerinden ayrılmadan ailelerinin yanında bakım ihtiyaçlarının karşılanmasıdır. Yaşlı Destek Programı yani YADES'le yaşlı bireyleri ve aileleri destekleyecek şekilde evde bakım yardımı sunuyoruz; bu destekleri artıracacağız. Evde bakıma destek, gündüzlü bakım hizmetleri ve yerel yönetimlerle yaşlı bireylerin kendi evlerinde yaşamalarına destek oluyoruz.

Dünya Sağlık Örgütü'nün Sağlıklı Yaşlanmanın On Yılı ana dokümanında 2 yaşlı bakım uygulamalarımız yer aldı; bunu mutlulukla söylemek istiyorum, her birinizle paylaşmak istiyorum. Bu kapsamda, yaşlı bireylerin ailelerine destek olmak amacıyla 128 bin yaşlı birey için evde bakım yardımı ödemesi yapıyoruz. Bugün 38.336 kapasiteli 458 huzurevinde 29.901 yaşlı bireye hizmet veriyoruz. Tekrar vurgulamak isterim ki aile bütünlüğünü düşünürken yaşlılarımızın da evde aileleriyle bir arada bulunması, öncelikle ve önemseydiğimiz bir husustur. Bu anlayışla alternatif modeller üzerinde de çalışıyoruz.

Uyuşturucuyla mücadelede eğitim planlamasına dair sorulara şu şekilde bir cevap verebilirim: Uyuşturucuyla mücadele konusunda 11 bakanlığımızla iş birliği içinde mücadelemizi etkili bir şekilde yürütüyoruz, daha da genişleteceğiz. Aile Eğitim Programı ve Yeşilay iş birliğinde Türkiye bağımlılıkla mücadele eğitimleri kapsamında uyuşturucuyla mücadelede bugüne kadar 1,3 milyon kişiye eğitim verilmiştir. 2022 yılı itibarıyla eğitimlerin kapsamı genişletilerek madde bağımlılığıyla mücadele alanının yanı sıra alkol, tütün, kumar ve teknoloji bağımlılığıyla mücadele alanları da eklenmiştir. Bağımlılıkla mücadele alanında 18 yaş üzeri bireylere ve ailelerine sosyal uyum süreçlerinde ihtiyaç duydukları rehberlik ve danışmanlık hizmetleri veriyoruz. Bu kapsamda, yürüteceğimiz çalışmalarını planlarken sadece son yıl gerçekleştirmeleri değil, geçmiş döneme ilişkin genel çerçeve değerlendirilerek hedeflerimizi belirliyoruz. Bakın, kısa zaman önce Darülaceze Sosyal Yaşam Şehri'mizin açılışını gerçekleştirdik. Ben isterim ki burada kıymetli vekillerimin her birini oraya davet edelim, örnek sunduğumuz modeli hem sizler görün hem de...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakanım, süreniz doldu.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Orada ücret var mı peki? Darülacezede ücret var mı?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANİ MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ – Hâlihazırda ücretsiz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – İlave beş dakika ekleyeceğim, lütfen toparlayın.

Sonrasında oylamaya geçeceğiz, bayağı bir önergemiz var çünkü önerge işlemlerini yapacağız.

Buyurun lütfen.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANİ MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ – Biraz ilerliyorum kıymetli vekiller.

Hizmetlerimizin ufkunu, hangi motivasyonla çalıştığımızı, hizmetlerimizi nereden nereye götürmek istediğimizi anlayacaksınız. Bu proje, yaşlılara sunduğumuz hizmeti, verdiğimiz değeri ortaya koyan net bir projedir. Bu proje, aynı zamanda engelli ve yaşlı hizmetlerinin geleceğini şekillendiren de bir proje olmuştur; hizmetlerimizi çeşitlendirdiğimiz, yaşlıların ve engellilerin ailelerine destek olduğumuz bir projedir.

Evde bakım yardımı konusunda pek çok soru geldi. Evde bakım yardımı konusunda gerçekten dünyada eşi benzeri olmayan bir çalışma yürütüyoruz. Evde hastasına, yaşlısına, engellisine bakan kadınların emeklerini hiçbir şeyle ödeyemeyiz; devletimiz bunu fark ettiği için annelerimize bakım yardımı yapıyor. Bugün sadece Türkiye’de de değil bütün dünyada demografik, toplumsal ve teknolojik dönüşümlere bağlı olarak engelli ve yaşlı nüfusta bir artış söz konusudur. Bu anlamda, günümüzde birey odaklı, toplum temelli, kaliteli, insan onuruna yaraşır ve sürdürülebilir bir uzun süreli bakım güvence sisteminin oluşturulmasının daha da önemli hâle geldiğinin farkındayız. Bu önemi de göz önünde bulundurarak çalışmalarımızı artırdık.

Bir milletvekilimiz, engelli ve yaşlı hizmetlerinin ayrılması hususunda bir değerlendirmede bulunmuştu. Açılış konuşmamda da belirttim, biz Engelli ve Yaşlı Genel Müdürlüğümüzü ayırıyoruz. “Ayda 5 bin lira verip engellileri eve kapatmayı başarı gibi sunuyorsunuz.” diyenler oldu. Toplumun engelliye bakışını tamamen değiştirdik.

Aile boşanma nedenleri... Aile, toplumumuzun temel direğidir. Türkiye Aile Yapısı Araştırması ve Türkiye Boşanma Nedenleri Araştırması’nı periyodik olarak gerçekleştiriyoruz. Boşanma nedenlerine dair 81 ilde gerçekleştirdiğimiz aile çalıştaylarımızda veri topladık. Bu konuda tekrar hangi sivil toplum kuruluşlarını davet ettiğimizi soruyorsunuz ama biz hakikaten bu konuda çok geniş kapsamlı sivil toplum kuruluşlarımızı, derneklerimizi, baroları davet ettik ama bazıları cevap vermedi, bazıları da gelmedi. Bu konularda her zaman istişareye açtığımız sayın milletvekilleri.

Aile kurumunun güçlenmesi, aile değerlerinin korunması ve aile bireylerinin bu sorunlar karşısında iyilik hâlinin artırılmasını içerecek şekilde Ailenin Güçlenmesi Vizyon Belgesi ve Eylem Planı’nı önümüzdeki dönemde hayata geçireceğiz.

Bir milletvekilimiz, aile danışmanlık hizmetlerinden yararlananların sayısının neden azaldığına dair bir soru sordu. Aile danışmanlığı hizmetinin talep odaklı, birden fazla görüşmeden oluşan, uzun süreye yayılan, bireysel olarak ve ailelerin beklenti ve ihtiyaçlarına yönelik bir nitelik taşıması gerekmektedir. Geçmiş yıllara bakıldığında, yıllık olarak hedeflerimize uyumlu düzeylerde gerçekleştirme olması dolayısıyla genel itibarıyla hizmetin yapısına uygun hedefleme yapılmıştır.

Aile ve Gençlik Fonunun neden ayrı kurulduğunu soruyorsunuz. Bunun için bir fon kurulmasının sebebi ülkemizin doğal kaynaklarından elde ettiğimiz gelirleri gençlerimizin geleceği için kullanılmaktadır.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Son iki dakikanız Sayın Bakanım.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ – Deprem bölgesinden başlatmamızın sebebi ise bu kaynağa şu an deprem bölgesindeki gençlerimizin daha çok ihtiyaç duymasıdır. Gönül ister ki tüm gençlerimize destek olalım ama hedefimiz gelir düzeyi düşük olanlar için bir kolaylık sağlamaktır. İnşallah önümüzdeki süreçte fonun kapsamını daha da genişleteceğiz.

Değerli milletvekillerim, sözlerime son verirken önümüzdeki dönemde bana ve çalışma arkadaşlarıma da her daim ulaşabileceğinizi özellikle dile getirmek isterim.

Kapsayıcı olun, beraber çalışalım. Kadınlar, çocuklar, engelliler, yaşlılar için, yürüttüğümüz politikaların daha iyi olması için hep beraber çalışmamızın çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bunlar hakikaten siyasetüstü konulardır. Temas ettiğimiz her bir grup bizim için çok kıymetli, çok değerlidir. Bu konuların siyasetüstü meseleler olduğunun üstünü, altını bilhassa çiziyorum. Bu duyarlılık çerçevesinde hep beraber çalışmamızı önemsiyorum. Sizleri bir kez daha saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Bakana.

Değerli milletvekilleri, böylece gündemimizdeki Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesi üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi oylamalara geçiyoruz.

(Uğultular)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, oylamalara geçmiş bulunuyorum.

Sayın Bakan, geri kalanlar sorulara lütfen yedi gün içerisinde yazılı cevap bekliyoruz.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının Bütçesini okutuyorum:

(Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı 2024 yılı bütçesi okundu)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, Başkanlığımıza 11 adet önerge ulaştı. Önergeleri sırasıyla okutup işleme alacağım.

Buyurun lütfen:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesine aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

YIL: 2024

ÖDENEK (A CETVELİ)

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	EKLENEN MİKTAR
5	16.31	01	05.04	10.000.000.000 TL

Rahmi Aşkın Türel

Cavit Arı

Cevdet Akay

İzmir

Antalya

Karabük

Tahsin Ocaklı

Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu

Rize

Manisa

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, önerge işlemlerini yapıyorum, lütfen daha sonra tokalaşma işlemini yapalım.

Önergeyle alakalı Sayın Akay...

CEVDET AKAY (Karabük) – Bakanlığın çocukların korunması ve gelişiminin sağlanması programının uygulamasının daha etkin olmasını sağlamak için mevcut ödeneğin 13 milyar 396 milyondan 10 milyar daha artırılmasıyla ilgili önergemizi verdik.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Cumhuriyet Halk Partisinin önergesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Önerge işlemlerini yapıyorum değerli milletvekilleri, müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

YIL: 2024

ÖDENEK (A CETVELİ)

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
5	16.67	01	05.04	100.000.000 TL

Ümit Özlale

İzmir

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önergeyle alakalı Sayın Özlale...

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Evet, ben bunu bütün ilgili Bakanlıklarda söylüyorum, çocuklara bedava kahvaltı ve öğle yemeği. Ya, lütfen, Allah aşkına artık inadınızı bırakın; iki seneden beri sizler bunu seçim meydanlarında, Cumhurbaşkanınız vaat olarak da söyledi, bizler programlarımıza koyduk. Lütfen ilgili Bakanlıklarla çalışın. Bu çocuk yoksulluğunu engellemek için okullarda, devlet okullarında ücretsiz kahvaltı ve öğle yemeği verilmesini şimdi reddedecek arkadaşlar, biliyoruz ama önümüzdeki sene çalışabilirsiniz. Önümüzdeki sene buraya geldiğimizde belki...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Belki kabul edilir Sayın Özlale, “by default” niye “reddedecekler” diyorsunuz.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Bir kez, Sayın Cevdet Yılmaz bile “Keşke kabul edilse.” dedi, onu bile kabul etmediler.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Tam da kabul edecektik.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Çünkü Cevdet Yılmaz’ın irade beyan etme hakkı yok, Bakan, yasamaya karışamaz.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Nasıl? Orhan bey bir şey dedi.

ORHAN YEĞİN (Ankara) – Son cümleye kadar iyiydiniz, son cümlede bozdunuz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – İYİ Partinin...

(Uğultular)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, bir oylamaya geçeyim, lütfen.

İYİ Partinin önergesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul etmediler, yapacak bir şeyim yok benim.

Müteakip önergeye geçiyoruz:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

Mehmet Mustafa Gürban

Ümit Özlale

Gaziantep

İzmir

KURUM: AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

YIL: 2024

ÖDENEK (A CETVELİ)

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
5	16.31	01	05.04	25.000.000.000 TL

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Özlale...

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – İlgili ödeneğin artırılmasıyla ilgili çocukların korunması ve gelişim sağlanması programındaki ödeneğin yetersiz olduğunu düşünüyoruz. Türkiye’de şu anda çocuklarımızın yüzde 45’i yoksulluk ve sosyal dışlanma riski altında, o yüzden bütçede belirtilen ödeneğin az olduğunu, Bakanlığın bu konudaki bütçesinin artırılması gerektiğini düşünüyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeye geçiyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

Mehmet Mustafa Gürban

Ümit Özlale

Gaziantep

İzmir

KURUM: AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

YIL: 2024

ÖDENEK (A CETVELİ)

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
8	16.67	01	05.04	25.000.000.000 TL

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önerge...

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Bak, bu çok güzel proje gerçekten. Şimdi, Sayın Bakan da aslında bundan bahsetti, hem kadınların çalışma hayatına katılımını sağlamak hem de çocukların daha kaliteli, bilişsel kapasitelerin en yüksek olduğu dönemlerde daha iyi vakit geçirmeleri için çocuk bakım merkezlerinin kurulması gerektiğini düşünüyoruz, bununla ilgili 25 milyar liralık bir ödenek teklif ettik burada. Umarım AK PARTİ ve Milliyetçi Hareket Partisi de Sayın Bakanın da bizzat söylediği bu bütçeye destek verecektir diyorum.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Ama zaten programda var.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Komisyon verirse Sayın Bakan kabul eder de, Komisyon ne yapar onu bilemiyorum.

İYİ Partinin önergesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Yaratıcılığımıza hayranım ya! Reddetme yaratıcılığımıza hayranım ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Müteakip önergeye geçiyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesine aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

YIL: 2024

ÖDENEK (A CETVELİ)

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
6	16.67	01	05.04	5.000.000.000 TL

Rahmi Aşkın Türelî

Cavit Arı

Cevdet Akay

İzmir

Antalya

Karabük

Tahsin Ocaklı

Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu

Rize

Manisa

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önerge için Sayın Ocaklı, buyurun.

TAHSİN OCAKLI (Rize) – Şimdi, sayın milletvekilleri, bakın, bir daha söyleyeyim, bir eve yaklaşık olarak asgari ücretin 4’te 3’ü girdiğinde yani 10’un üstüne çıktığında engelliler için verilen bakım paraları kesiliyor. Şimdi, yapmamız gereken şey derneklere, vakıflara para istemiyoruz...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Fert başına o.

TAHSİN OCAKLI (Rize) – Arkadaşlar, tabii ki birey başına, tamam ama şimdi neyse, düzeltmeye gerek yok, anladınız ne söylemek istediğimi.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Kişi başına, asgari ücretin 3’te 2’si.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Tamam arkadaşlar...

TAHSİN OCAKLI (Rize) – Yapılması gereken şey şu: Bakın, burada bunun için, bu engelliler için, bakıma ihtiyacı olanlar için, yaşlılar için bütçeden sadece 5 milyon TL artırım istiyoruz. Arkadaşlar, bütün hepsi bu kadar. Ya, bana öyle geliyor, bu sefer vereceksiniz bu onayı. Bana öyle geliyor, bir göreyim sizi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bana hiç gelmiyor ama neyse.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Oyunuzun rengini belli ediyorsunuz Sayın Başkan.

TAHSİN OCAKLI (Rize) – Ya, bir sefer yapın ya, bir sefer yapın. Bak, tarihe geçeceksiniz, tarihe. Yasaklılara para istemiyoruz, engellilere, yaşlılara bakım parası istiyoruz, bir sefer tarihe geçin, ne olur ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Arı...

CAVİT ARI (Antalya) – Evet, önergeyle bir taraftan engellilere bakım ödeneğinin artırılmasını talep ediyoruz ama ilk konuşmamda Alanya Mahmutlar’da 110 dönümlük engelli rehabilitasyon alanının satıldığını Sayın Bakana ve değerli bürokratlara buradan duyurmuştum. Bu konuyla ilgili cevap bölümünde bir kelime dahi edilmedi. Bakanlık olarak 110 dönümlük Alanya’nın en değerli yerine sahip çıkmanız gerektiğini bir kez daha hatırlatıyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ederim.

Önergeyi oylarınıza...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ – Bizim Bakanlığımıza asla devredilmemiş Sayın Vekilim.

CAVİT ARI (Antalya) – Sizin Bakanlığın kullanımında, yerinize sahip çıkın Sayın Bakanım.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ – Bizim Bakanlığa hiç devredilmemiş.

CAVİT ARI (Antalya) – Yerinize sahip çıkın.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ – Sizin dediğiniz yanlış.

CAVİT ARI (Antalya) – Yerinize sahip çıkın.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Arı, değerli arkadaşlar, bir saniye...

Sayın Bakanım, geri kalanlara yazılı olarak yedi gün içinde lütfen cevap verin. Bu soruya da özellikle yazılı olarak cevap verin.

Şimdi önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeye geçiyorum

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesine aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

Gülcan Kaçmaz Sayyigit

Sezai Temelli

Van

Muş

KURUM: AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

YIL: 2024

ÖDENEK (A CETVELİ)

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
6	16.33	01	05.04	15.000.000.000 TL

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Biz el kaldırırken milletvekilimiz bizi çekti.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye... Kim?

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Sayın Milletvekilimiz, biz oylama sırasında el kaldırdığımızda bizi telefonuyla kaydetti.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Arkadaşlar, bunlara gerek yok, kim yaptı bilmiyorum ama yani milletvekilinin yapacağını düşünmüyorum da.

TAHSİN OCAKLI (Rize) – Ben yaptım, evet.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – “Evet, ben yaptım.” diyor milletvekilimiz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Yok, yok, sanmıyorum ya.

TAHSİN OCAKLI (Rize) – Ben yaptım, itiraf ediyorum. Evet, ben yaptım, itiraf ediyorum.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) – İsterseniz, bir daha kaldıralım, bir daha çekin.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Bu doğru bir şey değil ya.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ocaklı...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Bu, doğru bir şey değil yani.

CAVİT ARI (Antalya) – Çekebilir, milletvekili, ne var? Verdiğin oydan mı korkuyorsun ya?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri...

Sayın Temelli, buyurun.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – Tartışmayı bekliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Peki.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Genel Kurulda da çekiyoruz, ne var bunda? Sıkıntı yok bunda.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Arkadaşlar, biz verdiğimiz oydan korkmuyoruz, tamam mı? Ne yaptığımızı da biliyoruz. Biz bütçede ne varsa ona göre hareket ediyoruz, sizin gibi...

CAVİT ARI (Antalya) – Tamam, niye pimpirikleniyorsunuz ya!

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Biz burada her gelen bütçeye “evet” demek zorunda değiliz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Yani değiştiremeyeceksek niye burada o zaman birbirimizi üzüyoruz, geldiği gibi gitsin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar... Değerli milletvekilleri...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Bir günde 10 milyar lira verdiniz, bir günde...

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – Sana ne, sana mı soracağız kaç para vereceğimizi?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – Sen niye şimdi oradan konuşurken bizi karıştırıyorsun? Allah Allah! Onu öyle konuşuyor, buradan bir geçiyor ya!

ORHAN YEGİN (Ankara) – Ya, siz ne kadar gerginsiniz, bir sakın olun ya! Sakin sakın konuşalım ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, istirham ediyorum.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Yaranız varsa gocunursunuz ya!

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – Ne biçim konuşuyorsun sen, ne yaramız olacak bizim! Biz aynı rakamı vermek zorunda mıyız?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Hayır, bu anlayış yanlış.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Sırf önergeyi vermek için vermeyin yani.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, bakın, on saatir herkes kanaatini belirtti, hüküm ve görüşlerini ifade etti. Dolayısıyla her şey milletin gözü önünde ortaya çıktı. Artık bu saatten sonra birbirimizi -yani ben Başkan olarak kendimi dışarı atıyorum- milletvekillerimizi ikna edecek durumumuz yok. Herkes görüşlerini, fikirlerini, Sayın Bakan verilerini paylaştı ama artık -önergelerde bile yapmadığımız şey- vermeyeceğim söz arkadaşlar. Önerge sahibi Sayın Temelli'ye söz vereceğim.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Sayın Başkanım “Etki analizi yok, bir şey yok, niye kabul etmediniz?” diyorlar. Hani etki analizi...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, bir saniye...

Önergeyle alakalı işlemleri başlattım. Değerli arkadaşlar, şunu özellikle istirham ediyorum: Ben “Kabul edenler... Etmeyenler...” diyorum, milletvekillerinin “hayır” verdiği ortada ama bir hassasiyetimiz var -ben uyarılarımı yapmıştım- bunlar milletvekillerinin kendi kişisel haklarıdır, rahatsız oluyorlar; bununla alakalı karar almıştık, lütfen, bu telefon, kamera işine herkes dikkat etsin.

Sayın Temelli, buyurun lütfen.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Hiçbir önergemiz önerge olsun diye verilmiyor. Zaten bunları kamuoyuyla da paylaşıyoruz, burada bir emek veriyoruz. Tabii ki Sayın Bakanlık da emek veriyor, sizler de veriyorsunuz. Aynı görüşte olmayabiliriz ama bu türden bir itham uygun bir itham değil, hoş da değil. Dolayısıyla bunu rakamların üzerinde de özellikle çalışıp veriyoruz, bazıları sembolik olabilir ama her rakam üzerinde çalışılarak geliyor; bunun bir emeği var, kabul edip etmememizin ötesinde buna saygı duyun en azından.

Sayın Bakan, siz Avrupalısınız, size Avrupalı bir kavramdan bahsedeyim: Sosyal dışlanma. Sosyal yardım programları sosyal dışlanma risklerini ortadan kaldırmak için yaratılmıştır yoksa sosyal devlete ikame etmek için değil. 4,4 milyon haneye ulaşmış bir sosyal yardım programı bir sosyal dışlanma riskiyle mücadele değil sosyal devleti tasfiye eden bir aklın ürünüdür; savunulacak bir şey değildir, övünülecek bir şey değildir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Bunun bu rakamlara ulaşması 20 milyon insana karşılık gelmektedir ki Türkiye'nin nasıl bir yoksullukla boğuştuğunu bize gösteriyor. Vermiş olduğumuz önergede de buna dikkat çekiyoruz. Buradaki rakamların aslında ne denli komik olduğunu dile getiriyoruz. Dolayısıyla bu hatırlatmayla beraber önergemizin kabulünü rica ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Sayın Özlale...

IV. -AÇIKLAMALAR (Devam)

4.- İzmir Milletvekili Ümit Özlale'nin, Uşak Milletvekili İsmail Güneş'in Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bütçesiyle ilgili önergelerin oylanması esnasında çıkan tartışmadaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Ya, ben burada Sayın Güneş'in son cümlesine bir yorumda bulunmak istiyorum, dediniz ki: “Sırf önerge vermek için önerge veriyorsunuz.” Şimdi, bu, Komisyonu -ki bu Komisyon Meclisin kalbidir- itibarsızlaştırmak demek.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Siz istisna.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Hayır, bu “Siz istisna.” falan değil.

Bu, hakikaten öyledir çünkü bizler bunu çalışıyoruz, orada danışmanlarımız bu önergeleri hazırlıyorlar. Sonra bu kayıtlara geçiyor, daha sonra biz burada... Sayın Bakan ve bürokratlarla önümüzdeki dönemin bütçesine bunu koyabilirsiniz. Bütçedeki bu önergeler ne kadar hoşunuza gitse bile biz bunları daha baştan itibaren kabul edilmeyeceğini biliyoruz. Ki daha sonrasında, bütçe sonrasında “Ya, gerçekten çok iyi fikirmiş.” diyorsunuz zaten, bunu demeyin, bunu yapmayın. Yani “Önerge vermiş olmak için önerge veriyorsunuz.” dediğiniz zaman bu, Komisyonun işleyişini ve itibarını zedeliyor bence.

Bir şey daha söyleyeyim: Eğer biz burayı hakikaten kilitlemek istesek ve iyi niyetli olmasak bir sürü önerge yazarız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Biraz önce, biz, Sayın Başkanla, önerge sayısının düşürülmesi konusunda anlaştık. O önergeler de önemliydi ama hızlı geçsin diye mesela birkaç tane önergemizi çektik, diğer partiler de çekiyor. Yani biz burada işleyişi sağlamak ve bu Komisyona bir itibar kazandırmak istiyoruz. O yüzden bence sizin yorumunuz...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Biz önergelere karşı değiliz.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – ...İsmail Ağabey, talihsiz bir yorum.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Sayın Başkan, bir şey söyleyebilir miyim?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Özlale, Sayın Güneş, bir saniye...

Sayın Türelî...

5.- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türelî'nin, Uşak Milletvekili İsmail Güneş'in Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bütçesiyle ilgili önergelerin oylanması esnasında çıkan tartışmadaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, bu konuyu aslında daha önce de çok konuştuk. Şimdi, biz burada bir bütçeyi görüşürken bütçeye ilişkin belli rakamları konuşuyoruz ama aynı zamanda politikaları konuşuyoruz. Bazı şeyler var, politika değişiklikleri, onlar kolay yapılabilecek işler değil fakat bazı şeyler var birtakım rakamsal miktarlarla ilgili... Yani aslında orada şunu da görüyoruz: Bir biçimde, konuşmalarımızda sizlerle yani muhalefet ile iktidar arasında da bir mutabakat oldu aslında aynı şeyleri düşündüğümüz anlaşılıyor. Şimdi, burada Plan ve Bütçe Komisyonu olarak... Geçenlerde de bunu zikrettim, Anayasa'ya göre, bütçenin Genel Kurulda görüşülmesi sırasında gider artırıcı ve gelir azaltıcı bir teklifte bulunulamaz ama Plan ve Bütçe Komisyonunda bulunulabilir, böyle bir şeyi var Plan ve Bütçe Komisyonunun. Burası sonuçta bir komisyon ve iktidarı olan bir komisyon olmak zorunda, hani kendi gündemine hâkimdir diyoruz ya.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Toparlayın lütfen.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Şimdi, burada hiçbir şey yapmadığımız zaman bir iktidarsızlık durumu ortaya çıkıyor; görüşüyoruz, konuşuyoruz, hiçbir şey değişmiyor. Bizden yana değil, siz de değiştirebilirsiniz. Bazen şöyle denebilir: “Ya, sonuçta bütçe bir bütünlük içinde geliyor. Bunlar önce en ince ayrıntısına kadar tartışılıyor, karşılıklı görüşülüyor, bir şey geliyor.” Fakat şunu biliyoruz: Fasıllar arasında aktarmalar oluyor, ek ödenekler geliyor, yedek ödenek var ilgili Bakana verilmiş, Bakan istediği zaman onu kullanıyor. Yani ne olacak? Yedek ödenekten sonra aktarılacağına burada aktaralım, aramızda beraber bir uzlaşma yapalım. Hatta geçenlerde, hatırlarsınız, siz fasıllar arasında bir aktarma yaptığımızda “Neden bize danışmadınız? Biz birlikte de verebilirdik.” dedik. Yani Plan ve Bütçe Komisyonu olarak bunu yapabilmeliyiz. Yoksa hiçbir şey olmuyor, konuşuyoruz; tamam, güzel, politikaları da konuşuyoruz, eleştirilerimizi yapıyoruz, her zaman da yapıcı eleştiri anlayışı içinde olduğumuzu biliyorsunuz. Memleket hepimizin, biz de isteriz güzel yönetilsin.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî, toparlayalım lütfen.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Tabii.

Bu sorunlar, konuştuğumuz sorunlar Türkiye'nin sorunları; kadınından gencine, yaşlısına, engellisine kadar önemli.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Başkanım, bir şey söyleyeceğim. Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sözcü değilsin, sözcü değilsin.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Peki.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Bir dakika Sayın Güneş.

Hatta Sayın Bakanla yemek sırasında da konuştuk. Kendisi de son derece pozitif yaklaşıyor bu konulara. Yani bunları yapmamız lazım. Plan ve Bütçe Komisyonuna gelip burada hiçbir şey değiştirilmeden gitmesini ben çok doğru bulmuyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türel, teşekkür ediyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

8.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bütçesiyle ilgili önergelerin oylanması esnasında çıkan tartışmadaki bazı ifadelere ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, bir şey ifade etmek istiyorum: Ben bazen diğer milletvekillerimizle de görüşüyorum. Tabii, siz bazen benim burada sadece söz verdiğimi falan görüyorsunuz ama öyle değil değerli arkadaşlar, bütün milletvekillerimizle, gruplarla görüşüyorum; sağ olsunlar, şimdiye kadar beni hiç kırmadılar. Yani belli konularda bu işi yönetiyoruz.

CAVİT ARI (Antalya) – Bundan sonra kıracağız Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Efendim?

CAVİT ARI (Antalya) – Bundan sonra kıracağız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Dolayısıyla buranın bir ahengi var, ciddi de bir çalışma yapıldı. Ben bütçe döneminde çok verimli tartışmaların olduğunu gördüm burada; buradan Hükümet tarafı da çok istifade etti, ben kendi adıma çok istifade ettim. Dolayısıyla burada yapılan tartışmaların hiçbiri boşa gitmez değerli arkadaşlar. Şöyledir: Orada oturan bakan bunların hepsini dinler, not alır, gittiği zaman bakar, araştırır; bu böyledir çünkü o sıralarda da oturdum, böyle yapıyorduk. Her bakan bunu yapar, sonrasında bakar. Yani “Konuştuğumuz boşa gitti.” falan diye bir şey olmaz arkadaşlar, burada dile getirilenlerin hepsine bakarlar sonrasında. Dolayısıyla verimli bir çalışma yürüttüğümüzü düşünüyorum. Ha, önergeler kabul edilir, edilmez... Dolayısıyla Hükümetin bir planlaması var, bizim konuya bir yaklaşımımız var, buranın bir finansmanı var, bütçe dengeleri var.

Bu bağlamda, gelen değerlendirmelerle alakalı, bu ana çerçevenin dışına çıkmıyor arkadaşlarımız ama bu şu demek değildir... Bakın, saat ona doğru geliyor, şu an saat 21.30; birkaç dakika sonra oylamaya geçeceğiz. Yaklaşık on saattir emek veriyor insanlar, gayret ediyor, hazırlanıyor herkes burada. Dolayısıyla bu emekleri yok saymayalım değerli arkadaşlar. Hem iktidar tarafının -ben bunu ortaya söylüyorum- hem muhalefet tarafının hepsi benim için kıymetli. Burada üye olarak da ben çok görev yaptım, burada Lütfi Elvan vardı. O dönemlerden bugüne kadar çok arkadaş değişti burada ama ben bu dönemde çok verimli bir çalışma olduğunu görüyorum, onu özellikle belirtmek isterim size. Ciddi değerlendirmeler yapılıyor burada, birikimli arkadaşlarımız var. Bazen tansiyon yükselebiliyor, bu da siyasetin içerisinde olan bir şey. Ama genel itibarıyla, inanın Plan ve Bütçe Komisyonunun ortaya

koyduğu anlayış, yaklaşım, meseleleri değerlendirmesi, bu yapılan toplantı, derinlemesine irdeleme ve.... Özellikle denetim faaliyetlerini, yetkilerini milletvekilleri burada kullanıyor. Bütçe bağlamında bu kadar olgun tartışmalar çok fazla bulamayacağımız tartışmalar, bunu özellikle belirtmek isterim.

4 önergemiz var, onları oylarınıza sunacağım.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Sayın Başkan...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Güneş, ben gerekenleri söyledim. Sayın Türel, uzattık, yeter.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Yok, yok; iki cümle söyleyeceğim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Yeter Sayın Türel.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Yok, yok; iki cümle söyleyeyim.

Bütçenin büyüklüğü 11 trilyon. Yani burada 1 milyar, 2 milyar, 3 milyar; bunlar çok rahat kabul edilebilecek şeyler.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Başkanım, yapıcı bir şey söyleyecektim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Güneş, sözcü değilsiniz.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Başkanım...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Ya, sözcümüz yok ama o vekâleten...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Vekâleten, tamam.

Sayın Güneş, sözcü Orhan Erdem olmadığı için ona vekâleten, bir dakika...

IV. -AÇIKLAMALAR (Devam)

6.- Uşak Milletvekili İsmail Güneş'in, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bütçesiyle ilgili önergelerin oylanması esnasında çıkan tartışmadaki kendisinin bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Sayın Başkanım, teşekkür ederim.

Tabii, amacımız arkadaşların emeklerine saygısızlık yapmak değil, öyle bir şey olamaz. Tabii ki tüm arkadaşlar çalışıyor ama biz şuna karşıyız: Bakın, şimdi, siz önerge veriyorsunuz, siyaset yapıyorsunuz, biz de siyaset yapıyoruz. Şimdi, biz burada oylama yaptığımız zaman, diyelim ki engellilerin maaşlarının artırılmasına nasıl karşı olabiliriz? Ama bunun tabii ki... Neticede devletin bir geliri var, bir de gideri var; bunları da düşünmek zorundayız. Ama ne oluyor biliyor musunuz arkadaşlar? Şimdi, bunu kameraya çekiyorlar, ondan sonra, diyelim ki yarın bunu gazetelerde gösteriyorlar “AK PARTİ’liler karşıymış.” gibi bir algı...

CAVİT ARI (Antalya) – Verdiğiniz oyla zaten karşı olduğunuzu gösteriyorsunuz.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Ya, yapmayın o zaman.

CAVİT ARI (Antalya) – Ya, verdiğiniz oy görünüyor zaten.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Arkadaşlar, biz buna karşıyız. Olur mu öyle şey arkadaşlar? Yani, amacımız sizleri kırmak değil.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Güneş, teşekkür ediyorum.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

KURUM: AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

YIL:2024

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
Kadının Güçlenmesi Programı(8)	16.32	01	07.01	20.000.000 TL

Rahmi Aşkın Türelî

Cavit Arı

İzmir

Antalya

Cevdet Akay

Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu

Karabük

Manisa

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Evet, Sayın Akay, buyurun.

CEVDET AKAY (Karabük) – Bakanlığın kadının güçlenmesi programlarını uygulamada daha etkin olması için 5 milyon 200 bin olan çok düşük ödeneğin 20 milyon gibi bir rakama artırılmasını talep ediyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aşağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

YIL:2024

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
8	16.67	01	06.05	20.000.000.000 TL

Gülcan Kaçmaz Sayyığıt

Sezai Temelli

Heval Bozdağ

Van

Muş

Ağrı

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Gerekeçeyi okutuyorum:

Gerekeç:

Kadına yönelik şiddetle mücadelede özellikle cinsel şiddet gören kadınlar çoğu zaman başvurulacak bir mekanizma olmadığı için yaşadığı sorunu anlatamamakta, şiddet sarmalının içinde kalmaktadır. Bu kapsamda Bakanlık bünyesinde cinsel şiddetle mücadelede kriz merkezlerinin tüm il ve ilçelerde açılması gerekmektedir. Cinsel şiddetle mücadelede kriz merkezlerinin açılması kadınların yaşadığı cinsel şiddetin kısmen de olsa önüne geçilmesinde büyük önem taşımaktadır. Bu merkezlerin açılması için gerekli bütçe ayrılmalıdır.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aşağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

YIL:2024

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
8	16.67	01	06.05	5.000.000.000 TL

Gülcan Kaçmaz Sayyigit

Sezai Temelli

Heval Bozdağ

Van

Muş

Ağrı

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

2022 yılında Türkiye genelinde Bakanlığımıza bağlı 81 ilde 112, yerel yönetimlere bağlı 13 ilde 33, STK'lere bağlı 1, diğer kamu kurumlarına bağlı 3 kadın konukevi olmak üzere toplam 149 kadın konukevi kadınların ihtiyaçlarını karşılamamaktadır. Kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında sığınma evi sayısının artırılması gerekmektedir. Bu kapsamda Bakanlığa bağlı sığınak sayısının artırılması gerekmektedir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aşağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

YIL:2024

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
8	16.32	01	06.02	25.000.000.000 TL

Gülcan Kaçmaz Sayyigit

Sezai Temelli

Heval Bozdağ

Van

Muş

Ağrı

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekeçe:

Ülkede yaşanan ekonomik krizin en ağır bedelini kadınlar ödemeye devam ediyor. Boşanmış, hiçbir geliri olmayan kadınlara iki ayda bir yapılacak şekilde gerçekleştirilen 1.000 TL'lik ödenek kadınların hiçbir ihtiyacını karşılamamaktadır. Kadınların birincil ihtiyacı olan hijyen ürünlerinin ücretsiz bir şekilde verilmesi, hiçbir geliri olmayan kadınlara verilen ödeneğin artırılması, yaşı itibarıyla çalışabilecek durumda olan kadınlara yaşamlarını idame ettirebilecekleri istihdam alanlarının yaratılması gerekmektedir. Bu koşulların sağlanması kadınların yaşamlarında küçük de olsa rahatlamaının önünü açacaktır.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

KURUM: AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

YIL:2024

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
Yoksullukla Mücadele ve Sosyal Yardımlaşma Programı(11)	16.34	01	05.04	8.000.000.000 TL

Rahmi Aşkın Türel

Cavit Arı

Cevdet Akay

İzmir

Antalya

Karabük

Tahsin Ocaklı

Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu

Rize

Manisa

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önergeyle ilgili açıklama için Sayın Bakırlıoğlu, buyurun.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Şimdi, burada özellikle bu önergeyi dinlemenizi istiyorum çünkü burada etki analizi yapılmış bir önergeden bahsediyorum.

Şimdi, bildiğiniz gibi, Sakarya'daki bu doğal gaz rezervi ortaya çıktıktan sonra, bir Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle, 24 Nisan 2023 tarihinde başlayan ve 2024 yılı Mayıs ayına kadar devam edecek olan ücretsiz doğal gazdan konutların ve ibadethanelerin abonelerinin yararlanması sağlanmıştı. Bu kapsamda, bir yıl boyunca her aboneye yıllık yaklaşık 300 metreküp doğal gaz ücretsiz olarak verildi. Burada herhangi bir gelir tespiti falan yapılmadı, abone olan bütün yurttaşlarımıza 300 metreküp... Ki bunun karşılığı yaklaşık 2 bin lira. Fakat doğal gaz hizmeti alamayan, köylerde, kasabalarda, bazı ilçelerde yaşayan vatandaşlarımız bu haktan mahrum kalmıştır. Hâlen ülkemizde yaklaşık 4 milyon hanede doğal gaz aboneliği yoktur, bu vatandaşlar evlerinde ısınma amaçlı kömür kullanmakta ve tüp gaz kullanmaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Devlet, hizmet götürmediği vatandaşları destekten mahrum bırakarak âdeta cezalandırmaktadır. Anayasa'nın eşitlik ilkesi gereğince, doğal gaz kullanmayan konut ve ibadethanelere yıllık 2 bin lira yakacak yardımı yapılabilmesi için Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesinin ilgili tertibinde bulunan ödeneye 8 milyar lira -yani 4 milyon hane çarpı 2 bin lira, 8 milyar lira- eklenmesiyle ve bütün hanelere eşit yardımın yapılması sağlanacaktır. Bu amaçla bir önerge verdik ve bu önerenin kabul edilmesini talep ediyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Değerli milletvekilleri, şimdi Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bütçesini oylarınıza sunuyorum:

(Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2024 yılı bütçesi oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Kesin hesabını okutuyorum:

(Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2022 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Böylece, gündemimizde yer alan Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bütçe ve kesin hesabı kabul edilmiştir.

Hayırlı uğurlu olsun.

Perşembe günü, yarın saat 10.00'da toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 21.38